



Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>



Piitannguaq Hansen

Ukiut 43-t umiartorpunga

Jeg har sejlet i 43 år

Digital kopi



Atuakkiorfik

Ukiut 43-t umiartorpunga

Jeg har sejlet i 43 år

Bemærk:

Fra bogens begyndelse og frem til bogens side 112 er bogen skrevet i sin grønlandske version – og fra side 113 frem til side 198 er bogen skrevet i sin danske version.

Bogens forfatter, *Pitannguaq Hansen*, har her anno 2019 venligst givet sin tilladelse til, at den trykte bog blev digitaliseret til ebog, og derpå fremsendt til Slægstforskernes Bibliotek, ebog katalog for udlån via internettet.

Piitannguaq Hansen

Ukiut 43-t umiartorpunga



Jeg har sejlet
i 43 år

Atuakkiorfik

Atuakkap saqqummersinniarnernanut makku aningaasaliisuupput:
Nuna Fonden



Arctic Umiaq Line
Aasiaat Kommuneat
Det Grønlandske Olieselskabs og Det Grønlandske Hjemmestyrets Fond Pilersuisoq
Namminersornerullutik Oqartussat Kulturimut aningaasaateqarfiat

Ukiut 43-t umiartorpunga
Jeg har sejlet i 43 år
© Piitanguaq Hansen & Atuakkiorfik A/S, Nuuk 2005
Qallunaatuunngortitsisoq, versionering fra grønlandsk til dansk: Jens-Jørgen Hansen
Aaqqissuisoq: Pauline L. Abelsen
Iliqqaaasoq: Gitte Thorsted
Naqiterneqarfia: Nørhaven Book A/S
Ilusaa siulleg, naqitaq siulleg 800-nngorlugu

ISBN 87-558-1849-8

Tamatigut innimigisassaq
Atuakkamik matuminnga immikkoortuinilluunniit
nuutiterilluni allatulluunniit assiliilluni, aamma radiokkut
TV-kkulluunniit saqqummiussuisoqassanngilaq
naqiterisitsisarfik allakkatigut akuersisimatinnagu.
Tamatumani pinedanngilaq tigulaarilluni issuaasinnaaneq
atuakkap eqqartornerani allaaserineranilu.

K.G.H.-miit Pilersuisoq A/S-imut ukiuni 43-ni umiartorpunga

Siulequt

K.G.H.-miit Pilersuisoq A/S-imut ukiuni 43-ni sulisimaninni pisimasut ilamininngui eqqartorpakka, allaaserisakkali tamarmik oqaluttualiaangillat piviusuuppulli.

Siunertarisimavara suliffeqarfissuaq K.G.H.-julluni aallartittoq, ullumikkut ingerlanera oqaluttuarineqarneq ajortoq, sulisuusimasutut atugarisimasannik eqqartuiffigilaarniarlugu, malugeqqulluguli ukiut 50-t qaangiunneranni siuariarneq qanoq annertutigisimasoq.

Ukiut eqqartukkama akornanni qanoq ineriartortoqarsimanagera, suliffeqarfissuarmi tassani ersersinniarsimavara, aammalu umiartornermi suleqatigineqartartut kikkuuneri qanorlu suleqatigineqartarneri ersersinniarsimallugit, aammalu suleqatigiit akunnitsinni nuannersut pilersittakkagut ilannguttarlugit.

Inuit atii taarusutakka ilannguttarsimavakka inuttai peqqissut ilisimateqqaarlugit. Meeraanera ineriartorneralu aallaqqaatigisimavara ersersitsiniutitut taamani 1930-p 1950-illu akornanni nunaqarfinnguani peroriartorfinni inuuneq qanoq ingerlanneqartarnersoq.

Suliffigisimasara K.G.H.-miit KNI-mut Pilersuisoq A/S-imut naasimavara. Utoqqalillunga soraarninngorama suliffik nuannersoq, sulisitsisut nuannersut, suleqatit nuannersut kiisalu pisortat tatiginartut pikkorissut suliffimmik nuannersunngortitsisartut qutsavigingaarpakka.

Naggataatigut Aasiaat Katersugaasiviat pisortaalu, Kasper Brandt Iginniar fimmiu, Jonas Brandt Aasiaat, tamaasa qutsavigaakka assinik ikiorsimammanga.

Pitannguaq Hansen
Aasiaat

Nuna inunngorfiga Iginniarfik

Inunngorpunga nunaqarfinnguami niuertoruseqarfiusumi Iginniarfimmi. Taamani Aasiaat Kommuneani, maannakkut Kangaatsiap Kommuneani, ukioq 1935-mi juulip 18-ani.

Angajoqqaaraakka ataataga ajoqi Johannes Hendrik Peter Hansen, inuusooq 25. marts ukioq 1903-mi. Ataataga Kitsissuarsummiuvoq angajoqqaaralugit ataataa piniartog *Svend* Hans Otto Hansen, anaanagaa Abigail Karen *Kristine* Hansen, tamarmik Kitsissuarsummiut. Anaanagaara *Aani* Sofie Juliane Agathe Hansen, inunnguutsimini Ostermann, Aasiammii. Anaanama angajoqqaarai *Peter* Niels Jørgen Ostermann, Aasiammii, anaanagaalu *Sara* Abigael Ostermann, inunnguutsimini Lundblad-imik kinguliaquteqarpoq. Aanaa Kangaatsiarmiuvooq.

Qatanngutigiit arfineq pingasuusimavugut, marluk uannit angajulliusut toqujaarsimmamata angumerinngilakka, aammalu angajora tullera 1946-mi Aasiaat Napparsimmavianni toquvoq TB-mik nappaateqarluni. Najaga Magdaline Puchleitner Danmarkimi 1989-mi toquvoq kræftimik nappaateqarluni.

Anaanarput toqujaarpoq 38-nik ukioqarluni apriliip 28-ani 1943-mi TB-mik nappaateqarluni toqugami. Taamani anaanatta toqunera uatsinni suli nukangaqigatta misinnarsimaqaaq artornaqalunilu. Ataataga 81-nik ukioqarluni toquvoq juunip 14-ani. Ataataga ukiuni 52-ini ajoqitut ilinniartitsisutullu sulisimavoq, ukiullu suliffimmi amerlanersai Kangaatsiap Kommuneani sulisimalluni. Ataataga Aasianni ajoqissatut ilinniarsimavoq, ukiullu kingulliit suliffini Aasianni sulisimalluni soraarninngornissani tikillugu, Aasiannullu nunasilluni meeqqani tamarmik tassani nunaqartut tikillugit.

Taamani nunaqarfinnguani atugarisat pissaqarniarnerlu maannakkornit allaaneroqaat. Taamani atorfillit aningaasarsiakeqaat, eqqaamavaralu ataatarput ilinniarsimasooq qaammammut 35,00 kr.-nik aningaasarsiaqartoq. Ila, taamani inuuniarneq artornarsimassaqaq. Tupinnanngilarlu taamani nappaatit atugaasorujussuummata, pingaartumik nappaat taamani sakialluummik taaneqartartoq, TB, atugaasorujussuuvooq. Tamannalu tupinnanngilaq taamani inuuniarneq maannakkornit allaanerujussuummat, ilami taamani pisiniarfinnguani peqqinnartunik pisiassaqaanngilaq. Aammami taamani inuit annertuumik pisiniarnissaminnut akissaqaanngillat.

Taamani nunaqarfinnguani atorfillit feriarnissaat tassaqaluunniit qullersarisaaniit eqqaaneqartarpa. Ataatarput sulisarpoq ukiumiit ukiumut, sa-

-paammiit sapaammut, tassa ukioq tamaat ullut tamaasa sulisarpoq. Uagullu anaanaarutiarsimagatta sulinermi saniatigut paaralutalu nerisitaraatigut, aammalu atisakassaagut suliarisarlugit. Taamanilu atisanik ineriikkanik nioqqutissaqanngilaq, aammalu periarfissani tamaasa atorlugit piniarniartarpoq nerisassaqaartikkumalluta. Nalunanngilarmi unnuarsuarmut sulisartoq aqagumut atisassaqaarnissarput eqqarsaatigalugu, nunaqqateqarpugulli ikiuukkumatoorsuarnik, tamannalu ataatamut qujanartassaqaq oqilisaataallunilu. Ilumummi Iginniarfimmi nunaqqatigisimasatsinnut qujassutissagut amerlaqaat.

Taamani nunaqarfinguarput inukitsunnguvoq, silassorissinerma nalaani 60-t missaanni inoqarpoq. Illut arfineq marluupput, niuertorutsip illua arfineq-aappiullugu. Tamatuma saniatigut naalagaaffiup illuutai ukuupput: Pisiniarfik, quersuit marluk orsiivillu. Ukulu atorfilittaapput: Niuertoruseq Thomas Brandt, ajoqi Sakarias Hansen, juumooq Regine Frederiksen niuertorutsillu ikiortaa Lars Møller. Niuertoruseq Thomas Brandt toqummat niuertorusinngortoq. Taassuma nuliaraa Eva kingoraakkami Tuumap nuliatalu Makkaap paniat. Laarsi Evalu sunniuteqarsimaqaat ukiorpassuarni Aasiaat Kangaatsiallu Kommuniini sulisimagamik maligassaalluarlutik.

Atagu inunngorfiga Iginniarfik sammilaarlara. Meeqqatut qaatuffik nuannersoq, aammalumi puigoruminaatsoq. Iginniarfiup niuertoruseqarfittut ukioq 2000 ukiut 175-inngorpai, tamannalumi tupinnarpoq, taamanersuarli inunnguusa napatissinnaasimammasuk ukiuni taama amerlatigisuni. Iginniarfik arlariinnik asimioqarfeqarsimavoq, soorlu makku: Tununngasoq, Ikerasaarsuk, Nattoralik, Niaqornaarsuk, Aalatsivik Aqqitsorlu. Maannakkulli kisermaanngorsimavoq Niaqornaarsuk 1939-mi niuertoruseqarfingorsimasoq. Ikerasaarsuk aamma niuertoruseqarfingorsimavoq, sinnerili tamarmik inuerussimapput.

Atagu oqaluttuarilaarlara Iginniarfik kisimi niuertoruseqarfiugallarmat uku Sarfarmiut unnia pinertoorsuit aammalu qiimasorsuit. Taakkumi taamanitoorlugu qallunniartarfiat imaannaasimangilaq, tassami ikeq ikaariarlugu aamma nunakkut itiveqqaartaramik. Tassalumi aasaappat ukiuuppalluunniit orsut ammillu akissat nassatarisarlugit. Aasami aqut pisarioqisoq aqqulloqisorlu atortarlugu, ukiumi sikuarsuaq. Tassami umiamik qaannamillu taamaallaat ingerlasinnaagamik. Unniami kisianni qiimasorsuusartut. Unnia juulliliraangamik unnuaq piunnaarlugu qitittorsuusartut, ukiup naanissaanut naggataartut. Makkulumi nipilersortut, qilaasisartut, nutsugiartut salleriilimmik ataasialimmillu. Unniami anaanat nukangasunik meerallit milutsitsiartuinnartarlutik unnuarsuaq ullaanngumut nuanni kisimi.

Una ilanngutilaarlara. Aasami taamanitoorlugu qallunniaraangamik pinertusarsimaqaat. Aqcut pisarioqisoq ilaatigullu aqquillodisoq nammallutik oqimaatsorsuarnik atortarsimavaat. Inuit pissaanilissuit imannaq uppititassaangitsut, tamakkua uanga ilitsoqcutinngilakka, kiisianni oqaluasaarineqartarneri tusartarpakka. Inunngoreernerami qaangerlugu pisimasuupput. Inuillu taakkorpiaat nunaqqatigalugillu inooqatigisimavakka.

Taamani nunaqarfinguit ukiuunerani maannakkutut tikikulaarneqartanngillat, taamaattumik nunaqarfinguit allaniit tikittut qujarunneqartarput. Aammalumi taakkuupput tusagassanik nutaarsiassanik tikiussisartut. Taamaatumik qujarunneqarluartartut, taamanimi radiot oqaluttuaannaapput, taamaattumik tupinnangilaq kikkunnguilluunniit allamiit tikittut qujarunneqarlutillu uitsatigineqartarmata.

Ataatama eqqartortarpaa taakku Sarfarmiut tassa Arfersiorfiup kangerluarmiut inuit pinertoorsuusut. Eqqaareerpara qallunniartarfiat imaannaanngitsuummat (qallunniat tassa pisiniariat), unniami aasaatillugu arlariissuarnik nammaalersorlutik, taakkutoorlugu utertagalersorlutik, qallunniartartut. Ukiumi Iginniarfiup kangilerna sikugaangat puisit amersui ungerlattelugit orsunik immerlugit arlariissuarnik uniagalersorlutik inuit arlariissuannorlutik tikerallaraangamik alutornartarsimaqaat. Unniami tikerallaraangamik inussuit nikallungaasangitsut qiimasorsuit illarpalaarsuaq kisimi. Inuit pinertoorsuit imannaq uppititassangitsut imminnut napatilluartorsuit.

Meeraasugut nunaqarfinguarput nuannareqaarput. Aasami ukiumilu aliikkutassaaleqisangilagut, naamik maannakkutuut silami pinnguartarfiit klubbillu. Nammineq eqqarsarsinnaanerput atorlugu pinnguartarpugut.

Tamatigorluinangajak piniartut aalisartullu piniaasii uagut nukappiaqqat aallaavigisarpagut. Taamaalilluta inersimalernissamut piareersarneq meeraallutali sungiusalerparput. Usimi aamma illutta tunuani innaarsuup saani ujarassuarmik pujortuleeraqarpugut nipikinaarnagu ingerlatittakkatsinnik, saviminaarsunnguit qisukullu atorlugit maskiinaqartitatsinnik, tassami aamma qaqutigorsuaq takusartakkagut umiartortut nuannaartorisavissuaraagut, sunaaffa inuunerup ilaa taamatut inuulerumaarama.

Ukioraangat aatsaat aamma nuannertarpoq. Apuserineq, arsarneq, qimussertuusaarneq, sisooraarneq, ilami sila ajortinnagu ulloq tamangajaat silamiittarpugut. Illumut tassa nuanneq. Taamaalilluta aamma silami akiuunnissaq ilinniartarparput, ilami aneernitsinni ilanngullugu isumagisarparput angalasunik sissuorneq, immami sikumi nunami angalasunik qanoq pisoqariartaarsinnaanera malinnaavigisarparput, uangalu angalasunngorama tamanna iluaqutigisarsimaqaara. Isumaqarpunga taamani utoqqaat inuuseqarlutik.

paatsuugassaannngitsumik ilitersuisarnerat ineriartortuni iluaqutaaqisoq. Taamanimi nunap immallu pissarititaat aalaavigalugit meeqqat perorsarneqartarput nukappiaraappat niviarsiaaraappalluunniit assigiimmik.

Niviarsiarartagut aamma anaanaminnik imaluunnit qanigisaminnik ilaanni nunaqqatiminnik tamanik ilitersuunneqartarput. Taamanimi atisat ineriikkat nioqqutaanngillat Atisassaq suugaluaruniluunniit mersorlugu suliassaavoq. Pikkorissorlu kusanartunik ilaqtanilu atisaqassapput. Angut arnarlu pikkorissuuppata ilaqutariit nuannaartunatumik inuuneqassapput, ileqqorlu tamanna kalaallit qangarsuaaniilli pingaartitarisimavaat.

Niviarsiaqqat pinnguartarnerat aamma nunap immallu pissarititaanik aallaaveqartarpoq sorpassuarnut tunngatinneqartartoq atorluaanermut, aqutsisinnanermut, meeqqanik perorsaanermut allarpassuarnullu atorneqartussaq. Qangaanerusormi massakut ullutsinni inuunitsitut inuusoqarsinnaanngilaq. Taamani silatussuseq peqqissaarnerlu inuuniarnermi pinngit-soorneqarsinnaanngillat pingaaruteqartorujussuit.

Meeqqat nukappiaqqat niviarsiaqqallu atuakkiani allani pinnguaataallu eqqartorneqartareermata anginerusumik eqqartornianngilakka. Unali ersersinniaannarpara taamani nunaqarfeerannguanu 1930-ikkut 1940-kkullu ingerlanerani qanoq meeraasugut inersimasullu atugaqarsimanerput takutinniarlugu. Takuammi taamani atortussat piniarneqarsimasut ukioq tamaat utaqqineqarsinnaasarput. Maannakkulli atortorissaarutit iluaqutigalugit ulloq ataaseq marlulluunniit pineqarsinnaapput. Ila, taamanernit allanngorneq angeqaaq.

Ataatarput ajoqiummat nunaqarfinnguanut allanut nuuttarnerput maannakut eqqartulaarlara.

Tununngasumut nuuppugut

Meeraaninnut atatillugu nunaqarfinnut nuuttarnerput eqqartulaarlara. Ataata atorfiliugami soorunami aamma nuutitaasarpoq. 1944-mi Iginniarfiup nunaqarfittanut Tununngasumut nuuppugut aasami. Umiaasamik ipuinnaq, tassagooq ajoqikkut atorfilittut nuuttut. Uaguullunili nuanneqaaq inuunermut allannguutaalluarami, tassalumi tununngasumut pigatta paarlatatta ajoqip.

Kristian Lundblad-ikkut illuat iserterfigaarput, ukiullu tulliani ataataga nammineq illuliorpoq. Tassa illu najugarput inuata tiguniarmagu nunataaminut nuunniarlugu. Taamani pissutsit taamaapput. Atorfillit nuutinneqartarput pingaartumik ajoqit inissaqartinnagit. Naami massakkut, illu piariigaq pequtit poortoriikkat.

Taamani Tununngasormiut piniartorsuupput aasami tuttuniarajoorsuit. Tununngasumut pivugut illut tallimat inuerutereersimasut, uagutsitoorlugu pulasimasut, tassa Nassuttuumut eqalunniataa tuttunniarsimasut, aasiartorsimasut. Tassalu paarlatassagut Kunuukkullu kisimik nunaqarfimmiittut tununngasumut pisimavugut.

Ukiuni pingasuni tununngasumiinnitsinni aasat tamaasa taama pisoqartarpoq. Imaattarpugummi juuni naaleraangat nunaqqatigiit tamatta ammassiartarpugut Atarnup kangerluani ippimmut, tassa nuanneq. Kangerluugami kiak, silaannarik. Ammassineq naammassigaangat silavaraangatta issortarneq aallartinneqartarpoq ukiumut qisussanik. Tamakkulu piareeraangata juulip naajartulernerani nunaqqatigut aallassapput umiat arlariillutik pulasut aasiartortut, aatsaallu septemberip aappaani imaluunniit pingajuani tikittarlutik. Tikikkaangamik tassa piitt amatta nerisassagut. Tununngasormiummi ilaqutariiginnaapput, pigisatillu kalaalimernit ataatsimut pigisutut ittarpaat. Inussuit nuannaartunartut, tamannalu qangarsuarli kinguaariit ileqqorisimavaat.

Aallarsimasortagut tikikkaangata inugassaarneq pilersarpoq. Uatsinni meeraasuni nuannernerusarpoq meeraqatigut kammalaativissuagut atualilersugullu tikikkaangata. Taama aallarsimagaangamik pilisarsimaqaat. Tuttut panertorpassuit, eqaluit pujuugarpassuit, eqaluit panertiinnagarpassuit qimerluilu panertitarpassuit. Tuttut neqqarinneri pujuukkat, tuttut amii allarpassuillu. Tuttut amii ukiumi oqortussat, illermi qaassat, ila, pilisarsimaqaat. Tamakku piliarpassuatik sivisoorsuarmik upernariartorneranut pigisarpaat, quiminni isumannaatsuni inissillugit.

Uagut aasami meeraqatigut aallaraangata nunaqarfitsinni kisimiikkajuttarpugut, qimmerpassuit nunaqqatitta qimmii paariitigalugit nerisataralugillu. Uatsinnut sungiusimasaqaagut, soorlu uagut nammineq qimmigut. Nunaqqatigisarpagut eqqaariikkakka Kunuukkut, uagutsitoorlugu Kunoorujukkut. Kisianni taakku saarullinniarlutik aallaartuartaramik, aasarsuaq iluamik nunaqarfitsinnut tikinneq ajorput. Uagummi aamma angalasaqaagut, imiaasarput (Kussummik atilik) atorlugu saarullinniartarpugut panertitsisarlutalu. Aammalumi qissiartarpugut ukiumi qisussanut ilapittuutisanik. Saarullinniaraangatta katersoriarlugit Iginniarfimmuut tuniniartarpagut. Taamani Tununngasoq aalisakkeriveganngilaq, aatsaat (immaqa) 1947-mi Tununnga-

soq nammineq pisaarpoq, eqqaamavarami aalisakkerivissaa sanagaat Aalatsivimmut nuulluta.

Iginniarfik, Tununngasoq Ikerasaarsullu pillugit takisoorujussuarmik eqqartuisinnaagaluarpunga, nunaqarfiit taakku pillugit oqaluttuarpassuit oqaluasaarpassuillu ilisimagakkit, aammalu ukiorpassuarni suliffimma imaluunniit suliffigisama ilagimmatigik ilisimalluinnarakkillu, minnerunngitsumillu utoqqarnik oqaluasaarsiarpassuakka pissutaallutik eqqaamasarpassuaqarama. Ila, suli meeraanilersaarpunga, nunaqarfiillu najorsimasakka eqqartulaarallarlakka.

Tununngasup eqqaa piniarfigissuuvoq, uangalu assigiinngitsunut naammaqqutaasalereersimavunga. Tununngasup eqqaa aalisagarissuummat atuareeraangatta aalisartaqaagut, pingaartumik ukiumi. Silaqqissuarmi tassa nuanneq arlariissuanngorluni illarpalaaq ilaannilu uagut meeqqat upakkaluartarniarluta. Saniatigulli oqilaniulluta arpaliuttarniarluta, taamanikkummi utoqqaat tamakku pingaartitaraqaat kaammattuutigiuartarlugillu, uatsinnuli ajortumik pineq ajorpugut, naak ilaanni kamattalilaartaralugulu.

Iginniarfiup tununngasup Ikerasaarsuullu piniarfii ataatsimoortutut oqaatigineqarsinnaapput. Unali oqaatigisassaavoq Iginniarfik kingullerpaalluni sikuertarmat, taamaakkaluartorli piniarfigissuuvoq, pingaartumik ukiumi alannguminni Arfersiorfiup kangerluani pisaqamasartorsuummata. Meeraanitta nalaani upernassakkut Iginniarfimmiut Ikerasaarsuummiullu qilalugaasartorsuupput, aamma Tununngasormiunit akuuffigineqartarlutik iluaqutaasaqalutik. Siulersuattaasiit nuna tamanna piniarfigissorsuaq nalusimanngikkaat.

Eqqaalaarlara angumerilluarakku piniartorsuusimasoq utoqqanngortoq Qunaaq - Johannes Filemosen, inuk qaangiinnagassaangitsoq meeqqat inersimasullu tamatta ikinngussuarput. Paasisassarpassuarnik nunaqqatiminut tamanut tunioraajuartoq. Ilinniartitsiuartorlu. Qunaaq silatoorsuugami Landsråditoqqami ilaasortaasarsimavoq. Sorsunnersuup kingulliup nalaani kingullermik Landsrådimi ilaasortaalluni tikileriallartoq orpiliap tikisitap timitaa avalequtilik soorunami »meqqortai« tamarmik katassimasut. Tamannali uatsinnut soqutaanngilaq. Tununngasup eqqaa paarnaqullulissuuvoq (kakillarnalissuuvoq) naammattunik meqqortassaarpoq. Ukiut tamaasa juullimi orpiliarisarpurput oqaluffinnguatsinni, tassa kusanaq. Miiterip aappaa avillugu portutigigami nooqtseraangami oqaluffinnguatta qilaavanut apissingajalluni, ilumut kusanaq. Atoreerlugulu oqaluffinnguatta qalianut ileqcittarpaat juulleqqilernissaanut. Orpik tikisitaq siulleq takusimasara puorsinnaanngilara. Nuummigoq Canadap konsuliata orpiliakua.

Qunaaq eqqaaqqilaarlara. Qunaaq naleqquteruttorami piniartorsuusimavoq. Qunaaruna angut angisooq saluttoq timaali takuminartorsuaq. Nalunangitsumik naleqquteruttorami tuuinnarlugu uppititassaangitsoq. Qunaaq qaannakut piaartumik nangialersimavoq, taamaakkaluartorli nalimini piniartorsuusimavoq nunakut sikukkullu pissatseruttornermi nalaani nunaqqatimini angumaneqanngitsoq. Ataata ma eqqartortarpaa, siulermik Tununngasumiilluni takusimallugu ullaakut kisimi umiani aqqukkaa. Ilagooq tupinnaqaaq nukeqassusia. Unniami angalatoorsuaq ikinngussuani Knud Rasmussen qimussimik sukkaniullutik kataqigaa. Qunaap qimmii nanorsiutinik oqilanerullutillu pitsaanagerusimagamik. Uanga Qunaaq qimusseqatigisaqaara, pingaartumik Iginniarfimmut qallunniatigalugu (pisiniariartoqatigalugu). Qimmikassani iperartorai suanngassorai, ukuli pisakassai soorlu tusaanngitsut, tassali soqutigisaqanngingaaramik. Nalunngilarali inuttaat isertalissuusoq. Qunaaruna angussuaq imaannaangitsoq.

Tununngasumi nunaqqatigut ilaqtariiginnarsuugamik kalaalimernit pigisatik ataatsimut pigisutut ittarpaat, uagullu nunaqqataasugut, immaqa upperineqassanngikkaluartoq iluoomat oqaatigissavara, taakkunatorluinnaq pissuseqarlutalu inooqataavugut. Illunut iserutta nerisassanik kalaaliminernik saqqumisooqarpit illigigutsigillu oqaratalu nerilissaagut uparuarneqassanatalu. Ilamisorluinnaq isigaatigut. Ileqqooq nuannersooq maligassaasorlu. Soorunami qallunaaminernik taamaaliorneq ajorpugut, taakkumi ulluinnarni sipaarneqartuupput. Asumi aatsaat qallunniatqaarlutik tamakkuninnga pisartut, meeraalluni nunaqqatit nuannersut kaannaangitsut.

Tununngasumiinnitsinni illut arfineq marluupput, atuarfinnguarlu oqaluffiutigisoq. Inuit 60-65-it missaanniiiput, immaqa meeqqat 20-it missaani. Nunaqqatigiit ikioqatigiilluartut nuannaartunartullu, soorlu aamma Iginniarfimmi misigilluarsimagipput. Manna kingumut qiviarlunga eqqarsaatigileraangakkit nuannaarlunga tulluusimaarlungalu eqqaasarpakka, puiunngisaannassavakka ataqqillugillu inutsialassuit maligassaasullu meeraaninni najorsimagakkit, tulluusimaarutigisarpakkalu.

Eqqaamasarpara taamani tutut piniagaaneri killilersugaangitsut. Ukiakut tututuumareersimalluta ukiumi qimussit Atanermut ilummukarunik teriannianut pullasiat imaluunniit puisinniat. Muloriarlutik tikilissapput tassa piit nerisassat naammattut, puisit, terianniat, tutut nutaarsuit tamatta nunaqqatigiit pilluaatissagut. Ukiumi Tununngasormiut, Iginniarfimmiut Ikerasaarsummiullu Atanerup kangerluatigoorlutik Nassuttuup kangerlussua piniarfinnaarsuaraat, kangerlussuaq piniagassanik imaarutissanngitsoq.

Meeraanitsinni uagut nunaqarfinnut allanut nikiuitsuuvugut. Tununngasumiilli Iginniarfiliakulaartarpugut, pingaartumik qallunniarluta aasami ukiumilu. Iginniarfik Tununngasorlu imminnut qanittunnguupput, aammalumi Ikerasaarsuk. Iginniarfimiikkallaratta Tununngasoq Ikerasaarsullu ajoqeqartinnagit ataatama naalagiartitsiartorluni ornittarmagit, pingaartumik ukiumi qimussimik ilagalugu nuannertaqaaq. Nunaqarfinnulli allanut nikiuitsuuvugut, aasamili nuannisaartaqaagut umiaasamik angalasaratta. Meeraanermi inuuneq atorsimasaq nuannersoq puigoruminaatsoq.

Aalatsivimmut nuuppugut

1947-mi Tununngasumiit Aalatsivimmut nuuppugut. Tamatumuuna akimmaallak pujortuleeqqamik qaleqanngitsumik 22 fodimik angissusilimmik umiaasarput kalillugu illutta qisuttai usillugit, Iginniarfimi juumuup uiata Jørgen Frederiksenip pujortuleeraanik. Tamatuma siornatigut Aalatsivik takusimavara ataatama nuliaqqiutaa arnassarput ungagisarput, asasarput upernalernerani tikeraartoq ilagigatsigu qimusserluta nunakkut, naggataatigullu umiaasamik ikaatsilluta.

Aalatsivimmut nuulluta tikikkatta, ila tupinnaqaaq inupassuit amerlassusii. Taamanimi aalatsivik 130-it missaanni inoqarpoq. Piniarfigissorsuugami aalisagalissuullunilu nunaqarfiuvoq akunnassiveqanngitsoq. Puiserpassuaqartarpoq ukiumi sikuneq ajorami, timmiarpassuaqartarpoq Arfersiorfiup kangerlussua sikuneq ajorami sarfartoorsuugami. Taamaammat piniagassarpassuaqartarpoq. Aalatsivik pisiniarfeqanngilaq ukiumili sillimmateqartarpoq aalisakkerivimmi pisiniarfeqartarluni. Niaqornaarsummut qallunniartoqartarpoq, ukiumili saqqaa sikuutillugu Iginniarfimmut qimussimik qallunniartoqartarpoq.

Aasami saarulleqartaqaaq. Aalatsivik angisuumik aalisakkeriveqarmat nuannertaqaaq, aalisartaqaagut. Kiilusiagut katersoriarlugit Niaqornaarsummut akissarsiniaraangatta nuannertaqaaq. Aalisakkerivik ulikkaartuuersillugu sulerrattarpugut, poortuilluta, tassa nuanneq. Meeraagaluarluta aningaasarsiortarpugut. Aalatsivimmut nuukkatta aningaasarsiorterup tungaatigut malugusunnaqaaq.

Aalatsivimmi inuuniarneq ukiumiluunniit oqitsuuvoq. Piniarfigissorsuugami inui eqeersimaartut ikioqatigiissullu. Meeraagaluarluta erninnaq paasivarput eqiasuikkaanni ajorsarfissaanngitsaq, taamaanneralu atorluarniartarparput, soorlu nunaqqatigut taamaattut. Taareerpara aasami saarullippassuaqartarpoq. Ukiarnersuanut septemberip naanerata eqqaani saarullit tunisaanerat unittarpoq. Taamani pissuseq taanna nunaqarfippassuarni aalisakkerivilinni tamani atugaavoq. Taamani ukiakkut saarullit tunisaanerat unikkaangat panertulisarpugut. Ukiarnerulluni nillertilluaraangat saatsinni qeqertannguamut Qipikumik atilimmut saarullinnik aalisakkanillu allanik qalluisarpugut, pisoqalaat ukiumi mamartortugassat ilaalu qimminut nerukkaattissat.

Aasami timmiaqartaqaaq. Aalatsiviup saqqaa innarpassuaqarpoq, aasami taateraata naajallu ineqarfissuinik. Nunataalu aamma timmiarpassuaqartarpoq. Alannguani Arfersiorfiup kangerlussua aamma innarpassuaqarpoq timmissat assigiinngitsut ineqarfissuinik. Kangerluullu avannamut qinngua taamani miterpassuit erniorfissuaraat. Tikillugit tupinnarluinnartut, kangerlussuarlu taanna eqaloqarfippassuaqarpoq tuttoqarfiullunilu, nunatarsualu timmissat assigiinngitsorpassuit erniorfissuaraat, aammalu Aalatsivimmiut Niaqornaarsummiullu pisaqarfigisarpaat. Ukiakkut pullasorsorfigisarpaat saniatigullu tussaallutik pisaqamaffigisarlugu, ukiumi qimussimik pullasia-raangamik terianniarpassuit tikiuttarlugit.

Ukiariartortillugu puiserpassuit katersuutilersarput. Ila, novemberimi decemberimilu amisorpassuit tupinnartaqaat. Taamaammat qaannamiit pujortuleeqqamiillu assorsuaq puisittarput. Taamani orsut tunisaapput aammalumi saarullit tingui qeeqqallu amii. Ila, Aalatsivimmiut Noaqornaarsummiullu katillutik puiserpassuarnik pisaqartarput, taamani Aalatsivimmi sisamanik pujortuleqalersimapput. Niaqornaarsummi qassiunersut eqqaamanngilakka, immaqqa pingasut. Taamani aquuteralaat sinnattuunngimmataluunniit Aalatsivimmiut pujortuleeqqatik iluaqutigeqaat. Ukiumi aasamilu assigiimmik aammalumi upernalernerani qilaluaasartorsuupput.

Aalatsivik aalisagarissorsuummat upernariartulerluni seqineq kiattaleraangat atuareeraangatta saqqatsinni sikumi aalisartaqaagut, aalisakkallu assigiinngitsut pisariortortarpagut. Ukiumi aqisseqartaqaaq aqissimasaqaagullu. Sila qaammariartuleraangat ingammik nerisassaq ajornarunnaartarpoq. Nunarput akunnaatsuugami una nuannaralugu eqqartulaarlara. 13-inik ukioqarlunga 1948-mi ukiakkut atuareerama aqisserniarpunga. Avannatsinnut Kingittorsuarnik taasakkatsinnut, qerrorissuugami aqissit assut nuannarisaannut ornitannut pigama qerrut aatsaat sinitsiarlugit aqisserpaaluit.

takugakkit taqissoriarlugit timmiarsiummik seqqorakkit marluk tapillugit. Ilai tingimmata tarriffiata tungaanut malullugit nuileriarpakka terianniat qernerit marluk ujaqqap qaani imminnut tapeqqissaarlutik kisima nakkukkaanga. Timmiarsiutiga imaqaareemat nangaariangvillunga seqqorakkit, takanna toqungatereerpakka. Pernartarigakkit nilliinnarpunga, sunaaffa aliasuutigeq-qaartussaallugit.

Tigugakkit nammaatseriarlugit angerlamut tamaviat aallarpunga. Tassalu nunaqarfippit qanittunnguannorlugu eqqaalerpara usimaannaa suli terianniat piniagaanngillat. Tassalu aatsaat qaatulerlunga piniaqqusaanngimmata unioqutitsillunga. Ila, ajussusia, tassa tikikkuma arsaagaasussanngorpunga, immaqalu arsaarneqaruma akiliisitaassaanga, uffalu pernartariniarlugit. Taamaattoqassanngilaq, qunnermut matoorniarpakka, piniagaalerpata tikiukkumaarpakka, taamaaliorpungalu.

Qunnermik ujaaseriarlunga matoorpakka angerlarlungalu aqissertakka marluk kisiisa nassarlugit. Tikikkama soorunami oqanngilanga, kisianni taannaqa nikallunganeq aallartippara. Ilumut pernartakka assut artorsaatigilerpakka. Ullut tulleriit nikallungaannalerama ataatakkut pasitsaaitiler simallunga apersulermannga soorunami suna pillugu taamaallunga oqaatigaara, ataatagalu oqarpoq: »Atagu Akvila, Akvilas Lundblad oqaloqatigissavara.« Taamani angut taanna kommunarådimut ilaasortaavoq. Oqaloqatigereersimallugu iserami oqarpoq: »Pernartaatinngooq tikiunniakkit, aqagunngarooq terianniat piniagaalissapput.« Uangalumi tarsiallaannarpunga teriarnianik aallurlunga. Tikiullugillu pernarneq nuannersunngorpoq, aammami taamani pernartat imaannaatinneqarneq ajorput, taamanilu aamma qajoqartitsisalereersimammata terianniat qernerit marluk pernartat qajussaat qularnanngilaq iluaqutaasimassaaq.

Tamatta nunaqarfippit nuannareqaarput. Meeqqat amerlavugut, taamaannera nuannerluinnartarpoq. Uatsinnut ilisarisimaqaagut ikinngutigilluarlatalu. Nunamut angalasaqaagut takusassarsiorluta aammalu piniarnialulluta mikinerusortagut pinnguartaqaat. Uagut nukappiaqqat arlariilluta angisuunngorsimavugut taamalu pinialunneq aalisarnerlu orniginerulersimallugu. Uagummi meeraanitta nalaani nukappiaqqat mikinermiit tamarmik piniartussatut perorsarneqalereertarput, uagullu aamma taama perorsarneqarsimavugut. Taamaattumik qeqangjalernitta nalaani pinialunnermut seqqorniarnermullu pikkorissukasinnngoreersimavugut iluaqutaallualersimallutalu, atuarnerpullu soorunami aamma nakkutigilluarparput. Tassalumi ukiup ingerlanerani assut unammisarpugut kina soraarummeernermi karakteriginnerussanersoq. Oqaluttuartorlu ajornerussanani,

uanga normu angineq, tassa nr. 1-i normorikkajukkaku, tamannalu uannut nuannertarpoq.

Upernaami juni naangajaleraangat saqqatsinnut kangerlummut ammassiartarpugut. Tinussaraamik atilimmut. Nuannersut ilagisarpaat nunamut alianaatsorsuarmut pisaratta, nerisassat naammattut, sutorumagaanni neqitorumagaanni, aalisagartorumagaanni, timmissanik neriumagaanni aamakku eqqatsinni innarpassuit timmissat ineqarfissui. Timmissat assigiinngitsut nunannaarsuat. Suna ajorsaatissaq, inuuneq qiimanarluartoq eqqasuuteqarfiunngitsorlu.

Silavaraangatta issortarnek ukiumut qisussanik ulapputigineqalersartoq eqqaavara, tassami taakku ukiumut piareersaatit pingaaruteqartorujussuupput kiassaatisat, iggatissat pineqarniartarmata, taamani nunaqarfimmiugaanni pisiniarfeqanngitsuni pinngitsoorneqarsinnaanngitsut. Taamani nunaqarfimmiugaanni pisiniarfeqanngitsumi imaaliallaannaq aamaruutissat pineqarsinnaanngillat, taamaattumik tupinnanngilaq utoqqartatta ukiumut qisussat naammattut pissarsiariniartarmatigik, tassalumi issittarluuqisoq amerlanerit ukiumut qisussaminnik sinneqartoortarmata. Pissutsit taamatorpiaq ittut nunagisimasatsinni lginniarfimmi tununngasumilu atoreersimavagut, taamaattumik ukiumut pissaqarniarluni taamatut piliniartarnek ileqqussatut pinngitsoorneqarsinnaanngitsutut isigaarput ileqqoralugulu.

Nuna nuannareqisara ukiut sisamangajaat najorpara. 1949-mi apersortikkama 1950-milu angajora Manermiuni niuertorusiusoq tikeraarmat ilagalugu aallarpunga taakkunani Manermiuni ukiissallunga. Manermiut najorlugit nuanneqaat. Aasiannut qanittunnguupput, angajoralu pujortuleeraqarmat Aasialiakulaartarpugut, aammalumi nuannertaqaaq pujortuleeqqamik arlaannut angalaqattaarluni. 1951-imi Aalatsivimmut uteqqippunga nuanneqisumillu ukeeqqillunga, taamanilu 16-inik ukioqalersimavunga meeqqatullu inooqqissinnaananga.

Nunaqarfii meeraaninni najorsimasakka tamaasa nuannarisimaqaakka inooqataaffigisimallugillu nuannersumik. Siunissami qanoq inuuniassanerlunga eqqarsaatigisariaqalerpara. Piniartussatut aalisartussatullu perorsarneqarsimanera nuannarisimaqaara, isumaliortarsimagaluarpungalu taakkorpiat siunissami ingerlatissallugit, nuannareqaakkami. Ataatagali allatut isumaqarpoq, tassami efterskolemi ilinniartussatut piukkunneqarpunga, misilitsikkamalu angusisimallunga. Allatummi ajornaqaaq, ataatap piumasaa ajugaavoq. 1952-mi ukialernerani Aasiannut atuariartortussanngorpunga, ataatammi isummani aalajangiusimalluinnarpaa, angajukkami marluk ilinniartooreersimapput uangalu naammagalugu ataatama.

piumasaa tigusariaqarpara. Sunaaffali naatsorsuutigingisamik pisoqarumaartoq.

Meeraanera naggasertariaqalerpara. Sionatigut taareerpara meeraalluta angallatinik tikittoqaraangat pajuttunik inuttai assut nuannaartorisarlugit. Aammalumi angallataannut ikilaarusuttaqaagut, ikittuaraangattalu assut uatsinnut nuannertarpoq. Iginniarfimmut pajuttuusarput, angallatit imminnut qimassanngitsut M/B Qeeraq umiatsiarsuarlu kalittagaa marlulik Dagmar taasarpullu Neqilissuaq, ikiffigigaanni tipi allarluinnaq naamalersariaqarpoq orsuutisunnialaannguaq. Initaanut alakkaraanni kiffai tamarmik immikkut siniffillit, ilumut nuannaartunartut.

Piniartut aammalumi ataataga pituutakunik orsuutilinnik assut piumasarput, ukiup ingerlanerani timmiansiummut immiilerunik palissaat. Tamakku pituutakuminersuit, taamani pituutakunnguit, angallatit kiffaasa kalaaliminernik taarserartittarpaat, massakkuuguni igiinnagassat. Kisianni taamani piniartut assut piumasarpaat, taakkunungami nalilerujussuupput, tassalumi ataatagut imassanik immiileraangata uagut palissaannik ingutserisuusarpugut, nalunngilarpummi pisaqarpata qaalerluta neriumaarluta, taamaammat eqiasuittaqaagut.

Taamani Qeeraq Neqilissuarlu – taama taaginnarlara – Iginniarfimmi umiarsuarsiugarisarpagut. Qaqutigorsuaannaq umiarsuaaqqanik angisuunik tikittoqartarpoq, soorlu makku: Qaqutigorsuaq sorsunnersuup nalaani Fylla, aamma Nordlyset (»Toquleqaanga«) aammalumi qaqutigut Hvalen Qeqertarsuup umiarsuaaraa. Taakkuli avatitsinni kisarsimasarmata ikiffigineq ajorpagut, aammami Hvalen kisimi pinnani qallunaarsuarnik naalagaqaramik ittoornarput. Sunaaffa tamakkuninnga anginerusuni uangarujuk naalagaasalerumaarlunga.

Qeeraq Neqilissuarlu imminnut qimannngisaannarput, asasariittummi ipput. Kisianni 1940-p ingerlanerani umiarsuarisimavagut pinngitsoorneqarsinnaanngitsut iluaqutaaqisullu. Aammalumi umiarsuit taakku inuttaat tikikkaangamik utoqqarnut inuusuttunullu qiimmassaataalluarterunarput, inuttaami katillutik arfineq pingasuupput niuertoqarfimmiorsuit, qittattartorsuuppullu, tamakkutoorlugu kiaguppallaaleraangamik qalatsitik kuiinnartarlugit. Taamanimi nunaqarfimmiut inuunerup allanngulaarnissaa pingaartittaqaat tusagassallu nutaat tusarumasaqalugit. Taamaalilluni ullut tamaasa inuuneq assigiiaginnartoq allannguallatsinneqartarpoq.

Uangalumi aamma meeraanera inuusuttuaraaneralu qimallugit allamut nuukkusulerpunga. Qanoq inuusimanera qanorlu ingerlasimanera qanorlu inuutissarsiuteqarsimanera oqaluttuarerusuppakka suliffigisimasannut oqa-

luttuarineqarneq ajortumut paasissutaalaarniassammata. Suliffigisimavakka, naalisarlugit taagussavakka, K.G.H., kingorna KNI-inngortoq, kingornalu KNI Pilersuisoq ukiuni 43-ni nuannareqalugit suliffigisimasakka ataqqillugit. Suliffeqarfissuup taassuma ukiuni 1950-imiit ukioq 2000 tungaanut immakut pilersuinikkut immakkullu inunnik angallassinikkut ingerlatsisimane-rannut paasissutaalaarsinnaammata. Soorunami siusinnerusut nalugakkit salluliorumananga ilanngutissanngilakka, naak oqaluttuunneqartarnikkut tusaamasaqaralurlunga. Aammalu Aasiaat aallaavigissavakka tassani sulinera ingerlassimagakku. Illoqarfiit allat ilanngutissanngilakka, naak ussernartorsiornaraluortoq, nunarpummi tamangajaat inoqarfiit angalasimagakkit.

Umiartortunngorpunga

1952-imi silarsuaq nuannerseruttortoq nunarpullu alianaasseruttortoq, makkulu saarullissuit. Juulip qeqqata qaangilaarnerani taamani ilaaffissat ajornarallarmata Qeeraq Neqilissuarlu Aalatsivimmut tikeriarmata ataatama Qeeqqap naalagaanut Peter Olsenimut ilaaniuppaanga, akuereriarmangalu Aasiannut aallartussanngorpunga efterskolemut ilinniartunngoriartorlunga. Sunaaffa naalagaaqatissannut ilaaniarlunga. Aammalumi sunaaffa uanga naalagaaqqaarfissannut, ilumut inuuneq nalunarpaq. Aallarnej uannut nuannersoqanngilaq, nunarpummi nuannarigaluaqaara. Tamannali annerusumik eqqartorusunngilara, siunissarami eqqarsaatigisariaqalerpara.

Aasiaat tungaanut ingerlanitsinni inuttai sungiutileriarakkit aquutaa misilikkumavara.

Ajoqersuuteriarmanga arlaannut sanguniaruma sumut ipitertassagiga, tassa ajoraluanngilaq. Arlaat pisassaqaqalerlunilu aqoqquppanga aqulissaanga, ilumut nuanneq. Ingerlaarnitsinni paasilerpara kiffaata aappaa Godmand Johnsen (Kuulumaarujuk) tikikkutta feeriarniartoq sapaatinngooq akunneri marluk. Ilumut taarserusunnaraluaq, aatsaammi septemberi aallartippat atualersussaavunga. Asuliinnaq naalagaa ateera aperaara Kuulumaat taartissaqartinngippagu taarserumagaluarlugu. Oqarpoq suli taartissarsiorsimanagu ajorinngikkukku taarseqqullugu. Ila, aalaniarama. Takuuk suliluunniit Aasiannut tikinnanga umiarsuarmut kiffanngoreerpunga. Ila, nuanneq.

Aasiannut pigatta unnulersukkut nunamut ikaarsimaariarlunga unnukkut umiarsuartaannut ikaarpunga. Aquusersuataannguaq, suna sanik, ilumut peroornaq. Tassami nuannaartorisavissuakka umiartortut. Qeeqqamut tulakkama initaannut iserama siniffitaassara iluarsaateriarlugu innarpunga, ullaakkut ilakka ikaattussaagakkit iteriarniarama. Aqaguani ullaakkut ilakka timangiummata aavakka, aquusersuataannguaq. Tassalu umiartortunngorpunga sapaatip akunneri marluk sulisussaallunga. Erniinnaq suliassakka sungiukkiartulerpakka sapinngisannillu eqiasuinniarpunga, tamannalu pillugu ilama assut iluarisimaarpaannga. Naggataamik angalaqatigalugit kiffaqatiga Esaajarsi napparsimalerpoq assut pitsaanngilluni, tikikkattalu napparsimmavimmut unilluni. Naalakkattalu qinnuigaanga ingerlaqqiinnaqqullunga. Ila nuannissusia, sulimi atualernissara ungasippoq, taamaalillungalu aningaasarsiorfeqalerpunga atualernissama tungaanut.

Qaammatip missaani ilagereerlugit tassa august naalersoq pilerisaartalerpaannga ingerlaannaqqullunga, sussa atualerlana. Uangalu taamaaliornissaq pilerigeqaara. Taamaaliussagumali ataataga qanoq oqassava? Eqqarsaatikkut assut sorsoreerlunga aalajangerpunga suliinnarniarlunga, sussa ilinniartunngornanga. Naalakkannullu oqarama suliinnarniarlunga assut nuannaajallalluni oqarfigaanga ukiup tulliani kiffareqqissallunga. Taamaaliorneralu aatsaat septemberip qeqqata eqqaani ataatama paasivaa Aalatsivimmut pigatta saarullinnik poortukkanik aallerluta. Tupinnanngilaq ataatama assut naveermanga, oqarfigaangalu naalanngikkama kingorna nammineq ikioqqissananga, nammineq uannut inuutinnissara isumageqqullugu. Oqaatsit artornartut tiguakka, taamanilu 16-iinnarnik ukioqarama naalannginnera sakkortuumik uannut tuppoq, kišiannili ulloq manna tikillugu inuuvunga.

Ukiakkut decemberimi unikkatta oqarfigineqarpunga sulinera sivikimmat ukiuunerani sulissanngitsunga, kisianni ukiooreerpat qaammammi aprilip aallaqqaataani piumaguma suliartorumaartunga. Allatullu ajornaqimmat qatanngutinnut Manermiuni niuertorusiusumut ukiiartorpunga, ukiulli tulliani aprilimi suleqqilerlunga, aamma Qeeqqami. Aasaq taanna 1953 Aasianni mæslingi nappaataavoq, uangalu napparsimareerama umiarsuaaqqamut Bjørnimut nuukkallarpunga.

Qeeraq Dagmarilu

Ataguli Qeeraq Dagmarilu (imaluunniit Neqilissuarlu), ilami taama taaguinnaqilara, eqqartulaarlakka. Qaatukkamali, ilami apersortilerneru tikillugu Qeeqqami naalagaavoq Binnii Ostermann, ananama illorminik taasagaa, ilaqutariippugummi, apersortingajalernittali nalaani umiarsuaaqqamut angisuumut naalaganngortoq umiartortutoq pikkorissorsuarlu. Kiffaanilli aalajangersimasumik taasaqarsinnaanngilanga nikerartuurtuummata. Apersortingajalernermali nalaani Peter Olsen naalaganngorpoq, uangalu taanna naalagaqqaatigaara. Tamakkuuku umiartortutoqqat pikkorissorsuit. Taamani Qeeraq aquttarfimmini pujorsuiteqanngilaq. Putsilerpat naalagaa siuanut pissaaq initaata qaavanut ingilluni pujorsuit quummiullugu talerminik ussersullattaannguaq. Taarsippat qaammartartumik ussersuuserluni. Allamik atortoqanngillat, ilami qinnguartaateqanngillat kallerup inneranik qulleqannginnamik. Taamani pissutsit taamaapput Naalagaaffiup angallataani mikinerni anginernilu.

Dagmar (Neqilissuaq) umiatsiarsuaq marlulik tissiataartuinnaq, iputerujussuarnik iputilik, siumigut aqumigullu initalik. Aquani naalagaa tullersortinilu ineqarput. Siuani kiffat sisamat. Angumeraara, ilami angisuukasinngorlunga, Sivert Thorin (Siivaleeraq) naalagaasoq. Uangali qeeqqamut ikivunga Guulu Petersen naalagaasoq, uagutsitoorlugu Guulukassak. Inuttaata oqartaasia malillugu Kapitaani Petersen, inuk nuannersoq qiimasorsuarlu.

Neqilissuaq Qeeqqap kalittarpaa, ilami qimannngisaannangajappaa. Silarsuaq alianaallaraangat imarlu manikkaangat sanerarmittarpaa. Taama sanerarmikkaangatta nuannertaqaaq. Aamakku oqaluasaartut, inukkattut (nallukattartut) oorinoorlutik. Ilai nuannaartut, ilai ilungersortut, ilai pinnattut, ilai nunguutsisut. Massa ilai sussaaruullutik sumik arlaannik ilaminnut tuniniaasut.

Usilersoraanni usingiaraanniluunniit inuup nukingi isumalluutaapput. Soorunami taaliaaqarput, taakkulu inuup aalatinngipatik nukissinnaanngillat. Taamani nioqqutissat tamangajammik puunut poortugaapput, qassikattannguit kisimik karsinut poortugaapput. Nappartanik pooqarput, soorlu qaqorsaat aqitsoq, siilipi (seeruppi), suna tamarmi assannik attugassaavoq. Aasianniit aallaraanni usigineqartarput nioqqutissat tunisassiornermullu atortussat niuertoruseqarfinnut ingerlasut imaluunniit tunisassiornermi atortussat nunaqarfinnut aalisakkerivilinnut ingerlasut.

Nunaqarfinneereerluni uterialernermi usigineqartarput tunisassiat, soorlu makku: Orsut, tinguit, taakku nappartanik pooqartarput, ataaseq 200 kg. missaani sinnerluguluunniit oqimaassusillit, tamarmik assaannarnik suliassat. Saarulliit poortukkat, ammit meqqut mitit ullui, tutut amii, terianniat amii, aarfit amii, qeeqqat amii, eqalussuit amii nioqqutissallu utertitassat. Nappartat ilai ernartarput, aammami tupinnanngilaq amerlanertigut taliffissaqanngitsuni assakaateriarlugit imaanut nakkarteriarlugit kalillugit umiatsiamik

aatsaat anallammut ikineqartarmata. Tamarmik inuup nukiisa suliassat. Soorunami mingunnartaqaat taamani sulisut massakkutuut atisanik sullisinik, aqqatinik, masassiutitik kaminnillu peqartinneqanngimmata. Taamanimi sulisartut peqatigiiffii oqaluttuaannaapput, peqarsimappalluunnit tamakku eqqarsaatigineqanngillat. Naami massakkut. Taamaakkaluartoq qiimasaqaagut, ilami taama nuannertigisumik suliffeqaraanni suna ajortuṣṣaq.

Qeeraq Neqilissuarlu-taamani Aasiaat kommuneani annertoqisumi assut iluaqutaasimapput nioqqutissat ingerlanneqarnerannut aammalu tunisassiat assartorneqarnerannut, aammalumi taamani inuit angalaniartut angalanerannut. Inuttaasut nersornartumik sulilluarnermikkut suliat pisarioqisut naammassilluartsimavaat, taamani kiffaasarsimasut inuit pinertoorsuit nersunngitsuugassaanngillat. Taamani kiffaasarsimasut amerlanerpaat toqoreersimalerput, sulili peqqissunik inuusooqarpoq, soorlu uanga allattungaa suli peqqippunga.

Ataaserli eqqartulaassavara, tassa naalagaqaqqaatiga ateersuara Peter Olsen. Marlolarlugumi naalagarinikuuara. Piitaana angut angisooq salukujoorsuaq, nukilik imaannaq uppititassanngitsoq, pikkorissorsuarlu. Tulluusimaaleriarluni aamma imminut qaangerluni oqaluttuarsinnaasartoq, ilisarissimannittaasa tamarmik nuannarisaaat kammalaativissuallu. Piita angallatit naalagassaattut atuarsimanngilag, aammami tamakku inortorpai. Pikkoregaarli, taamani angallatit tamangajammik sumiissusersiornermut atortunik peqarput, tupigisarpara inuk tamakkuninnga ilinniarsimanngitsoq kukkunani atuisinnaammat.

Una eqqartulaarlara. 1955-imi taamani Nordlysimik juni qaammat Aasianniit aallarpugut Upernavimmut, Kitsissuarsuit Qullissallu aqquusaartussaallugit. Kitsissuarsunniit Qullissanut aallaratta pujorpoq, sukkaatsorsuugattalu aatsaat aqaguani Qullissanut apuuttussaavugut.

Aqaguani suli pujorpoq. Kiffat marluulluta pigaartooqatigisaratsigu ulloq qeqqangajalersoq oqarfigaanga: »Atiik, kitsat piareersarniakkit tikilerpugut.« Tassalu kigaallalluni, kia upperaa, nunamimmi suli isigisaqanngilagut. Soorunami kitsat piareerpagut. Aarimmi siggarpoq kitsat ningeqqullugit. Soo-

runami ningippakka, qanormigooq? Ningitsiarpakka, qangali toeerput. Kitsat tuttullu timitsinni siggartaat siggarpaluleqaaq, aamaarutissiorfimmi ulloq qeqqartut. Ateersuara tammassanngilaq.

Inupparujussuupput Qeeqqami Neqilissuarmilu kiffaasarsimasut. Uku naalagaasarsimasuni nalunngilakka: Qeeqqami Biinni Ostermann ukiorpassuarni naalagaasimasooq. Peter Olsen aamma ukiuni arlalinni naalagaavoq, Kristian Geisler (Aqqa), uanga taanna taarserpara, uanga allattunga. Biinni Ostermann ukiorpassuarni naalakkatut pikkoreqaluni sulisimavoq, anginerusuni naalagaalluni, ilaanni ilaqttani aasarsuaq tamaat qimassimasarlugit angallatini angerlarsimaffittut atorlugit. Naami massakkut, »qaammatit tamaasa freerpoq«. Biinnii kunngimit saqqarmiulerneqarpoq. Peter Olsen angutaavoq nersortarialik siliffimminut tunniusimasooq. Uani Qeeqqap eqqartorerani pikkorissusia eqqaareerakku annerusumik eqqartussanngilara. Kristian Geisler (Aqqa) saffiooq maskiinalerisutoqaaq pikkorissorlu. Uanga taanna 1966-imi taarserpara, kalitarsuanili Dagmarimi (Neqilissuarmi) uku naalagaasimasut nalunngilakka: Sivert Thorin - Siivaleeraq, kiisalu Guulu Petersen.

M/B Qeeraq 36 fodinik takissuseqarpoq 10 tonsinik usisinnaalluni, kaldesignalia XPLE. Angallatikkuminartorsuuvoq orfajaatsoq umiatsiartaa silittoq. 1966-imi naalagaalerpunga sakkortuumik motoreqalersimasooq sukkasooq nalunaaquttap akunnernut 9,5 knob-imik ingerlasartooq. 1952-imut naleqqiullugu tassa sukkaa. Taamaniuppat uissanngunartussaaq. Uanga Qeeqqami naalagaagama aalisakkanik assartorneq suliarineruarput, ukiarnerugaangat aatsaat nioqqutissanik assartorneq ingerlanerulersarlugu, tamatuma saniatigut ilaasunik angallassineq ingerlattarlugu. Qeeraq pingasuinnarnnik siniffeqaraluartooq arfinilinnik ilaasoqartinneqartarpugut. Soorunami silarlulersillugu sapernulluni tattorliuunnartarpoq, ajortanngilarli. Ukiut marluk Qeeqqami naalagaavunga, allanulli saattariaqalerpunga ingerlaqqillungalu.

M/Sk. Bjørnen

1953-imi M/Sk. Bjørnimut mæslingereerama nuuppunga. Bjørnen 68 BRT-iuvoq 1920-mi Nykøbingimi sananeqarsimalluni. Arfineq pingasunik inuttaqartarpoq. Naalagaq, bedstemandi, maskiinalerisoq, igasoq matrosillu sisamat. 1953 aasaq Diskobugtimi angalariarluta ukiakkut septemberimi Uummannamut ingerlavugut, aatsaallu decemberimi Aasiannut kujavaqqilluta. Taamani naalagaraarput Thomas Heining Danmarkimi naalagassatut atuarsimasoq. Inuk mikisoq qiimasoq tupanik nuannarisalik, sukulumik qania imaarutissanngitsoq quianartorlu. Tuuma ilinniarsimasuugami pikkorissuuvoq. Sorsunnersuup kingulliup nalaani umiarsuarni angisuuni inuttaalluni umiartortuusimavoq.

Bjørnen imarsiutikkuminartorsuuvoq. Umiarsuaaqqanuku siulliit imarsiutikkuminartut itsinikkaat, soorluluunniimmi uertarneri killeqartartut. Bjørnen tuxammimik motooreqarpoq. Eqqaamangilara qanoq sakkortutiginersoq. Bjørnen marlunnik takisuunik napparuteqarpoq, aqorleq takinerulaartoq, tassagooq skonnertiussutaa. Napparutai tamarmik tingerlaateqarput marlunnillu sioqutaqarluni. Oqqumukaarluta sanipillutalu tissiataarajuppugut, sanipikkaangatta uanaveeqqutigitiigalugit tingerlaatissarisuummat pilertukasittaraagut tissiallaqqissuugami.

Assaat nukiillu kisiisa atorlugit sulereersimalluni maluguşunnaqaaq sipilimik amoorutilimmut pilluni. Tassa pilertornaq. Nappartanik usilersorluni malugusunnaqaaq. Siuata initaani arfineq pingasunik siniffeqarpoq, qaavani aquatungaani iggaveqarluni. Igaffiup affarlaraa ilaasut inaat inittuallaanngitsoq, aquani naalagaa initungaatsiartorsuarmik ineqarluni. Aquani siuanilu initai tamarmik kissarsuuteqarput, ilaasulli inaat iggavimmiit kiassarneqarluni. Kissarsuutit tamarmik aamaruutissanik qisoqartarput. Siuata initaata naqqata ataani aamaruutissiveqarpoq, qaavanilu karsit matusartut marluk qaavani nappartanik imiisiveqarpoq.

Taamani ilaasut umiarsuaaqqani naalagaata amerlassusissaat nammineq aalajangertarpai. Ilaasut inaat mikisuummat ilaasoqarluartillugu siuani initsinni inugasaartaqaagut, ilaasut meerartaqarajuttaramik. Ilaanni puullaqinarujuttarpoq, pingaartumik silarluttumi. Kisianni pissutsit taamani taamaapput, sungiusimaannarpagullu. Ilami aamma oqaluttualinnik ilaasoqarluni tusarnaarlugit nuannertaqaaq, aammalumi ilaat kalaaliminernik taqualissuusarput. Pigaartuulluni ilaasutigarusuleraangata aalaniarnartarpoq.

nalunagu qalappata nereqataasussaalluni. Taamani angalaniartut allamik aqutissaqanngillat, kisianni angallatinut ilaaniaalullutik. Eqqarsaatigilerlugit tupinnartarpoq taamani inuit naammagittassusii, nalunngilaammi pitsaanagerusumik aqutissaqaratik, naamik massakkut.

Taamani qanorluunniit mulutigigaluaraangatta tikitsinnata akissarsineq ajorpugut, tamannalu inuusuttuulluni neriumatuseruttorneyulluni ilaanni ilungersunartarpoq. Kisianni sapaatip akunneranut naalagarput aqutigalugu atukkerneqartarpugut. Kisianni soorunami annikitsunnguanik, aningaasarsiaqummi siumut nungussinnaanngilagut. Taamaattumik tupinnanngilaq ilaanni ajorsapittaratta, taamanimi tamatta immikkut taquaqartarpugut, taamanimi inuunerput taamaappoq. Sungiusimagatsigu ajortanngilaq, taamanimi taamaattussaannartut isigaarput. Illumut sianiitsut. Maannakkut pissutsit paasilerlugit nuannaartarpunga. Aammami sulininni angumerigakkit, tamakku atorsimasat qujanartumik qaangiussimammata, qujanaqaarmi. Uanga tamakku angunerinut ilaasimavunga siuttuullunga. Umiarsuit naalagaasa aquttuisalu peqatigiiffiat aqutigalugu. Aasaq ataasiinnaq Bjørnemiippunga ukiullu tulliani allamut nuullunga.

M/GI. Nordlyset

1954-imi aprilip aallaqqaataaniit M/GI. Nordlyset-mut nuuppunga. Kalaallinaasiit taasarpaat »Toquleqaanga«. Nordlyset 59 BRT-iuvoq. Ukioq sananeqarfia naluara, sananeqarsimavorli Lilleø Skibsværft, Korsør. Kaldesignalia OXPH. Nordlyset marlunnik napparuteqarpoq, aappaa aqorleq naannerusoq, tassagooq galease-ussutaa. Napparutai tamarmik tingerlaateqarput kannaqarluni, marlunnillu sioquteqarluni. Nordlyset sukkaatsorsuuvoq motooria taamaallaat 42 HK-nik sakkortussuseqarami, angallalli iluserissorsuugami ornigarlu qimaaneq ajormat ornikkagut tikittarpagut. Kisianni tissiallaqqissorsuuvoq, assumulli sakkortuumik anorlersillugu sivisunaarnartarpoq.

Nordlyset arfinilinnik inuttaqarpoq. Naalagaa, bedstemandia, motorilerisoq, matrosit marluk igasorlu. Nordlysimut ikigama naalagaavoq Qeeqqami naalagarisimasara ateersuara Peter Olsen, ilaasa taasarpaat Piita Pullappaa. Piitaana inuk saamasorsuaq, nuannaartoq, ikiuukkumatoq, naleqqulluartoq.

angallatini naalagaanissamut. Pikkoreqaaq sulumatoorsuuvoq, oqimaatsunik usilersortilluta lastimut aqqarluni ikiorluta, ilitsersorluta qanoq suliarigutsigit oqinnerussasut, suleqatigalugu nuannaartoq toqqissisimanartoq.

Maskiinalerisoraarput Kristian Geisler, Aqqa. Saffiuutut ilinniarsimasuuvoq, kingorna angallatini mikinerni naalagaalerpoq Krabbimi Qeeqqamilu. Uanga Qeeqqamut naalaganngorama paarlappara. Aqqaana nersunartartoq. Maskiinarput 42 HK-nik sakkortussuseqarami minnerpaamut ingerlatin-neqarneq ajorpoq, taamaattumik nungullarnikooqaaq ajortikulaartaqaarlu, qinngasaaleriarluni ilaanni ullormut arlaleriarluni suliarisariaqalersartoq. Maskiinalerisuttali saffiuujugami allanut imissutigisanngilaa, immaqami aamma allanit ilisimaneruaa qinngasaartuuummani. Motoori taanna 1995-imi naggataamik atorparput aasaq tamaat Upernavimmi suligatta. 1956-imi allamik atoreernikumik motoorertaarpoq sukkasoorsuanngorlunilu. Ila qutsannaqaaq, aquttarfialu allanngorluni.

Nordlyset qaavani iggavegarpoq, siuani arfinilinnik siniffeqarluni. Naalagaa aquani ineqarpoq aakajaarsuarmik, silarleqarlunilu ineeqqamik allamik. Taanna ineeraq imaannaanngitsoq tupannartulik, uanga kisima misigisimanavianngilara, aallat aamma misigisimassavaat, oqaluttuariniannngilarali. Siuata inaa aamma aquani naalagaata inaa tamarmik aamaruutissartortunik kissarsuuteqarput, soorunalumi aamma iggavik taamaappoq.

Tamatta uatsinnut aliikkutariilluatuugatta nuannertaqaaq. Atagu una quinartut ilaat eqqaalaarlara. Nuannarivarput pannakaaliorneq. Naalagarput inuk nuannersuugami pequillaqqissuullunilu aallaqqaataani uukapaasiarisarpaatigut. Iggavik qaamigut ammartartoqarpoq angilaartumik. Pannakaaliorneq ilikkangaaratsigu muminnialeraangatsigu miloriutiinnaraangatsigit tuttarput mumereersimallutik. Naalakkattalu tassa atorluartagaa. Iggaviup qaanut qaqisimariarluni pannakaaq muminniarlugu qummut miloriunneqartorlu qulaaniit nisseriissavaa. Taamaalluniaasiit uanga pannakaaliorlunga paasilerpara qulinniilersimasoq. Aaqqatigunuku iggavimmi panersertarigut. Qulinniittup aaqqassua qilattagaq tigoriarlugu qummut miloriuppara, qangali qulaaniit nissereerpaa nammineq aaqqasuani qilattagarsuaq.

Taama aliikkusersortarnerput atorluartaqaarput, quinartorpassuimmi eqqartorneqarsinnaapput. Aammaana naalakkatta ileqqorigaa atisatta taliisa paavi qilersortarlugit aaqqatigullu kikiattarlugit, atiniarlugit kusanaattaramik, atisarmi angallatip qaanut iliinnarlugu qimanneqarsimasoq nuannarinngilaa. Maskiinalerisuttalu kiaguleriarluni atisani maangaannaq iliorartarpai, tamannalu naalagaata atorluartarpaa. Atisalersulersillugu isigalugu quinartarpoq ateriagai tamarmik talii qilersukkat.

Arlaanni naalagarput akiniarparput. Nuannataarluni nerrivimmut paluinnarluni sinilersimasoq maskiinalerisutta takusimavaa. Oqarfigaatigut: »Ikiorsinga akiniassavarput«. Tamatta isumaqataavugut. Atallaavi kiverpagut kummiinik kummilerlugit, niaqulioriarlugit nasaanik nasarlugu. Pappiaramik titartarlugu kiinaliorparput. Sakiaatigut angisuumik allapparput: Piita. Taava matuanut aaqqatai kikiariarlugit taakkununga nikuitillugu aalajangersorparput nikuitillugu iteruni qiviaruni takoqqaagassaa, matualu matoriarlugu qimallugu. Aqagukkut najoqqaalersugut ullaakkut iserpoq, soorlu uagut sianigisaqanngitsut, najoqqaalerlunilu oqarpoq: »Kingorna taamaaliussanngilasi, aamma uanga kingorna taamaaliussanngilanga«, taamaalilluta uatsinnut ilinniarteqatigiittarpugut.

1955-imi aasaq tamaat Upernavimmiippugut, junimi Aasianniit aallaratta oktoberip qeqqata missaani aatsaat kujammukarluta. M/B Qeeraq eqqartorakku eqqaavara naalagarput nersorlugu pikkorinnerarlugu ilinniarsimanngitsoq. Taamani eqqartugara Nordlyset angallatigalugu pisimavoq, Piitami pikkorissorsuavoq. Inunnguaq taanna nersortarialissuaq, pinertoorsuaq maligassaasorlu.

Taamani Avannaani angalanerput nuanneqaaq, uangalu taamani siullerpaamik Upernavik eqqaalu takuakka, sunaaffa aamma nammineq naalagaallunga angallavigiloortarumaarlugu. Taajannaana avannaatungersuarput aasami silaqqikkajoorsuaq, alianaatsorsuaq angallavigalugu nuannersorsuaq takusassarpassualik uumasoaqisorlu. Nunatarsua qaarsuugaluarluni tupinnartumik kusanassusilik, takusimallugu puigulertugassaanngitsoq.

Taamani taavaniikkatta suliarineruarput nioqqutissanik assartorneq, aammalumi taamani Kullorsuaq niuertoruseqarfittut piorsarlugu aallarerttorpaat. Upernavimmi uninngarpiarneq ajorpugut qaqutigut uninngasarluta. Sukkaatsorsuugatta ila ingerlaartaqaagut, nuannertaqaarli. Qatsunganersuaq nukinngunagu. Kangersuatsaamut Upernavik Kujallermullu nioqqutissanik pajuutigalugu tuapattariartarpugut Kangersuatsiallu iluanut siorartariartarluta. Nuannertaqaaq inuppassuit suliarortaramik. Silami igaaleraangamik qalattullu neriartullattaannguaq, sunaana taama nuannertigisoq.

Usilersoreeraangatta Upernavimmut aqqusaarluta usilersoqqittarpugut nioqqutissanik qisunnillu, aammalumi nappartassanik. Avannamullu aqqusaartarpagut Tussaamut, Tasiusamut, Nuussuarmut Kullorsuarmullu ingerlaqqittarluta. Avannamukaraangatta nuannertaqaaq, aammakkulu kalaaliminersuit naammattut. Tuniorartittaqaagut, usingiartarnerpulli pilaarnakujut-tarpoq suna tamaat prammimik ikaassorlugu pisaratta. Taamani nunaqarfinni.

talittarfiit oqaluttuaannaapput, sunalu niusassaq tamarmi ikaassugassaavoq. Aammami taamani maannakkutuut oqimaatsorsuarnik ingerlatsisoqarneq ajorpoq. Aammami taamatut usingiarneq sungiusimavarput, aammali allatut ajornaraangat nunamut ikaarluta ikiuukkiartortarpugut.

Taamani suliffitsinni pissutsit atukkagut taamaapput. Ajorusunneq ajorpugut sungiusimagatsigu. Aammami taamani nunaqarfinni atortuloqaat, oqimaalaartunummi atortoqanngillat sunalu tamaat ikioqatigiilluni pisariaqarpoq. Aammalumi niuertoruseq sulisuilu angallammilu inuttat ataqa-tigiittorujussuupput ikoqatigiittarlutillu, tamannalu atorluartaqaarput. Aammalu taamani nunami sulisorpassuit maannakkutut atortorissaaruteqanngikkallarmat, tamannalu iluaqutaasaqaaq.

Kangersuatsiamiikkaangatta uanga nuannarisaqaara, tassanimi ilaqutaqarpung, tassa aatarsuara ajoqi soraarninngorsimasoq Peter Lundblad ukiorpassuarni taavani ajoqiusimagami taavani nunasiinnarsimasoq. Aammami taavanimiumik nuliaqarami meeraqanngitsulli. Anaanannit aanama qatanngutaa. Taakkunaniikkaangama isersimaarlunga nuannarisaqaara pigissaartuugamik ilusaartaqimmannga. Inuit taakku qangali toqoreerput. Angalagallarama taavunga pilluni maqaasinartaqaaqilakkuminartorsuugamik asannittuullutillu.

1955-imi taavaniikkatta nuannareqaara, kingornalumi tikikkaangakku. Taamani taavani piniarneq kisimi inuutissarsiutaavoq. Ila pisaqartarsimagunaqaat, nappartarpassuimmi orsut amerpassuillu ingerlattarpagut. Soorunami aamma tunisat allat. Kingorna tikittalerakku qaleralinnullu tunisassior-fittaartormata tikillugit inuunerup tunisassiornerullu allanngorsimanerat malunnaqaaq, qularnanngilarmi ukiuni aggersuni taajannarsuaq tunisassiornikkut siuariartorumaartoq. Taajannarsuarmi sineriarujussuaq tunisassiassanik naammattunik peqarnissaa ilimanaqaaq.

Taamani aasaq tamaat Upernavimmikkatta nioqqutissanik pilersuineq eqqarsaatigalugu maluginiartarpara soorlu kujasinnerusumiit allaanerusoq. Taamani nioqqutissat inuulluarniutit nioqqutaanerisa annikinnerunerat malunnarpoq. Aammalumi inuussutissat qallunaamernit annikinnerunerat malunnarpoq annikinnerusumik tikerartippaat. Aammami taamani Upernaviup nunaqarfiit inuttoorsuunngillat, immaqalu aamma pissutaavoq kalaalimernit annerusumik nerisarineqarmata. Ukiulli kingulliit tamanna malunnarunnaarsimavoq, massa suli annikitsunnguutigut malunnalaaraluartoq. Nunaqarfiit inuttusisimaqaat, malunnaqaarlu tunisassiornerup siuariartorluarsimanera.

Upernaviup eqqaa alianaatsorsuuvoq maannakkut takornarianut piukkun-

naateqarluartuq. Avannamukaraanni avannamut naggorinnerup killigaa Upernavik Kujalleq. Aammami kangerluppassuaqarpoq alianaatsorsuarnik sermimik anitsisartunik qinngulinniik takornarissanut soqutiginarorsuarnik. Avanilu pigisaasa avannarlarsaat Kullorsuaq alutornartorpassuit ilagaat. Aammalumi sineriassuaq tamanna uumasorpassuaqarpoq assigiinngitsunik timmissallu, pingaartumik appat ineqarfissui tupinnarluinnartut takuneqar sinnaapput.

Eqqaalaarallarlara taamani taavaniilluta aamma nannoqisugut. Unnuakkut ingerlaarluta qatsunganersuaq nanorsuaq naluttoq naammattooratsigu, uanga, Aqqa Aabililu pigaartuulluta, tassa nuanneq. Sikualoqarnermik anguneq ajulerlutigu ilagut itersarlugit imarinnermut periaromat angullugu pisaraarput. Ila, alutornaq takoqqaatigalugu. Tasiusami pilatsipparput.

Maannakkut tusartarpara Upernavik nunaqarfiilu assut ineriartorfiusut. Tamanna tupinnangilaq sineriarujussuaq tamanna nalunangimmat uumasorpassuit najugarimmasuk, aamma aalisagarpassuaqassasoq qularnangitsumik siunissami inuisa iluaqutigiumaagaannik, aammalu imarmiunik allanik pilissuusoq.

Ataguli allamut.

M/Sk. Hvidfisken

1956-mi M/Sk Hvidfiskimut maaji qaammat ikivunga, umiarsuaaraq kusanartorsuaq. Tassa sukkaq, tassa nuanneq. Hvidfisken 1911-imi sananegarsimavog 73 BRT-iulluni. Kusanartuuvoq paarilluagaq. Arfineq pingasunik inuttaqartoq, saligaalluinnartuq. Qallunaamik naalagaqarpoq kalaallisut assut pikkorrisoq ateqartoq Alfred Christensen. Taamani ikigama ukuulluta inuttaavugut: Naalagarput, uagutsitoorlugu Kiffakassak, bedstemenderaarput Josef Hansen, kingorna angallatini mikinerusuni ukiorpassuarni naalagaasoq, aamma politiit angallataanni. Maskiinalerisuuvoq Paulus Brandt, angut pikkorilluinnartuq sulillaqqissorsuarlu aqqutinillu ilisimannilluartuq. Asumi Avannaarsuaniit qavunga nunap isuanut arlaleriarluni angalasarsimasoq.

Kiffat matrosit sisamaavugut ukuusut: Mathius Møller, Ole Sørholm, uanga Piitannguaq Hansen, Martin Hansen. Igasoraarput Kattak Ravn, kingornalu

Marie, kinguliaqutaa eqqaamngilara. Kingornatigullu Mette Olsen. Ikivungali Kattak igasuusoq. Uatsinnut ilisarismalluartuugatta qiimasaqaagut, inuutsaruttorpugummi, nuanni kisimi. Ikeqqaarama aasaq tamangajaat siorartarpugut, Ilulissanut annerusumik usingiartarluta, ilaatigullu Aasiannut, Qasigiannuanut, Qeqertarsuarmut ilaatigullu nunaqarfinnut.

Ilimanap kujatinnguani Itullip iluani siorartartarpugut. Aasarissuaq, kiak, kisianni ippernarpassuit. Kraabbit atorlugit sipilimik amoortarlugit siorartartarpugut, 5-7 tiimit eqqaanni immertarpugut. Ila, nivattaqaagut lasti qilammisiteraratsigu. Lastermiuulluni tassa nuanneq nillataannguaq, uffa qaavani ippeqisorsuit, Itullip ilua naammattunnguanik siorarpassuaqarami aammalu naammattunik ippernaqarluni. Una eqqaalaarlara, sioqqanik qaloofigiartagarput tikikkaangatsigu qalorsaasarami ilua kanassunik angisoorsuarnik peqartarami qaluulinnginnitsinni aalisartaratsigit, naammagileraangatsigit igarujussuaq ulikkaarlugu kanissiortaratta, naalakkatta qallunaap kalaalimi-ninngersuugami mamarilluartagaanik. Oqartarpormi kanassut saarullinnik mamarnerujussuusut.

Hvidfisken inuttaaffigalugu nuanneqaaq marlunnik takiisuunik napparuteqarpoq, aqorleq takinerulaartoq, tassa motorskonnertiuvoq. Motoorianut naleqqiullugu sukkanerujussuuvoq. Napparutai tamarmik tingerlaatteqarput kannaqarluni, pingasunillu sioquteqarluni. Qaqutiguinnaq atortarpagut, angisuumik, sakkortuumik amoorummik sipileqarluni, aammalu motoorilimmik kitsanut amooruteqarluni. Lastia innartuujuvoq 110 tonsiulluni. Siuata initaa arfineq pingasunik siniffeqarpoq, aquani ataani angisuumik ilaasunut ineqarluni arlariinnik siniffilimmik. Aquttarfimmut atasumik naalagaa ineqarpoq kusanartumik inuata ima taasagaanik: Illussaarsuara. Siuata kissarsuutaanit init tamarmik kiassarput, iggavia gassitortumik iggateqarluni. Siuata kiileriani aamaruutissiveqarpoq, aammalu qaavani illerfiusat marluk, kiisalu qaavani nappartanik angisuunik marlunnik imiisiveqarluni.

Hvidfisken sakkortuumik amooruteqarnini pillugu sumut arlaannut aallartinneqarajuttarpoq, tamannalu pillugu immikkut atorneqalersimalluni. Aammalumi aasaq ataaseq sisamariarluni Kangerluarsorutsimut qerisunik kujammukaassisarpugut, Qeqertarsuup pigisaaniit Kangerlummiit marloriarluta aammalu Sisimiut pigisaaniit Itillimiit marloriarluta. Lastip qangattaasai qisunnik asserlugit lasti kipparissunngorlugu moorterimik oqorsarlugu, suna tamaat attortiteqqissaarlugu aammalu qaavatigut mooterinik qallersoqqillugit. Kangerluarsorutsimut tikikkaangatta nillissusii misilikkaangamikkit ajoraluassanngillat.

Hvidfisken kukkunngikkuma siullermik Sisimiut eqqaanni umiatsianit aalisarfittut atorineqarsimavoq 1924-imi K.G.H.-mit pisiarineqarsimalluni. 1936-imiit 1953-imut Uummannami umiarsuaaraasimalluni. 1953-imi Aasiannut pivoq, eqqaamangilarali suna ukioq Aasiaat qimannerai. Hvidfisken Aasiannut pigami iluaqutaasimaqaaq maaniinnaangitsoq, eqqortumik oqaatigalugu Diskobugtimi sinerissamilu tamarmi. Hvidfisken sukkasuujugami pilertortumik ingerlasarami, pingaartumik Diskobugtimi illoqarfiit piorsarneqalermata iluaqutaasimaqaaq, pingaartumik siorartarnikkut assartugassanillu assartuinikkut iluaqutaagaluni.

Angallat kisiat pinnagu inuttaanik eqqaasaqalaarlanga. Naalagarput Alfred Christensen, uagutsitoorlugu Kiffakassak, inuuvoq sulilluartorsuaq, eqiasuitsoq tatiginartorlu, sulisuminik kaammattuijuartoq ilitersuijuartorlu, piumasaraqaraangami paasiguniuk eqqortumik iliorluni qasukkassanngitsoq. Angallammi kiffani ipertuunik atorpat ernerlugu uparuassavaa peqqusarlugulu atisani taarsissagai allanillu atisalissasoq. Ingerlaalerutta kaammattortarpaatigut sullisitsinnik errorseqqulluta. Angallat saligaatseqaa qaavaniit iluanut, oqartarpormi ipeq maskiina mut pulaguni maskiina aserussasoq. Immaqami ilumoorpoq, angallammi peqqissaarutaanngitsoq tamatigut ajortuukulanerusarpoq. Uanga taassuminnga ilikkakkakka kingorna naalagaalerama iluaqitigeqaakka.

Maskiinalerisorput Paalusi, Paulus Brandt, inuuvoq suliaminut pikkorissorsuaq tatiginartorlu, ungasissumut angalalluni ilagalugu toqqissisimanartoq, aammami sinerissami aqqutit motoorimisut nalunngitsigai. Paalusiuna angussuaq eqqissisimasoq, nuannersoq tatiginartorlu. Maskinerummimut iserluni nuannertaqaaq, suna ipeq, suna tamarmi saligaatsoq. Asumi naalagaa oqartartoq ipeq maskiina mut pulaguni maskiina aserussaaq. Paalusi saffiullaqqeqaaq. Tupigisarpara pummip atortussaanik kaatarlugit kalunnilioraangat. Assigiinngitsunut sannarissorsuuvoq qajannaatsorsuarnik saffiortarluni. Naamik amutsivimmut imippoq. Naamik suliffia taamannanik amutsivimmut akiliivoq. Taamani sulisut ilaat pikkorissorsuupput qularnanngitsumik suliffiinut sipaarutaalluartartunik. Ilinniarsimangikkaluit sivoorsuarmik sulinerup ilikkartittarpai pikkorissorsuannortillugit.

Bedstemanderput Josef Hansen, Inuarakasik - terlinganiit taama taagortaratsigu- inuuvoq nuannersoq. Suliaminut pikkorissuuvoq, qiimasoq ilakkuminartorlu, suliaminik nakkutiginnilluartoq. Ilaannilumi inukkutilliineq nuannarisaraa. Taamani aquttarpugut akunneq ataaseq, aqoreeraangattalu aamma akunneq ataaseq aneertuusarluta siuani silaqqitsillugu, aammami pingaartaratta aniileraangatta uernalersarpugut, aammalumi ilaanni siniler-

tarluta. Tassalu Inuarakasiup iluatsinniartagaa. Issialluta sinilertaratta sinilersugullu siparnersuaq isikkatta ataanut ilisimasaraa. Ungavariarluni aterput taallugu torlulaartarpoq, uagullu tupalluta malugeqqunnginnermik nikueriaraluarluta siparnersuarmut maasarpugut alersikassaagut masammik sussaajunnaarlugit. Aasiilli Inuarakasik illakasittaraaq.

Taamaalluni akiniarparput aamma nammineq uernartarami. Taamaalluni sila alianaatsorsuaq aqullunga malugilerpara sinilersoq. Tassalu aqunnaer naalersoq. Geertip taarseriartorlunga tikiuttoq pilerpara: »Joorserfi aana siuani sinippoq. Tuavi siparnersuaq isigaasa ataannut immeriarlugu iliuk. Ilereerukku siuanut isissaatit sinittuusaarlutillu. Sinnerna uanga isumagissavara« Imaasiallaannaq naammassereerpai. Geerti siuanut isereermat aquttarfiup matua mapperiarlugu torlulaarpara: »Joorserfii, aquffissara naammatsippoq!«

Taaka qeqariallakkami sunaaffa alersaannaasoq torrallavillugu. Ilumut akiniaaneq nuannersoq, avaangilarli.

Taamani Hvidfiskimi kiffaasimasugut kingorna sisamaalluta angallatini naalagaalerpugut. Soorunami aamma tamanna ersiutaavoq naalalluta malinnaasimanitsinnut. Kisianni tamatta angallaterpaalussuit aqquasaarsimavagut, tamarmilli ilikkagassatsinnik tuniorarsimavaatigut, Hvidfiskimiissimanerpullu tamatta pisarsiffigilluarsimavarput suliasanut aammalumi aqutsisinnaanermut. Taamatut perorsarneqarsimaneq uanga naalagarisimasarpassuannut qujassutissaqaatigeqaara. Sulisimaneq sivosooq suliffimmi ataatsimi, atiili namminersornerulernerup kingunerisaanik allanngoratumi. Perorsaasigisimasarpassuakka qujallunga eqqaaniartarpakka, taakku pissutaallutik sulinera aalajaatsumik ingerlassimagakku.

Ataguli quianartut nalaattakkat eqqaasaqarfigilaarlugit. Ikinngussuaralu Ole Sørholm uatsinnut qimanneq ajorpugut. Ilaanni Kangaatsiap akiani Ippernanik atilimmi kisarsimaarpugut. Avannaap malinganik imaq aalammat unnulerluni, uagutsitoorlugu avanngasiaanngualerpoq. Tassa qujanaq manerikkiartussaaq. Nalunagu unnummut qitinniartorsuit. Ajornaqaaq uninngasinnaanngilagut, ilagulli piumannngillat. Sussa, uagut marluinnaalluta prammersuarmik akimut ikaarniarta iput ataaseq aquusersuinnaq. Qiimmaruttorpugummi, suna sanik, nuanni kisimi. Ikaagassarput ikertulaarpoq, soqutaanngilarli. Qitinniarpugut, qitereerutta uterumaarpugut.

Asu, tassa ilatta ilagiumannngimmatigut marluinnaalluta akimut ikaarluta aallarpugut aquusersuinnaq. Qangaammalli akimut apissereerpugut, suna ajorpa. Naammatsilluta soraarninnguinut qitsereeratta utimut ingerlanialerlugit. Kisianni anori suersilaarsimavoq. Qisuminersuaq ipummut aquusersuutitsinnut ikiortuutissarput tigoriarlugu avalaannaqaagut. Ikerpaarluta

anoraa nuilluaratsigu aammalumi sarfarami tinimulersimagami silammut assut tissukaappaatigut. Kisianni ingerlaarpugut akianullu arlaannut tulassinnaavugut. Immaqa umiarsualivigisatsinniit kilometerip missaani ungasitsigisukkut nunamut tulappugut tulaqqamik Pullassuarmik taasagaannut, prammersuarli qimassinnaangilarput.

Isumaqatigiippugut paarlakattaalluta pituutaatigut uniarlugu ingerlatissagipput, aappaata nuna toortassagaa. Umiatsiattali pituutaa takinngilaq aqutittalu ilaani ajornakusoortassagunarpoq. Aallarpugulli, ajunngilarmi ingerlavugut. Ullaakkulli arfinernut sulisussaavugut. Aarimmi innaarsuk akinnarparput. Allatulli ajornaqaaq, kisianni tamatta ikilluta. Nuna qitsuarlugu ingerlaniarsarissaagut. Piloorluta kukigut nunguusavillugit uniarfigisinnaa sarput angusukassaavarput, piloorlotalumi umiarsualivipput angusukassaavarput ullaakkut nalunaaqutaq tallimannngoriitsiarpoq. Tassalu sininngitsoorluta naveersikutsoorlotalu sulilerluta.

Taamani angalatilluta illoqarfinni nunaqarfinnilu pigaartoqartuuvugut. Pigaartuulluni uernarnakujuttarpoq arlaannik suliassarsiunngikkaanni. Atisatsinnik ilattalu atisaannik errorsisaqaagut, qarligut naqillugit allanillu manissaalluta. Alersigut ilaartarlugit, asaalluta initaanik aammalumi qaavanik. Taamaalluta uernarnaveersaartarpugut. Aasarissuarmi pigaartuulluni nuannertaqaaq, pingaartumik asimi kisarsimaarluni. Silaqqitsillugu aalisarluni nuannertaqaaq timmiarpalaarsuaq tusarnaajutigalugu. Aammali silarlutsillugu mianersornartarpoq sissuernarlunilu. Taamani maannakkutuut atortorissaarutit atunngikkallarmata, aquttarfimmiit takuinnariaanngikkallarmata taaraluarpalluunniit. Taamani mianersorluinnarluni pisariaqarpoq ajutoornissaq pinngitsoorniarlugu.

Paalusi eqqaaqqilaarlara. Paalusiuna nukilik. Ataasiarluta tupigisimavarput, taamani avannersorsuaq imallersorlu pummi amooqqasoq, kisianni aalajangerluarsimalluni. Sanimooratsigu sakkortuumik ueqattaarluta pummip aalajangiutaanik kittorartoorluta assut erfattoorluta ninginnerlu sapilerlugu. Piloorluta allunaasamik qileriarlugu arriitsunnguamik ningerusaarlugu aalajangertarlugu apparteriaratsigu Paalusip lastip kingornatungaaniilluni talerminik illuttut tiguaa. Taamaalisooq takullugu naalakkatta aquttarfimmiit suanngappaa ulorianaqimmat iperaqqullugu. Paalusi nikikkaluannigilaq, sillimmatsiinnarpoq. Nassataritilaartaraluararluni unitsippaa. Taamaallaat quleruaanut aalajangersoratsigu. Ila, isiginnaarteqaatigut immaqa taamaalluni. Paalusiuna angussuaq nukilissuaq.

Allamulli saariarta.

M/gl. Hvalen

1959-imi M/gl. Hvaleminut nuuppunga bedstemandia Filimon Olsen feeriarniartoq paarlassallugu. Ippingiatornakuluppoq kallerup inneranik qulleqannginnami, aasarsuugamili nuanneqaaq. Qullii lanternilu tamarmik petroliumik ikumapput, radioqarnanilu. Kisianniaasiit ajunngilaq. Hvalen 1910-mi sananeqarsimavoq Norgemi. Immaqa sanaaqqaarami puisinniutitut atorneqarsimavoq, kingornalu allatut atorneqarsimalluni. Uangali taannartaa oqaluttuarisinnaanngilara ilisimaqqissaannginnakku. 1918-imi K.G.H.-mit pisiarinqarsimavoq. Hvalen 48 BRT-iuvoq 60 tonsiulluni. Sivisuumik Qeqertarsuarmi umiarsuaraasimavoq, kingornalu Aasiannut pisimalluni.

Hvalenimut ikivunga John Brandt, Ujuut, naalagaasoq. Maskiinalerisuuvoq Fari Geisler. Hvalen tallimanik inuttaqarpoq. Naalagaa Ujuut siornatigut piniartuusimavoq, kingornalu Fyllami inuttaasimalluni bedstemandiusimallunilu. Umiartorfigisimasaali allat naluakka. Ujuut annerusumik oqaluttuarisinnaanngilara qaammatip aappaa aviinnarlugu naalagarisimagakku. Ujuut pikkorissuugaluarpooq, kisianni qullersaminit soraarsinneqarmat naalagariunnaarparput, taartigaalu bedstemandini Filimon Olsen. Siornatigut piniartuusimavoq Akunnaani nunaqarsimalluni Aasiannut nuussimasooq. Filimon, uagutsitoorlugu Piilimuut, inuk nuannersorsuuvoq qiimasorsuaq imaaliinnarluni nikallussanngitsoq. Pikkorissuuvoq, uangalu ukiuni marlunni Hvalenimiiginnarpunga.

Filimon Olsen eqqartulaarlara. Inunguna nuannaartoq qiimasorsuaq, nikallujitsooq suliumatoorlu. Inussiarnersorsuugami ikinnguterpassuaqarpoq nuannersorsuuvormi. Naalakkatut suliani pikkoriffigaa ingerlalluarlugulu. Inuk imaannaanngitsuugami piniartuusimallunilu qaannamik kingusaallaqqeqaaq. Inunguna tamatigoortoq. Ulluinnarni sulinitsinni ikioqatigiilluartaqaagut nuannersumillu suleqatigiilluartaarluta, tamannalu inuttaaqatitsinnut sunniuttarpoq nuannersumik kinguneqartumik. Pingaartuuvormi suleqatigiilluassagaanni ataqatigiinnissaq.

Hvalen ukiorpassuarni nunatsinni iluaqutaasimaqaaq, nalunannngilarlu ukiorpassuarni sineriassuarput angallavigisimagaa. Tamanna umiatsiartaata pisoqalisimasup nammineq oqaluttuaraa. Imarsiullaqqeqaaq orfajaatsorsuugami angallat itsinertuujugami. Tupinnanngilarli nungullarnikorujussuimmat. Siuani sisamanik siniffeqarpoq, qaavani iggaveqarluni. Soorunami kissar suutai tamarmik aamaruutissartortuupput, uangalu inuttaaninni Aasiaat

eqqaannaani angalaarpugut, tupinnanngilarmi angallat pisoqaammat nunap iluinnaani angalatinneqarmat.

Hvalen tissiallaqqisorsuuvoq. Napparutai marluusut tamarmik tingerlaateqarput marlunnillu sioquteqarluni. Imarsiullaqqeqaaq, angallatimmiuku siullisarsuit imarsiullaqqissorsuit naleqquttuliaagamik. Ila, titartaasui pikkorittarsimaqaat, tupinnanngilarmi. Taamani angallatit tamarmik arriitsumik ingerlasuupput. Hvalen siullermik sukkaatsorsuusimavoq, uagummi meeraalluta angumeraarput taamani motooria ima nipeqartarmat, soorlu oqaluppalluttoo: »Takisut – takisut – takisut«, tassa taama nipeqartarpoq. Angallatit siullisarsuit tamarmik sukkaatsorsuusimapput. Eqqartukkakka tamarmik pisoqalereersut aatsaat maskiinai taarserarneqarsimapput. Ila ilaasa motorikuinik motorilerneqartarlutik, maannakkumut imaakkunarami: Kalaallit arriinnerusumik ingerlassapput.

Tupigineqassanngilaq ilaanni naammagittaalliortunik allattarama. Tupinnarpormi naalagaaffeqatigiinnerup iluani assigiinngitsunik atugaqaratta. Ila, tamanna tupinnaqaaq, massa imarsionnermi atuakkat ataasiusut. Sulimi ullumikkut atunna sakkortoqaaq. Ukiuni 23-ni akissarsianik isumaqatigiinniartarninni tamatuma allannortinneqarnissaa misilittarsimaga-luarparput uanga siuttuullunga. Sakkortuumilli paasitinnerartarpugut: *Kalaalivvusi*. Ullumikkummi atorfilittat Kalaallit Nunaanni ingerlatsinermi siuttuummata.

M/J Finhval

Ukiut pingasungajaat aalisartutut inooreerlunga 1964-imi M/J Finhvalimut aggusti qaammat ikivunga. Taamani aalisartutut piniartutullu inuunera ingerlaneralu nuannarigakku paarlaaginnarlunga ikigaluarpunga. Aatsaalli soraarninngorama unippunga. Ukiuni pingasungajanni umiartunnginninnut pissutaavoq Akunnaarmiumik nuliaqalersimanera qitorniulersimanerpullu, Akunnaamut nuussimagama ningaannorlunga. Finhvalimulli inuttanngornerma kingunerisaanik Aasiannut nooqqissimalluta, tassalu Aasiammuiuvinnngullarluta. Finhvalimiinninni maskiinalerisutut bedstemanditullu suliaqarpunga, tamaasalu ataatsikkut ingerlallugit, tamaasami allagartaqarfigaakka

duelighedsbeveiseqararama radiomullu allagartaqarlunga. Aasiaat eqqaanni Kangaatsiap kommunea ilanngullugu angalasarpuqut, nioqqutissanik pilersuineq inunnillu angallassineq ilaasunik annerusumik ingerlataralugit. Ilami aamma ilaasartaatinik angalasogalernissaanut misiliutitut ingerlagunarluni.

M/J Finhval angissusia 46,5-iuvoq 35 BRT-iulluni. Kaldesignalia OYLY. Angallatigalugu nuanneqaaq paarilluagaaqaluni. Tallimanik inuttaqarpoq, siuani sisamanik siniffeqarluni, aquani naalagaa ineqarluni. Init tamarmik siuata inaanit kiassagaapput. Napparutaa ataasiinnaavoq aappaa aquttarfiata kingornatungaani naatsuararsuaq radiop antennianut aalajangerfiusoq. Aquani ilaasunut ineerannguaqarpoq mikisuararsuarmik, naalagaatalu inaa aamma mikisunnguavoq.

Naalagaavoq Kristian Olsen, Kari. Umiartortutoqaagami sinerissami ilisarimanegaqaaq. Kari pikkorissorsuavoq naalagaralugu nuannerluinnartoq. Umiartullamassuavoq, asumi inuusuttuarannguullunili aallartikkami ukiorpassuarni ingerlatiinnaraa. Ajoqersuussiumatoqaaq ilinniarfigalugu pitsak. Kari suliassanut assigiinngitsunut pikkoreqaaq. Kitaata sineriassua Avannersuarmut tamaat Tunu ilanngullugu angalasinavaa, ukiorpassuarnilu K.G.H.-mi, KNI-mi kiisalu KNI Pilersuisumi sulisimalluni, suliffimminut ilumoorluni tunniusimalluinnarlunilu sulisimalluni. Kari suliassanut assigiinngitsunut pikkorissuugami suliffimminut sunniuteqarsimaqaaq.

Inuttaavugut uanga bedstemanditut maskiinalerisutullu sulilluta. Matrosit marluk igasorlu. Igasorput naalakkatta nulia Louise ukiorpassuarni uini ilagalugu igasuusimavoq angallatini assigiinngitsuni. Angallaterpassuit najorsimavaat, ilaatigut illoqarfinni allani ukiisarlutik. Matrosit taarserajuttuummata kikkuuneri taagunngilakka. Angallatinuku taakku assigiiat imarsiullaqqissut imaannaq sapilerallassanngitsut, motooriisa sakkukinneri kisimik ajoqutaasut. Ikeqqaarpunga 90-98 HK-nik sakkortussusilinnik motorilik, nutaajugamimmi malugusunnarput.

Taamani ukiumi nunami sulileraangatta nuannertaqaaq. Taamaniuna Diskobugtimi K.G.H.-p angallatai tamarmik Aasianni ukiisartut. Ukiuunerani nakkutigalugillu pisatai suliarisargit, tingerlaasiorlugit, lastii sipiliilu uliliorlugit, qalilersuilluta, nutartigassat tamaasa atoriaannanngorlugit suliarisarpagut. Umiatsiaaqqat glasfiberit ilaartorlugit suliarisarpagut. Upernaleraangat maskiinalerisut maskiinat isaterlugit salittarpaat. Taamaalilluta imarsiornissanut atoriaannanngorlugit suliarisarpagut. Taamaalilluni aasaanerani aserortoortunik takukulasanngilagut, isumannaatsumimmi suliarisarpagut.

Tamakkununga tamanut Kristian Olsen, Kari, siuttorisarpaput. Kari

umiartoqatigisimasaalu suliassanut assigiinngitsunut pikkorissorsuupput, ilinniartitsiuartaramik assut suleqatigalugit ilikkarnartut. Uanga naalagaalerama ilimmarsimasakka atorluartarqaakka iluaqatigalugillu. Pingaartumik angallammik paarsinermut, sillimaniarnermut assigiinngitsunut, ilami suliassanut assigiinngitsorpassuarnut suleqatigisimasat ilitsersuussisarneri iluaqatigisarsimaqaagut. Nalunngilara angumeralugillu maannakkut pissutsit allaaneroqimmata, aammalumi massakkut umiartortut atugarisaat allaaneroqimmata, akikinnerulersimagunanneqaallu.

Finhvalimiikkama ungasissumut angalasanngilagut, Diskobugt eqqaassanngikkaani, Aammalumi qaqutigut Sisimiut. Aasiaalli eqqaanni Kangatsiallu kommuneani atorluarneqaqaagut nioqqutissat tunisassiallu, aammalumi illuliassat assartorneqarnerini assut ulapitinneqartarluta. Kingusinnerusukkullu fartplaneqarluta angalalerpugut, taamaalinalu assut malugusunnarluni uatsinnut angalasanullu. Taamalu niuertorutsinut uatsinnullu assut iluaqutaalluni sulinerullu ingerlasarneranut iluaqutaaluni.

Ataguli allamut nuulaariarlanga.

Naalaganngorpunga

Ukioq 1966-imi aggustip 16-iani naalaganngortitaavunga umiarsuaqqaatigisimasannut M/B Qeeqqamut. Soorunami nuannaarpunga taama ilimasunnanga paasigakku sulinera ajorineqarsimannginnami taama pineqarlunga. Nuliaralu tamatta nuannaarpugut. Taamaalillunga nuannaartorisatoqarsuakka kiisami nammineerlunga aqutannik timitalersinnaanngorpakka. Tassalumi sunaaffa naalakkatut ukiuni 30-ni suliamaarlunga, taamaalillunga ukiuni 43-ni qaammatinilu arfineq pingasuni sulisimallunga aatsaat soraarninngorumaarlunga, tamannalu nuannaarutigisarpara.

Umiarsuartaara takornagarinngilara, tassami umiartoqqaarfiga, efterskolemi ilinniartuunissaraluannik maangaannartitsisoq. Paasereersimavarali efterskolemut peqquneqanngikkunnarnanga, kaammattorneqarluaramalu sulinera nuannersumik ingerlatilerpara. Aammalumi ingerlalluarpunga tatigineqarlungalugu, suleqatikkalu nuannareqaakka suleqatigilluarlugillu. Tamannalu uannut pingaaruteqarluinnarpoq. Suliffiga sulinalu nuannareqaakka.

M/B Qeeqqamut nuukkama qaammatip ataatsip missaani nioqutissanik assartorpugut. Septemberillu qeeqqata missaaniit Aasiaat kujaliiniit kapisilinnik assartulerluta. Taamani Kangaatsiap kommunani kapisilittaqaat, taamanikkullu marluulluta M/B Henrik Lundilu assartorpugut qaatsinnut allaat ulikkaartuaannarlugit. Taamani angummanniarnartaqaaq, aammami qeeqqat nataarnallu ilannguttarpagut. Massa umiarsuaaqqanik ikiorneqartaraluarluta angummanneq sapingajattarpugut, taamanimi aalisagalissuuvoq, naleqartarunaqaallu.

Tassa taamani ukiut tulleriit kapisilippassuit ulapputigisarpagut, aammalumi qeeqqat nataarnallu. Tamakku saniatigut nioqutissat aammalu ilaasut ingerlattarpagut. Qeeraq pingasuinnarnik siniffeqaraluartoq arfinilinnik ilaasoqartittarpaatigut, ilami tamatigungajak sinneqartuaannarput. Aammami meeqqat mikisunnguugaluarunik inunnguakkuluupput.

Una quujagalugu eqqartulaarlara. Inersimasut ilaaniartarmata meerannguatik minillugit, uffalu inunnguakkuluit. Atilissapput nassarlugit, soorunami, uffalumi pigisatta erlinnarnersaat.

Upernaami sikueraangat aasamilu Qasigiannguaniit Aasiannut raajanik assartortarpugut, arfininngorneq kisiat uninngasarlugu. Qasigiannguanut ingerlanitsinni Akunnaaq ilaannilu lkamiut nioqutissanik aqquasaarsivigisarpagut, saniatigullu ilaasunik ingerlassisarluta. Taamani Qasigiannguut avataaniit suliaartortorpasuaqartarput, taamaakkamilu ilaasusaaq ajornartanngesaaq. Aammami taamanikkut ullut tamaasa ilaasartaatinik tikittoqarneq ajorpoq, taamaattumik tupinnanngilaq inuppassuit aasap ingerlanerani ilaasorisaratsigik. Allatummi iliorsinnaangillat, aammami taamani aquuteralaat takussaangillat, ataaseq, marluk kisimik.

Taamani nioqutissanik pilersuinerit, tunisassianik ingerlatsinerit tamaasa aammalu ilaasunik ingerlatsinerit K.G.H.-miit tamarmik ingerlanneqartarput. Tupinnanngilarlu ulapittaratta, inuutsaruttorpugummi, suna qasunarpa? Suliaq nuannaralugu qasunartoqanngilaq. Aammami taamani naalagaasugut tamatta eqqarsaatigisarunarpurput suliatto akilersinnaasumik ingerlanissaa. Taamani pissutsit sulinermilu atugarisat maannakkornit allaanerujussuupput. Aammalumi sulisitsisutta aqutsineri, aammalumi ileqqorisartagaat maannak kornit allaanersaqaat. Angallatilli naalagaat aquttuulu 1966-imi peqatigiif fittaarmata pissutsit allanngoriartulersimapput, qullersagullu suleqatigiinnerujartulersimalluta nuannersumik qujanaqisumillu. Aammalumi kiffatta atugarisaannut sulisartut peqatigiiffii kattuffiillu malunniukkiartorlualersimallutik. Ullumikkut pissutsit qujanaqisumik qaangiussimapput sulinermilu atukkat oqinnerulersimapput.

M/B Qeeraq ukiorpassuarni nunatsinni iluaqutaasimaqaaq, pingaartumik siullermik aalisarnerup ineriartortinneqarneranut. Aammalumi taamani tunisassiat ingerlatinneqartarnerannut, sorpaasuarnummi atorneqartarsimavoq, ilaanni ukiareersorsuaq avannamut Upernavik tikillugu ingerlatinneqartarsimalluni allakkisartillugu. Taama oqaluttuuppaanga ukiorpassuarni naalagaarisimasaata Binni Ostermannip. Ila, nersunartarsimaqaat radioqaratik, annanniuteqaratik, taamaallaat umiatsiaarannguaq isumalluutigalugu pisarsimammata. Taamani pissutsit taamaassimapput. Ila, massakkuusuuppat angallatit qassit unitsitaassagaluarpat. Taamanili allatut iliortoqarsinnaanngilaq, pissutsimmi taamaassimapput ileqqussaannartullu isigineqarlutik.

Qeeraq ukiorpassuarni Aasianni eqqaanilu annertoorejussarumik iluaqutaasimavoq, pingaartumik sorsunnersuup kingulliup nalaani. Taamani umiarsuaaqqat assut atorfissaqartinneqartarsimapput ungasinnerusumut angalatillugit, taamaattumik Qeeraq ulapittarsimaqaaq Aasiaat eqqaanni kujataatungaani, aammalumi niuertoqarfiit qaninnerusut pigisaallu orneqattaartarlugit. Aammami sorsunnersuup nalaani Aasiaat pilersuiffittut niooqqaavittullu atorneqarmata, taamaattumik Qeeraq ikinngussuanilu Dagmar – Neqilissuaq - ulapittarsimaqaat tunisassianik nioqqtissanillu assartuillutik.

Atagu ateersuara Peter Olsen oqaluttuartilarlara: »Taamani Aasiaat Kangaatsiallu eqqaani saarullippassuaqallarmat ulapingaaratta sininneq ajungajappugut. Ilami eqqaamavara ataasiarlunga sapaatip akunnera tamaat iluamik sininnanga, tassali kiffama qasuersilaarnissaat persarinermit aalla- raangatta uanga ingerlaartuusarama. Kisianni usingiartilluta usilersortillutaluunniit ilaanni aanngaalaartarama ajunngilaq.« Ateersuaraana pinertoorsuaq, kisianni ilaanni oqaluasaarluni ilasilaartarami, uagullu ikinngutaasugut tamanna soqutigineq ajorparput ilisarimasorsuugatta nalunnginnatsigulu ateersuara Peter Olsen angussuusoq.

Qeeraq nutaamik maskiinaqalersimasoq uanga naalaganngorpunga. Tassa sukkaq! Nalunaaquttap akunneranut 9,5 knobinik ingerlasarami, naami taamani umiartuleqqaarfigigakku Neqilissuarmik kalittarallarmat. Qeeraruna imarsiutikkuminartoq. Arlaleriaqalunga anorisiutigisarpara, ilaatigut sakkortulaarsuarmik aammalu mallersumi sanimoorutigalugu pitsaasuvoq orfajaatsorsuugami, sillartaalluni itsinertuujugami. Aammalumi mallersumi anorsaartillugu sioqutserluni iluaqutaasaqaaq. Ataatsimilli ajoquteqarpoq. Umiatsiaq pukkitsuugami quleruaalu pukkitsuunnguulluni assumukarluni sermernartumi sermernikkaarujussuugami.

Taamani aallaraangatta radiokkut sumunnarnerput nalunaarugisalereer-

nikuuarput, kisianni qaqugu apuunnissarput ilaasullu amerlassusii ilanngunnagit, taamaattumik tamanna atorlualaartarparput. Taamani angallatit akuttugallarmata massakkutuullu aquuteralaat amerlatiginngikkallarmata aasarissuarmi nuannertaaqaaq. Aammakku imeqqutaallat mannippassuallit, umiatsiaaqqamik qeqertanut ikaalaaraanni aajukorsuit. Naammattunik nerisassarsiumagaanni akeqannguannigitsut tamassarsuit. Kina uparuaasusaaq, kina ilaasoq naammagittaalliortoq? Tamarmimmi nalunngilaat ingagutta naammatsillutik neriumaarlutik. Aammalumi nalunngilarput kisitta taamaaliortarata. Aammalumi taquaqarluartilluta taamaaliortanngilagut, taamanilu unnukkut unikkaangatta sumut uninnerput aatsaat nalunaarutigisarpaput. Taamani pissutsit taamaapput.

Qeeraq ukiuni marlunni nuannersorsuarmik naalagaaffigaara tunisassianik assartuutitut aammalu najoqqutissanik pilersuutitut ilaasunillu angallassissutitut. Qularnanngilarmi naammassisaqarluartartugut ulapittamaagummi. Ikeqqaarama kiffaraakka Kristian Geisler, Hvalinimi inuttaqatigisimasama Farip ernera, Johan Rasmussenilu. Kingornatigut Johan Lundblad Karl Lundbladilu Kangaatsiarmit kiisalu sivikitsumik Henrik Jeremiassen aamma Kangaatsiarmit.

1968-imi allamut naalagaaffissannut nuuppunga aprilip aallaqqaataani.

M/K Henrik Lund

Ukioq 1968 aprilip aallaqqaataani M/K Henrik Lundimut nuuppunga naalagaaffigilerlugu. Angallat 36 fodinik takissuseqarpoq. Lastiata 20 tons usisinnaavaa. Kaldesignalia XPVN. Aallaqqaataani nioqqutissanik assartoriarluta Qasigiannugit tungaanut sikuereermat raajanik assartulerluta, ilaati-gullu Akunnaaq Ikamiullu nioqqutissanik aqquasaassivigisarlugit, aasarnerummallu aamma qeeqqat tunisat tigusarlugit. Raajat qeeqqallu Aasiannut ingerlattarpagut, taamalu assartorpugut junip aallartilaarneraniit septemberip qeeqata missaanut, saniatigullu inuppasuit aasap ingerlanerani ilaasorisarlugit, ukiarnerulerlat nioqqutissanik nunaqarfinnut assartulerluta sikunis- saata tungaanut.

Henrik Lund siornatigut raajarniutitut atorneqarsimavoq Kujataani Nar –

sami. Marluupput, aappaa Rasmus Berthelsenimik ateqarpoq. Taqqavani raajarniutitut atorunnaaramik marluullutik Aasiannut pippit Aasiannilu atorluaqalutik. Taamanikkummi Aasianni raajanut qalipaajaaveqarpoq aalisakkanut nerpiliorfeqarluni, maanilu taakku angallatit marluk assartuutitut atorluarsimaqaat. Aammalumi taamani kapisilippassuaqarpoq allanilla aalisagaqaqaluni maanga assartorneqartartunik nunaqarfinnullu nioqqutissanik assartuutitut atorluartaqaat.

Taamanili uanga Henrik Lund kisiat najunngilara. Anginerusuni feeriartoqartillugu naalagai feeriarangata paarlaasuusarpunga, paarlatakka sulileraangata uteqqittarlunga. Nuannertaqaq inuunermit allannguutaalluartarami, sungiusaatigaaralu. Taamatut perorsartuarneq uannut assorsuaq iluaqutaasimavoq kingornatigut anginerusuniiginnalerama paatsuungassuteqarnanga ingerlatsillungalu sulisinnaaninnut.

Taamanikkut Aasiaat raajanik qalipaajaaveqarmata ilaanni Ilulissanut ingerlasarpugut raajanik aallerluta, nuannertaqaarlu allannguutaasarami. Aammami piffik ataaseq utertakaajaarpallaalerlugu arajunnarsisarami. Alianaassuarmi ingerlaarluni puisinut seqqullattaannguaq. Ilaanni iluatsit sikasittaraagut, ilami aqputaa puiseqartaqaq. Aammalumi aliikkutarilluartarpagut raajarniuterpasuit kalittut, ilai ningitsisut, ilai amoortut, ilai qaqitsisut isigalugit nuannertaqaat. Taamanikkummi Diskobugt raajarniuterpasuarunik aalisarianik najorneqartarpoq.

Una eqqaalaarlara Qeeqqamut tunngatillugu puigortuugara: 1968-imi qeeraq atorunnaarpoq pisoqaavallaalernini pillugu. Tamannalu pillugu uanga Henrik Lundimut naalaganngorpunga. Qeeraq atorallarmat septemberip qeqqata missaaniit kapisilinnik assartortarpugut aalisakkanilla allanik. Aasiaat eqqaat Kangaatsiallu kommunea taamani kapisililissuummata allanilla aalisagalissuulluni usissameertanngegaagut, ilami sinnerussiuartarluta. Massa angallatinit anginerusuniit ikiorserneqartuararluta, oqartariaqarpormi taamani aalisagalissuuvoq.

Eqqaareerpara taamanikkut Henrik Lund najortuaannarnagu anginerusut naalagaannut paarlaasarlunga, soorlu ukununga: Finhvalimut, Blåsidimut aammalu Sortsidimut. Sunaaffalumi ukiuni 22-ni naalagaaffigiumaarlugu. 1968-ip ukiaani Nuummur K.G.H.-miit sisamaalluta umiarsuaaqqat naalagassaannut atuariartortinneqarpugut pingasuullutalu angusilluta, uanga allattunga kiisalu Jens Bourup Kristian Olsenilu (Kari). Sisamarput angusinnginnami. Angusisimannikkaluarluni ukiuni arlalissuarni naalakkatut sulivoq. Ajoraluartumik maannakkut toqoreerpoq, ateqarporlu Mathias Møller.

1968-imi 1969-illu ilaani Henrik Lundimi naalagaavunga, naak paarlaa-

sarnera pillugu qimassimasaraluarlugu. Nuannarisimaqaara angalatigalugu imarsiutikkuminartorsuummat inuttarisakkalu nuannareqigakkit. Inuttarisimavakka Moses Olsen, naalagaqqaatima Peter Olsenip ateersuarma ernera, aammalu Justus Brandt, uagutsitoorlugu Juunnguaq. Inuit nuannersut sullerissorsuit, qiimasut nikallujuitsut ilakkuminartorsuillu. Moses Olsen kingorna naalagassatut atuarpoq angusillunilu, angallatinilu naalagaasarluni. Massakut anginerusuniippoq naalagaasarluni aquttuusarlunilu. Suliunnaarsimalerluni kiffarisimasat taamaattut takullugit naapillugillu nuannertaqaaq.

1969 septemberip qulingani M/ Sortsidemut nuuppunga naalaganngorlunga.

M/J Sortside

Ukioq 1969 septemberip qulingani M/J Sortsidemut naalaganngortinneqarpunga, sunaaffa ukiuni 22-ni naalagaaffissanni. Taamani eqqarsaatigisimannngisaannarpara taama sivistigisumik naalagaaffigissallugu. Sortside angallatigalugu nuannersorsuuvoq. Ilami sømiilit atorsimasakka tassannga angallammiit amerlasoorujussuupput. Ipuinnaq utissagaanni sussa uternagit. Taamaaliussagaanni uninngalluaannaraanni ajunnginnerussaaq, uanga utimut atorusungilakka nalunnginnakku aqut takisoorsuussasoq. Sortsidemut naalaganngorama 34-inik ukioqarpunga aatsaallu pissatseruttorlunga. Tassalu kiisami meeraaninnit nuannaartorisavissuakka assigilillarlugit ilinniarsimallunga umiarsuaaqqamut naalaganngorama. Kiisaana efterskolemi ilinniartunngunngitsoorsimanera puiutissarsikasillarlugi, nalunngilarami sulilluaruma ukiorpassuarni sulissallunga.

Sortside ukiuni 22-ni nuannersorsuarnik angallatigisimavara, qanoq ingerlanissaa ilikkarluarsimallugu assigiinngitsunillu misigisaqaatigisarsimallugu, ilaatigit nuannersuinnaanngitsunik, nuannersulli amerlaneroqaat. Sortside angallatigisimavara avannga Kullorsuarmit tunumi Tasiilap pigisaasa avannarlersaannut Sermiligaamut. Aajunangaatsiakasik. Ilami arlaleriarlunga Upernavimmi pigisaanilu sivistuumik angallatigisarsimallugu nunatsinni illoqarfiit Tasiilammiit Upernavimmut illoqarfiit nunaqarfiillu tamaasa tikissimallugit.

Sortside takissusia: 46,05 fodinik takussuseqarpoq. Lastia 35 tonsiuvoq. Kaldesignalia OWXB. Motoria 110-118 HK-iuvoq. Taamani motooria nutaarsuaq nuuffigaara. 1970 ingerlanerani aalisagaqarluarmat tunisassiat nioqqutissallu aammalumi illuliassat ulapputigisarpagut. Taamanikkut Sortsidemi fartplaneqanngilagut, aamma aasap ingerlanerani ilaasut iki-gisassaannigitsut ingerlattarpagut. Taamani pingaartumik Avannaani angallalluni nuannertaqaaq, nukingisaarneqarpoq naami. Unali kisimi ajornartorsiutaasarpoq, taamanikkut talittarfiit nunaqarfinni akuttoqaat, taamaattumik usingiarneq usilersornerlu ilaanni ajornartorsiornakujuttarput. Aasamili avannaarsua silagiinangajalersarami nuannertaqaaq suliffigalugu. Illumut alianaatsoq puigugassaannigitsaq, inuunerup sinnerani eqqaamasassaq.

Sortside tallimanik inuttaqarpoq naalagaa ilanngullugu. Siuani sisamanik siniffeqarluni aquani naalagaa ineqarpoq mikisunnguamik, ilaasunut aamma ineqarluni aamma mikisunnguamik nerisarfearlunilu. Ikeqqaarama ilaasut inaat marlunnik siniffeqarpoq. Suliaritillugu siniffii peerlugit kaajallallugu bænkilertissimavara, qullartartumillu ataatsimik siniffilertillugu. Qangami inittuallak. Init tamarmik maskiinaqarfia ilanngullugu siuaniit kiassagaapput. Usimi aamma aquani iggaveqarpoq, aasiit mikisunnguamik. Aquata ataani marlunnik imermut tankeqarpoq, siuata inaani kiffanut asattarfearluni. Taamatullu aquani init mikigaluartut sivirusumik angalatilluta angerlarsimaffittut atortarpagut amutsivimmiikkaluaruttaluunniit. Ukiulli kingulliit qujanartumik amoqqatilluta imaluunniit illoqarfinni allani sulitilluta nunami ineqartinneqartarpagut.

Angalatilluta inuttaasugut uatsinnut ataqatigiittaqaagut nuannersumik. Inuttarisartakkakka nikerartorsuunngillat, pingaartuuvormi ataqatigiilluarnissaq. Bedstemandera Eli Sandgreen ukiuni 22-ni Sortsidemiinninni inuttaavoq. Igsorput Judithe Hansen maskiinalerisorpullu Marius Schultz ukiuni 14-ni kiffaraakka. Judithe Hansen nuliaraara. Matrosera Hans Rafaelsen ukiuni arfinilinni kiffaraara. Taanna pikkorissuummat kissaatigisimavara umiarsuaqqat naalagassaannut atuassasoq, taamaaliorporlu, maannakkullu umiarsualivimmi qullersaavoq (havnechefiuvoq) Aasiaat umiarsualiviani. Naalanneq ajoqutaanngilaq iluaqutaavorli. Allat kiffarisartakkakka nikerartarput, ilai ukiut pingasut, ilai ukiut marluk. 1987-imi Tunumiit uiaqatigaakka uanga naalagaallunga uku: Bedstemand Eli Sandgreen, motorpasser Jakob Brandt, matros Holger Lyberth, igasoq Jakob Danielsen. Kiffarisimasama ilaat taanngilakka pingaarnertitakkali taavakka.

Sortside 1950-imi sananeqarsimavoq illoqarfinnilu assigiinngitsuni angerlarsimaffeqartarsimalluni, qularnanngilarlu inuppaalussuit suliffigisimassa-

gaat. Taakkuuku umiarsuaaqqat assigiaat angallatikuminartorsuit, soorluluunniimmi anorisiutigalugit uertarfiat killeqartartoq, ilaannimi anorlivissortukasik mallersorlu, immaqami oqaannaraanni mallersorsuaq ingerlavigisarpaput. Tupinnanngilaq nersualaarukku, angallatigummi inuttut nuannarilersarpagut tulluusimaarutigisarlugillu. Ilami ilaanni mallit annunnartukasiit anorillu ingerlasarpagut, ilaannimiuna taamaattoqartarmat angallatigut nersortarigut, akiuussinnaassusiimi ilikkagassaapput.

1960-ikkut naalerneranni 1970-ikkullu ingerlaneranni ukialernerani upernalerneranilu ilaanni sikusiortaqaagut. Tamakku angallatit sikumut akiuusinnaaneri killeqaqaat, pingaartumik sikumut uninngasumut, motorii sakkukinnermik. Taamaattumik sikumut piginnaasaat killilerujussuuvoq, nikallujuisaartarattali amerlanertigut ornigarput tikittarpaput. Aammami kitaata sikua ulorianartorujussuusarpoq, taama angallatini sakkukitsigisumik motorilinni.

Atagu oqaluasaalaarlaga.

1976-imi aprili naalersoq Aasianniit kujammukarpugut Kangaatsiamut najoqqutissanik pajulluta. Taamani sikuq pissaaneqassusia misigilluarpaput. Ulikkaarluta useqarpugut qisuppaalusuillu qaatigoorlugit. Usigut umiatsiaallu ataatsimut katikkaanni oqitsuunngillat. Taamani avannerluni anorlerujuppoq. Nunap iluatigut ingerlagatta ajunngilaq, kisianni qeqertat Saattuarsuit-nik taasakkatsinnut siku talissimavoq Aappilattuaqqap tungaanut aqutissatuarpaput asserlugu. Takusinnaavarpulli aqinnersaartoq. Ippertussusia 1 kilometerip missaaniippoq artussagunanngilarpullu. Kisianni anorsarilaarmat ulimoormallu naatsorsoqqaarniarlugu isumaqatigiippugut tamaaliorluta.

Nalunaaquttap akunneri sisamat qaangiummata sarfarlu illuanut saassimalermat tinimuulerluni anoraa nikingikkaluartoq isumaqatigiippugut misiliissalluta, taamaaliorpugullu. Aarimmi artunngilarput, ingerlarusaalerpugut ilaatigut unittarluta. Uteriartoriarluta aporaangatsigu sivirusaatsiartumik ingerlasarluta. Ajunngilarmi ingerlavugut, kisianni 150 miiterit missaannii-lersorlu siku aallartippoq ingerlavigilerpaatigullu, sikuq qaanut sanninngatta qaqittarluta, kisianni nakkaqqittarpugut. Kiisa sikuq issusuup tikikkamitigut qerlualerpaatigut, qujanarporlu qaatsinnut qaqineq ajormat, qaqisaraluarpammi navianassagaluqaq.

Aammaana qujanartumik iluliusannguaq mikisoq saneqqatsinnut akimminnikuugami, taanna iluaqutaalluni sikuq qerluaannaraatigut qujanaqisumik. Angallappulli qaffariartuinnarpoq. Kiisa itsinerput samungarujussuaq nuivoq naggataatigullu tamaat sikuq qaanut qaqillugu. Piumagaanni itsernera

qalipaannarianngorpoq, taamaaliulersaanngedqaagulli ulorianaqimmat. Aammami ilaasoqarpugut inersimasut marluk meeraallu ataaseq. Angallat uingaaq, nakkaakkuttalu usigut taama oqimaatsigimmata kinngusinnaavugut. Taamaattumik ilaasut allakkat, usitta allagartai, umiarsuaaqqap allagaatai, nerisassat, oqorsaatisat sikumut isumannaatsumut pissuteqqaartariaqarpagut, piareersimasariaqarpugummi. Siornatigut sikumut persaritittareer-nikooqaagut anigortarsimavagullu, taamaattumik siku uneriarmat misilereerusuttarpugut.

Radiokkut nalunaareersimavunga ajornartorsiorluta, Aasiannilu M/S Tuulliup radioa atorlugu K.G.H.-miit malittariuarpaatigut pisariaqalerpat timmisartumiit ikiorserneqarsinnaanerput pillugu. Sillimmatissagut isumannaareermata nakorsaqrarfiup angallataa Bjarnov taamani Kangaatsiamiittoq atassuteqarfingereersimagatsigu nalunngilarput ornikkaatigut. Sikullu sinaanut pippat pisulluta orniinnariaavarput, aammali qujanartumik aquuteralaat pingasut tikiummata taakkununga ilaasugut, usitta allagartaat allakkallu nassiuppagut, uagullu misiliiniarluta pilersaaruterput naammassiniarsarilerparput. Taaliaat angisuut sisamat sillimatigaagut sikumullu ungasissumut aalajangerlugit angallammi sipilimiit amuugassanngorlugit. Angallat appaaminnerummat motoori imeqarsinnaalermat aallartillugu misilipparput, erngalu annguteriarmat paasivarput atorsinnaallugu. Sipilimik taaliaat amoorlugit misiliivugut. Aarit, tassamiaa aallaruppaat, nakkaappugut. Kisianni siku aallarteqqippoq kingumullu qaqikkiartulerpaatigut, tamatumuuna sukkannerusumik. Tassalu aamma innartaarutivillugu qaqeqqippaatigut. Tupinnaqaarmi siku nakuussusia, misileeqqinnissarpullu utaqqilerparput.

Misileqqikkaluarpuq, ajornaqaarli siku ingerlajuarpog. Kaanngarniarnerigaluarput taamaatiinnarparput. Qanoq pisoqarnissaa nalaannalerparput aammalu takusinnaavarput nakorsap pujortuleeraata qanilligaatigut. Qujanarlu qanoq pisoqassagaluarpat orneriaannaavagut sikukkut pisulluta. Tamakku tamaasa radiokkut nalunaarutigisarpagut. Unnummat Bjanov-imut nuuppugut angallapput qimallugu. Qeqertamut tullermut kisariartorpugut. Uangaalluni angallatip naalagaaffigisap maangaannaq qimalertera artornarpoq, allatulli ajornarpoq. Misigisaq sakkortuvoq.

Ulluni pingasuni angallaterput siku qaavaniippoq, soorlu nunap qaani amoqqaannartoq. Ullulli sisamassaanni aqua nakkaasimavoq. Ullut tamaasa sikukkut pisulluta ornittaratsigu ajoqusersimaneranik malunnartoqanngilaq. Aqua imartaqalersimammat siua suli siku qaaniilluni misiliinialerpugut. Maskiina aallararteriarlugu asuliinnaq uteriartorluta kingumut sisoratannguar-pugut, tassa nuanneq. Anoreqanngimmallu apportaalluta ingerlatillugu siku-

miiit anillaateratannguarpuqut. Avaallakkatta, ilami nuanneq, tassalu Kangaatsiap tungaanut aallarluta. Nuanneq.

Una quiagalugu eqqartulaarlara. Uanga sulisunnut suliffiup nalaani imigassaq atoqqunngilara, taamanilu arfininngorneruvoq. Tassalumi ullup qeqqa sioqqullugu Kangaatsiamut tikilerpuqut. Kiffakka neriorsorpakka: »Annannersiorluta unnugu fiistissaagut, uanga akilisavakka.« Ima pineqajuitsut avaallatiinnarput. Aammalu angajoqqaarsiakutsinnut radiokkut qaaqquusivunga, sunaaffa naagga. Ullup qeqqata qeqqa Kangaatsiamut tikippugut. Tulattugut niuertorusiata oqarfigaanga telefonikkut oqaloqatigiumaneqartunga Aasianni K.G.H.-miit. Oqarpunga pisiniarfik matunnginnerani pisiniarniaratta pisiniareerutta sianerumaarlunga. Oqarfigaanga: »Sianerniarallaat, oqaluusereeruit uanga pisiniartissavassi«. Oqaraluarpuq imigassat matunnginnerani pisiniaqqaarniarlunga. Oqarpoq: »Ajunngilaq, uanga pisiniartikkumaarpassi«. Upperaarput. Oqaluussereerama tamarsuatta pisiniarfiliarpugut, nalunanngitsumik tamatta ataasiinnarmik isumaqarluta: Unnugu fiisterniarpuqut. Taamani Kangaatsiaq ummiaaraqanngilaq, uagullu aatsaat usivagut. Pisiniarpuqut puiaasaaqqaat ikinaarnagit imigassarsigutta akussagut. Tamakku nakorsakkut, imigassarsiniarpuqut, ajornaallak! Niuertorusiat oqarpoq: »Ullup qeqqanut matoreerput.« Uffalu oqareerluni. Puiaasaarsiaraluarsuagut ileqqiinnarpagut aterlutalu uminnguagut kiillugit, nerisassaatilissuuvugummi. Susaanngilagulli, nakorsakkut ilisarisimasaannik puiaasanik marlunnik atoratta, inuilli isikkaneq marluugatta qanitta sinai aluttuinnarpagut, kujataatungaanilu angalareeratta atukkagut Kangaatsiamut peqqikkatta taarserpakka.

Sortsidemi ukiuni 22-ni naalagaagama assigiinngitsorpassuarnik misigisaqarfigisarpara, nuannersorpassuit ilaatigullu alianartut misigisarsimavakka, ukiummi 22-it ingerlaneranni assigiinngitsorpassuit ingerlasimavakka inuppassuillu ilaasorisimallugit. Una ataaseq assersuutitut eqqartulaarlara. Decemberip 21-ani Kangaatsiamut aallalersugut nakorsaqaqfiup biilii tikiupput napparsimasoq ilaaniartikkaat. Taamani imarsiornermut pisortaqaqfimmii isikkaneq marlunnik ilaasoqarsinnaatitaavugut. Ilaasussagut naammatsereersimapput, tassalu inissaqartitsinngilagut. Kisianni niviarsiannuup inuusuttunnguup oqaloqatigiumammanga biiliinut ornippara, kinaasorlu ilisarisimavara nappaataalu suusoq nalunngilara. Alakkaranni assakkut tiguaanga qarlungu: »Piitannuaq, anaananni ataatanilu toqorusuppunga, ikitilaarnianna.« Taamanilumi juulli aajunaralaarsuaq. (Qinnut kimittoorsuaq imaqaqisorlu). Soorunami akueraara oqarfigaaralu: »Allamik inissaqartinngilakkit uanga ininni nalaniarit.« Kangaatsiamut tikilerluta kingullermik alakkaranni

oqarfigaanga: »Qujanarsuaq, allaffigiumaarpakkit.« Ullut qassinnguit qaangiummata tusarpara toqusimasoq. Allaffigisimavaanga imartoorsuarnik qujassumminik, uangalu ullumimut allaat uummatinni toqqorlugit pigaakka, taamanilu kiffarisimasama kisimik tusarsimavaat taakkununga atuarsimagakkit.

Una aamma eqqartulaarlara. Angallammi meerartaartooneq misilissimagujarput. Ilaasuttaana ilaat erniartorluni napparsimaviliartog, sunaaffa aqqutaani ernisoorutissarput. Taarsingaatsiartog Kangaatsiamiit avannamut aallarpugut Aasiannut. Aqqutaata qeqqata missaanut pisugut, nuliara igasorigatsigu aquttarfimmut iserluni oqarpoq ilaasorput ernisulersoq. Aasiannut radiokkut nakorsaqarfimmut atassuteqapallappunga, qujanartumillu nalunaarfigaatigut nakorsap angallataa ernisussiortumik ilaasoqarluni parsialeraatigut ilitersorlutalu allatut ajornarsivippat qanoq iliornissatsinnik. Qujanartumillu nuliama arnallu ilaasutta ilaat tamarmik meerartaareersimagamik qanoq pisoqassagaluarpas ernisussiornissaa merserinngilaat, tamattalu toqqissisimavugut.

Maskiinakassapput minnerpaamut ingerlatinnginnatsigu maskiinalerisutta maskiinaqarfimmi nakkutigissagaa motorip kissattoorsinnaanera sissuerlugu. Nakorsap angallataalu radiokkut ataqatigiittuarpugut, uagutsinnullu qanilliartoqaagut. Kisianni ernisuttuuterput pigaluttuinnarpoq, nuliamaalu oqarfigaanga meeqqap niaqua puttoqqasoq. Qujanartumilli nakorsap angallataalu qanittunnguannorpugut. Manissumut pereersimagatta unittugullu taliffigaatigut. Juumuu isertorlu takanna ungaarpallaannaqaaq. Qulaani bedstemanderpullu avaallatiinnarpugut, ernumanartueruppormi, qungujulaarneq kisimi.

Sortsiden nuannersorpassuarnik misigisaqarfigisarparput, ilaatigut piniakkanik. Ataasiarluta Qeqertarsualiarluta qilaluaqisugut Kitsissuarsunnut kallerup innilerisut aqqusaarunniarlugit tikilerluta. Saqqaminni qilalukkanik malersortut isiginnaarlutigit pulaleratta kigaallakkiartorlunga aquttarfimmut iserpunga. Iserlungalu kigaallallungalu alla takunngilara siuninguatsinni immap qaavata atinguani qilalugarsuaq ingerlarusaartoq. Sarpil katatseriarlugit oqarnangalu anigama siuanut ilakka ornipallappakka. Aallaasiga tigullugulu oqarnangalu tikkuuppakka, tassalu puingajalersoq. Ilaama aallaasitik tigugaallu uungaralaaq puisoq seqqoratsigu taaka assakaannarpoq nillikarlunilu. Taamaallaat kaassalinitinnik tikillugulu nissikkamikku. Tassa nuanneq. Inuit niuniakkagut nioriarlugit Qeqertarsuup tungaanut pilarusaannguaq, mannalumi qilalugaq angisorujuk.

Sortside angalasarnitsinni nuannersorpassuit pinngortitallu alianaassusia

misigilluartarsimavarput maani kitaani, uangalu miserratigissanngilara pinngortitami kusanassuseq tupinnartoq aamma Kalaallit Nunaata tunuani immat nunarsuup kusanassusia takusimallugu puigassaangitsoq. Aamma Avannaani ujaraannaanerusumi. Misigisat taamaattut misigissutsinik eqquisarput inuunerup sinnerani puigorneqarsinnaanngitsunik. Kitaani, Avannaani tunumilu sumiiffinni amerlasuuni alianaassuseq, kusanassuseq naapittarsimavara. Angalasarnerpassuarni Kitaani, Avannaani tunumilu takusartakkakka kusanaqisut isiginnaaleraangakkit nuannaarutigisarpara puigorsinnaanagillu. Tulluusimaartarpunga taama pinnertigisumik nuna qarama.

Isiginnaartarsimavakka ullaannguami seqernup innaannarsuarmit nuilerneru aammalu unnuakut seqernup imaannarsuarmut tarrilerneru. Pinnissutsit qalipaaserneqarsinnaanngitsut, inuup inuuneranik attuisut inuk nuannaarnermik misigissuseqalersillugu inuunermini puigorsinnaanngisaanik, uummammini toqqortassaanik nuannaarutissaanik nakooqutissaanillu inoqatiminullu eqqartortagassaanik. Taama pinnertigisumik nunaqarami. Nunarpummi sinersoraanni imaluunniit avataaniit tikikkiartoraanni, ilami sumiilluunniit ornikkaluaraanni kusanassuseq takusariaqarpoq, minnerunngitsumillu kangerlutsigut ingerlagaanni. Minutsip ataatsip qaangiunneri tamaasa qalipaait allanngorartarmata paatsoorneqarsinnaanngitsumik.

Oqaluttuatoqqat eqqaallugit una eqqartulaarlara. Alummiorsuup nunani asaqigaa meeraaninniit atuarsimallugulu tusaamagakku. Nammineq naalagaallunga sineriassuaq tamanna sinersimavara arajutsisimanagulu sineriassuup tamatuma qaarsortarasaaqisup, tupinnanngitsumik immap tungaa qaarsooqisoq imaannarsuarmut sammigami qaarsooqisoq, malissuit akimmerarfigimmani taamaattoq. Qutsinnerusumi qaqqarsuit sivinganersuini tupinnaannartumik kusanassuseq ersarilluartorsuugami tupinnaanngilluinnarpoq Alumniorsuup nunarsuani asasimammagu qimakkumangilluinnarlugulu, pissutissaqarpormi taama nunaminut ungaginninnissaminut. Nammineq isinnik takusimavara seqinersuup imaannarsuarmit nuilerneru kusanaqisoq puigugassaangitsoq. Aammalu takusimavara taarsilersumi seqinersuup imaannarsuarmut tarrilerneru uummatinni puigorsinnaanngisara nunannut asannissusermik misigititsisoq.

1987-imi junip 19-ani Aasianniit aallarpugut Tasiilamut, Sortside kitaanut uiaanniarlugu 1986-imi tappavani angallataata ajutoorsimanera pillugu Tasiilami ukiigami. Tasiilamut apuuppugut junip 21-ani inuiattut ullorsiortut nalaarlugit. Tappavaniippugullu qaammat naammatsingajallugu, siullermik juli ingerlatilaartoq nakorsa qarfiup angallataa Signe West ingiaqatigalugu

kitaanut aallaraluarpuqut. Kisianni sarpiiaratta Tasiilamut uterpugut Anders Olsenimut kalitsilluta. Tullianillu julip qulingata aqaguani aallaqqilluta. Kisianni sikorsuaqarnermik sarpitsinnik napisooratta aamma uterluta aamma Anders Olsenimut kalitsilluta.

Julip 16-iani aallaqqippugut umiarsuaq Johannes Petersen ingiaqatigalugu. Taamani Tasiilap nalaani sikorsuit 30 sømilinik ippertussuseqarput assullu eqimallutik. Kiisamilu julip 17-ani nal. 02.45 sikorsuarniit anillappugut qujanaqisumik. Tassalu nunap isuata tungaanut kiisami aallarluta. Taamani sila assut alianaatsoq qujanaqisumik, silaqqinnersuarmi qujageqaarput, tassami aamma sarpiigut najunngarnikuullutik angallapput assut sajuppilutsimmassuk. Aammami nalunngilarput aqquataani sikorsuarnik naapitseqqikkumaarluta, taamaattumik aserornissai kissaatiginngeqaarput.

Sikorsuarniit anillaateqqaarluta sulii umiarsuup qimanngikkaatigut takulerpagut sikorsuarmi natsersuit pingasut qassimasut. Umiarsuarmiit radiokkut aperaatigut aallaaseqarsoraluta, ilakkalu pingasut aallaaseqarmata angerpunga. Aperaatigut piniarniannginnerigut, uagullu pilerigeqaagut, aammami neqiguppugut. Akivagullu ataaseq pisarinarlugu. Ilakka oqaluuppakka mikinersaat pisarissagaat, taamaaliorpullu, mikinersaat aallaavaat. Qaqikkippullu umiarsuup qimalluta kujammut aallarpoq. Ila, inunngikkaanni ingiaqatigerusunnaraluaq. Radiokkut qujalluta inuulluaqqusivugut, akivaatigullu qujallutik, pisariaqalerpallu kalerreqqullutik ornikkumaaramisigut. Uagullu sajuppiluup ataani kujammut aallarpuqut, qaatsinni natsersuarmik pilattut isiginnaarusaarutigalugit.

Oqartariaqarpunga uiariartoratta assut silaqqissiorluta. Julip 18-ani inuissiorlunga sakkortulaakasimmik oqumilluarnerput eqqaassanngikkaanni. Aammamiaa misilikkallarujara Tunup sineriaani oqumilluartorsuulluta inuissiorneq. Sinneranili silaqqissorsuuvoq pujortarnera eqqaassanngikkaanni. Tupinnarpoq tappanna sineriasuaq assigiinngitsunik uumasorpassuarnik takusassaqarmat, aamakkulu natsersuarpassuit puisillu assigiinngitsorpassuit, aammalu arferit anernerpassui takusaaqaat. Aammalumi timmissat assigiinngitsut. Seqineq kissalersillugu qalluleraraat ilaanni amerlanaavillutik. Ila tamanna imarsuaq sineriasuarmiittoq takusassarpassuaqarlunilu uumasooqaaq alutorinngitsuugassanngitsunik.

Kitaanut uiariartornerput Qaqortumut apuunnitsinnut sapaatip akunneranik sivilissuseqarpoq. Aammami tupinnanngilaq sukkasuumik ingerlasinnaannginnatta, aqquataali atorluaqaarput. Unali ilannguttariaqarpara qasunakulummat kisimi sumiissusersiortuulluni. Nanortalimmut akunnippugut tassanilu unnuilluta. Aammami taamani pujortorsuuvoq sikorsuaqarlunilu,

taamaattumik pujuersiisaa qasuersaataalu Nanortalimmi akunnippugut, aqagukkulli Qaqortumut ingerlaqqippugut ualigaalu apuulluta. Aammami Qaqortumi suleqqaartussaavugut. Sapaatip akunneri marluk Qaqortumi sulivugut.

Una ilanngutilaarlara, aamma Tasiilami suleqqaarsimagatta, taamaalilluta nunaqarfii tamaasa tikissimallugit assut nuannarisatsinnik atuagaannaangitsutigut nunarsuat takusimallugu inuilu tupinnaannartumik inussiarnissusillit qanimut ilassiortut aamma nammineq ilassiorlugillu oqaloqatigisimallugit misigisaavoq nuannersorsuaq.

Qaqortumi sapaatip akunneri marluk sulereeratta avannamut Sisimiunut aallarpugut aamma tassunga suliarlorluta. Qaqortumi nutaanik sarpilersimavugut maannalu sajuppiloqarata ingerlalluarluta. Silagik nuanni. Nuummot aqqusaariarluta ullut sisamassaanni Sisimiunut apuuppugut illuliassanik, nioqqutissanik tunisassianillu angallasilerluta. Aatsaat Sisimiuni sulilingilagut, sionratigut arlaleriarluta suliffigisareerparput nuannarisaqaarpullu angallavia nuannersuummat. Qaammat august ingerlatilaartoq Sisimiunut pisimavugut aatsaallu septemberip 28-ani avannamut aallarpugut Aasiannut. 28-ani unnukkut aallarnikuugatta 29-ani ullup qeqqata kinguninngua Aasiannut tikippugut. Junip 19-ani Aasianniit aallaratta septemberip 29-ani aasiannut tikippugut, nuanni.

Aqaguaguani, tassa oktoberip aallaqqaataani aallaqqereerpugut Uummannamut, ukiumut nioqqutissanik assartoriartorluta. Nuanneqaarluaasiit, naak aqquataani anorip pinnguarikujukkaluaraatigut. Aamma ilaanni Nuussuup uiarnera imaannaaneq ajorami, Uummannamulli apuulluarpuq sulinerpullu aallartillugu. Uummannamuna eqqaa angallavigalugu nuannersoq, naak ilaanni pingaartumik ukiakkut imaannaasanngikkaluarluni anoritoorsuaruna, taamanikkulli taavaniikkatta nuanneqaaq. Novemberip 20-iat qaangilaaraa Aasiannut kujammukarpugut. Taamani qanoq sivisutigisumik nunarput qimassimagaluaraangatsigu taarserneqarneq ajorpugut. Immaqaana angerlarsiaannerullutalu qajannaannerusuusimasugut. Naami massakkut angallatini naalagaasut kiffaasullu immaqa sipaarnarnersuuvugut.

Sortside ukiumi 22-ni angallatigisimagakku unngakkiutivillugu qimannikuuara, aammalumi assigiinngitsunik misigisaqarfigisarsimallugu. Soorunami ilaanni siviisoorsuarmik najugarisaratsigu arajutsikujussinnaasaraluarlugu. Kisianni uatsinnut aliikkusersuuttaqigatta suna tamaat qaangerluartarparput. Pingaarutulerujussuuvoq angalaqatigiilluni ataqtigiilluarnissaq, qiimaqatigiinnissaq atukkatigullu assigiimmik atugaqarnissaq. Taama siviisuumik angalasarluni ilaqutariittut imaluunniit qatanngutigiittut ataqtigiinnissaq

pingaaruteqarpoq. Uanga naalagaaninni kiffakka immikkoortinngisaannarpakka, taamaattumik suleqatigiilluarpugut.

Illoqarfiit sivilisuumik suliffigisartakkagut tassaanerupput Upernavik, Uummannaq, Sisimiut ilaatigullu Ilulissat Qasigianguillu. Amerlanertigut Sisimiuni amoqqasarpugut, ukiunilu kingullerni Aasianni. Sortsidelu illoqarfinni assigiinngitsuni najugaqarnikuugami ilaanni amutikkiartorfini ungasinaartarsimassavaa. Amoqqagaangatta angallat tamakkiisumik misissorneqartarpoq, uagullu naalagaasugut piumasarisarparput akornutillit tamarmik iluarsineqarnissaat. Taamaattumik siusissukkulli siunnersuuteqareertarpugut suut iluarsaatsikkusunnerigut. Pingaarutilerujussuuvoq ungasissumut angalasartuulluni suut tamarmik isumannaatsumik iluarsineqarsimanissaat. Uanga pingaartittarsimaqaara tamarmikeqqortumik iluarsineqarsimanissaat.

Soorunami angallatit najorsimasat tamavimmik oqaluttuassartalerujussuupput, kisianni angallavinni assigiinngitsuni pissutsit assigiiartaqaaq, naak ilaatigut allaassuteqalaartaraluartut aammalu usit, usingiarnerit, ingerlaarnerit, anorisornerit, malissiornerit allarpassuillu imminnut assigiiangaarmata immikkut angallammiit angallammut oqaluttuarisariaqanngillat. Aammalu siuliini allariikkanni oqaluttuarereerpakka, assigiiaginnalissammatalu angallatini assigiinngitsuni atorsimasat tamaasa immikkut oqaluttuarisariaqanngillat. Soorunami angallat ukiuni 22-ini najorsimagaanni oqaluttuassartalerujussuuvoq. Kisianni assigiit qaleriaat oqaluttuarinissaat pisariaqanngilaq, sulimi aamma allanik ilaqarput, sulimi angallatigisimasakka naanngilakka, aamma ilai oqaluttuassartaqassapput.

Ataguli allamut.

M/S Angaju Ittuk

Ukioq 1991 M/S Angaju Ittu apriliip aallaqqaataani naalaganngorfigaara. Ila angingaarami isua aajanna, aquttarfia aapanna. Kisianni taartaallunga siornatigut naalagaaffigereersimavara, taamaattumik takornagarinngilara. Ila kisianni atortorinaarsinaqaaq. Inuit ilaasa oqaluttuarternerattuut sunalu pinialerlugu attataasannguaq tuuginnaraanni. Inerpassuit, kiffat tamarmik immikkut inillit. Uffarfiit, anartarfiit nusuinnartakkat, errorsiviit, panersaa-

viit, nerisarferujussuaq, ilaasut inaat angisooq, fjernsynit, videot, båndit, suna amigaatigaa. Telefonit, init tamarmik soorunami angallatip iluinnaani, aamakkulu sunut assigiinngitsunut atortorissaaruterpassuit. Ila, malugusunnaqaaq. Tulaleraanni qaavaniittut radioaqqatigut oqaluutiinnarlugit tupinnaqaaq malugusunnassusia. Ataatsimilli ajoquteqarpoq, usingiarluni usilersorlunilu arriitsorsuugami. Kisianni soorunami tamanna apeqqutaanngilaq.

M/S Angaju Ittuk kaldesignaleqarpoq OVSP 292,44 BRT-iulluni. 293 KW. Ukioq sananeqarfia eqqaamanngilara, angisuumik lasteqarluni, aquatungaanilu marlunnik qerititsiveqarluni pallet-inik 32-inik imartussusilinnik. Bommia 7 tonsimik kivitsisinnaalluni, olietrykkiulluni aammalu amoorutit allat tamarmik taama ittuupput. Kitsanut amoorutaa sukasoosujussuarmik amoortarpoq usilersuutaanut usornakkunnaqaluni. Angaju Ittuk 30 meteriuvoq silinnerpaaffia 11 meteriulluni. Taamaattumik amerlasoorpassuarnik usisarpoq. Umiarsuaq imarsiutikkuminaqaaq 9,2 knobinik sukassuseqarluni. Motooria 300 HK-iuvoq umiarsuup angissusianut naleqqunnani, pingaartumik skusiutigalugu. Oqimaatsuugamili sikunut nakuigisassaangilaq. Sarpit pooqaramik ningusoorujussuupput, umiarsuullu ataa majannaatsuvoq. Marlunnik kallerup inniliutinik motooreqarpoq inunnut 24-inut annanniuteqarluni, taamatullu atallaarsuit redningsdragtit 24-it, kiisalu puttaqutit redningsvestit 24-it, naatsumik oqaatigalugu umiarsuarmut piumasaqaataasut tamaasa pigai.

Angaju Ittuk arfinilinnik inuttaqarpoq, naalagaa, aquttua, maskiinalerisua, matrosit marluk igasorlu. Angallat angigaluartoq aserfallatsaalineri ajornaatsuvoq atortorissaartuugami. Naalagarsimasaatalu soraarninngornera pillugu paarlatama paarilluarsimaqimmagu aserfallatsaalineri ajornartorsiutiginnilarput. Soorlumi eqqaareeriga tamakkununga atortussaqrularpoq, taamaattumik angallatigalugu eqqissisimanarlunilu nuanneqaaq, atorluqaarpullu. Aammalumi nunaqarfinni ineriartortitsineq ingerlalluaqimmat suliasameer-simanngeqaagut. Angaju Ittuk usitoorsuugami atorluarneqarluqaqaaq, saniatigullu inunnik ilaasunik angallassisuulluni. Ilaasut inaata saniatigut atorfilinnut angalasunut ineqarpoq. Atortorissaaqaaq errorsiveqarluni, panersaveqarluni, iggaviani qerititsiveqarluni, nillartaartitsiveqarluni, kallerup inneranik iggavia kissarsuuteqarluni, kissaagasuartarfeqarluni allallu iggavimmi atortussat tamaasa pigalugit, imeq kissartooq nillertorlu amigaataanatik, taamaattumik paariuminartuuvooq.

Ukiuni sisamani Angaju Ittut naalagaaffigaara, annerusumik Kangaatsiap Aasiaallu kommunii Diskobugtilu angallavigalugit, ilaatigullu Upernavik eqqaalu angallavigisarlugit. Ukiut siulliit Aasianni ukiisarpoq, uangali

naalagaaninni ukiut kingulliit marluk Nuummut ukiiartortarluni. Sikulernerani kujammukaattarparput, qaammatillu aprilip ingerlanerani orneqqittarlugu avannamukaakkiartorlugu suliassartaalu sulariteriarlugit avannamut ingerlasarluta. Aqqutaani iluani asaasut, qaavani kiliortuisut, qalipaasut. Ila, silaqqitsillugu ulapittaqaagut, sila ajorpat iluani suliassat sularisarlugit.

Una oqaluttuarilaa. Maani Aasianni amerlasuunik angallateqarallarmat pingaartinneqartorujussuuvoq angallatip paarilluagaanissaa, kusanartumik aserfallatsaalineqarnissaa, taamaattumik taamani naalgaaffiup, kingornalu Namminersornerullutik Oqartussat angallataat paarilluagaallutillu kusanartaqaat. Ilami soorluluunniit kusanarniutiinnartartut. Tamakku angumerisimagatsigit aallaqqaataanilu akuuffigisimallugit sapinngisatsinnik angallatitta aserfallatsaalineri pitsaasuutinniartarpgut. Angallat paarilluagaq umiatsiartaminiit motooriminut aserujaannerusutut ittarpoq, nuannertagaarlumi angallat angallatigisaq sivirusumik najorlugu saligaatsoq eqqissisimanartaqimmat.

Angaju Ittuk angallatigalugu nuannersorsuuvoq, imarsiutikkuminartorsuuvoq anorlersumi mallersumilu ataasiangeqaluta imarlussiuutigisarlugi. Annertuumik suliaqartinnata ingerlaartilluta avissimaarajuppugut aquttorpullu nikittaalluta matrosimik aappalerluta ingerlaartaratta. Taamaaliortarpugut pingaartumik isorartuumut ingerlatilluta. Angaju Ittuk nammineerluni aquttarpoq autopiloteqarami, soorunami nakkutigineqarluni, taamaanneralu pisariillisaataasaqaaq aquttussaagaluq arlaannik sulisinnaasarami. Soorunami aquttarfimmiit nakkutilliisoqartuarterpoq ingerlatilluta, aammalumi taamaattussaavoq.

Ukiakkut taartumi ingerlaartuulluni nuannertarpoq, pingaartumik qaammateqartinnagu. Tassami ilaanneeriarluta seqqunnguarata arlalissuarnik mitertarpugut qinnguartaammik taartoortillugit. Qanittumut ingerlaartilluta taartumi amerlanertigut tamatta aquttarfimmiikkajuppugut. Matrosittaana aappaa qiimasoq aammalu piummartulaartartoq quinartorlu. Inissittarpoq qinnguartaatip tigummiviata sanerpiaanut, tassagoq mitertani amerlanerussammata. Uagullu qinnguartaat taasarparput taassuma timmiarsiutaanik. Quiasarluni oqartarpoq: »Uanga nakkartitakka amerlanerummata pualanerit pissavakka.« Nittaattumi perlulaartillugu ilaanni amerlalaartorsuit namminneerlutik aportarput taartoortaramik, timmissallu allat taamaaliuittarput silarlukkaluarpuunniit.

Una nuannaralugu eqqartularlala. Apriili naajartulersoq kujammut Kangaatsiap kommunanut naasaalluta assut sikulik tasamanga anorlertariarami sikut attornikut nunap iluanut pulatissimagai. Ingerlarusaarluta

takulerparput siunitsinni sikup angisuup qaani puisinnguaq qassimasoq. Qanilligaluaratsinni naamik aqqarneq ajorpoq, tungitsinnullu makilluni qumaamissanani isigiinnavilluni. Kiisa qanittunnguanngorparput, naamik aqqarsinnaangilaq. Taannaasiit nuannersortarput oqarpoq: »Sikumut taligit, angusariniarpara.« Aammami nutaamik neqiguppugut. Sikumut talippunga, suna ajorpa. Taannalu puisinnguaq natseq aqqassanani. Aarit anguniartussaq sikumut pissippoq, isumalluarnaq! Kiami taama qanitsigisoq uniussavaa. Aarit, ornilaariarlugu sikumut ingippoq. Umerpaa, immaqa 25 meterit ungasitsigaa. Aarimmi seqqoqaa maangaralaaq. Unioqaa qulaallugu. Puisi aqqanngilaq. Aappasaanik seqqorpaa. Aarit aallaaqaa. Ornikkamiuk tikippaa, peqiffigaa. Tigunagulu nikuippoq, taaka usserassaaq oqassanani. Kiisa ilatta suaarpaa: »Qaa, aggiunniaruk!« Qanoruna akilersoq: »Nalligaara.« Sunaaffa aallaagaluartannguaq inaluaa sikumut qerrugulluni aqqarneq ajulersimasoq. Taannaqami aqqarneq ajorpoq. Aammaasiit angusortarput ilaarlugu illaatigillaruput. Inunguna nuannersoq.

Aamma una tamarmiulluta nuannarisimasarput oqaluttuarilaa, ilami nuannerlunilu killisimanarmat. 1993-imi novemberi qaammataagaa Aasianniit Upernaviliartippaatigut umiarsuaaraata aappaa motooriiarsimammat, Kullorsuarmut nioqqutissat ukiumut atugassat ingerlakkiartorlugit. Taavunga ingerlagatta silaqqissuaq iluatsillugu nuannersumik ingerlaarpugut. Sunaaffalumi aamma qaasuitsup alianaassusersua migiumaaratsigu. Upernavimmut pigatta usilersoriarluta umiarsuaaraata aappaa Hvalen ingiaqatigalugu Kullorsuarmut aallarupugut, mannalugu silaqqissuaq Tasiusaq Nuussuarlu aqqusaarniarlugit.

Qaammatigissuaq allaaqqik, qatsunganersuaq. Taamani taajanna kaperlalereernikuuvoq, tassa qaammasaarnikuuvoq. Kullorsuarmut ilummukarpugut siku aserortiitigalugu. Aamakku eqqatsinni qassuserisut, massa uniartut qimussersut isiginnaajutigalugit. Qaammatigik allaaqqik, isigisaq alutornartoq eqqumiitsorlu. Kullorsuarmut pigatta Hvalen usingiarteqqaarparput kujammut uteriassammat Nuussuarmi Tasiusamilu Upernavimmut ingerlatassat tigussammagit, sikulerpormi, uagullu usingiareerutta malissavarput. Hvalen aallarmat nuannersorsuarmik nunamiit inuulluaqqaat killisimanartumik. Uagut ineratta aallaratta avatinnguani sikumi kaajallariarluta siggartarluta qulligullu qamittaarlugit inuulluaqqusivugut. Timitsinni kusanartorsuarmik inuulluaqqaatigut. Tamatta aquttarfimmiippugut nipaqrata. Timitsinni seqqortaarput, raketsinik qummoroortarput. Illut qullitik qameriarlugit ikeqqittaraat. Eqqatsinni sikumi inuit ingerlaarpugut. Misigisaq puigunaatsorsuaq qaasuitsumi qaammatigissuup ataani qujaniarneq kusanartorsuaq

misigitinneqartoq. Inuit nalunngilaat ukiumut pissaqalerlutik, uagullu uumatitsinni kusanartumik tiguarput.

Nuannarisimaqaara Angaju Ittummiinnera. Tamatumunnga pissutaavoq kiffakkalu ataqatigiilluarnarput, pingaaruteqartorujussuuvormi suliffimmi ataqatigiilluarnissaq, kiffarisakkalu paaseqatigiilluarluta nuannersumik suleqatigiissimavugut. Sulinissarput tamatigoruinnaq siumut aaqqissuutereertarparput, tamatigoruinnarlu akisussaaffigut sapinngisatsinnik nakkuti-gilluarniartarlugit.

Ukiuni sisamani Angaju Ittummi naalagaaninni aalajaannerusumik uku kiffarisimavakka: Aquttoralugu Kasper Ramsøe, maskinist Lars Lange – Laarseeraq, matros Munk Jeremiassen-Muuki, matros Otto Hansen, igasoq Judithe Hansen, taakku kingullit ukiuni marlunni kiffaraakka. Ukiut siulliit marluk matrosi aappaqartarsimavoq igasullu paarlakaallutik. Tamarmik suliaminnut ilikkarluarsimasuummata suleqatigiinnerput nuannersumik ingerlassimavarput qiimanartumik.

Angaju Ittuk angittalaarsuugami imarsiutikkuminartuuvog, ilaatigummi anorlerluartorsuaq ingerlaartarpugut. Oqaluttuarterlu ajornerussanani. Ataasiarluta juullingajalersog Nuummur ingerlagatta qanoq imarsiorsinnaanera paasilluarparput. Taamani anori kujasik 25 sekundmeterinik sakkortutigaaq mallerluaqaarlu. Anori artulertarparput, ilami ingerlaqqalaaqaagut, ilaatigullumi sivirusumik assumut ukamarusaartarluta, ilaatigullumi sannikaasaassarluta. Una nuannersortaa eqqartulaarlara. Juullersorsuannformat aquttafitta qaani orpiliaqarpugut. Ulloq unnuarlu nerisimannigilagut, immaqa maskiinalerisorput kisimi pinnani, taannami kisimi aquaniippoq maskiinaqarfini qimakkumanagu sillimasuugami, taassumalu nerisassat najorpai.

Siornatigut eqqaareerpakka mitit taartoorlutik aporartartut, kisianni timmissat allat taamaajuitsut. Ullororiartulersog Kitsissunut oqquilluta radaritta isigisaat ajortimmata ilatsinnut sermiiartippagut. Assumut saalluta ukamarusaarluta. Piareerlutik aquttarfimmut isilerlutik illarpaluttut, isileriaqaat tamarmik appanik marlunnik unermillutik, orpiliarput sisamanik appassima sog avalequtaasa akornannut unittoornikut. Nuummur tikikkatta ullup qeqqasiorpugut orpiliatta appataanik. Decemberi 21-iani Nuummur apuukkatta aqaguani 22. december timmisartumik Aasiannut aallarpugut ullorlu taanna apuulluarluta. Angalanerit assigiinngitsorpassuarnik atortarsimavagut, ilaatigut pissuarnartumik ilaatigullu silaqqissuarmi nuanneqisumik. Oqartariaqarpungali suliaq sungiusimalersimagaanni atukkat qanoq ittulluunniit akuerisariaqarmata suliarlu naammassigaanni nuannaarutigisariaqarluni.

Una utoqqatsissutigissavara, soorunami angallatigisimasakka sukumiine-

rusumik eqqartorsinnaagaluarakkit, unali oqaatigisariaqarpara angallatini pissutsit assigilaartuummata dalleqqeraanissaq pinaveersaartariaqarmat. Angallatit tamarmik atornerqarnermikkut imarsiorsinnaanermikkullu assigiissuteqartorujussuupput. Angaju Ittummiissimanagera tamaanga naaniartariaqalerpara, sulimi aamma angallatini allaniissimavunga, taakkulu aamma ilannguttariaqarpakka.

Allamulli saariarta.

M/S Aviaq Ittuk

1994-imi ilaasartaammut Aviaq Ittummut majip aallaqqaataani nuuppunga, taamani Angaju Ittuk illoqarfimmut allamut nuummat. Aviaq Ittuk 87,60 BRT-iuvoq 199 KW-iulluni. Kaldesignalia OZOA-juvoq nalunaquttap akunneranut 10 knobinik ingerlasarluni, taamani nooqqaarama 26-inik ilaasoqartarluni, maannakkulli 36-inik ilaasoqartarpoq. Taamani angallavigisarparput Attumiit Qasigiannuanut nunaqarfiit tamaasa aqqusaartarlugit. Angallavik nuannersoq eqqissisimanartorlu.

Aviaq Ittuk pingasuinnarnik inuttaqarpoq, tassa naalagaa pingatsiullugu. Ilaasullu naammatsisimajuaannarmata ilaatigut silarlutsillugu sulinartarpoq eqqiarneralu tamaat ullut tamaasa nammineq suliarisarparput. Taamaattumik sulinartarpoq, aasarlu tamaat majimiit decemberip qeqqata tungaanut taarserneqarata sulisarpugut. Soorunalumi pikkunartarpoq, massa nalunatigu suleqatigut umiarsuarni qaammatit tamaasa freertut akissarsialerlutik. Ila, uagut qajannaannersuusimagunarpugut.

Aviaq Ittuk angallatigalugu nuannerpoq, kisianni qasunarpoq sulinartukasiugami. Maannakkulli inuttai paarlakaattunngoramik qutsannaqaat. Unalu aamma oqaatigisariaqarpoq. Kiffat inaanni aqqisimaarfeqanngilaq. Ilami siniffeqanngilarluunniit. Kiffat bænkinini sinittarput, naalagaallu siniffimmi makittartumi napparsimasunut naatsorsuussami sinittarpoq allamik siniffissaqannginnami. Taamaattumik aasaq tamaat najorlugu qasunartarpoq, naak sapaatip akunneranut pingasoriarluta Aasianni sinittaralualuta.

Eqqaareerpara Aviaq Ittummiinninni Qasigiannuaniit Attumut nunaqarfiit tamaasa aqqusaarlugit angalasarluta. Angallavik taanna alianaatsorsuuvoq,

pingaartumik silaqqissorsuarmi. Aasarimmi anorlerpiassaaraangat nuannerluinnartarpoq kangerlorasaartuugami naggorissunik alianaattaqaaq, uangalu Kangaatsiap kommuneani inunngorlungalu alliaartorsimagama angallavia nuannaralugulu alianaagisaqaara, pingaartumik seqernup kaaviinnarfiata nalaani ukiariartulerneranilu. Ullaannguaq ingerlaarluni seqernup nuilersarnera unnukkullu tarrilertarnera alianaattaqaaq. Ilami aamma tarsilaartalenera, nunap naaruttarnera aammalu asinngalenera, qalipaaitit allanngorarneri isigalugit tupinnarlutillu alianaaqaataasaqaat.

Una quigalugu eqqartulaarallarlara. Attumiit aallaraangatta Iginniarfimmu ingerlaaqqaaartarpugut, uangalu nunaqarfinnguaq taanna inunngorfigaara, tamannalu pillugu assut pitsaatinniartarpara. Ullaap tungaani nalunaaqutaq qulaaluup missaani Atarnup kangerluatigut Iginniarfiup tungaanut illumut saattarpugut. Ilalu alianaattaqaaq qatsunganersuaq, seqineq qullariartuaaq. Silaannaq minguiinnartoq silaannarik, uangalu kangerluk taanna alianaagilluinnartarpara taasarlugulu Paradiisip kangerluanik

Ilaanniaasiit Attumiit aallaratta ilaasutta ilagaat qallunaaq ilisarisimasara Attumut takornariarluni Attumiisimasoq ilinniartitsisoq. Kalaallisut oqaluttarmat aquttarfimmi oqaloqatigeerusaarluta ingerlaarpunga. Suli Iginniarfik takusimangilaa, tamannalu atorluarniarpara. Nuna inunngorfiga kusanartumik takutinniarpara. Nassuiaatilerpara: »Una kangerluk alianaageqigakku taasarpara Paradiisip kangerluanik. Tassaralaannguaq Paradiisertavia nuissavarput.« Qeqertakasiit akornatigut illumut saakkatta oqarpunga: »Tassa Paradiisi nuivarput.« Ilami qatsorsimagami tasinngortaagami alianaak. Sukkut tamaana silaannarsualaannuaq. Ila, aamma tappika sissami suleqaanuku. Sissami qernertuinnarsuarmik torsoqisumik pujortorsuanngorput, tassaralaannguarlu tipersuaq naamajuminaaqisoq nalliuppoq. Orsorsunnersuaq. Suna tamaat matorlugulu talikkiartorpugut talillutalu. Illumut aniffiunngilaq tipersuaq orsorsunni. Qanoruna aamma saninni qallunaakasik oqalerpa: »Paradiisimi tipi ajorpoq!« Inunngorfinnik nersuiniaqaanga oqaasisaarulluinnarpunga.

Ukiut pingasut sinnilaarlugit Aviaq Ittuk angallatigaara. Inuttakka aalajaatsuupput. Maskiinalerisoraara Pavia Brandt, maskiinalerisoq pitsassuaq, matroselugu Nielsinnguaq Hansen. Tamarmik suliaminnut sungiussilluarsimasuupput, periarfissagullu tamaasa atorlugit sungiusartuurtuuvugut, periarfissallu pikkorissarfissat atorlugit pikkorissartuarluta, taamaaliortarnerpullu iluaqutigisaqaarput. Ukiut taakku ingerlaneranni inuppassuit

angallassimavagut, ataasiarlutaluunniitunnerluussummik allakkatigut oqaasiinnartigulluunniit tusagaqaratalu tigusaqarsimangilagut. Akerlianilli qujassutinik amerlasuunik oqaluunneqarlutalu allakkanik qujassutinik tigusaqartarsimavugut. Tamanna tuppallernarlunilu angisuunik sulinitsinnut qiimmasaataallunilu sunniuttarpoq, taamatullu pineqaraangatta nuannaarlutalu tuppalliutigisaqaagut.

Oqaatigereerpara Aviaq Ittuk nuannersoq, aammami taamaappoq. Angal-laterpassuarnilliatuisimanera eqqarsaatigalugu oqartariaqarpunga mallersartumi naleqquttuunngitsoq. Soorunami silaqqissorsuarmi nuanneqaaq, imarluttartumili ilaasunut amerlanernut naleqquttuunngilaq aalassarissuugami. Uanga nammineq isumaqarpunga nunatsinni ilaasartaatit mikinerusut nunatta imartaanut naleqqussagaanngilluinnartut. Nuna kaperlattartog (ukiortartog) angallavialu misigisarsimagaanni Øresundimut naleqqiunneqarsinnaanngilaq. Qularnanngilaq tamakkuninnga atuisimasugut tamatta isumaqatigiissinnaasugut, aammali nalunngilarput anorersuarnut akiuussinnaammata.

Aviaq Ittuk ataasiarnanga sakkortuumik anorisiutigisarpara anigorluartakkatsinnik, isumaqarpungali ilaasartaatitut atussallugu naleqquttuunngitsoq. Soorunami angallatigut inuttagullu aalasarneri sungiuttarpagut, ilaasunulli ullut tamaasa atuisuunngitsunut allaalluinnartarpoq. Aammalumi aqqisimaarfissaqanngillat, tassa kisimi issiavik aallaramilli issiavigisaat. Soorunami ilaasut nalligisaqaagut, allatulli iliorsinnaanngilagut angallatip sananera allanngortissinnaannginnatsigu. Aammalumi aqqisimaarfissanik tunniussassaqaanngilagut. Misigisat taamaattut uagutsinnut ajukkunnermik misigititsisarput, massa pisuussutiginagu.

Isumaqarpunga ukiuni aggersuni inuit angalasut toqqissisimasumik angalasarnissaat anguneqarumaartoq. Ukiuni makkunani politikerit anguniagaraat takornarissat amerlasuut nunatsinnut ingerlasarnissaat. Taamattoqassappat soorunami angalasunut naleqquttunik angallateqarnissaq pilersittariaqarpoq, immakkut angallataappat imaluunniit silaannakkut angallataappat. Nunatsinni angalaneq akisoqaaq, akinut naleqquttunik angalasut atugaqartariaqarput. Suliffigisimasara ukiuni 43-ni nikanarsarnianngilara. Miserratissaanngilaq aqutsineq kukkuneqarmat. Suna tamarmi issuaanerinnarmik ingerlasinnaanngilaq. Uanga Umiaq Artic Line suliffigisimanngilara, malugisinnaavarali pitsaanerunngitsoq. Ilami angallatit mikinerusut eqqarsaatigalugit ajorneruvoq. Isumannaallisaneq pingaaruteqaqaaq.

Aviaq Ittuk 1997-imi august qaammat qimappara M/STûgdlik-mut nuuk-

kama angallavik nuannarisara sungiusimasaralu aammalu assigiinngitsorpassuarnik atuuffigisarsimasara gimakkallarlugu. Nalunngilarali peggitsillunga takusartuassallugu.lt Tassalumi angallatigisimasama kingullersaat tikittariaqalerpara.

M/S Tûgdlik

1997-imi august qaammat M/S Tûgdlik –mut nuuppunga novemberillu naanerata tungaanut naalagaaffigalugu, nalunngereerlugu Tûgdlik namminersortumit pisiarineartussaasoq. Aammalu uanga 1998-imi januarip aallaqqaataani utoqqalilernera pillugu soraarninngortussaavunga, taamaattumik Tûgdlik-mut nuutinnialermannnga akuersilluaannarsimavunga, peqqitsillunimi misilittagaqarnissaq nuannersuuvoq. Tûgdlik 100-nik ilaasoqarsinnaavoq arfineq pingasunik inuttaqarluni. Siornatigut paarlattaallunga naalagaareersimagama aammalu Sortside tunumi Ammassalimmi ukiimmat aquttooreersimagama nalorninanga suliasara ingerlassimavara. Aammami ukiorpassuit sulisimanera arlaannut nuukkaangama iluaqutigisaqara.

Tûgdlik angallatigalugu allatulli nuannersuuvoq, pingaartumik aasarissuarmi, nalunngilarpullu atuunnermini inuppassuit ingerlattarsimagai. Tûgdlik aasaanerani Diskobugtimi ilaasunik angallassisarpoq avannamut nunaqarfik Saqqaq tikillugu, aammalumi ilaatigut illoqarfinnut allanut ingerlatinneqartarsimalluni. Aammalu nalunngilara aamma ukiuunerani Kujataani angalasarsimasoq.

Tûgdlik ukiorpanni atuuffigisamini sinerissami annertuumik angallannikkut naammassisaqarsimavoq. Inuttarisarsimasai pikkorissut tamatumunnga pissutaalluinnarsimapput. Tûgdlik ukiorpanni inuppassuit angallassimagamigit soorunami ilaasartorpassuarni aamma misigisat assigiinnavianngillat. Qularnangilaq nuannersorpassuarnik misigisaqartarsimassasut. Tûgdlik aamma aalassarissuummat aamma taaqqungatitai meriartitaalu ikittuunaviannngillat. Taamaakkaluartorli nuannersorpassuit ikinnerunaviannngillat, Tûgdliummi angallavigisarsimasai sinerissuarmi alianaannerpaat ilagaat. Tûgdliup inuttarisarsimasai eqqaassagukkit tikeqqaarama qallunaanik pisorta qarpoq, oqartarnitsituut aqumiui qallunaajupput, nalunngilagulli sulilluar-

simasut. Kingornatigut kalaaliinnanngorput, ukulu kalaallini pisortaasutut siullertut taarusuppakka: Naalagaa Johan Olsen, tassa Qeeqqami naalagaaqatima ernera angajulleq. Aquttua Anguteeraq Gedionsen, maskuinalerisoq Frederik Lange, kingornalu Gustav Olsen, kiisalu kingulleq Lars Lange, kiisalu igasoq kaannanngitsoq Tobias Mølgaard, kingornalu allat. Allat inuttaasartut taarseraattut tamaasa taagorsinnaanngilakka, nalunngilarali nuannersorsuarmik angalaqatigiittartut, tassami uagut kalaallit naalakkatut sulisugut uatsinnut ataqatigiilluuartarpugut.

Tûgdlik-mi naalagaanera sivikitsuinnaammat annerusumik oqaluttuarissanngilara, aammalu utoqqatsissutigissavara kikkut tamarmik oqaluttuartassa at ilanngussinnaannginnakkit. Inuuneq killeqanngitsumik atorneqarsinnaanngimmat una oqaatigisariaqarpara. Sulisimanerma ingerlanerani suleqatigisimasama ilarpasui toqukkut peerutereersimapput, taakkulu ataqqillugit eqqasaatigisarpakka eqqartortarlugillu. Soorunami angallatit atorsimasakka nuannersorpassuarnik eqqartuiffigisinnaagaluarpakka, umiartortuunermili pissutsit assigiiaaqimmata annerusumik oqaluttuarissallugit pissutissaqanngilaq. Inuppasuit taamatut inuutissarsiteqarsimasut tamarmik nalunngereerpaat, nangeqattaarinissarlu pisariaqanngilaq. Illumut silarluttarpoq, anorlertarpoq, anorersuortarpoq, mallertarpoq, malissuortarpoq. Silaqqittaqaq, alianaattaqaq, nuannaartaqaagut, ilungersortarpugut, aliasuttarpugut. Tamakku tamarmik sivisuumik umiartortutut sulisimanermi pinngitsoorneqarsinnaanngillat.

Tûgdlik-miissimanera tamaanga naaniartariaqarpara, tassami sivikitsuinnaagami annertuumik oqaluttuassartaqanngilaq. Taamatut allagaqarninnut pissutigaaara suliffeqarfissuup ukiorpassuarni atasimasup K.G.H.-p, KNI-P kiisalu KNI Pilersuisup oqaluttuassartaanik kalaallisuunik amigaateqarluinnaratta ilapittuusilaarniarlugit uannut oqaluttuarilaarama pisimasuinnik oqaluttualiaanngitsunik

Utoqqatissutigissavara sineriassuatsinni umiartornermut tunngasut oqaluttuarisinnaannginnakkit. Nalunngikkaluarpara pisimasorpassuit oqaluttuassartaqangaartut umiartortutullu sulisimasorpassuit sineriassuarmiissimasut soqutiginarluinnartut oqaluttuarineqarsinnaagaluartut. Inuit tamakku ataqqilluinnarakit eqqunngitsumik oqaluttuarinissaat saperluinnarpara, nalunanngilarlu angallataat inuttaallu oqaluttuassartalissuugaluartut. Unali nalunngilara, tamakku ilaasa ilaatigut angallatigisimasaat angumeralugit inuttaaffigitsiarsimagakkit, taamaattumik uannut oqaluttuarisunga. Atorsimasat ileqqullu periuserimasat assigiissuteqassaqimmata. Aammami allat allassinnaallutillu oqaluttuarsinnaapput.

Ataguli aamma kukkusarnikka nunamilu suleqatigut aqutsisugut niuertorutsitikinngutigut oqaluttuassartaqassapput tikilaariarigit. Taakku ilaanngippata oqaluasaat maangaannaq killeqassapput, aammalumi naalakkat aquttullu peqatigiiffiata kattuffiani ukiuni 23-ni siulittaasutut siulersuisuunernilu ilaasortatut suleqataasimavunga.

Inuttut aamma kukkusarpunga

Immaqa allani kanngunaruttortut kukkuluttortarnikka ilannguttariaqarpakka, sulisimanerami eqqartorakku tupinnassaaq ajutoortarnikka ilaanngippata. Kanngusussaanga kusanartuinnarmik uannut eqqartussaguma, allaatigisarlut eqqortuunaviangilaq ajunngitsortaannakka eqqartussagukkit.

1968-imi M/B Henrik Lundimi naalagaallunga, taamani juli qaammataagaa, Aasianni raajanut qalipaajaaveqarallarmat Aasianniit Qasigiannuanut raajanik qalipaajagassanik aallertarpugut ataasinngornermiit arfininngornermut ulloq unnuarlut ingerlaannartarluta, ilaatigut pikkunartartumik. Taamani sapaatip akunnera Moses Olsenilu marluinnaalluta pingajorput feeriartoq Qasigiannuaniit Aasialiarluta aallarpugut, unnuakkut. Aasiannut qanillilluta najoqqaareerama aappara aquttoq najoqqaaniassammat paarlappara ullaakkut tallimat qaangilaaraa. Qatsunganeq seqinnarik. Taamaniuna naalagaaffiup angallatinik misissuisuutitaa Qasigiannuaniit ikigami ilaasoq oqaluukkaanga tikikkutta ullup ilaa usigut nioreerutsigit misissorumalluta. Taanna ilaasullu allat siyani sinittut. Aasiannut tikikkiartulerluta Nuuaarsuup alannguatigoorluta uernarnermik sinilernerama aquttarfiup igalaavatigut niaqora anillakartisimaarlugu. Iteriallarama tassa nuna aajunaarakasik, manissuinnarsuarmut taava qaqilerlunga.

Tassami qaqiinnaqaagut, qanga pisorpalunnguarsi! Kooruusannuaq eqqungaaratsigu uingilagulluunniit. Uanga igalaakkut kiatiga anillakkaluarpoq, kisianni naakkaakasiugama naannguama unitsippaanga, kisianni tattoqippunga. Aappara aquttarfimmi naqqani sinikkami soorunami tupaqigami uangaluunniit qiviarnanga silamut anillakkami, aammami ilaasugut siyani sinittut ilai nilliallutik silamut aniagamik. Ilami aamma tupannarunarami taakkuulluni. Uangannguakkuluk naamik soqutigineqannginnama.

Tassani qaatuaqilerunarlutik paasillugulu nunamut aqqaannariaallutik. Kiisami naalagaaffiup misissuisuutitaata takulerpaanga, aajuna umiarsuup naalagaa kiatini ataatilaarlugu silaannarmi. Aali akisussaanerpaaq. Aappara tooriarlugu tikkuarpaanga. Ila, aapparma takulerlunga ila qungujukkami eqii paffa. Marluullutik aquttarfimmut iseramik paangaatsiarlunga aqgartippaanga qunnilluarsimagama. Qujanaqaarli umiatsiaq ajoqusinngimmat ulimoormallu ikiuiartortussaq sulii aallarpallanngitsorluunniit nammineq kaanngarpugut Aasiannullu ingerlaqqilluta. Soorunami amulluta misissortippugut eqqartuussivimmilu nassuiaasinneqarlunga.

1980-ip naalernerani M/J Sortsidemi naalagaallunga januari qaammat Ikamiunut najoqqutissanik pajuppugut. Eqqaamanngikkigaana suna ukioq allassimannginnakku, kisianni 80-ip naalernerani. Issi, kisianni silaqqilluni assut sikuniartoq. Qeqertat Arnattaat qaangeraluarlugillu sikuvaq qaleriissimasoq ingerlavigineq artuleratsigu uteriarluta avataatungaartigut ingerlanialerpugut. Kisianni uterfissarput sivisungaatsiarmat qeqertat akornatigut ingerlaniarluta aalajangerpugut, aammami bedstemanderpullu Akunnaarmiuusimagatta tamanna angallavia ilisimalluaratsigu merseerinnigilluinnarparput taaraluarpulluunniit. Sunaaffaliaasiit nanngutissaq inissilluareerimasoq. Qeqertat akornanut pigatta bedstemanderput oqarfigaara: »Illit radarersussaait, uanga ekkolod qiviallattaajutigalugu orsuata ilasaataa sarpiisalu ulortaataat uterianiannanngorlugulu nakkutigissavakka.«

Toqqagassarput aaqqiuteriarlugu arriitsumik aallarpugut. Aquttorisarput peqqurput narlusaarluni aqussasoq, sunaaffaliaasiit iluliakasik nuup toraakkatta killinnguanut ikkarlisimasoq, asulu takkajaagaluni, nunamut ilaginasoralugu avasinaarluta. Tassalu nuuk ornitarput qanittunnguanngorlugulu qinnguartaatitta iluliakasik avammut sangujartulaarnitsinnik qinnguaralulu tassanngaannaq ekkolod ikkaliartulerpoq sukkasuumik, tassalu paasillugu avasinaarluta, nalunagulu tamaani arlariinnik ikkarloqartoq. Ingerlanera millillaataa uteriarluta. Aarimmi tassami tuppallattalerpugut, tassalumi tinngallakaalaariarluta uneratannguarpugut. Unittugullu igasorput qummut torlularpoq: »Talippisi? Nereqqaarniarallarsit usingiannginnissinni!« Isumaqarsimagami Ikamiunut tikittugut.

Nalunngilarput tinimoortoq, aatsaallu 3 tiimit qaangiuppata tinimooq inissasoq. Aasiannut qullersaqarfitsinnut radiokkut nalunaarpunga ulilernissaanut ikioriartulaaqqulluta. Akivaatigut M/S Tûgdliup ulilernissaanut ornissagaartigut nusukkiartorluta, radioqarfillu oqaluuppara qanoq pisinnanitsinnik kalerrillugu ulorianartorsiunngitsugullu. Unnukut Tûgdliup tikippaatigut erniinnarlu kaanngartilluta. Ikkarliffipput nuineq ajorami annertulluni

manissoq. Taamaalilluta Ikamiunut ingerlaqqippugut apuulluarluta. Soorunami aqagukkut Aasiannut tikikkatta amulluta amutsivimmi misissortippugut aammalu eqqartuussivimmi nassuiaateqarluta. Igasorput torlulaarluni aperigami piaarinngilaq, tininngatillugu Ikamiunut pulaleraangattita ilaanni ikarlisaalaartaratta pulariaa nerukikkami ikkallunilu isumaqarsimagami tikittugut.

Qujanartumik taakku kukkutaartarnikka angallatip innarlerneranik suliarineqartariaqalerneranillu kinguneqartarsimangillat, aammalu immikkut aningaasartuutaasaratik. Soorunalumi aamma piaaraluni iliornerunngilluinnarput. Taakkununga aningaasartuutit eqqaassagaanni M/S Tûgdliup ornigunnera kisimi aningaasartuutaavoq, soorunalumi aamma uagut ingerlanissatsinnik kinguaattoorneq. Soorunalumi tamanna ajuusaarnarpoq akisussaaffiillu uanga naalakkatut akisussaaffigisarpakka allat pisuutinnagit. Ilinniagaqarsimanera malillugu nalunngilluinnarpara kukkunerit taamaattut uanga akisussaaffigakkit, aammali nalunngilluinnarpara suleqatit sulisorisat kukkusinnaaneri aammalu allatut iliuuseqarsinnaaneri, tassami sillimaffigisariaqarpoq aamma inoqatit iliuuseqarsinnaaneri.

1992-imi M/S Angaju Ittuk-mi naalagaallunga ilulissamut aporpugut siuata quleruaa annertuumik taarsertariaqalersillugu, tamannalu ajuusaarutigisimaqaara. Taamani aasarisseruttorpoq sepinnarissuaq, qatsunganeq. Taamani ullukkuuvoq uangalu nammineq pigaartuuleqqammerpunga, taamanilu Kangaatsiamiit Aasiannut ingerlaarpugut. Nalunaaquttap akunnerata affaa qaangiuppoq niuertorput Aasianni nunaqarfiit arlaannut angalasimalluni sukkasuuliamik atukkaminik saneqqukkaatigut aalateriffigakkit, mannalumi silarsuaq alianaak, suna isumakuluut.

Qeqertat Portusuut Inussuttusullu akulloqqukkiartorpugut. Kujammut anillagiaaniippoq Portusunut qaninnerulluni iluliaq angittalaarsuaq ullut tamangajaasa saneqquttagarput, karratungaatigut saneqquttagarput qanittoralarsuullugu. Naammagilerakku sanguniarlugu autopiloterput iluarsivara 70 miiterit missaani ungasitsigalugu. Taamak aquut nikikkaluangilaq. 9,2 knobimik sukkassuseqarluta ingerlaarpugut. Passukkaluarpara, ajornaqaaq sangusinnaanngilagut. Allatut ajornaqimmat tamaviat uteriartulerpunga, kajusisimaqigattali tassanngaannaq unissinnaanngilagut. Allatut ajornartumik aortussanngoratta aquttarfiup naqqanut palluinnarpunga siumut talinnik ajapullunga kingumut iigaq tuckerlugu. Taamani aquttarfimmi kisimiippunga ilakka kaffisormata, pigaartuulernitsinniillu aatsaat akunneq affaq sinnilaarlugu qaangiuppoq.

Kajusisimaqigatta umiarsuarlu qaaminut allaat ulikkaarluni useqimmat

sakkortuumik ilulissamut aporpugut, qujanaqisumik siuata qulaatungaa kisiat aserorlugu. Aserornerli annertummat ajuusaarnaqaq, tassami annertuumik suliarisariaqalermat. Qujanaqaarlu ajornerusumik pisoqangimmat. Erniinnartumik suna tamaat radiokkut nalunaarutigaarput attaveqarfissatsinnut tamanut, suna tamaat eqqortumik nalunaarutigalugu sunnguamilluunniit pinnersarnagu, nalunngilarami taamatut pisoqartillugu nalunaajaatissat tamarmik eqqortumik nalunaarutigineqarlutillu nassuiaatigineqartussaammata. Umiarsuaq tamaat misissorparput, paasigatsigulu ingerlaqqissinnaalluta Aasiannut ingerlaqqilluta, qujanartumillu apuulluarluta.

Aasianni eqqartuussivimmi apersorneqarpugut qanoq pisoqarsimaneranik nassuiaasineqarluta, immikkut ilisimasalimmik-nik atortuutinik misissuiartortoqarluni, sunami tamaat peqqissaarluinnartumik misissorneqarluni nalilersorneqarpoq, suna tamarmi nalunaarsorneqarluni kiisalu eqqartuussivimmi apersueqqinneqarluni, taamalu suliaq sukumiilluinnartumik suliarineqarluni naammassineqarluni, nassuiaatit misissuinermilu nalunaarutit nalilerneqarlutik, taamalu suliaq eqqortutut nalilerneqarluni. Uangalumi nammineq nalunngilluinnarpara suliaq eqqortumik naammassineqartoq, uangami nalunngilluinnarpara taamatut pisoqarneranut pisuutinneqarsinnaananga.

Nalunngilara misigisarlugulu ilaanni malersorneqartarama ilaatigut annernarsinnaasumik misigisartakkannik. Tamakkuli annerusumik uanni sunniuteqarneq ajorput. Suliaa suliffiga nuannarisimaqaara meeraaninniit nuannaartorisama pileriginerpaasamalu annersarimmassuk, ukiorpassuarnilu suliffigisimallugu pilluarnermik uanga nuliaralu qitornagullu arfiniliusut misigisaqarfigisimallugu, taamaattumik ukiut ingerlaneranni tatiginartumik suliffinni ingerlatsisinnaaneq anguniartuarsimallugu. Nalunngilara kalaallisuinnaq oqalukkama, tamannalu nikanartutut umiarsuarmi suleqatinnit isigineqarlunilu uannut misigitinneqartarmat, uangali tamanna ajuusaarutiisanngeqaara suliassat suliassiissutigineqartut peqqussutigineqartut tamaasa eqqortumik naammassisarakkik, tamannalu nuannertaqaq.

Ilulissamut apornitsinni misissuinitinni malugisimavara aquutip ipiteruteqarfiani aammalumi autopiloteqarfiusumi autopilotimut ikittaat h ndtagimut inissisimasoq, taannalu tassunga inissisimappat auto 1-imut 2-mullu inissinnani autopilotimik sangusinnaangilaq, tamannalu tamatta nalunngearput. Angaju lttuup aquutaa arlariinnik sangusaateqarpoq, autopiloteqarpoq marlunnik sukkassusilerneqarsinnaasumik, h ndtageqarpoq illugiinnik, tassa marlunnik, kiisalu ipiteruteqarluni kiisalu aquutip motoreqarfiani taalaaanik sangutinneqarsinnaasumik aqqissugalluni allatut ajornarsippat atorneqarsinnaasumik. Eqqaareerparali paasisimallugu h ndtagimut eqqumiitsumik

aquttarfimmi aquutip ipiteruteqarfiani qularnanngitsumik piaarinaatsoornikkut inissisimasooq, taamaassimannikkaluarpammi sangusinnaassagaluarpunga, uangalu tassunga inissitarinngilara. Tamanna eqqortumik oqaatigaara. Ukiorpaaluit qaangiuttut soraarninngoreersimalerlunga taamani kiffarisimasama ilaannik oqaluttuunneqarsimavunga ilumut taamatut inissiisoqarsimanera takusimallugu. Immaqa tamanna eqqartortariaqanngikkaluarpara, paasissutaasinnaammallu aammalu qanoq pisoqarsinnaaneranut sillimajuarnissamut iluaqutaasinnaalluni ilannguppara. Maannakkut taamanerniit ukiut amerlasuut qaangiutereerput.

Soorlu eqqaareeriga eqqartuussivimmi marloriarluta apersorneqarsimavugut eqqortumillu misigisagut nassuiaatigisimallugit. Unali eqqumiigisimasara eqqaalaarallarlara. Taamani iluliamut aporatta aasap ilaa talittarfimmi talinngasugut politiinit tigusarinqarpunga. Tassagoq solarimik anititaqaratta sissamut mingutsitsisumik, peqquneqarpungalu avalassasugut misissorniaramisigut. Soorunami avalappugut. Aasiaat avataani avalalluta puttakaannarluta kaavillutalu misissorpaatigut. Soorunami solarimik susaarput. Kia tamanna unnerluussutigisimagaluarnerpaa? Ilami sianiitsorsuit, qanormita alinneqarutta solarilu taratsumik akoqarpat motorerput ingerlasinnaammat? Naggataagut una eqqaalaarlara. Uanga naalakkatut pisussaaffiga kiffannut tunniutinngisaannarsimagakku, suullu akisussaaffiit nammineq atortarakkit akisussaaffigalugillu, aammalu suliap eqqartuussivikkut inernerani pineqaatissinneqarsimanninnama, nalunngilarami suliat taamaattut eqqartuussivimmi eqqortumik nassuiaatigineqartussaammata, tamannalu eqqortissimavara.

Nuannernerusumullu nuuttariaqalerpunga. Unali oqaatigissavara, suliaq eqqartuussivimmi inerneqarmat pineqaatissiinermik akiliisitsinermilluunniit kinguneqarsimannngimmat, tamannalu taamani umiarsuarmi inuttaasunut qujanaqaaq. Akisussaaffik uanga nammineq tamaat akisussaaffigisimavara qimarratiginagu. Kisianni eqqorluinnartumik nassuiaateqarsimavunga sumilluunniit minitaqarnanga eqqortumik tamaat oqaatigalugu. Suli ajutooqqinnanga utoqqarmut sulionnaaginnarpunga, uannulli sulisimanera misigisaasimavoq nuannersorsuaq.

Suleqatigut sulisitsisugullu nuannersut

1950-ip ingerlaneraniit 1980-ip tungaanut angallannermi aqutsisuusartut qallunaaginnangajaapput. Oqartariaqarpungali amerlanerpassuartigut suleqatigiilluartarsimalluta, tassami 1950-ip kingorna 1970-ip naanerata tungaanut pilersuinermi angallannermilu pissutsit assigiiginnangajaasimapput. Qallunaat eqqaasakka tassaapput niuertussat taakkulu qullersaat niuertut, uatsinnullu ilikkarluartaratta ajornartorsiuteqarneq annertuumik ajorpugut. Taamaakkaluartorli qularnangilaq akunnitsinni aamma quianartorpassuarnik pisoqartarmat. Aammalumi nuannarinnittoqarlunilu qingarsuisoqartarmat, tamakkumi pinngitsoorneqarsinnaanngillat, tamarmillumi oqaluttuassartaqassagaluaput.

Uanga uannut oqaluttuarigama atagu ilaannik eqqaasaqalaarlanga. Taamani Qeeqqami naalagaallunga masassiutinik qarlippaanik annoraanillu piniarpunga qullersarisatsinnut qallunaamut. Tassalumiaasiit oqalutseqanngikkuma paasitikkunnarnagu, taamanikkullu angallatit tamakkuninnga peqartitaalereersimapput. Taamaniuna niuertussap piniarfigisama (retsvitionimik) oqalutsi allaffiqatigigaa. Aasimmiaasiit oqalutsip ikioraanga oqaatsikka nutseraluarmagit ajornaallak. Qanoruna oqartileraa: »Ilissigooq taama akisutigisunik peqarsinnaanngilasi, aniniarinngooq.« Soorunami aneqqummanga aniartulerualungalu kamassama tikippaanga. Kingumut allaffia ornippara allaffiatu qaavaniippoq oqimaalutaaviit kiilortaat 2 kilomik oqimaassusilik. Taanna 2 kilo tiguara oqaaseqarnanga, silugullugulu kamaammingaarama tassannga milorniarlugu. Silattuaqilerpungali oqalutsip oqaluutermanga: »Milorniarukku toqussavat«, nikuillunilu kilo tigunialerlugu. Uangalu tassunga tunniutiinnarpara, qujanaqaarmi. Taamanimi naleqquteruttorpunga 30-it sinnilaarlugit ukioqarlunga. Alaa, milorsimagukku qallunaartaringa-jaqaara. Ila, kingunissarsua eqqaallugu ajussagaluqaq. Kisianniuna sulisuusugut qallunaaq taanna misillerfigisimasarput kammalaatiginngisarpullu. Oqaluttuarigaangakku ilama oqarfigisaraannga: »Soormi milullannginnakku?«

Ilaanniuna qullersatta nuannarisaraat upernassakut asimut miterniartarlutik, ilami nuannertaqimmat. Angallatigisaq atornerqarpat tassa nuanneq. Taamani masassiutinik piniarlunga anisitaagama ukiooreerami upernaleraa aasiit miterniartitsisut. Tamatumuuna niuertoq taannalu uannik anisitsisoq

oqalutsilu ilagalugit Akunnaap kangianut Nuummik atilimmut, nalunatigu Nivaap kangiata sikuata sinaava mitit nuannarilluassagaat. Niuertoq, niuertussaq allatsilu Nuummuk nioriarlugit umiatsiaaraq kalitarpuk tigooraatissaat sillimmasiullugu qimappagut sinaavanut merartut tingitittar-niarlugit umiatsiaqarmata isumaginagit. Sinaavanut merartut tingitittarlugit pisaqarfigisarlugillu sivisuumik qimassimasinnarlugit alakkariartorpagut.

Nalunngilarput ulimoortoq, eqqarsaateqanngilagulli qanoq pisoqarsinnaanissaanik, umiatsiaqarpummi. Qaniillilerlugit ila susut uku niuertoq oqalutsilu qaqqajunnap qaani aalaterisuinnaapput. Annilaarsimalerpugut, naammi pingajuat, peqanngilaq. Qinngullugit takulerpara ilami avatinnguanni ikkarlussuup qaani inuk seeqquni tikillugit uligussaasimasooq, talinili aalateqimmagit nalunarani ajunngitsoq. Naammi umiatsiaat? Sunaaffa ikinngutinnguara sianiitsoorsimasunnguuaq. Mitit atortut ikkarlussuaq uliguttartoq qaninnerusarmassuk umiatsiamik ikaarsimavoq umiatsiarlu pituffissaqanngimmat pituutaa tigummiinnarsimallugu, mitillu atuleriarmata pituutaa iperaannarlugu umiatsiaq saavitissimallugu, avanngasiannuarmallu umiatsiaq ilummut saavissimavoq, uagullu silammukaratta takunngitsoorsimavarput.

Kisianni ikkarlussuup eqqaa ikkamat angallammiit ikisinnaanngilarput. Ajoqersuuteriarmatigut umiatsiaq aaqqaarparput tigoreeratsigulu aatsaat uligussaaqqasoq aatsaat tiguarpuk. Ilumut sianiitsoq naakkinanngi. Kunuut oqaluttuarpoq ikkarlummut ikaarnialermat marluullutik inertersimagaluarlugu pituffissaqanngimmat aammalu umiatsiaq asuli miternut takullisaaru-taannaassamat. Oqalutsi Kunuumik ateqarami, aammalumiaa oqaatsini ima ilavai: »Sooruna tikiutiaarpiši? Qitini tikillugu uligussaaguni qaatuuminerussagaluarpoq. Pisatakassani masalluni taaqqorpat misigissagaluarpa qanoq ajortigisoq masassiuteqarani.«

Nuannersorpassuupput suleqatigiit akornanni eqqartugassat. Niuertussat qullersarisagut sungiukkaangatsigit suleqatigiilluartaqaagut, tassami amerlanersai inuusuttuusarpuk. Inuit nuannerluinnartut eqqissisimasut, ikiuniartuartartut. Taamaattut suleqatit qimagukkaangamik maqaasinarlutillu uggornartarpuk. Ukiorpassuarni niuertussat qallunaat nuannerluinnartumik suleqatigisarsimavagut uagutsinnut tatigeqatigiilluta suleqatigiilluarnitsigit naammassisaqarluartarsimalluta. Ikinngutigiilertarsimavugut ukiorpassuarnilu qimagussimaleraluaraangataluunniit uagutsinnut atassuteqatigiittuarnarluta.

Ukiut ingerlaneranni 1980-ip ingerlaneraniit kalaallit niuertussat qullersarinerulerpagut. Aammalumi K.G.H. KNI-iinngortinneqarmat pis-

sutsit allanngulernerat malunnarsiartuinnarsimavoq. Qallunaat suleqatit nuanneraluaqisut nammineq oqaatsit atorlugit qullersarisarisanik oqaloqatiginnissinnaaneq suleqatigiilluarnermik pingaaruteqaqisumik sunniuteqarsimavoq. Nutarterineq atuutilersimavoq. Suleqatigiit imminnut ammanerulersimapput. Tatigeqatigiinneq suleqatigiit akornanni atorluarneqalersimavoq. KNI aggorneqarsimavoq nutarterineq annertuumik ingerlanneqalerluni.

Tamanna sulisut akornanni annertuumik sunniuteqarsimavoq. Suna tamarmi allanngortiterneqarsimavoq. Pilersuineq, inunnik angallassineq, tunisassiorneq, allakkeriviit, ilami suna tamarmi allanngortiterneqarsimavoq. Oqartaaseq malillugu suna tamarmi niuernerpalaartuminngooq allanngortiterneqarsimavoq. Tamanna sulisunut annertuumik malunniussimavoq. Sulisut aterpassuarnut assigiinngitsunut agguarneqarsimapput, ilai allatut ajornartumik kalaallit qallunaallu soraartariaqarsimapput, taamalu ajoraluaqisumik naamminneerlutik suliffissarsiortariaqarsimallutik. Nalunanngilarlu ilaatigut aamma politikkip qalipaataa kalaallinut qallunaanullu atorneqarsimasoq.

Niuertussani sulilluarsimasorpasuit taagorneqarsinnaagaluarput qallunaat kalaallillu ingerlatsinermi sunniuteqarsimaqisut. Tamakku inuit atorfeqartitaanertik malillugu nuttartuartartut illoqarfippasuarini sunniuteqartarsimaqaat. Qallunaat kalaalillu niuertussat qaffakkiartorlutik atorfimminni ilarpasui niuertutut atorfeqalertarput. Tulluusimaarlunga oqaatigerusuppara uagut imarsiortuusimasugut ikinngutivissuarput kalaaleq KNI-mi direktøritut qullersaanertut atorfeqarmat. Tamatuma takutippaa sulilluarneq, tatiginassuseq, ikiuiumatussuseq nuannersorsuarmik kinguneqarsinnaammata. Inuttarsiorumananga aternik taaguinngilanga, inulli taanna suleqatitut nuannarisimaqisarput ateqarpoq Gerhard Petersen, uagutsitoorlugu Geerti. Inuk taanna suleqatigalugu nuannersorsuuvoq inussiarnersoq ikiuiumatoq. Inuk eqiingalluinnartoq sulilluarterlu. Tamanna ilumoorluinnarpoq maannakkut atorfeqartitaanera eqqarsaatigigaanni. Atorfilippasuuupput sulilluarsimasorpasuit nuannersumik eqqartorneqarsinnaasut, inuit ataqqinartut. Taakku tamaanga naaginnariarlugit ataguli allat.

Umiarsualivimmiut

Imarsiortuusugut qanimut suleqativissuaraagut umiarsualivimmi sulisut, tassami pinngitsoorneqarsinnaanngitsut ikinngutit nuannersut, usingiaasartut, usilersuisartut allarpassuarnillu suliallit. Taamani havneformandimik Formandimik taasartakkatsinnik qullersallit, taannalu uagutsitulli niuertussamik niuertumillu qullersalik. Maannakkulli havnechefimik qullersaqartut Royal Arctic Havneservicemi sulisuusut. Ilami suut tamarmik immikkut ateqaleramik. Siullermilli K.G.H.-mik tamarmik qullersaqarput. Umiarsualivimmiut nassiussalerisunillu taasartakkagut suleqatigiipput, aamma ullumikut suleqatigiittut, tamarmik Royal Arctic Havneservicemi sulisuusut Royal Arctic Line-mut atasut. Taakku ukiorpassuarni suleqatigiipput. Taamani 1950-ip ingerlanerani, ilami 1980 tikillugu ullumikkornit pissutsit allarujussuupput.

Atagu qangaanerusoq eqqartulaarlara. Taamani umiarsuit tikileraangata formandi aamma ilisimasortatut atortuusooq umiarsuarmut ikaanneqartarpoq umiarsuaq nunalisissammagu. Ilami umiarsuaq suugaluarpalluunniit »tarajuuppat«, »aamaruutissaappat«, najoqqutissanik pajuttuuppat tamaasa nunalisissavai. Taamani umiarsuit suuneri malillugit taagortaratsigit, tassalu formandi aamma naalagaasamik taaneqartartoq. Maannakkut usingiaasarneq taamanimut naleqqiullugu allarujussuuvoq. Taamani usingiaaneq ingerlanneqartarpoq laajanik taaneqartartunik illoqarfiup inuinit. Ilami nunaqarfinniit aamma inuppassuit suliertortarput. Tarajukkat aamaruutissarlu ullorpaalusuarni usingiarneqartarput. Naami massakkut, umiarsuarujussuit ullormuinnaq usingiarlugit usilersorlugillu. Taamanimi nunaqarfippassuarnut atuisussanut taratsut aamaruutissallu assartorneqartarput pilaaqutaaqisumik, aasaatillugulu piliniarfiup nalaani saarulliillu tunisaanerisa nalaani sulisussat ajornartorsiutaasarput, tamannalu umiarsuit usingiarnerannut sunniuteqartaqaaq. Taamanilumi angallatit maannakkut umiarsuarnik taasartakkagut sukkaatsorsuugamik pilaarutinut annerpaanut ilaasarput.

Qularnanngilaq umiarsuarnik usingiaasernerit nuannersorpassuarnik aamma oqaluttuassartaqartartut. Tamannali kingusinnerusukkut tikikkumaarpara. K.G.H. KNI-nngortinneqarmat nutarterinerlu ingerlaleramat Kalaallit Nunaanni illoqarfinni tamani nunaqarfinnilu pissutsit allanngoriartulerput tamani malunnaqisumik. Pilersuineq, sulisoqarneq allanngoriartulerput. Umiarsuit anginerusut atorneqalerput, aamma Kalaallit Nunaanni

umiarsuit assartuutit nutaat atornerqalerput, tamatumali akerlianik ajoraluartumik nunaqarfinnit tunisassiat ikiliartulersimallutik. Qujanartumillu maannakkut kingumut tunisassiorneq iluatsikkiartulerpoq. Saarulliit allallu aalisakkat tammakarsimagaluartut kingumut uteriartulerput. Sulinermik atortorisanillu ineriartortitsineq sukkasuumik pisariillisaataaqisumillu ineriartortinneqarpoq. Atortorissaarutit sukkasuumik ineriartortinneqarlutik malunnaqisumillu qarasaasiat iluaqutigalugit ineriartortinneqarput. Tamanna siunissamik nuannersumik isumalluarnaqisumillu takutitsisuuvoq.

Oqaluttuarninni Aasiaat illoqarfippit aallaavigakku oqaluttuara tassani ineriartortitsinermik aallaaveqarpoq. Aasiaat umiarsualivigissuupput illoqarfiullu inissisimanagera akunnaatsuvoq, Diskobugtip isaariaatut taaneqartariaqarluni, angisuunik marlunnik talittarfeqarluni, Pilersuisoq A/S ip regione qarfia avannarleq inissisimalluni, allaffissornikkut qullersaqarfia Attumiit Kullorsuarmut killeqarluni, pilersuinerмили Attumiit Uummanaq pigisaalu ilanngullugit pilersorneqarluni. Upernaviup nunaqarfii pilersorpai najoqqutissaqarnerup tungaatigut. Avannaata regione qarfia qullersaqarfia Aasianniit aqunneqarpoq, distriktschef Aasianni najugaqarluni.

Aasiaat umiarsualiviat Avannaanut pilersuinerми pingarutilerujussuuvoq. Tunisassiarpassuit sanaartornermilu atugassarpassuit maang niuneqartarput, taamatullu maanngaanniit ingerlateqqinneqartarlutik. Umiarsuarujussuit containerersuutit atornerqarput, tupinnaqaarlu umiarsuarujussuit maannakkut ullormuinnaq usingiarneqarlutillu usilersorneqartut isigalugit. Ilami tonserpassuit ullormuinnaq niuneqarlutillu usilersuunneqartarput. Oqartariaqarpoq naami taamani. Tamanna ineriartortitsinermik nuannersumik takutitsisuuvoq. Sineriak isorartooq niqqutissatigut Aasianniit pilersorneqarpoq, umiarsuit marluk Aasianniit aallaaveqarlutik nunaqarfinnik illoqarfimmillu najoqqutissanik pilersuinerмик suliaqarput, kiisalu tunisassianik Aasiannut ingerlatsisarlutik, Aasianniillu umiarsuarnik imarpikkoortaatiniк ingerlateqqinneqartarlutik.

Ukiuni kingullerni umiarsualivik nassiussalerivillu kalaaliinnarnik sulisoqalersimavoq qullersaasuniit sulisut allat ilanngullugit. Imaappoq Royal Arctic Havneservice Aasianni qullersaqarfia kalaaliinnarnik sulisoqarluni ingerlanneqarpoq. Tamanna ukiut 50-it kingulliit ingerlaneranni sulisuusimalluni angumeralugu takullugu misigalugulu nuannersuuvoq. Umiarsualivimmi nassiussalerivimmilu sulisut pikkorissuupput sungiussisimalluartut sulilu pikkorissartuinnartut. Sulinerminni atortorissaaqaat, taamaattumik sukkasoorujussuarmik sulisarput. Umiarsualiviup Aasianni qullersaaraa havnechef Hans Rafaelsen, M/J Sortsidemi kiffarisimasara. Nassiussaleriviup

qullersaraa Rudolf Olsen. Umiarsualivik nassiussalerivillu Royal Arctic Line mut atasuupput Nuummi qullersaqarfeqartut. Sullivinni taakkunani sukkasuumik ineriartortitsineqarpoq, nalunangilarlu siunissami suli ineriartorneqassasoq nuannersumik.

Oqaluasaalaarlanga.

Kiffarisimasama ilaat oqaluttuarpoq taamani attartukkami usingiaalluta sorsunnersuup kingulliup nalaani, taamani qiornerit atorallarmata, tassa najoqqutissanik pisiniaraanni pappiarannguit pisiniartitsisup qiugassai, sioraasat puui alissimallutik kuisartut iluatissartarluta. Anaanamaana puuliaarannguanik marlunnik sillimaseraminga kuisoqaraluarpat iluatissaruma puussannik. Ulikkaarlugit immerakkit inaarnialeratta unnukkut qarliikka nerutoriarmata ujatsiuteqarlungalu annoraaminernik qileruteqariarmata qilerutai ujatsiutinut aalajangeriarlugit qalliimma iluinut qulaatunganut toqqorakkit. Umiatsiarsuarmik ikaarniarluta aammaliaa nalaatsorluni Kaasipap aquusersoqquaanga. Aquusersuleriarama puuliannguit qilerutai kittorarlutik kuuppaluleramik, tassalu oqarsinnaananga. Taamani kameqarama qimminik alersilinnik, kiisa imai kamimma iluinut kuillutik nunguppallapput. Ila, qaalertanaraluaqaat iluaallutillu. Nunamut tulakkatta soorunami illusimavitsinnut majuarpunga. Iserama atisaajarama isikkakka sioraasanik poorsimapput, aammalu uffaqqamminanga. Kisianni sioraasat asiutinneqanngillat. Anaanama isikkanniittut piarpai alersikkalu qimmit amii tilullugit sioraasat katersorpai, igamullu ikeriarlugit aatsikkamigit suut taama mamartiginerpat.

Ilami suleqatigiit akunnitsinni nuannersut quinartorpassuit eqqartorneqarsinnaagaluarput. Nuannersut ilagisarpaat decemberip 23-ani suliffitta juullerpalaartikkaangatigut. Qangaanerusoq umiartortut talittarfimmi sulisut quersualerisut ataatsimoortinneqartarpugut assut nuannersumik. Niuertoq ilassinnittuni siuttuusarpoq, tassalu tikilluaqqusilluni qujassuteqarlunilu oqalugiareeraangat sutuunneq aallartittarpoq. Piumasut oqaaseqarsinnaatitaasarput atorluarneqartarporlu, amerlanerimmi juullisiulereersimasarput. Ila, oqaluttaasut nersunartaqaat. Aajuku quersualerisut utoqqasaat marluk ataatsikkut oqalugiartut. Aana umiartortoq tussiarusuttoq, aamma aana alla imikkani sanilimi paarlaallugu najorsisimammat assut naveeraa. Ila, pisoqartaqaaq. Aammalumi nammineq sillimmateqartoqartarpoq, peqaraannilu kammalaatitaarneq ajornartanngeqaaq. Aamakkulu nuliat meeqqisaartut uiminnik erinitsassimallutik angerlaqqusisut. Ilami aamma pisiniarfileriniaramik, tassami aqagu juulli. Arajutsisaatsut uparualerpaat aana umiartortoq pituffissuaq equinnarlugu tamaviannguat tussiarpoq. Unnersiutiginninneq

nuannerlunilu eqqumiitsoq. Aana quersualerisoq sikaani kiiginnarlugu sinilersimasoq, silammut anersaartorlu sikaava pujuallattaraaq. Illumut taamani nuannertaqaaq.

Ilaanni juullerpalaareersimalluta angerlarama maani nalunaaqutaq arfineq marlunngulersoq matukkut kasuttortoqarmat mappiuppara. Ilisarnaallak kammalaatiga naalagaqatiga suli angerlarsimanani pulaartoq assut inussiarnersisimaarluni puussiaq imaqalaartoq nassarlugu. Qanoruna oqalersoq: »Joorlimiaa takujunnanginnakkit alakkarpagit.« »Ajunngilaq iserniarit«, oqarfigaara. Una isertoq malugisimaarluniluni puussiamiit qaqilerpai puiaasat marluk akvavitsi angineq kuunialu affaq. Una pulaartoq malugisimaarlularami najorsitsiaannarluta tassaana sinilersoq. Nuliara oqarpoq: »Biilerlutit taxanik angerlaanniaruk.« Allatummi ajornaqaaq taxanik angerlaappara illuannullu eqqullugu. Kisianni puiaasaatai nassartinngilakka isumapiloqarama. Nulialu oqarfigaara sinilermat isumagikkutilerlugu angerlaallugu, assullu qujavoq.

Jullerujussuup ullaavani naalagiarluta takuara nulianilu naalagiarlut. Soraarluta oqaluffiup silataani naapillugit pilluaqquagut. Oqarfigaatigut ullup ilaa kaffisoriarloqulluta. Angerpugut. Ullup ilaa kaffisoriarloqfigaagut. Nuliamma oqarfigaanga piinassaqqullugit. Kammaga ilisarimalluuartuugakku akivara: »Uatsilaaq, inutaa paaseqqaarlugu.« Isumagami malillugu iserami iluamik silaqarunangimmat, sunaaffami. Pulaarfigereeratsigit angerlaleratta ilissili aqagu unnulerpat iseriartorisi. Juullip naggataani ualikkut iserput. Kalaaliminernik tamuloriarluta najoqqaaleratta kammalaatiga oqarfigaara: »Kaffisuuserniarit.« Kuuniaataa simeerneqanngitsoq qaqippara. Qanoruna oqalersoq: »Taannannguarluua sipaallaqqissoq! Uangaliaasiit pisigaluarama majuussimanagillu tammarpakka.« Nuliara qiviarpara assut isigigaanga. Isaannannik nangartarpara, oqarumami ittoorinaviangilaanga. Unnugiaq pulaartoraagut nuannersumik, piumallerlutalu imigassaataanik kasuutitsiassaagut, suna ajorpa. Unnulluaraa anilermata kammaga oqarfigaara: »Uku imigassat sinneri tiguniakkit, uanga meeqqannik tunitikkama allanik peqarpunga«, nuannaartunarniavissorlunga. Kammannguara qanoruna oqalersoq: »Sunaana inunnguaq taama sipaallaqqitsigisoq!« Uffa nammineq pinnguani. Kingornali paasitikkanni assut naveerpaanga, ikinngutiginnerpulli soorunami allanngunngilaq

Quersualerisut

Ukiut 1950-ip ingerlaleraniit K.G.H.-mi kingornatigullu KNI-mi inuit atorluarneqarnerpaat ilagaat taasartakkagut quersualerisut. Inuit taakku ikinngutigut ulapittuaannartuupput, tassami nunaqarfippassuarnut pisiniarfinni nioqqutissanut pilersuinermi qitiupput inuppassuunngikkaluarlutik sulillaqqissorsuit. Nunaqarfinniit nioqqutissat piniargarpassuit suliarisarpaat. Nioqqutissanik avammut qinusartuupput illoqarfinni nunaqarfippassuarnilu ukiuunerani atorneqartussanik. Eqqarsaatigigaannimi Avannaani qaammaterpassuit sikuusartuni inunnut taakkununga suliat annertoorejussuupput. Uannut oqaluttuarigama Aasiaallu illoqarfipput aallaavigigakku maani pissutsit aallaavigakka. Nalunngilarali sineriassuatsinni pissutsit assigiittorujusuummata, uangalu ukiorpassuarni sulininni tamakkuninnga ingerlatsisar-tuusimagama ilisimalluinnarpakka.

Taamani nioqqutissat poortorneqartarnerat maannakkornit allaanerujussuupput. Amerlanerpaat puunut simissianut poortugaasarput qassikattannguit karsinut qisunnut poortugaasarlutik, aammalu nappartanut. Ukiunili kingullerni nioqqutissat poortorneri pitsanngoriartorsimapput, aamma nioqqutissat tikisitaasartut sukka-soorujussuarmik amerliartorsimapput inuussutissat, atisat allarpasuillu. Ineriartorneq ilaarlugu suna tamarmi allanngoriartorsimavoq. Inuit atugarissaarnerulernerat sukka-soorujussuarmik pilersuiner-mik allanngortitsisimavoq, allaat ilaatigut qularnanngitsumik pilersuisuusunut angummanniarnarsilluni. Oqartariaqarpugummi ineriartortitsineq sukka-soorujussuusoq.

Uanga sulininni 1950-ip aallartinneraniit 1970-ip tungaanut nioqqutissatigut pilersuineq annertoorsuartut oqaatigineqarsinnaanngilaq, nunap pissarititai nunaqarfinni atorneqarnerummata, immaqalumi aamma illoqarfinni. 1970-ip kingornatigut nutarterineq ingerlanneqaler-mat pilersuineq sukka-soorujussuarmik annertusiartorsimavoq. Taamaattumik oqartariaqarpugut ikinngutigut quersualerisut sulitillutik assai imaarutinngisaannartut, ulapittuaannartuuppummi.

Maannakkut pissutsit allanngorsimaqaat. Suna tamarmi qarasaasiatigut aqunneqalersimavoq. Nunaqarfiit anginerusut namminneq qarasaasiat atorlugit toqqaannartumik najoqqutissaminnik piniartalersimapput, tamakkulu tamarmik umiarsuartigut tikikkaangata ingerlaannartumik nunassaminnut ingerlatinneqartarlutik, ullumininnguit ingerlaneranni

nunassaminnut apuuttarlutik, nunaqarfiilli mikinerusut ilai illoqarfimmi Pilersuisoq A/S aqutigalugu ukiumut atugassaminnik sulii piniartarlutik. Kisiannili nunaqarfiit anginerusut assigalugit pilersorneqarnerat ingerlatinneqarluni. Naatsumik oqaatigalugu maannakkut pilersuineq sukkasuumik eqaatsumillu ingerlanneqarpoq, sulilu pitsanngoriartarluni. Tamanna tulluusimaarnarpoq, aammali niuernerpalaartumik ingerlatsinerup kingunera nalunngilarput tamarmi tulluusimaarutissaanngitsoq. Nalunangilarmi inuit sullitaasut oqaluttarnerat malillugu aamma akornutissanik nassataqartarsimasoq. Nalunangilarli tamakku annikitsunnguusut annertunerusumik taaneqarsinnaanngitsut. Qangaanerusoq niuertorutsit mamiagisarpaat nioqutissat piniakkatik 0-mik nalunaaqutsersimagaangata, tassa nioqutissat pigineqanngimmata. Ullumikkulli niuertut imaluunniit pisiniarfiit pisortaat kukkusimagunik imminnut 0-issapput.

Qangaanerusoq quersualerisut qallunaanik qullersaqartarput, immaqali massakkut qullersaasut kalaaliinnangajaapput. Uagut maani Aasianni ukiut 25-30-it siornatigulli kalaallinik pisortaqalersimapput. Ikinngussuara ukiuni 24-ini quersuarmi siullerpaalluni pisortaavoq Kristian Dorph. Maanna soraarninngorsimavoq sineriassuatsinni Kitaani Tunumilu sulereersimalluni. Kari ukiorpassuarni sulisimavoq ineriartortitsinermi malinnaalluarsimalluni, sulinermi naggataatungaani siunnersortitut sulisimalluni.

Maani quersuarmi sulisimasorpasuit sulilluarsimasorpasuit toqukkut qimagutereersimapput naammassisaqangaarsimallutik. Maannakkut quersualerisutikittunnguupput atortorissaaruteqarluartut. Aatsaallimi oqartariaq attataasanguaq tuinnarunikku aajuku tamarmik ersittut. Aatsaallimi oqartariaq: Naami taamani! Ineriartortitaaneq nuannersoq ilumut. Suna tamarmi inuup nukii atorlugit suliaagallarmat sulisuusimasunut takutikkaanni tassaqa upperineqassagaluarpasit. Quersualerisut maannakkut Pilersuisoq A/S-imut atasuupput, regionimi avannarlermi Aasianniit aqunneqarlutik, distriktschefimik qullersaqartut, allaffissorineq naatsorsuuserineq eqqarsaatigalugu Upernavimmiit Kangaatsiap kommunea ilanngullugu aqunneqartut. Nioqutissanik pilersuineq eqqarsaatigalugu Uummannaq kommunaniit Kangaatsiaq ilanngullugu Aasiaat aqutigalugit Royal Arctic Line-ip umiarsuaataanit assartorneqartarlutik, Upernaviup nunaqarfii Upernavimmiit umiarsuarmik attartornikkut ingerlanneqartarlutik. Upernavik nioqutissatigut nammineq nunaqarfinilu pilersortuupput. Nunap avinngarusimasuunera eqqarsaatigigaanni tamanna pissusissamisoorpoq.

Pilersuisoq A/S-ip qullersaqarfia Sisimiuni najugaqarpoq, Pilersuisumilu regioneqarfiit tassanngaanniit aqunneqarlutik, regiondirektør Gerhardt

Petersenimit qullersaaffigineqartoq. Pilersuisoq A/S Kalaallit Nunaat tamakkerlugu ingerlatsisuuvoq pisiniarfeqarnikkut, quersuaqarnikkut, ikummatissanik ingerlatsinikkut, iffiorfeqarnikkut allarpassuartigullu. Ullumikkut ingerlatsineq 1950-ip ingerlaneranut naleqqiukkaanni siuariarnerujussuarmik pisoqarsimavoq. Ilami oqartariaqarpugut muteerninngorsimavoq. Illoqarfinni nunaqarfippassuarnilu sulineq sukkasoorujussuarmik ingerlanneqartarpoq atortorissaarutit atorlugit. Sumi tamani taamaappoq. Nukiit atorlugit sulineq qaangiussimavoq. Suna tamarmi eqaatsumik sukkasuumillu ingerlanneqarpoq sullitaasunut malunnaqisumik, siuariarnermik takutitsisuulluni tamanut nuannaarutaasumik takutitsisuulluni. Oqartariaqarpugut Pilersuisoq A/S-ip sullitarpassuarminut ineriartortitsinera kusanarluinnartumik ingerlanneqartoq, ineriartortitsinermullu tassunga pitsaasumut nukippassuit atorneqarsimapput, suleqataasimasut tamarmik tulluusimaarutigisassaat. Inuit taamatut ineriartortitsisimasut nersortariaqarluinnarput. Ullumikkut ineriartortitsineq sulii ingerlanneqarpoq sulilu pitsanngoriartortinneqarluni. Inuit tamakkuninnga suliaqartut ataqquilluinnarpakka.

Taamani qangaanerusoq niuertut sulisunut tamanut qullersaagallarmata ilaatigut nuannersuinnaasannikkaluartoq aamma nuannersunik ilaqartarpoq. Taamaattumik quersualerisunut tunngatillugu eqqartornerisa naalerneranni nuannersunnguanik eqqaasaqalassalluni tulluassaaq, soorlu siornatigut tamani immikkoortut naggataanni taamaaliortartunga. Quersualerisummi ilarpassui ukiorpassuarni sulisuusimapput, ilaatigut ukiorpassuarni nunaqarfinni sulereersimallutik. Ilaat niuertorutsitut aammalumi nappajatut, taamaammatt qungujunnartorpassuarnik nalaataqarlutillu oqaluttuassartaqassapput.

Qangaanerusoq niuertorutsit ingerlaasiat imaassimavoq ukiumut naatsorsuinerminneqartoq nammineq iluanaarutimittut pisarsimavaat, akiitsorunillu namminneq akilertussaavaat. Taamaattumik tupinnanngilaq ilaatigut niuertorutsitut tunuartinneqartarmata, amerlanertigullu niuertoqarfimmut nuutinneqartarlutik allamik suliaqalersillugit, ilarpassuulit quersuarni ikiortitut sulilersarput. Ikinngutitta ilaat niuertoqarfimmut nuutinneqarami quersuarni sulilerpoq ukiorpannilu suliffigalugu soraarninngornini tikillugu. Ukiorpassuarni imminut naalagaraluni sulisimagami ilaanni allamik qullersaqalernini puigortarpaa, tamannalu ukiorpassuarni ileqqorigamiuk tupinnanngilaq, sulilluuartuuvormi aamma piffissamik eqquilluartartoq, kisianni qanini puigortarpaa.

Najugassannguaq sunaluunniit nuannarisuugamiuk aamma qanoq toqqortarinissaa nalunngilluinnarpaa. Imaannngilaq sivisuumik paariniarlugit toqqor-

tarai, kisianniliuna naalagarisaminik suleqatiminillu uparuarneqartarami isertortartoq. Tassalu nuannequtaa tamatigut paasineqartarami. Tassami malugiartuaarnera ilutigalugu qiimmakkiartuaartarami, taamalu isertorsinnaajunnartarluni. Qujanartuali uaniippoq, tamatigorluinnangajak naalagarisaminik suleqatiminillu isumakkeerfigineqartarami isertuunneqarlunilu, tassa niuertumut isertuunneqartarluni. Suleqataasami tamarmik kammalaa-tigaa. Taamaalluni imminnut ullup qeqqanut majuarami ataatsinut aterpoq puijaasaq ribena saftip puukua imermik immersimallugu nassarlugu. Ilami uparuarmanni oqarpoq maani quersuarmi imeq mamaappallaaqimmat imermik akoqanngitsumik nassarluni.

Atisaasivimminut ileriarlugu animmat suliani ingerlakkiartorlugit ittuata pasipilulerlugu puiaasaataa tigoriarlugu simeerlugu kuneriallaraq ilisarnaallak, akvavitsi. Kammalaatimaasiit torrallassimagaa, tassami takuinnaraanni allaanngilaq imeq. Ittuata suleqatitik oqaluttuuppai nalusuusaaqullugu. Sivitsunngitsoq imiutilik iserpoq oqarlunilu: »Ullup qeqqarama aalisagartor-rama qilalerniarunarpunga. «Ittuata akuersaarpa, nalunngilaami atisaasivini maapperamiuk najorsilaariarluni qilalersumut naleqqutinngitsumik. Ilivaa anillunilu. Sivitsunngitsoq qilalernerarluni isissaaq najorsilaariarlunilu aneqgittarluni. Taamaalluni suleqataa iserpoq oqarlunilu atia taariarlugu: »Imiutiniuna usseqqummagu usseriartoriga. Kiamita sunaasoq nalummagu nunguutingajallassavara!« Ittuata akuersaarpa: »Qaa, iluamik nunguuteqiuk!« Pisaa nukinngunnagu najorsisaqattaarpoq nalunarani ilanngangaatsiaraa. Kinguninngua inua iserpoq nalunarani malugisimalersimagaa. Puiaasaanni tigullugulu oqaannaqaaq: »Kiaana imeramiuk?« Ittuata oqarfigaa: »Illinngooruna imeqqugit«. Taama oqarlunilu silammut qiviarani takuaa niuertoq isilersoq. Puiaasaatilik kamaammerunarluni oqarpoq: »Iserniarani, tillorujussuarniarpara.« Aappaata akiinnarpa: »Qamungaana silamut anillalaartoq taqqama isilerpoq.« Aapparsua oqarpoq: »Pisassani pissavaa!« Oqartorlu niuertoq iserpoq. Puiaasaatilissuaq tikillugulu oqarfigaa: »Sunaana?« Arsaarlugulu. Aappaa oqaratarpoq: »Puua takuniaruk, imeruna, «malitsiinnarlugulu qanoruna oqalersoq »Niuertoq uuma nuliat mamarunaq!« Kammalaammi qallunaatut oqallorissuuvoq. Taamalu oqartoq niuertoq kaajallakkami oqaranilu anivoq. Annakuumernerup pianik qungujullunilu taamaallaat anersaarujussuarami.

Ullumikkut ingerlatsineq allanngorsimaqaaq. Suna tamarmi kusanartumik ingerlanneqarpoq. Sulisut akisussaaffeqartut imminnut tatigisut suliaminnillu paasisimannilluartut sulisuupput. Suna tamarmi oqinnerusutut ingerlanneqarnera misigalugulu takuneqarsinnaavoq, tamannalu qitiusumik qullersaqar-

fimmiit aqunneqarluarneranik pissuteqarpoq. Isumaqarpunga qitiusumik qullersaqarfiata regiondirektøriata kalaaliusup suleqataasalu pikkorissut sulinerat kusanartog kalaaliusugut kikkugaluartullu maani Kalaallit Nunaanni najugaqartugut tulluusimaarutigisariaqaripput. Sulissussineruvoq kusanartog, pingaartumik isorliunerusuni nunaqartunut sinerissamilu nunaqarfimmiorpassuarnut, aammalu illoqarfinni Pilersuisog A/S-miit pilersorneqartunut. Qangaanerusog pikkorillutik sulisimasorpassuit maannalu aqqissuusseqqinnerup kingornatigut sulisuusut pikkorissut ataqqillugit eqqaasarumaarpagut, puigornagillu aqqissuusseqqinnermik pilersitsisut Inatsisartut, piviusunngornissaanullu suleqataasimasorpassuit.

Qanga niuertorutsit, ullumikkut niuertut

1930-ip 1940-llu ingerlanerani inuusimasugut meeraasimasugullu oqaaseq niuertoruseq, ullumikkut niuertumik taagorneqartumit taaguutigaarput ilisimallugulu qanoq isumaqartog. Atorfik taanna Kalaallit Nunatsinni pingaaruteqarsimaqaaq, ullumikkullu suli pingaaruteqaaq, oqaaserli niuertoq atorneqalersimalluni aqqissuusseqqinnerup kingunerisaanik. Uanilu immikkoortumi eqqartuininni oqaaseq niuertoruseq atorallassavara naggataatungaani oqaaseq niuertoq atorumaarakku.

Qangaanerusog 1950-ip siornatigut niuertorutsit pisiniarfinni ulapittorsuartut oqaatigineqarsinnaagunangillat, kisiannili 1950-ip siornatigut niuertorutsit aamma nappajatut atortarsimapput. Immaqalumi aamma amerlanerit taamatut ilinniarsimasuupput, pingaartumik ukiuni siusinnerusuni orsut kisimik iluamik tunisaagallarmata ulapputigisarsimallugit, saarullillu tunisaalermata ila niuertorusinnguakkuluit ulapittarsimagunaqaat. Aammalumi puisit amii, terianniat tuttullu nannullumi amii tunisaapput. Aammalumi meqqut mitillu ullui, kiisalu saarulliit tingui, eqalussuit tingui amiilu, qeeqqat amii, aammalumi aarfit amii. Aammalumi nalunngilara isorliunerusuni qalerallit tarajorterneqartartut, kiisalu qimmit nerisassaanik eqalussuit aalisakkallu allat nerpiinik panertiterisoqartarluni. Taamaattumik niuertorutsit assai imassaaleqisarsimassangillat. Aammalumi qangaanerusog kalaaliminernik nammineq atugassaminnik piniarniartariaqarput, taamanimi

maannakkutuut pisiniarfinni nerisassanik kimittuunik najoqqutissaqanngilaq. Aammalumi qangaanerusoq tamakkununga atorfilinnut tassaqaluunniit qullersaanit eqqaaneqartarpa, uagummi nunaqarfinni alliaartorsimasugut atorfilinnillu angajoqqaartugut meeraanitsinni atorfilimmik feeriatinneqartumik takusimanatalu tusarsimanngilagut. Tassa 1950-ip siorna taamaappoq.

1946-up kingornatigut aamma malunnartumik nunaqarfinni aamma pissutsit allanngoriartulernerat malunniukkiartulerpoq. Aningaasarsiorneq allanngoriartulerpoq saarullippassuit takkummata. Inuit pissarissaarnerulerput, tunisassiorneq annertusiartuinnarpoq, tamatumalu kingunerisaanik eqeeriaartulerput. Nunaqarfiit asimioqarfiillu aalisakkanut tarajorterivinnik pisaartortinneqarput iluaqutaaqisunik. Inuuniarneq oqinneruleriartorpoq. Inuit eqiinganerulerput, aammattaq naalakkersuinikkut pissutsit allanngoriartulerput. Tamanna ilutigalugu aamma niuertorutsinut suliassat annertusiartuinnarput, akisussaaffii annertusiartuinnarput, aamma naalakkersuinikkut allanngortiterinerup kingunerisaanik, taamanilu nunaqarfinni niuertorutsit allaffimmiogangillat. Tamanna niuertorutsinut tamanut sulerulunermik kinguneqarpoq.

Suliassanut tamanut aqutsisuupput, pisiniarfiit najoqqutissaqarnissaat isumagisaraat, tunisassiornermut aqutsisuupput, allaffimmi suliassat isumagisaraat, aningaaserisuupput, kommune sulissutaraat. Sunaluunniit aningaasanik malitseqarpat niuertorutsip suliassaraa ikiuutaappat allamulluunniit atugassaappat, akilersugassat taarsigassarsiat akilersorneqarneri, ilami suugaluarpalluunniit aningaasamik malitseqarpat niuertorutsip isumagisussaavaa. Tunisassiat pitsaasuunissaat suugaluarpataluunniit nakkutigisassaraat. 1950-illi kingornatigut niuertorutsit sulisoqaleriartornerat malunniukkiartulersimavoq iluaqutaaqisumik. Tamanna ineriartornerup ingerlalluarnerulernerata nassatarisimavaa, tamatumalu nassatarisaasa ilagaat asimioqarfinni pisiniarfeqanngitsuni ukiuni sillimmateqarfinnik pilersitsisoqartalenera, tassa depoteqarfinnik. Tamakku asimioqarfinmiunik tatigineqartunik paarsisulerneqartarput niuertorutsip aqutaanik, tamakkulu asimioqarfinnguani inukitsunnguani ukiumi qallunniarnissamut (pisiniariartornissamut) akunnattoorfimmi iluaqutaasaqaat, tamakkulu kommunet aqutugalugit pilersinneqartarput niuertoq illoqarfinmi najugaqartoq suleqatigalugu.

Atagu sillimmateqarfiit Aasianniit pilersorneqartut sumiinneri eqqaalaarlakka. Aqisserniaq Attumiit aqunneqartoq, Aalatsivik Niaqornaarsummiit aqunneqartoq, Qeqertarsuatsiaq, Innalik Kangaatsiamiit aqunneqartoq, Killiit Manermiuniit aqunneqartoq, Ikerasaarsuk namminersortumit Mar-

tin Inuussuttoq-mit pigineqartoq. Taanna nioqqutissaminik Aasiannut pisiniartarpoq. Ataatsikkut amerlalaartorsuarnik pisiniartarpoq usigaangatsigit tunniukkaangatsigit amigaateqanginnersut takoriarlugit akissai puussiamut pooriarlugit nassiuttarpai, uagullu akiliiffissaanut apissiguttarpagut. Ila, inuit tillinniartussamik isumakuluuteqanngitsut, tassami ajortarsimanngimmata ujartuiffigineqarneq ajorpugut. Puiguleralarpara Nivaaq Akunnaamiit aqunneqartoq. Tassa taamani 1950-ip siuninguatigut aammalu kingornatigut K.G.H.-mi taama ingerlatsisoqarpoq. Taakku eqqartukkakka tamarmik tunisassiorfeqarput saarullinnut tarajorterivinnik, aammalu saarulliit tingui orsullu taakkunani tunisassiarineqartarput. Tamakku tunisassiat taamani atortorineqartunut naleqqiullugit ilaatigut amerlaginartutut oqaatigineqarsinnaapput, pingaartumik saarulliit aammalumi tinguit orsullu.

Allakkama ilaani eqqartoreeraluarlugu eqqaaqqilaarniarpara tamakku tiguinnakkat sillimmateqarfinni sulisuusut. Nappajatut ilinniarsimanngillat, kisianni pikkorissorsuupput tupinnartumik. Tinguit orsullu nappartanut poortorneqartarput, nappartallu namminneerlutik suliarisarpaat. Eqqarsaatigigaanni taamani niuertoruseqarfinni, pingaartumillu asimioqarfinni talit-tarfeqanngilaq. Nappartat nunakkut assakaateriarlugit immamut nakkarteriarlugit umiatsiamik kalillugit angallammut apuuppata aamma qallorlugit pisarmata. Kiisalu Aasianni nunamut niortarlugit kingornatigullu umiarsuarmik qallunaat nunaannut aallartillugit, tassalu tiguinnakkat suliaat qajannaatsut. Inuit piginnaanillit nersortarialissuit. Tassa niuertorutsit aqutaat.

Tamakku tiguinnakkat ilaat ataaseq eqqaalaarlara pisiniartitaqaleruni oqimaalutaasoq ilaanni amerlalaartukasinnik. Naamik allatuijusaarpoq, oqimaalutakkani inerlugillu akii taassavai. Assortorneqaleruni amerluusani tiguguniuk allattorlugit kisissavai, naamik nikinganeqassanngillat.

Sulilerama pingaartumillu ukiuni naalakkatut atuuffigisanni niuertoruserpassuit ilisarimalersimavakka. IkinngutigiiPASSUUVUGUT suleqatigiilluarluta. Ukiorpaat ingerlaneranni ataqqeqatigiilluta suleqatigiissimavugut. Uatsinnut ikorfartoqatigiittarpugut, suleqatigiinnerpummi tatigeqatigiilluta ingerlassimavarput, taamaattumik peqqitsillunga nuannersorpassuarnik inooqatigiittarsimanigut nuannernerpaat ilaattut uummatinni toqqortariuassavakka. Suliarisartagarpassuatsinnut ingerlattakkatsinnullu aningaasarpassuarnik naleqartunut ingerlanneranni uagut naalagaasugut akisussaasarpugut, tamakkulu ingerlatagut tamarmiutillugit niuertorutsit tigorusuttarpat, tassalu tatigeqatigiinnerup qitia tassaniippoq. Ukiorpassuarni tatigeqatigiilluta

suleqatigiissimavugut inuuneq nuannersoq puigunaatorpassuarnik nassatalik inuunitsinni eqqaamajuagassarput.

Taamani niuertorutsit najoqutissanik qinusarput niuertoqarfimmut (illoqarfimmut) qularnanngitsumik niuertumut. Kingusinnerusukkullu quersuarmi pisortaasumut, uagutsitoorlugu quersualerisut ittuannut, tassa akisussaasumut. Soorunalumi namminneq atugassatik nalunnginnerugamikkik amerlassusilersorlugit. Sooruna piniagaat nassiussorneqartarput, qularnanngitsumik peqassuseq najoqqutaralugu. Aammalumi ilai pigineqanngippata nassiunneqarneq ajorput, tassa nuulortarput (kisitsit 0), tassalu niuertorutsit avaangugisavissuat, tassami amigaateqalissapput. Aammalumi najoqutissanik amigaateqarpata innuttaasa tusarlinngitsoornaviangilaat, ilaatigut oqaatsinik avaangunartunik.

Maannakkulli atortuminni tuinnassavaat, aajuku atuaannarissat namminneq piniagassatik qinilaaginnassavaat. Atuffarlussimagunik maannakkut niuertut pisiniarfiilluunniit pisortai imminnut nuulussapput. Naami taamani. Aaqqissuussinerup nutaap sulineq inooriaaserlu allanngartilluinnarsimavai, maannakkulli niuertorutsit pisoqaanerusut maannakkut allanngartiterinermik angumersisut tamakku nalunngilluinnarpaat. Aammalumi avataanit isiginnaartuinnangortugut nalusagut amerlagunaqaat. Kisianni ullumikkut ingerlatsineq nuanneqaaq, ila ila nuanneqaaq. Maannakkut uagut suliunnaartugut niuertorutsillu nuannersumik ataqqeqatigiilluta suleqatigiissimavugut.

Qanga atorfillit angalasut tamarmik sumik atorfeqarnertik apeqquaatinnagu niuertorutsit tulaavigaat, pingaartumik ukiumi angalasut tamarmik niuertorutsikkunni ineqartarput, nerisaqartarput, atisat angallataat suliarineqartarput assigiinngitsutigullu ikiorneqartarlutik. Taamaakkaluartorli tassaqa akileerusartarpalluunniit, niuertorutsikkormiummi oqaluttuarternerat malillugu taamaattoqartarsimangilaq. Tassa qangaanerusoq taamaattoqarsimavoq, qujanaqaarlu massakkut pissutsit tamakku qaangerneqarsimammata, maannakkummi atortorissaarutit atuutilermata pissutsit tamakku anigorneqarput, niuertorutsilli tassaasimapput atorfillit inussiarnersut ikiukkumatuullu.

Maanna nunaqarfinni aqqissuullugaasuni niuernermik ingerlatsiviit qullersaat taaguuteqarput niuertut, akisussaaffeqarluartut pikkorissullu. Kisianni nutarterinerup kingunerisaanik suliaminnik nakkutiginninnissamat periarfissaqarnerulersimasut qarasaasiat atortoralugit ingerlatsisut, aalajangersimasunik sulisoqartut. Allaffimmioqarput, pisiniarfii pisortaqarput, pisiniarfimmi pisiniartitsisoqarput, nunaqarfinni anginerusuni quersualerisoqarput,

ikummatissanik tunioraasoqarput, talittarfinni sulisoqarput. Sulisut tamakku atortorissaarutitik atorlugit suliassatik tamaasa suliarisarpaat. Usingiaasarput, usilersuisarput, suut tamaasa isumagisarpaat. Qanga tiguinnagarpassuarnik sulisoqartarneq oqaluttuaannangorsimavoq, qangami angallat pajuttoq tikippat usingiarnerani usilersorneranilu laajarpassuit atorneqartarput, nalunangilarlu aamma taamani usinik tammartoqartarnera nalinginnaammat, pingaartumik taartumi sulisoqartillugu. Maannakkut pissutsit tamakua atortorissaarutit tammartilluinnarsimavaat.

Atagu qaangerpallaannginneranni uanga qaatunnerma 1930-ip naalerneranni eqqaamasinnaasakka. Taamani niuertorusiusarsimasut ilaatigut sumi nunaqarsimaneri pinerunngikkaluarlugit kikkuneru eqqamasinnaasakka eqqartulaarlakka. Attumi qallunaamik niuertoruseqartoq tusartarpara, atiali naluara. Iginniarfimmi Thomas Brandt qaatuutsiarpara, toqummalli taamani ikiortigisaa Lars Møller niuertorusinngorpoq. Taanna ukiorpassuarni nunaqarfinni niuertorusiuvoq Iginniarfimmi, Attumi, Niaqornaarsummi, Manermiuni kiisalu ukiorpaalussuarni Akunnaami. Naggataatigut Aasiannut nuulluni namminersortunngorpoqpisiniarfuteqarluni toqukkut qimagunnini tikillugu. Laasi tatigineqaqaaq suliffimmini.

Niaqornaarsummi qallunaaq sionratigut ujaqkerisuusimasoq Hjalmar Andersen ukiorpaalussuarni Niaqornaarsuup niuertoruseqarfinngooqqaarneranit niuertorusiuvoq. 1947-mi Aalatsivimmut Niaqornaarsuup asimioqarfianut suli niuertorusiuvoq, kisianni kingornatigut qallunaat nunaannut utoqqanngornini pillugu avalappoq. Taassuma Uummannap oqaluffissua ujaraannaasoq sanaqataaffigisimavaa.

Peter Isaksen Manermiuni niuertorusioreerluni Iginniarfimmut nuuppoq, tassanilu sivisuumik niuertortusiulluni. Eqqaamsarpara 1945-mi sorsunnersuaq kingulleq soraarmat qimussimik Iginniarfimmiit Tununngasumut kalerriartornera qimussimik. Taamani radiot naalaarutit pissarissaarnerusuni pigineqalereersimapput. Piitanguakkut (tassa Peter Isaksen) radioqaramik. Eqqaamavara qimusseq Iginniarfiup tungaaniit aggersoq sikukkut allagigaat aappalaartoqarmat. Qanillillunilu uneriarluni aappalaartoq tigullugu sikumut nikuippoq. Utoqqaat eqqissisimajunnaarput, paasivaammi sumik angisuumik pisoqarsimasoq, tassalu arpaliutiinnaq parsialerlugu. Uagullu nukappiaqqat kajarniangeqaagut. Siulliit tikikkaallu torlularput: »Danmarkigooq aniguisitaavoq!« Ila taamani utoqqaat nuannattorsuupput, tassalumi unnugiamut nipi tusarsaavoq, sorsunnerooq soraarpoq.

Peter Isaksenip Lars Møller Iginniarfimmi taarserpaa. Peter Isaksenikkut arnaannarnik meeraqarput, taakkulu inersimaleramik panii marluk Iginniar-

fimmi ueqalerput. Paniat nukarleq Aasianni ueqarpoq sulilu peqqilluni. Piitannguup nuliaraa Martha.

Otto Brandt siullermik Niaqornaarsummi niuertorusiuvoq ukiorpaalussuarni najorlugu. Otto nulianilu Rebekka inuppassuarnit aamma ilisarimanearput, tassami ukiumi inuppassuarnik angalasunik Niaqornaarsuk akunnerarfigineqartarmat. Ukiumut inuppassuit illusimasorisarsimavaat, tamakku uagut, ilami aamma qallunaarpasuit. Otto eqeersimaartuugami aamma politikeriuvoq ukiorpaalussuarni, ilami ukiuni arlalinni kommunalbestyrelsemut siulitaasuusimalluni. Otto Brandt ukiut ingerlanerani Kangaatsiamut nuuppoq, tassani niuertorusiulerluni. Ukiorpaalussuarni niuertorusiureerluni Aasiannut nuuppoq allaffimmilu sulilerluni. Otto Brandt kunngimiit saqqarmioqarpoq.

Karl Hansen 1940-p qiteqqunnerani Manermiuni niuertorusinngorpoq, taamanilu Killiit depoteqarfiugallarmata nakkutigisaralugit. 1952-imi Aasiannut nuuppoq allaffimmilu sulilerluni, kingornatigut Avanersuarmut niuertorusinngorpoq Siorapalumni nunaqarluni, kingorna Aasiannut uterluni. Aasianni K.G.H.-mi sulierarluni allaffimmi niuertorutsimullu kingoraartaasarluni kingorna Niaqornaarsummut niuertorusinngorpoq ukiullu arlariippaalussuit Niaqornaarsummiilluni.

Kristian Jeremiassen, Katsiaat, sulilerpunga Kitsissuarsunni niuertorusiusoq. Kisianni tamatuma siornatigut Avanersuarmi niuertorusiusimasoq tusartarpara, naluarali ukiut qassit Avanersuarmi sulisimanersoq. Katsiaat ukiorpassuarni K.G.H.-mi sulisimavoq. Kitsissuarsunniit Aasiannut nuuppoq soraarninngornissanilu tikillugu K.G.H.-mi sulilluni. Katsiaat Kitsissuarsummiuvoq ukiorpannilu nunani Kitsissuarsuitniuertorusiuffigalugu. Katsiaat pujortuleeraqarami angalaneq nuannareqaa.

Lars Ostermann ukiorpassuarni niuertorusiuvoq - angaanguara, qatanngutigiissugut taama taasaratsigu. Niuertorutsitut ilinniarnini inermat Avanersuarmut Savissivimmut niuertorusinngorpoq ukiullu immaga qulingajaat Avanersuarmiilluni. Kujavarami Aasianni allaffimmi sulierarluni Kangaatsiap kommuneanut nuuppoq Attumi Iginniarfimmilu, ukiorpassuarnilu taakkunani niuertorusiulluni. Utoqqaligami Aasianni illutaarluni Aasiannut nuuppoq, tassanilu K.G.H.-mi aammalu KNI-mi allaffimmi sulilluni soraarninngornissani tikillugu. Lars Ostermann politikkimik soqutigisaliugami Landsrådimut ilaasortaasimavoq. Laasi kunngimit saqqarmioqarpoq. Laasi toqoreerpoq.

Knud Brandt. Knud Iginniarfimmivoq ukiorpaalussuarnilu Iginniarfimmi niuertussaalluni, kiisalu niuertoruseqarfinni arlariinni ikiortitut sulisarsi-

malluni nunaqarfiit arlariit najortarlugit. Naggataata tungaani Ikamiuni niuertorusiuvoq ukiorpaalunni Qasigiannguanullu nuulluni soraarninngornissani tikillugu Qasigiannguanilu sulilluni, tassanilu maannakkut utoqqalilluni.

Gedion Steenholdt Akunnaani ukiorpaalunni nappajatut ilinniartuullunilu sulisimavoq, kingornatigullu Aasianni niuernermi ikiortitut sulieriarluni niuertorusiusarluni Kitsissuarsunni Ikamiunilu niuertorusiusimalluni, kingornatigullu Aasiannut nuulluni ukiorpassuarni quersuarmi quersualerisutut sulilluni, ukiullu suliffissani naammata soraarninngorluni. Maanna sulii peqqippoq.

James Frederiksen ukiorpassuit niuertorutsitut sulivoq, sulissutaminit tamanit nuannarisaalluni. Jamma pikkorissuugami tatigineqarluartuuvuq. Iginniarfimmi nunamini K.G.H.-mi sulisuinnartut sulieriarluni kursusertariarluni naggataagut Attumi niuertorusinngorpoq, Attu ukiorpaalunni najoreerlugu Akunnaamut nuulluni. Akunnaameeriarluni ukiuni tulleriinni Niaqornaarsummut nuuppoq ukiorpaalussuarnilu tassani niuertorusiulluni. Maannakkut utoqqalinini pillugu soraarninngoreerpoq, peqqissorsuugamili angalalluarunaqaluni.

Knud Sørensen - Kuuuteeraq, Aasiammii. Siullermik Manermiuni niuertorusioriarluni Killiit niuertoruseqarfinngormata Manermiuniit Killernut nuuppoq, Killerneeriarluni Iginniarfimmut nuulluni. Ukiorpaalunni niuertorutsitut sulieriarluni Aasiannut nuuppoq, tassanilu K.G.H.-mi kiisalu KNI-mi ukiorpanni sulilluni. Kuuuteeraq politikkimik soqutigisaqartuugami kommunalbestyrelsemut qinigaavoq kiisalu borgmesterinngorluni aammalu Inatsisartunut siulittaasuusimalluni. Kuuuteeraq marlunnik saqqarmioqarpoq.

Krabbi Nielsen qallunaaq niuertussatut tikisitatut Aasiannut pinikuuvoq, K.G.H.-milu niuertussatut sulieriarluni nunaqarfinnut niuertorusinngorpoq Akunnaaq, Kangaatsiaq kiisalu Nuup nunaqarfiisa ilaanni Qeqertarsuatsiaani. Krabbi kalaallimik nuliaqarpoq. Ukiorpassuit Kalaallit Nunaanneeriarluni Qallunaat Nunaannut avalappoq.

Sakarias Hansen niuertoruseq Uummannap eqqaanit Akunnaamut nuuppoq ukiorpaalussuarnilu Akunnaami niuertorusiulluni. Sakkak sulii utoqqaavallaarani Akunnaamiilluni toquvoq uggornaraluartumik.

Hansinnguaq Fleischer ukiorpaalunni Ikamiuni niuertorusiuvoq. Naluara suminngaanniit Ikamiunut nuussimanersoq. Hansinnguaqnulialu tikikkuminartorsuugamik inuppassuarnit ilisarismaneqarput, qularnangeqaarlu ukiumi aasamilu angalasorpasuarnut aqqusaartunut akunniffiulluartartut.

Hansinguarlu ikiukkumatoorsuugami nalunanngilaq inuppassuarnit qujatitsisartoq.

Peter Jakobsen Qasigianguaniit Kangaatsiami Attumilu ilinniartooriarluni Kitsissuarsunni, Akunnaani Ikamiunilu niuertorusiuvoq. Piitaq inussiarnersuugami ikiukkumatuujullunilu inuttaminit nuannarineqartapod. Piitaq quiasaarumatuujugami niuertussaqaatiminit nuannarineqartaqaaq ikinnguterpassuaqarlunilu. Maannakkut Qasigianguani najugaqarpoq.

John Petersen ukiorpaalunni Ikamiuni niuertorusiuvoq. John Petersen Akunnaani ikiortitut sivisuumik sulerialluni Ikamiunut niuertorusinngorpoq.

Jeremias Jeremiassen Akunnaarmiu aamma ukiuni tulleriinni Ikamiuni niuertorusiuvoq, kingornalu Qasigianguanut nuulluni.

Poul Jakobsen qallunaajuvoq, kisianni Kalaallit Nunaanni inunngorsimasoq. Attumi inunngorsimavoq. Poul Jakobsen kalaallimik Aasiammiumik nuliaqarpoq. Umiarsuaaqqat naalagassaattut ilinniarsimavoq Danmarkimi. Aammami uanga Bjørnimi 1953-imi naalagarinikuuara paarlattaasoq. Aammami umiarsuaarpaalunni ukiorpanni naalagaasarsimavoq, utoqqalilernerminili niuertorutsitut sulilerluni pikkorisuugami Attumi Akunnaamilu niuertorusiulluni. Niuertorusioreerami Aasianni allaffimmi sulivoq soraarninngornissani tikillugu. Inuuvoq sulinermik nuannarisalik sulilluartorsuarlu. Poul Jakobsen kunngimit saqqarmioqarpoq.

Nikolaj Sandgreen Killermiuvoq. Ukiorpaalunni Killiit depoteqarfiani paarsisuuvoq, Killiillu niuertoruseqarfinngormata sulinini ingerlatiinnarlugu, naggataatigullu niuertorutsitut atorfeqarluni. Nikkulaaraq-taama taasaratsigu, inuugami suliarnimik paarsilluartoq naalagarisaminit nunaqqatiminillu tatigisaalluarpoq. Nikkulaaqqakkut nulianilu Elisabeth inussiarnersuugamik inuppassuarnik ilisarisanearlutillu ilisarimasarpassuaqarput. Killiit inuerunneqarmata Aasiannut nuupput, soraarninngornissanilu tikillugu K.G.H.-mi KNI-milu sulilluni. Nikolaj Sandgreen toqoreerpoq, nuliali Elisabeth suli peqqeqaaq.

Mads Dahl Niaqornaarsummi ukiuni tulleriinni niuertorusiuvoq. Maasinnguaq Sisimiut eqqaanni Itillermiuunnguatsiarpoq. Kukkusimassaguma tamanna utoqqatsissutigereerpara. Maasinnguaq inussiarnersuuvoq suleqatikkuminarluni. Niaqornaarsummi niuertorusiunera annerusumik eqqartor- sinnaanngilara, ukiulli tulleriit Niaqornaarsummeeriarluni kujammut nuuppoq. Arsummut nuuppoq.

Adam Lynge Nuup eqqaani Qoornormiusimavoq. Inuk inussiarnersorsuaq qiimasoq, nikallujitsaq. Niaqornaarsummi ukiualuit niuertorusiuvoq, suleqat nuannersorsuaq. Aata inuugami qiimasoq inussiarnersorsuarlu

tikikkuminartorsuuvoq. Allappunga »immaqa« kukkunngikkuma Nuup eqqaani Qoornumi Kapisilinnilu niuertorusiusimavoq. Kisianni nalunngilara Niaqornaarsummiit kujavaqqikkami ukiorpaalussuarni Qeqertarsuatsiaani niuertorusiusoq, soraarninngoramilu Nuummut nunasilluni. Aata ikinngut nuannersoq puigunaatsoq.

Karl Lundblad Aalatsivimmi inunngorsimavoq. Suli meeraalluni nunartik inuerutsitaammat Kangaatsiamut nuupput. Inersimalerami K.G.H.-mi sulilerpoq. Ukiut arlariit pisiniarfimmi allaffimmilu ikiortitut sulereerluni Ilimanamut niuertorusinngorpoq, Ilimanameeriarluni Qeqertamut nuulluni, Qeqertamiit Kangaatsiamut nuulluni, Kangaatsiamiit Nuussuarmut Upernaviup pigisaanut nuulluni. Nuussuarmiilluni nuliani toqummat kisimiilerami kujammut uterpoq Kangaatsiamilu ikiortitut sulilerluni. Kaali nappaateqalerami suliunnaarpoq, peqqissaartaraluarluni nappaatini anigorneq saperpaa naggataagullu toqussutigalugu.

Mikkel Knudsen Killerni niuertorusiuvoq, naluara ukiut qassiunersut, immagali ukiut marluk sinninngilai. Nalunngilarali 1960-ip naajartulernerani Killerni niuertussaasoq, annerusumilli oqaluttuassartaqartinngilara.

Marius Hansen ukiorpassuarni ikiortitut sulisimavoq, niuertoruseqarfinni assigiinngitsuni ikiortitut aammalu niuertorutsinut paarlaasutut sulisarsimalluni, kiisalu Iginiarfimmi niuertorusiusimalluni, ukiut suliffini kingulliit quersuarmi sulisimalluni. Maariusip niuertoruseqarfippassuit, maannakkut oqarluni nunaqarfippassuit niuertorutsinut paarlaasusarnermini najorsimavai. Marius Kitsissuarsummiuvoq, soraarningoramilu Aasianni nunaqalerluni.

David Markussen Aqisserniami nunaqaraluarpoq, asimioqarfiillu inuerutiterneqarmata Attumut nuussimallutik. Daaverujuk ukiorpaalunni ikiortitut sulieriarluni Iginiarfimmut niuertorusinngorpoq. Ukiut qassit niuertorusiunersoq eqqaamanngilara. Maannakkut Attumi najugaqarpoq.

Theodor Steenholdt Qeqertarsuatsiarmiu nunaqarfitsik inuerutitinneqarmat Kangaatsiami ikiortitut ukiuni arlariinni niuertorusinngorpoq, Ikamiuni Kitsissuarsunnilu niuertorusiulluni. Thimuutuut niuertorusiujunnaarami Aasiannut nuuppoq.

Ulrik Lennert Sisimiormiuvoq. Uularik inuuvoq nuannersorsuaq ataqqinartooq inoqatikkuminartorlu pikkorissorsuaq. Uularik Sisimiuni K.G.H.-mi ilinniartuusimavoq. Sarfannguani Sisimiut pigisaani niuertorusioreerami Tunumi Tasiilap pigisaani Kuummiuni ukiorpanni niuertorusiuvoq. Uularik Tunumiinnermini pingaartumik aalisarnerup tungaatigut sunniuteqarsimaqaaq. Kitaanut uteqqikkami Kangaatsiami niuertorusinngorpoq, assut inut-

taminit nuannarineqarluni. Uagullumi suleqataasugut ikinngutivissuaraarput. Angalaruloorsimalluni Uularikkunnut nulianullu Reginamut iseraanni toqqissiallanneq misigisariaqarpoq.

Uularik pikkorissorsuugami niuertunngorpoq Avannersuarmilu Qaanaami ukiuni arlariinni niuertuulluni, taavaneereerami Qeqertarsuarmut niuertunngorluni. Soraarninngorami nunaminut Sisimiunut uterpoq tassani utoqqalissallutik nulianilu, qitornamik ilaat tassani nunaqartut tikillugit. Uularik suliffimmi saniatigut assigiinngitsorpassuarnik soqutigisaqarpoq. Aamma nuannivissorsuarmik atuakkiaqarpoq Tunumiut inuunerannik oqaluttuartumik. Uularik kunngimit saqqarmioqarpoq. Uularik manna eqqissilluni toqoreerpoq, eqqaaneqarnera ataqqissavarput.

Johan Motzfeldt, Ujuaavaraq, Qassimiuni inungorsimavoq. Qassimiuni ukiut arlariit ikiortitut sulereerluni Avannaani Kangerlummut niuertorusinngorpoq ukiullu arlariit najorlugu. Kangerlummiit Qassimiunut nunaminut niuertorusinngorpoq ukiullu arlariit najorlugu. Qassimiuniit avannamut uterpoq Niaqornaarsummullu niuertorusinngorluni. Ukiuni arlariinni Niaqornaarsummiippoq. Niaqornaarsummiit Attumut nuuppoq, ukiorpanni Attumiippoq, maannakkullu Attumi soraarninngorluni. Attumi nammineq illoqarami Attumut kisannguatsiarpoq. Ujuaavaraq inuk immikkut pikkorissuseqartumik taasariaqarpoq, tassami tusilartuuvoq, taamaallaat tusartaateaqarluni siutimi illuinnaanik tusaasinnaalluni, ilungersunartumik eqqorlugu oqassagaanni tusaalaarsinnaalluni inuttaanut ilungersunarunaqisumik. Taamaakkaluartoq suliaminut pikkorissorsuulluni ingerlatsivoq.

Ujuaavaraq ukiorpassuarni, ilami ukiut 40-t sinnerlugit sulivoq. Taamaammat oqartariaqarpunga inuk taanna nersortariaqarlunnartoq, suliamigut maligassaasoq sulilluatorsuarlu. Ujuaavaraq inuk eqiasuilluinnartuuvoq suliffimminut tunniusimalluinnartoq. Inoqatiminut suleqatiminullu ataqqinnittuuvoq. Inuk qaqutigoortoq inoqatiminut ataqqinnittoq immikkoortiterinngitsorlu. Oqartariaqarpunga Ujuaavararluni ikinngutigikkatta, tamannalu takoqqaarnitsinniit ullumimut ingerlatiinnarlugu. Tassami tamatta soraarninngoraluaratta inuunerput ikinngutigiittut nuannersumik ingerlatiinnarparput. Ujuaavaraq nulialu Augusta tikikkuminarluinnartuupput inuppasuarnit ilisarisisimaneqarlutik. Inuit puigunaatsut. Johan Motzfeldtip oqaaseq niuertorutsimut taartaalluni atorneqalersoq sulinermini angumeraa, niuertoq.

Nikolaj Rosing niuertoruseq inupparsuarnit ilisimarisimaneqartoq kalaallinit qallunaanillu tusaamasaasoq. Nikolaj Rosing ukiorpassuarni Kangaatsiami niuertoruseq innuttaminit nuannarineqarluartoq inutsialassuummat. Nikkulaat nulianilu inussiarnersorsuugamik ikinnguterpassuaraqarput, taa-

maannertillu inuppassuarnit ilisarimanegaatigalugulu ikinnguterpassuaqaatigaat, tamattami angalasuusimasugut qujassutissaqarfigeqaagut. Nikkulaat nulianilu Kattannguaq aammattaaq arlariinnik meerarsiaqartarsimapput perortilluartakkaminnik qitornamik arfineq pingasut saniatigut.

Nikkulaat Danmarkimi ilinniarsimavoq nappajatut, kingornali niuertorusinngorluni. Qallunaatut oqalloreqaaq, taamaakkami qallunaarpassuarnik ikinnguteqarpoq nuannaarutigilluartakkaminik. Ilisimanngilara allami niuertorususimanersoq, uangami soraarninngungajalernerani sulilerpunga. Kisianni meeraanniit tusaamallugulu takusarpara. Nikkulaat politikkimik soqutigisaqarluartuugami tatigineqarluartuusimavoq. Kommunerådimi Landsrådimilu ilaasortaasimavoq, kiisalu Grønlandskommissionimi ilaasortaasimalluni. Nikkulaat qitornaalu angutit inuutissarsiutit piorsarneqarnerani pingaaruteqarsimapput malunnaatilimmik, pingaartumik aalisarnerup tungaatigut. Nikkulaat marlunnik saqqarmioqarpoq, aappaa kunngimik aappaalu Røde Korsimik. Nikkulaat qangali toqoreerpoq, angut ataqqinartoq.

Magnus Therkelsen - Marnu, Akunnaami inunngorsimavoq. Marnu Aasianni efterskolemi ilinniartooreerami K.G.H.-mi ilinniartooqeriarluni ikiortitut allaffimmiutullu sulieriarluni Attumi Niaqornaarsummilu niuertorusiuvoq, kingornatigullu Aasiannut uteqqilluni. Ukiut ingerlaneranni kommunep allaffianut nuuppoq, maannakkullu suli kommunep allaffiani sulilluni ukiorpaalusuari atorfini qaffariartuaartillugu suliffigalugu.

Amajut Lundblad Akunnaami Niaqornaarsummilu niuertorusiuvoq. Ferdinand Brobert Kitsissuarsunni.

Tassalu niuertorutsinik oqaluttuarisinnaasakka tamaanga killeqarput.

Niuertorutsit niuertunngorput

Manna Pilersuisoq A/S-imi 2003-mi makkuninnga inuttagarput regionimi avannarlermi Aasianni aallaaveqartumi. Niuertorutsit siuliini eqqartoriikkama ilaminiisa atorfeqarnerminni taaguut »niuertoq« angumeraat, maannakkullu niuertuusut ukuupput:

Niuertoq Jan Inuusuttoq, Attu, 3955 Kangaatsiaq.

Niuertoq Marie Petersen, Ikerasaarsuk, 3955 Kangaatsiaq.

Niuertoq Wilhelm Lennert, Niaqornaarsuk, 3955 Kangaatsiaq.

Niuertoq Moses Willumsen, 3955 Kangaatsiaq.

Niuertoq Mikael Nielsen, Kitsissuarsuit, 3950 Aasiaat.

Niuertoq Anna Jeremiassen, Kangerluk, 3953 Qeqertarsuaq.

Niuertoq Sørine Sandgreen, Akunnaaq, 3950 Aasiaat.

Niuertoq Cecilie Abelsen, Ikamiut, 3951 Qasigianniguit.

Niuertoq Jane Villadsen, Ilimanaq, 3952 Ilulissat.

Niuertoq Dorte Lange, Oqaatsut, 3952 Ilulissat.

Niuertoq Taqqit Frederiksen, Qeqertaq, 3952 Ilulissat.

Niuertoq Birthe Eriksen, Saqqaq, 3952 Ilulissat.

Niuertoq Jens Lundblad, Niaqornat, 3961 Uummannaq.

Niuertoq Ole Løvstrøm, Qaarsut, 3961 Uummannaq.

Niuertoq Marie Møller, Nuugaatsiaq, 3961 Uummannaq.

Niuertoq Agnethe Dalager, Ukkusissat, 3961 Uummannaq.

Niuertoq Karen J. Skade, Illorsuit, 3961 Uummannaq.

Niuertog Isak Mathiassen, Saattut, 3961 Uummanaq.

Niuertoq Louis Trolle, Ikerasak, 3961 Uummannaq.

Niuertog Ingeborg Brandt, Iginniarfik, 3955 Kangaatsiaq.

Tassalu ukioq 2003 regionimi Aasianniit pilersuinikkut aallaaveqartumiit niuertuusut. Uku niuertut allatama ilamininngui ilisarimavakka, nunaali sumiittut nalunngeqaakka, nunaqarfiimi tamaasa tikittarsimaqaakka amerlasoorpassuariarlugit. Niuertut sulilluarnissaannik kissaakkumaqaakka, nunarput taama ingerlatillugu pinngitsoorneqarsinnaanngilasi.

Allakkanni pisarnera malillugu atagu niuertorutsit oqaluttuassartaasa ilaannik quinarsinnaasunik eqqaasaqalaarlanga: Ukiut arlaanni, uagutsitoorlugu upernaakkut imaroreersoq, niuertorutsit ataatsimeersuarmata angerlaas-

sorpagut. Uagut ilaasutta tamarmik niunissaat tikillugit ingerlasussaavugut. Taamani Aasiaat umiarsuaqaaqqammerput, ukiullu ilarsua maqaasineqarsimasut immiaarannguit tikeqqammerput, kikkullu tamarmik alutorilluarmatigit aamma niuertorutsit ataatsimiigiarsimasut alutoraat.

Uanga taamani Qeeqqami naalagaavunga. Angallatatta soorunami aamma innuttamik piumasaaqimmatigik immiaarannguanik useqartippaatigit. Aqqutaani, namminnermi akisussaaffigamikkik imminnut inussiarnisaarullutik qiimmakkiartorput. Tamanna tupinnanngilaq, imminummi ilisarisisaqaat ukiorsuarlu takusimanatik. Kiisami naapikkamik nuannaalaaralarunik ajunngilaq, ullumikkummi sulinngillat. Qungujulallutik tikittussaapput innuttatillu aamma mamarisaannik tikiussivigaat. Qiimmavissukasinnortut nunaqarfiit naggataannut ingerlalerpugut. Aqqutaani taanna niuertorutsit naggataavat nunani qanilliaruaaq inussiarnersigaluttuinnarpoq. Kinami oqassava, nammineq akisussaaffigai.

Sikusiullattaagatta arriilliorpugut, silali alianaaqaq upernaarpalaaq kialluni. Aamma peqqusilerpoq: »Mappera ikaarnissannut immerniarpara. Lastersi mappersiuk, kananiittut sinneri immiunniarpakka. Karsitaa toqquinassavarsi tikeqqaarluutiginiarpakka.« Sunaaffa iluassaqaatit. Ilakka peqquakka lasti mappeqqullugu, nalunngilarami itigartitsigaluaruma iluaqutaanavianngitsoq, siuliimi taamaalioreerput, qanorlu pisoqaralarpat sillimajumallunga tamaasa qanoq iliorneri. Sejlejournalimut ingerlaarnitta allattorneranut ilannguttarpakka, uagummi pisuunngilagut.

Aarit nunaanut qanilligaluttuinnarpoq. Lastip matua ataaseq peermassuk qujakutsooriarluni aqqariaralarluni aamma iluanut nakkartorsuuvoq, uffami taanna karsi ilaannakoq ilama qaqinniarat, kisianni nammineq uffa nakoreernikuulluni. Takanna nipaa, sunaaffa qutuni napigaa. Nuilerpoq tuia aakanna. Inuttakassaata kiinaa qalipaartiterluni. Nunaanut apuukkatta sikuq sinaavanut talittugullu K.G.H.-mi kiffaq tikiuppoq, inussiarneq. Ikisorlu naalagaa initaaniit qaqisorlu isigitsiariarlugu appiuppaa: »Kina kunikkakku?« Ilaana kunissisorsuaq, qutuni napillugu, kiinnani amiiarlugu. Aappaata assut annulluni nakkuteriarlugu oqarfigaa: »Aatsaat taamaalisumik takuiit?« Aatsaat imminnut takunngitsut.

Ilaanni aasarisseruttora aagut qaammat niuertoruseq nuunniartoq nuutsikkiartorparput. Silarsuaq alianaak, unnukkut taartuarsaaq, nunaqqataasa naggataartereermassuk aallarpugut. Aallaleratta innuttakuisa niuffiorrappaat amerlanaavillutik, mannalumi silarsuaq taarsilarluni qatsunganeq. Niuertoruseq naggataartitaq siimmassimaarpoq, nalunarani taassumatoorlugu sodavandisuinnarsimanngitsoq. Avalalersugut nunaqqataasa erinarsorfigaat

nuunniartuulluni assut ilungersunarunartumik, uagutsinnulluunniit malunniuttumik, tusarneqigamik. Amerlasoorpassuariarlunga nuutitsisarsimavunga, uangalumi nammineq meeraaninni atortareersimagakku nalunngilara.

Avalakkatta timitsinni seqqortaarput, silammullu aallartugut umiatsiat aquuteralaat illugiillutik ingiaqasiuppaatigut seqqortaarlutik. Soorunami uanga aquttarfimmiippunga ilakkalu tamarmik qaavaniipput. Mannalumi silarsuaq alianaak. Tassaana nulia meeqqanilu marluk silammukalersugullu aquani inissaminnut iseramik tupinnanngitsumik unganerup pianik aliasul-lutik, ittuat kisimi silamiittoq. Ingiaqatitta qimammatigut kinguningua bedstemanderput aqukkiartorluni iserpoq. Takugakkinuku ilai siuata qaani tunullutik assut illarusuppasissut taanna isertoq aquullu tigullugu oqarfigaanga: »Qanna alakkalaariassagit«. Alakkaleriarpara niuertorseq aliasuppoq, manittorpoq, qullii kuupput, imigassani simeerniarpa. Qungujukutsoorluna qiviarinnilu nipikitsunnguamik oqarfigaanga: »Ilaa, kiisami aapakaamik takoqaagut.«

Ilaanniaasiit upernaakkut niuertorutsit ataatsimeereermata angerlaassorpagut. Arlaliugamik imminnut sammisarlutik assut illartarluta nunaqarfiinut naasaaterusaarpagut. Mannalumi silarsuaq alianaak kialarsuaq, puisinnguit natsiit takusarlutigit. Uagut pilerigeqigatsigit ilaasuttalu nangartunneqimmatigut malersutsiartarluta marloraaarpagut. Ilumut nuanneq. Kaalerlutalu takanna neqit piumasunut, nunaqarfinnut pigaangatta usitsinnik niusilaariarluta ingerlaqqittarluta.

Unnuap qeqqata kingorna pingasunngoriartortoq nunaqarfiit ornigassatta naggataavanut tikippugut. Tassamiaasüt angallatagut imminnut inuulluaqqusaqattaakkamik nunngutaavat assut inuulluataartoq. Umiarsualivia sikuummat siku sinaava aportariarlugu mattuneranut pigatta unippugut pituttorlutalu. Kisianni siku assut putoqartiterpoq, uagutsitorlugu assut sullorsalik. Niuertoruserlu isumaqatigiippugut aatsaat ullaakkut usigut niussagigut qimussertussaqaalerpat. Taava niuertorseq ikaarnialerpoq. Oqaluuppara siku ilaatigut mianersornarmat ilama timmukaqatigissagaat imaluunniit timinnguatsigut sikukkuulaariarluni qaangukkut illut tungaannut ingerlaannassoq ulorianannginnerummat. Oqarpoq: »Aatsaat sikumik taamaattumik takunngilanga. Qaninnerusoq ajorunangilaq, sussa ilaqarnanga.« Oqarfigaluarpara tuumilluunniit sillimmaseqqullugu, naamik piumannigilaq ajornerit tamarmik ersimmata. Iluarisaanik pitiinnarparput una killitassaangimmat. Ilaasut inaanit anillariallarami ila, naasoq tigummaa sikkernerikkami. Qanoruna oqalersoq: »Nuliamaana pissaa. Asanninnerunngooruna naasua.« Naluara sumit pisimaneraa, taamanimi pisiniarfinni naasunik najoqqutissa-

qarneq ajorpoq. Immaqa ilaquuttaminit immaqaluunniit arlaanniit. Timmut aallarpoq asanninnerup naasua tigullugu. Suna ajorpa. Ilagut isaasut uagut bedstemanderpullu aquttarfimmit sissuilerparput. Alarsimatsiarlugu qiviarpara, taamak peqanngilaq. Tassa kisimi asanninnerup naasua sikup qaani putorsuup killingani. Naak inutaa? Ilagut kalerrillugit aniasullu asanninnerup naasuata killingatigut napaavaarami qanga qillinnguarsi, erniinnarlu sikup qaanut qaqilluni. Suaartarlugu aggeqquniaritsinni timmut aallarpoq asanninnerup naasua qimaannarlugu. Ilatta malikkaat tuulerlutik uagut asanninnerup naasua tiguinnarparput. Qujanaqaarmi ajorani nunamut apuuppoq, ullaakkullu asanninnerup naasua nunassaminut inussaminullu apissippoq.

Ila, oqaluttuassat quianartut amerlagaluqaat, nuannersorpassuuppummi atorsimasagut. Qularinngilara suleqatigisartagarpasuatta aamma uagut quianartorpassuarnik oqaluttuassartaqartikkaatigut. Ilami atatsimoortarnerpassuagut pappiararpassuit atorlugit allanneqarsinnaagaluarpud.

Taamani niuertorutsit niuertunik illoqarfimmi najugaqartunit taamanitoorlugu niuertorqarfimmi najugaqartunit qullersaqarput. Ilami taakku niuertut sulisunut Handeip ataani sulisunut naalagarsuupput, tupinnartumimmi oqartussaaffeqarsimagunarput, taamanilu niuertoqarfiit asimioqarfitik naalakkersugaraat tamarmik niuertoqarfimmi niuertuusut. Taamanimi maannakkornit pissutsit aqqissuussinerlu allaaneroqaat.

Maannakkut nunaqarfimmi niuertut aqqissuusseqqinnerup kingunerisaanik pitsaaneroqisumik ingerlaaseqarput. Nunaqarfimminni niurneq akisussaaffigaat ingerlatsineq tamaat. Oqaaseq niuertoq tamakkununga atussallugu tulluarluinnarpoq. Soorunami nunaqarfimmi niuertut aamma qullersaqarput, regionimi attavigisaminni distriktschefimik taaguuteqartumik. Taakkulu aamma Kalaallit Nunaat tamakkerlugu qullersaqarfeqarput Sisimiuni najugaqarfeqartumik regiondirektørimit qullersaaffigineqartumik. Tassanilu maannakkut qullersaavoq ilisarimalluagara direktør Gerhard Petersen. Geerti Aasianni nuannersumik suleqatiginikuuarput, inuk paasiniaasoq, qiimasoq, inussiarnersoq qullersaralugu nuannersoq. Geerti ukiorpanni sulereersimagami maannakkut atorfigisaminut naleqqulluinnartuuvoq, maannakkullu sulisunut nuannerunaqaaq malugisimallugu suliffiup pitsanngoriartuinnarnera, aamma atugarissaarutitut peqqinnissamullu iluaqutaalluurtussa.

Avannaata regioniani distriktschefiuvoq Peter Fleischer, manna Aasianni najugaqartoq. Piitaq Uummannarmiuvoq.

Taamani niuertorutsinut, ullumi niuertunut, oqaluasaalernerama tamaanga naasariaqalerpara, sulimi allanik ilassaqarpoq.

Allakkeriviit ullumikkut Post Greenland, Tele Greenland

Taamani allakkeriviit atorallarmata suleqatitta pingaarnert ilagaat. Ilami sulii allakkeriviit atorput. Oqarli peqqeqqaartariaqarpoqateq nutaaq taajumallugu, tassa Post Greenland, Tele Greenland. Ilaa ajornaqaaq! Taamani allakkeriveqarallarmat suleqatigiilluarpugut. Ilami sulininni allakkat tonserpassuit usisimavagut, allagarpassuusarpummi. Ila, kisianni poortorneri ilaanni assigiinngittartut, ilai poorujussuit, ilai puussiannugit, tassami sumi angallammiikkaluarutta aallalernerit tamaasa allakkanik nassartarpugut.

Qanga 1940-up kingornagut, ilami 1970 tikillugu, pingaartumik nunaqarfinnut amerlasoorsuartut oqaatigineqarsinnaanngillat, pingaartumik ukiumi Avannaani qimussimik allakkisartoqanngippat. Kisianni qamuteralaat atuutilermata, soorlu Aasiaat eqqarsaatigalugit ukiumi allakkat ingerlaartinneqartalerput atuisunut malugusuutaaqisumik. Aammalumi timmisartut qulimiguullit atulermata allakkat sukkasuumik ingerlatinneqartalerput, aasaanerani Avannaani umiarsuit usisaatit aammalu ilaasartaatit atorlugit. Kiisalu nunaqarfiit akornanni nioqqutissanik pajuttuutit, ilaasunik angallassissutit atorlugit sukkasuumik ingerlatinneqartalerput tamanut malugusuutaaqisumik.

Maannakkulli ingerlatsineq ima pitsaatigaaq aqqqissusseqqinnerup kingunerisaanik nammineq timmisartuuteqarlutik nunatsinni illoqarfippassuit ullormut tikittarlugit, taamaalilluni allakkat pilertornerpaamik aammalumi nassiussat inussaminnut apuussinnaalerlutik. Tamanna nunatsinni isorartoqisumik sulissussineruvog kusanarluinnartoq. Tamanna inuiaqatigiit Kalaallit nuannaarutigalugulu tulluusimaarutissaraarput, ilami sulissunneqarneq pitsanngungaarmat kiisa ulloq ataaseq tigusassagut tigunggikkaangatsigit naammagittaalliortalerpugut. Meeraagallaratta oqartarnitsituut itigut tasitittaratsigit. Ilaa ajornaqaaq! Taamatut aqqqissuussineq suliaavoq kusanatoq suliffiutilinnut naamminersortunut, aalisartunut atuisunullu allanut iluaqutaaqisoq nunatsinni isorartoqisumi.

Qanga qimussimik ukiuunerani allakkisartoqartarsimavoq pisarioqisumik, illoqarfiit nunaqarfippassuillu aqqusaartorlugit ullorpassuit atorlugit ingerlanneqartarsimammata. Maannakkulli ulloq ataaseq atorlugu allagarpassuit tonsit arlariaat naammassineqartarput ukiuunera aasaaneraluunniit apeqqutaatinnagu. Ajoraluartumik angakkortagut unnia timmisartut atorfissaviinut uggornaqisumik atortarsimanningsigit.

Maani Aasianni allakkeriviup aalajangersimasumik nunaqarfiit arfineq pingasut sullitarai. Nalunngilaralu allakkat sukkasuumik periarfissat siulliit tamaasa atorlugit ingerlatinneqartartut, taamaalillunilu illoqarfinnut ingerlatsinerup sukkaqataanik nunaqarfinnut sullitaminut ingerlatsisartoq. Oorunami aamma nunap inneranut, kiisalu nunanut allanut aamma sukkanerpaamik ingerlatsineqartarluni, tamatumalu saniatigut nassiussarpassuit soorunami sukkanerpaamik ingerlateqqinneqartarlutik.

Maani Aasianni allakkerivimmi pisortaavoq maani nunaqartoq Susanne Schmidt, Suusaat, Killerni inunngorsimavoq. Suusaat piniartorsuit tusaamasat kinguaaraat. Aataa Ole Schmidt tusaamasaavoq, qanga Killerni umiat anorersuarmik ajunaalersut angajunilu Isak Schmidt marluullutik qaannamik annaanniarsimammatic, inuisalu ilaat annaassimallugit, naak ajoraluartumik ilanngui ajunaarsimagaluartut. Suusaap ataataгаа Jørgen Schmidt, anaanagaalu Julie Schmidt, inunnguutsiminit Johnsenimik kinguliaqartoq. Suusaap aataa Ole Schmidt ataataalu Jørgen Schmidt tamarmik marlunnik kunngimit saqqarmioqarput. Uanga nuannaarutisarlugulu upperigakku aamma nunaqarfeerannguani inuusimasut angusaqartarneri, takornartaanngilarmi nunaqarfinnguani inuusimasut atofinnik angisuunik atorfeqalartarnerat akisusaaffimminnillu paarsilluartarnerat nuannersoq inuiaqatigiinnut kalaallinut pingaarutilissuaq. Tamakku ataqqigakkit aternik taasaqartarpunga.

Allakkeriviit oqaluttuassartarpassuaqassagaluarpuit inuppassuillui tassani sulisimasut soorunami aamma oqaluttuassartaqassagaluqaat, tassami umiatsiarsuarniit tingerlaataannalinniit pujortuleeqqanut motoorilinnut, umiarsuaaqqanut, umiarsuarnut, umiarsuarnut ilaasaatinut anginernut mikinernut kiisalu ukiumi qimussimiit qamuterallannut, qaannamiit timmiartumut, tamakkorpassuit tamarmik allakkerivinni atorneqarsimapput.

Maani Kalaallit Nunatsinni allakkanik nassiussanillu ingerlatsineq soorunami aamma nutarterneqartuarpoq, angusallu ullumikkut kusanartuupput. Allakkeriviit suliffiupput pinngitsoorneqarsinnaanngitsut, nunamut sumulluunniit pigaluarutta pinngitsoorneqarsinnaanngitsut. Maani nunatsinni siammaseqisumi allakkeriveqarnerup tungaatigut angusaqarsimvugut imaannaanngitsumik kusanartumik.

Alleriveqarnikkut Aasianni qullersaqarneq Nuummi qullersaqarfeqarpoq, nalugakkuli oqaatigisinnaanngilara Avannaanut tamarmut qullersaqarfiunersoq, kisianni isumaqarpunga nunatsinni tamarmi pitsaalluinnartumik ingerlatsineqartoq. Miserratiginaguli oqartariaqarpunga aamma uanga uannut isigalunga malinnaanniarnera ajornartorsiutigisarakku, ilami K.G.H.-mit tamanik ingerlatsisumi aallartissimagaanni nutarterinerup pilersitai aterpas-

suit maannakkut soraarninngornerup kingorna akuuffigiunnaarlugit malinnaaniarneq ilaatigut ilungersunarpoq, ilisimasannguakkali aniatippakka. Nuannerpusi, sulilluaannaritsi.

Billitsileriffiit ilaaniartarfiit

Uanga sulilenera sioqqullugu pisimasut nalugakkit qanoq iliortarsimanersut soorunami oqaluttuarisinnaangilakka. Aammalumi sulinerma ingerlanerata ilaani kiffaannartut ingerlanerma nalaa oqaaseqarfigisinnaanagu, taamani inuttalersuinermi pissutsit allaagallarmata akulerutinneqarneq ajoratta. Kisianni nalunngilara aamma naalagaasut billetsinik peqartinneqartartut ilaasut pisiassaannik maannakkorniit allaannerujussuarnik aningaasat angissusii malillugit suliaasumik, uangami naalaganngorama angumeraakka atorlugillu.

Taamani qangaanerusoq ilaaniartut angallatit naalagaanut ilaaniartarput, pingaartumik nunaqarfinni, taamanitoorlugu niuertorseqarfinni asimioqarfinnilu, aammalumi niuertoqarfinni. Niuertoqarfinnili inuit ataqqisaasut qallunaat imaluunniit atorfillit qallunaatut oqaluttartut niuertussat oqaatigisarpaat. Taannagooq ilaasoq tassa inerpoq, naami billitseqarpoq, taannalu pitsaasumi ineqassaaq.

Ullumikkut ilaaniartarfiit aamma nutarterinerup ilanngussimavai. Unali qularutissaanngilaq qaqugorsuarmut oqaatsit ukua atorneqassammata: Billetsileriffiit ilaaniartarfiit. Maannakkut oqaq peqeqaartariaqarpoq imalu oqarluni: Arctic Umiaq Line A/S Billetkontor. Aamma paasiniaaniarutta sianiinnassaagut trafikoplysningimut. Ajunngilarmi ilikkarnerussaagut. Ilami kisianni Kalaallinngooq Nunaanni kalaallit oqaasii pingaarnertut oqaasiussapput, soqutaanngilarli silarsuarmioqatitsinnut ammasuussagutta taamaaliortariaqarpugut.

Aasianni Arctic Umiaq Line Avannaani Region Nord immikkoortortaqarfiuvoq sullitalarugit avangga Upernavimmiit kujammut Kangaatsiap kommunea ilanngulugu. Tamanna aaqquissuussinerup kingulliup nassataraa. Taamatut aaqquineq nassataqassaaq malunniutereerlunilu ajunngitsumik ingerlatsinermik kinguneqarumaartoq. Unali suli nalunangilaq, angalanar-

tut imaluunniit angalanialuarlutik utaqqisuniittartut silaannakkut umiarsuartigullu suli amerlavallaqaat ingerlatsinerlu akisoqaluni. Tamanna iluarsineqartariaqaraluarpoq, pikkorissorpassuuppummi. Region Nord Nuummi qullersaqarfeqarpoq. Qullersaavoq projektchef Jette Larsen, Aasianni region Nord-imi pisortaavoq Karen Kleemann.

Takornariat aammalumi nunatsinni angalaniantartut amerliartuinnartut eqqarsaatigalugit aaqqissuussineq ingerlanneqartariaqarpoq. Soorunami aamma nunarput inuttusiartorpoq, takornarissallu amerliartortinneqassappata isumaqarpunga immakkut angallassineq pingaarnerpaatut nunatsinni pitsanngorsartariaqartoq. Nunarput tamarmi aqqusinersuaqalernaviangilaq, aammalu mittarfissuarnut qaqugu akissaqalissaagut? Ila, »iluarsisariallit aaqqitassagut amerla« gunaqaat. Puigornagillu akunnittarfiit akersui pisortat sulisuinut angalasunut inissiat inunnut 56.000-inut naleqqutinngitsut angalasunut takornarissanullu millioneeriunngitsunut naleqqussakkamik ilaasariaqarmata. Kusanartorsuit pisuut pisortallu inigissavaat, taakku naluagut, nipangiinnarlanga. Ilaaniartarnermulli tunngasumik qungujunnalaarsinnaasumik naggataatigut eqqaasaqalaaginnarlanga:

Nunaqarfiit arlaannut unnukkut tikikkatta ilaasussat allassimaffiat taamani niuertorutsip sulisuata allakkanut ilanngullugu tunniuppaa, nunaqarfimmimi tassani utimut ingerlanissatsinni ilaasussat allagartaat tigusarparput. Ilaasut allagartaat misissorlugu paasilerpara ikinngut qullerpaalluni allassimangaalerami. Meeraaqatigiissimavugut inersimalernitsinnut kammalaati-giilluarluta, tamannalu atorluarniartarpar. Qanormiaa aqagu pisoqassava? Tupaallaatigigigaana ikinngutip kinguliaqutai tulliliullugit tallimat allassimammata, inersimasut pingasut, meeqqat marluk.

Nalunngilara ikinngutiga qaammatip missaani siusinnerusukkut nunaqarfimmut tassunga ilaasoreersimallugu, aamma nalunngilara taama sivistutisumik tikeraarsimagunarami milliuuneriujunnanngitsog, misilittagaqarfigereerparami. Ataguli aqagu ullaakkut paasissavarput.

Ullaakkut arfineq pingasunut aallartaratta arfineq marluniit sulilersarpugut, ilaasussat ikiorartillugit pisataallu inaalissorlugit. Aarimmi ikinngut tikiuppoq tallimanik kalitaqarluni. Ila, saangisisimaarami inussiarneq. Ingerlaannaq ikigami ornippaanga oqarlunilu: »Kammalaat oqaloqatigilaarlakkit.« Erniinnaq paasereerpara suna pigaa, nalunngereerparami milliuunee riujunnanngitsog. Taava oqaqqippoq pikani aquttarfiani oqaloqatigiumlunga. Piaaralugu oqarfigigaluarpara: »Ajunngilaq tamaani.« Naami, kisianni aquttarfimmi. Ajunngilarmi. Nunaqarfimminit ilaaniarpoq ilaqquttani tallimat ilagalugit inuuissioarnis-

saminut qaaqqusani. Qaammat naalerpoq, qaammatillu ulluata aappaanni inuussiortussaavoq. Ilaanissaminnut akissaqanngillat, ilu Moornerarlunili neriorsorpaanga qaammat naappat akiliissalluni ilanilu. Ajunngilaq, aqqutaani niusussaapput nunaqarfialatu tungaanut ilaasussagut ajunngillat. Aamma oqarfigaanga tuttunniarniarami pisaqaruni tunikutsuussalluta Aalajangerpungali tassa naakkinninnera taanna kingulliussasoq, sallusarneq misigisariaqarpaa. Tassalumi ikinngutigat kalitaalu ilaatiinnarpakka aqqutaanilu aliikkutarilluarlugu. Ilami aamma taamani 55-inik ukioqalersussaavoq, niulermalli oqarfigaara kingorna niuertoruserlu salloqittarpatigut ilaginnarneqassanngitsorlu. Neriorsuivori qaammat naappat akiliiumaarluni, tuttunniarunilu tunikutsoorniarluta.

Sivitsorpoq, inuussioreerporlu. Tikittaraluarlugut nunaanut, naamik akiliartortumik takkuttoqarneq ajorpoq. Aalajangersimavungali ikinngut pinngitsoornanga misigitissallugu. Aarit ullut arlaanni nunaqarfimmut tikeraarfigisimasaanut tikippugut. Ila, ikinngut timangiutingaarami kiagussalaartuinnaavoq, eqqii pavaniipput qungujulangaarami. Oqarpoq: »Aqagu ilaaniarpunga llulissanut tuttuerniarniarama. Aasiaat tungaanut ilaasussaavunga.« Qangami qujanannguarsi, paasisariaqarpaa ilaaneq akeqarmat. Qangami aqagussaq erininannguarsi.

Aqaguani ullaakkut ikinialermat aperaara billetseqarnersoq. Oqarpoq: »Naamik, niuertoruseq oqarfigigakku maani pisinnaassallunga.« Paaserusuppara ikinngutip uukapaasiareqqinniarneraanga. Naamik, massakut pisassani pissavaa. Aallarpugut, suna ajorpa. Siullermik ikinngutima tuttuutai qanoq amerlatiginersut misissorpakka terlinganiit. Kingornatigut ikinngutigat qaaqquara oqarfigalugulu billetsissani akilissagaa. Aarit, aasiit piumminik oqarpoq: »Aasiannut pigutta akiliissaanga, massakut ooriuteqanngilanga.« Uangali sallunialerpunga, oqarfigaara: »Kingullermik arfiniliullusi akiliinnginnassi oqarfigaakkit imannak, niuertoruserlu salloqittaqqikkutsigut un- nerluutiginiarlutit. Niuertorutsimut oqarsimavutit maani billetsiniarlutit. Massakut akiliiniangikkuit Aasiannut tikinnissatsinnut nalunaarutigissavakkit radiokkut. «

Ikinngutinnguara paasilerpara annilaangalersoq, uangalu oqarnianngilanga salloqittarlugu, tuttuminiutaami pualasuut mamarunarteqaagut, nalunngilaralu akiliinngikkutta usserunnarnagit, pisinianngilangali. Qanoruna oqalersoq: »Kammalaat, tuttuminernik naammatsillusi piniaritsi, illit nammineq qiniinnassaatiit.« Takoreerpakka tuttuutai qanoq kusanartigisut. Piaaralugu oqarfigaara: »Illit nammineq tuniartigut.« Oqarpoq: »Qanoq angitigisumik tunigussi akiliissanngikkaluarpunga?« Piaariinnarlugu oqarpunga: »Akiitsuit

nalinginut.« Qanoruna oqalersoq: »Quttoraq, taleq najungasullu illui ajunngillat?« Oqarpunga: »Sallunaveeqqutaagunik ajunngillat.« Nalunngilakka tuttuq neqai qanoq akisutigisut, sapinngisarali tamaat malunnaarsaarniarpunga. Ikinngutigiga kingorna paasitikkumaarpara. Isumaqatigiissutigaaqut taakku tunniunniagai akiliutaatut tiguinnassagigut. Tassa taamatut isumaqatigiippugut.

Ukiut tulleriit qaangiuttut ikinngutinnguara tikissimasoq naapikkakku uagutsinnut pulaartippara siunertarlugu anngiiarfiginiarlugu. Unnukkaa nuannaalaarluta oqaluttuuppara uukapaatittarmanga qanoq iliorfigisimallugu. Oqaluttutereeranni isigeriarlunga oqarfigaanga: »Aammamiuna illit inupiluissuusutit, aali ajoqip ernera!« Uangalu akillugu oqarfigaara: »Aamma illit ajoqip erneraatit!« Ataataa tiguinnagaalluni ajoqiusimammat. Imaallaat naggataagut illarujussuarpugut.

Radioqarfiit

Umiarsuaaqqat radioqalermata kingornatigullu mikinerusut radioqalerlutik angalasunit tamanit radioqartunit radioqarfiit atorluarneqartorujussuupput. Imaannguatsiarpoq Avannaani umiarsuaaqqat radioqartut siullersaat Aasianni aallaaveqartoq Fylla 1940-up ingerlatilaarnerani radioqalersimasoq aallakaatitsisartumik tigooqqaasinnaasumillu. Taamani Fylla nunatsinnut ungasissuliartaatitut atorneqarpoq qavunga Kujataaniit avunga Avaner suarmut angalasarluni.

1950-ip kingorna allat anginerusut angallatit radioqalerput. Tassani K.G.H.-p angallatai eqqarsaatigaakka, 1950-ip naajartornerani 1960-illu ingerlanerani mikinerusut pisaartorlutik, tamatumalu kingunerisaanik K.G.H.-p angallataasa radioqartut aallarnertik tikinnertillu nalunaarutigisalerpaat, taamaalilluni angallanneq sinerissami malinnaavigineqalerluni. Ukiullu ingerlaneranni piumasarisat sakkortunerulersinneqarput. Aallarneq nalunaarutigigaanni qaqugu ornikkamut tikinnissaq ilaasullu qanoq amerlatigineri ilanngunneqartalerlutik, taamalu tikiffissamik kinguartooraanni nalunaanngikkaanni 1/2 tiimi qaangiuppat radioqarfimmiit kalerrisaarneqartarput qaqugu tikinnissaat paasiniarlugu. Taamani pissutsit taamaapput.

Radioqarfiit annertoorujussuarmik angallannermi iluaqutaapputattaveqaa attaveqaatitut, pingaartumik ungasissumi sivisoorsuarmik angalagaanni. Assigiinngitsutigut attaveqaataapput pinngitsoorsinnaanngisagut, suleqatigaarput pinngitsoorneqarsinnaanngitsaq. Ikiortariaqalerfinni, nuannaarnartuni angalasunit radioqarfiit pinngitsoorneqarsinnaanngillat. Suliffeqarfiit sulluunniit angallataatillit pinngitsoorsinnaanngilaat ujaasinerni allarpassuarnilu. Aammalumi uagut angalasut ilaanni radioqarfiit atorfissaqartilertarpaatigut, taamaattumik suleqat taanna nuannersoq taamatut qujaniutitut eqqalaarpara.

Politeeqarfiit

Qangaanerusoq politiit angallataat mikisunnguugallarmata illoqarfinni tamani immikkut angallateqarput. Angallatit tamakku 30 fodinik angissuseqarput sakkukitsunnguamik motooreqarlutik. Piginnaasat, pingaartumik silarluttumi, annikitsutut oqaatigineqarsinnaallutik. Aamma Aasianni taamaassimavoq, oqartariaqarpungali inuttai piginnaanertoorsuusut angallatinguaminnut allaat naleqqussorinanngitsunik naammassisaqartarlutik. Inuit nersornartut. Ukiunili kingullerni angallatitaartorsimapput piginnaanertoorsuarnik. Tamanna maannakkut sulisuusunut pitsaasumik kinguneqassaaq.

Eqqaareerpara qangaanerusoq politiit angallataat mikigallarmata inuttai nersornartuusut. Tamanna ilumoorpoq, taamaattumik pingaarutilimmik ujaasisoqartillugu K.G.H.-p angallatai aamma arlalippassuartaigut atorneqartarput, pingaartumik maani Aasiaat politeeqarfiani annertoqisumi. Aammalumi upernalernerani sikup aserortilernerata nalaani. Taamanimi maani K.G.H.-pangallatai arlariiusut anginerullutik piginnaaneqarnerupput. Tamanna arlariilluta taamani naalagaasugut misilittagaqarfigaarput. Aammalumi radioqarfik nalunaaruteqaraangat ujarneqartunik ujarneqartut angallavitta eqqaaniippata tamatigut pisussaanerput malillugu sissuertuarneq ingerlatilertarparput.

Taamatut pisussaasutut misigisimalluta suleqataaneq ukiorpassuarni ingerlassimavarput, ilaatigullu suliamik ingerlatseqataasarnitsigut nuannersumik naammassinneqataasarsimalluta. Uanga naalagaaninni maannakkutuut

isumannaallisaaneq inngikkallarmat pujortuleeqqani aquuterallannilu radiot atorneqanngikkallarmata angalasorpassuit ajortoorsimallutik ingerlaqqinneq ajulersimasut naammatoorlugit ilaatigut ornigarinngisaraluannut ingerlateqqittarsimavakka. Tassa ujarneqartussaagaluit naammattoornerisigut ikiorlugit ujarneqarnissaraluat pinngitsoortittarsimallugu qujanartumik, nalunngilarpummi ujaasineq akisuujummat.

Tassa qangaanerusoq pissutsit taamaapput, ujaasienq ilaatigut annertoorujussuaq pilersinneqartarsimalluni. Qujanaqaarlu maannakkut atortorissaaruterpassuit kingunerisaanik suut tamarmik pilertornerusumik ingerlanneqartalmata.

Uku attorneqaatigisimasakka marluk ilanngutilaarlakka: Ilaanni maji qaammataaga ullaassakkut Aasiannut tikingajalerluta aqullunga takulerpara sikualuit akornanni umiatsiaq aquuterallak inuttaqarani assut sukkasuumik kaavittoq. Erniinnaq ilakka najoqqaasut kalerrippakka, paasivarami arlaannik pisoqarsimasoq. Ornillugu tikikkatsigu inuttaqanngilaq, aquuterallak mikisoq 40 HK-mik motoorilik inimit nikissanani sukkasoorujussuarmik kaavippoq. Ilaanni nissiit atorlugit umiarsuaaqqap saneraanut taliseriarlugu motooria unitsippaat. Inuttaq qinerlutigu takulerparput annoraavata nasaasaata pullarserninnguata puttatikkaa. Tassalu takullugit umiatsiat arlariit avatitsinniit ornikkaatigut. Erniinnaq tikiummata arlaata umiatsiaanut qaqitipparput, toqoreersimavorli, kisianni suli issorarsimanani. Illoqarfik nuereersimagatsigu sukkanerpaamik timmukaatsipparput, uangalu radiokkut politiit kalerrippakka, ajoraluaqaarli uummarsaaneq iluatsinngilaq, toqusimavoq.

Soraarninngungajalerlunga piniartorsuaq ikinngutigaa tusarpara ujarneqalersoq. Tamanna tupaatigaara. Nalunngilara angallarissorsuusoq. Ullut tullerriaat ujarneqarpoq kinguneqanngitsumik. Sila pujortarsimavoq, uangali naatsorsuutiguaannarpara nunamiissasoq, aquuterallammik angalasimavoq. Radioqarsimanngilaq, uangali naatsorsuutiguaannarpara arlaanni nunamiissasoq. Angallavigisimasaa ilisimalluinnarpara aamma sarfap qanoq ingerlasarnera, taamaattumik angallavigisimasaata qanittuatigut ingerlagaangatta suna tamaat sissuertarparput qinngutit isigullu atorlugit. Ullut arlariinnguit qaangiuttut Aasianniit aallarpugut. Taamani ilaasartaammi naalagaavunga. Aallarnitsinniit akunnerup affaa suli qaangiutinngitsoq ilaasut ilaat oqarpoq: "Pikani kangerliumaninnguup qinguani umiatsiaq takugigalu tarripparput." Erniinnaq sangulluta nuigatsigu qinnguserpara, ilisarnassusia, taassuma ujarneqartup umiatsiaa. Anorlermat saqqaanut uiariarluta ilakka gummibâdimik ikaartippakka. Tarrisimalaariarlutik nuigamik oqarput inuttaq umiatsiaata timaaniittoq, kisianni toqungalluni. Tusagaq nanertinnartoq aappaatigullu

eqqissiallannartooq, ikinngutimami timaa nanivarput nunamilu ilineqassaaq.

Erniinnaq Aasianni politiinut radiokkut nalunaarpunga sumiinnerpullu eqqortumik nalunaarutigalugu. Ulloq taannarpiaq politiit angallataat avasissumi ujaasivoq. Kalerripparput, ornilerpaatigullu. Aamma Aasianniit politiit umiatsiamik ornippaatigut. Politiit angallataata tikiunnissaat utaqqivarput. Tikiukkamik timi toqungasoq umiatsiaalu tiguaat Aasiannullu ingerlallugit. Uagullu ingerlaqqippugut, neriutugalugu eqquuppoq, piniartorsuup taassuma angallavini sarfarlu nalunngilluinnarpai avammukarnaviannngilarlu pujoraluarpalluunniit. Kisianni benzinaarussimavoq. Iputeqarporli, taakkulu atorlugit nalunanngitsumik Aasiaat angungajassimavai, utoqqaagamili nukissaarussimavoq, taamalu inuunini naasimallugu.

Taama politeeqarfimmut suleqatiginnittarnigut annikikkaluartumik eqqaatsiarpakka.

Peqqinnissaqarfik

Sulileqqaarninniilli peqqinnissaqarfik sullittuurtuuarput, qularnanngitsumik inunnik ikigisassanngitsunik, tassami nakorsiartorpasuit ilaasorisarsimavagut, pingaartumik ukiuni kingullerni nakorsaqaarfiit angallataarummata inuppassuit ilaasorisarsimavagut siumut utimullu. Uanga pajuttaatini ilaasartaatinilu naalagaasarsimagama oqartariaqarpunga aasap ingerlanerani ilaasutta affaat nakorsiartuusarmata. Tassami sikuerneraniit sikuneranut inuppassuusarput, ukiuni 43-ni sulininni tuusinterpassuit ilaasorisimassavagut, tassunga ilannguppakka kigutileritikkiartortut.

Ilaasut nakorsiartut soorunami aamma assigiinngittaqaat ilaatigut nallinnartunik ilaqartaramik qasukkunnartarlutillu, pingaartumik pajuttaatiniilluni nunaqarfinnut uneqattaarluni ingerlaarluni. Tamatigulli taamaattanngillat, pingaartumik angerlartut qiimasorsuusarput. Uanga sulininni misigisakka assigiinngeqaat. Angallatigisanni toqusoornit aammalu meerartaartooneq tamaasa misigisimavakka. Oqartariaqarpunga alianartut nuannersullu misilissimavakka ukiorpassuarni angalaninni.

Taamatut sulininni sivisuumi, ilami oqartariaqarpunga ukiorpassuarni at-tuumassuteqarfigisimasakka sapinngisannik eqqortumik iliorfiginiartarsi-

masakka matumuuna qutsavigaakka uannut tatiginnillutik suliannik naammassisimasannik uannut qujassuteqartarsimanerat pillugu. Aammalu inuppassuit ilisarimalersimasakka Tunumiit Avannersuarmut uummatinnik pisumik ilumoorlunga qutsavigaakka.

Kingullerpaallugillu sulinerma saniatigut suut suleqataaffigisimanerlugit eqqartulaarusuppakka.

Sulinerma nalaani saniatigut suleqataaffigisakka

Ukioq 1966-imi naalaganngortinneqarama aamma ukioq taanna angallatit naalagaasa peqatigiiffiat pilersinneqarpoq. Soorunami ilaasortaaffigilerpara suliunnaarnissaralu tikillugu ilaasortaaffigalugu. 1970-imi ataatsimeersuarnermi ilaaqqaarpunga, taamanikkullu qinersineqarmat siulersuisuunernut ilaasortanngorlunga aammalu aningaasarsianik isumaqatigiinniaqataasartussatut toqqarneqarlunga, taamalu ukiuni 23-ni ingerlaannartumik siulersuisuunerni ilaasortaaffigalugu, ukiunilu 12-imi siulittaasutut sulisimallunga. Tamanna suliffimma saniatigut ingerlassimavara, qujanaqisumilli suliassaqarlunga angalasarnikka suliffimma akuerilluartarsimavai. Soorunami taamatut angalasarnerit tamaasa peqatigiiffiup akilertarpai.

Peqatigiiffik umiarsuit naalagaasa aquttuisalu peqatigiiffiat kattuffiuvoq nammineerluni akissarsianik isumaqatigiinniartartoq. Kisianni aana nuannersua, peqatigiiffik kattuffeqarfiusoqaningsaanik tapiissutinik qinunngisaannarmat. Siullermik Kalaallit Nunaata Ministereqarfianut kingornatigullu Namminersornerullutik Oqartussanut. Peqatigiiffik ilaasortat akiliutaannik imminut napatissimavoq ukiorpassuarni uanga suleqataanerma nalaani.

Taamaakkaluartoq ukiut ataatsimeersuarfissat nalleraangata piffissaq eqqorlugu ataatsimeersuartarpugut sapinngisamik ilaasortat amerlasuut peqatigalugit. Nuannertaqaarlu taama ataatsimut katerisimaaleraangatta uatsinnut nakussassaqatigiittaratta nuannersumik. Tamattami suliffeqarfiit angallataateqarput, taamaalillutalu suliffigisatsinni ingerlatsinerit arajutsisi-maneq ajorpagut uparuagassallu peqatigiiffippat aqutigalugu uparuagassat uparuartortarlugit, taamaalilluta uatsinnut suliffitsinnullu iluaqutissanik

naammassisaqartarluta. Ataatsimeersuartarnigut nuannersut assigiinngitsuni ingerlattarpagut, soorlu makkunani: Qaqortumi, Nuummi, Kangerlussuarmi, Sisimiuni, Aasianni pingasoriarlutalu Danmarkimi. Qutsavigisassarput tassaavoq uanga nalinni tassa K.G.H. aamma KNI, taanna nunatsinni angallataateqarnerpaasimavoq, taassumalu sulisuni pikkorissartarpai isumasioqatigiisillugillu, ukiuuneralu eqqorlugu taamaaliortarmat amerlanaarluta ataatsimeersuartarpugut iluatsikkajuttaratsigu, soorunami isumaqatigalugu. Ilassagullu suliffeqarfinniit allaneersut aggersiinnartarlugit, soorunami nammineq akilikkatsinnik, taamalu amerlanaarluta ataatsimeersuartarluta.

1979-imi qinersineqarmat ilagiit sinniisaannut ilaasortanngorpunga, sulilumi maannakkut ilaasortaallunga. Qinersivinnili marlunni qinigassanngortissimanngilanga, maannakkullu ukiut 16-it tungaannut ingerlavunga. Suleqataaffigalugu nuannerpoq. Ila, kisianni soorlu Inatsisartut tungaaniit suliffik taanna iluamik isigineqanngitsoq aningaasaqarnerup tungaatigut. Tamanna suliniartuulluni ilungersunarpoq, aamma tassani isumagisassarpasuaqarmat aningaasanik naleqartunik.

1971-imi Aasianni angajoqqaat peqatigiiffiat pilersinneqarmat siulersuisunut ilaasortanngorpunga aningaaserisuullunga, ingerlaneralu tamaat aningaaserisuuffigalugu. Peqatigiiffik taanna assigiinngitsutigut illoqarfiup iluani iluaqutaaffeqarsimavoq. Taamani meeqqat Danmarkimut atuariartortinneqartarput. Taakkununnga aningaasanik tapiissuteqartarpugut imaluunniit ikiorsiarpugut. Timersortartunut, pingaartumik sisorartartunut tapiissuteqartarpugut, assigiinngitsutigut meeqqanut angajoqqaanullu tunngasunik ikiuuttarpugut. Akissarsisutut nuannaartarpugut ikiuunnitsigut nuannaarutissiigaangatta. Peqatigiiffik 1990-ip aallartilaarnerani maani Aasianni peqatigiiffiit amerlivallaarnerat pillugu aningaasannanniartarneq killeqaleraluttuinnarmat ajoraluartumik unitsittariaqarsimavarput, aningaasallu pigisai peqatigiiffinnut aalajangersimasunut tunniullugit peqatigiiffiup malittarisassai malillugit.

KNI-mi nutarterineq aallarnisarneqalermat Umiarsuit Naalagaasa Aquttuisalu Peqatigiiffiani toqqagaallunga ilaasortaasimavunga, taannali sioqqullugu uagut peqatigiiffitsinni pissutsit allanngortariaqarnerat oqaluuserisarsimavarput. Aamma imarsiormi akisussaaffiit eqqartortarsimallugit, pingaartumik paasigatsigu umiarsuit maannakkut ilaasartaatitut atortut sananeqarnialersut kalaallit aqumiutut atorneqalersinnaanerat eqqarsaa tigelugu. Qujanartumik tamanna piviusunngorsimasutut oqaatigineqarsinnaavoq, naak suli qaffasinnerunissaa piumanaraluaqisoq. Umiarsuit Naalagaasa Aquttuisalu Peqatigiiffiani suliama kingullerpaat ilagisimavaat

maannakkut umiarsuarni taakkunani aquttuusut akissarsiassaannik isumaqatigiinniussineq Manasi Marthinseniuqaluaq peqatigalugu.»Immaqa« isaasalerpara maannakkut angallatini assigiinngitsuni naalagaasut aquttuusullu aningaasarsiaannut toqqammaviusoq. Naluara, kukkusimaguma maannakkut utoqqatsereerpunga.

Maanna utoqqasaanngorpunga ukiullu arlariit qaangiupput soraarninngorama. Suli peqqippunga. Maannakkut Aasiaat kommuneani utoqqaat siunnersuisoqatigiivinut ilaasortaavunga siulittaasumut tulliullunga. Taamatut suleqataanera nuannaraara, aamma inuunermut uummarissaataammat.

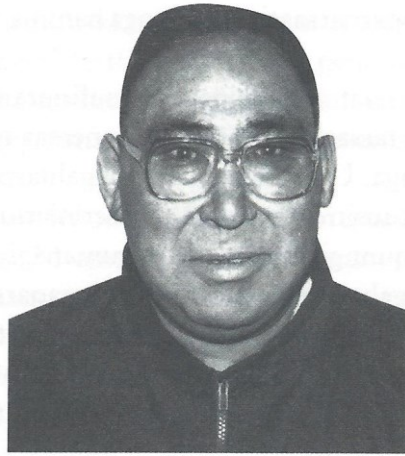
Maannakkut aamma kræftimik nappaatillit peqatigiiffiannut ilaasortaavunga siulersuisunullu ilaallunga Aasianni lokalimi. Nammineq taama nappaateqanngikkaluarlunga tassunga ilaasortaanissaq soqutigisaraara isumaqarama nappaatip taassuma akiorneqarnissaa uagut inuit kalaallit annertuumik tapersersortariaqaripput siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu.

Naggasiut

1952-imi Aasianni sulinera aallartissimavara, aallartissimallugu K.G.H.-mi kiisalu nutarterinerup kingunerisaanik KNI Pilersuisumi, ukiuni 43-ni sulereerlunga soraarninngorsimallunga. Suliaq ataasiinnaq suliarisimavara, tassalu umiartorneq umiartortuinnartut, bedstemanditut, maskiinalerisutut kiisalu aquttutut naalakkatullu suliaqarfigisimallugu. Sulinera nuannarisimaqaara, tassami suliffik taanna nuannaartoralugulu pileriginerpaasimavara misigisaqarfigilluarsimallugulu.

Immaqa oqartoqarsinnaavoq umiartortoq qatsunganerinnarmi sulisimasoq, suliffigali akuerisimavara aamma atugassartai ilanngullugit. Tassami inuutissarsiutiga. Suliffik nuannarigaanni akuerisimallugulu atugassartai atortariaqarput aammalu nuannaarutigisariaqarput. Nalunngilara anorlertarmat aamma mallertarmat, silarsuarmi inuuneq taamaappoq, tulluusimaaruti-giniannngilaralu tamakkuninnga eqqartuinnginnama, taakkumi suliffigisimasama atugassarititaasa ilagiinnarpaat pinngitsoorneqarsinnaanngitsut. Umiartortuinnartut sulinerma saniatigut ukiuni 32- ini naalakkatut sulisima-

gama pappiaratigut uppersaatissaqarlunga aamma tamakku atorsimagaluarpakka. Uani allakkanni Aasiaat aallaavigaakka, sulinerami tamaat Aasianniit aallaaveqarsimavunga, tasanilu inuunerma annersaa najugaqarlunga, sulilu Aasianni najugaqarlunga. Ussernartorsiorsimagaluarpunga annertunerusumik Aasianni umiartortuusimasorpassuit allaaseriniarlugit, najoqqutassakkali annikippallaarmata eqqunngitsumik eqqartorumanagit unitsiinnarsimallugit tamanna ajuusaarutigigaluarlugu. Maanimi najugaqarsimapput umiartortut pikkorissorsuit eqqartussallugit pilerinarluinnaraluartut. Uangali tamakku eqqunngitsumik eqqartorumanngilakka tassaammata atortulunnerup nalaani ilungersungarlutik sulisimasut, pingaartumik inuiaqatigiit akornanni sulissussisimasut ataqqinartut.



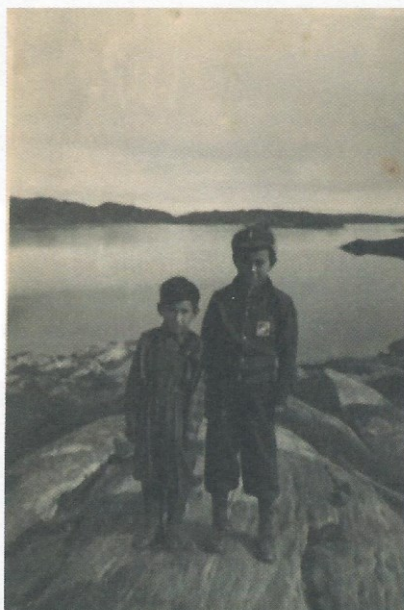
Püitannguaq Hansen



*Ajoqi Sakarias
Hansen, ataataga.
Kateket Sakarias
Hansen, min far.
Ass. P. Hansen*



*Iginniarfiup iliveqarfia.
Anaanaga tassani iliveqarpoq.
Kirkegården i Iginniarfik.
Min mor er begravet der.
Ass. P. Hansen*



*Tasiusaarsummut qallunniat, aqqutaanut
isikkivik. Iginniarfimmi.
Handlende til Tasiusaarsuk, og udsigten til
Tasiusaarsuk fra Iginniarfik.
Ass. Kasper Brandt.*

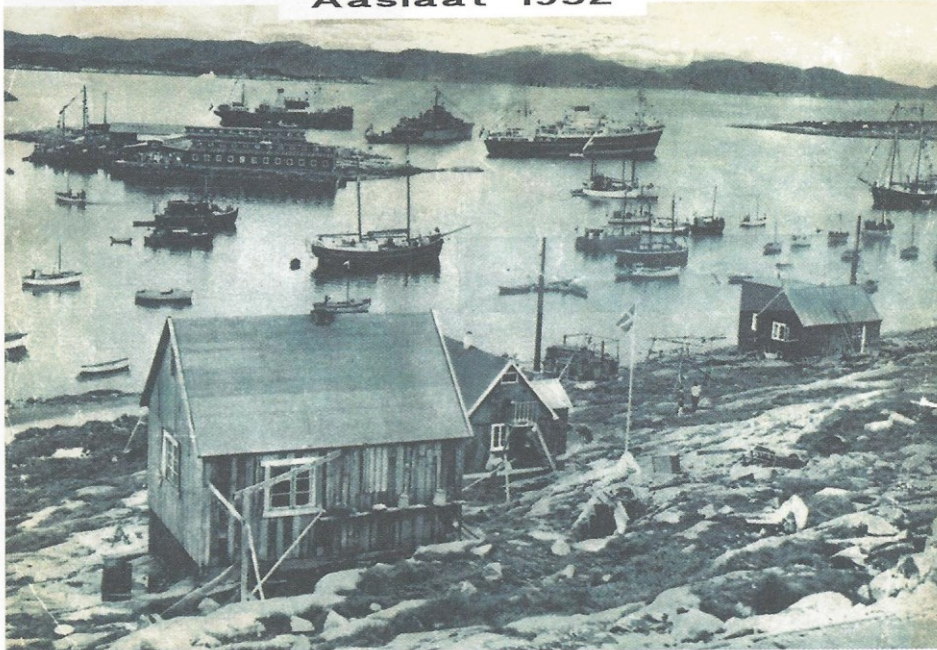


*Iginniarfiup sissaa.
Stranden i Iginniarfik
Ass: Kasper Brandt*



*Nuertoruseqarfik Iginniarfik. Asseq 1901-imi.
Bygden Iginniarfik. Foto fra 1901*

Aasiaat 1952



Aasiaat 1952-imi. Aasiaat i 1952



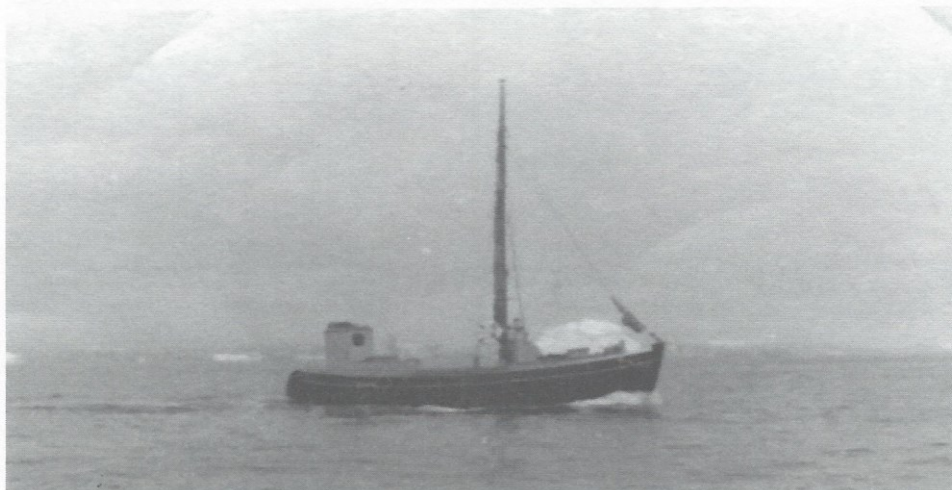
*Angallatit naalagaat ataatsimiffimmi silataanni.
Skibsførere til fotografering.*



*Sortside Sisimiuni amoqqasoq.
Sortside på værftet i Sisimiut.
Ass: P. Hansen*



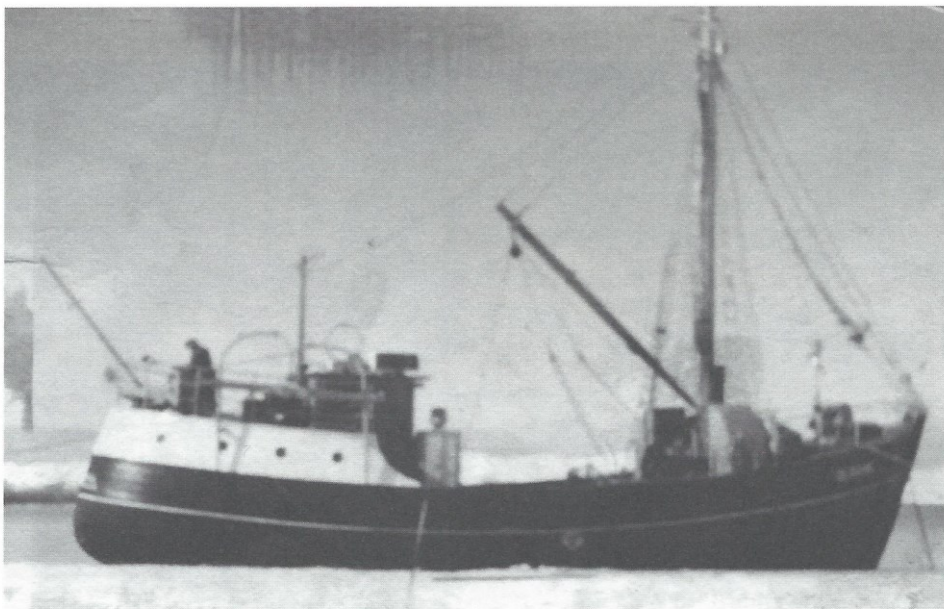
*Sortside Aasiannut tikittoq.
Sortside ankommet til Aasiaat.
Ass. P. Hansen*



Qeeraq



Hvalen
Ass: Arctic Umiaq Line



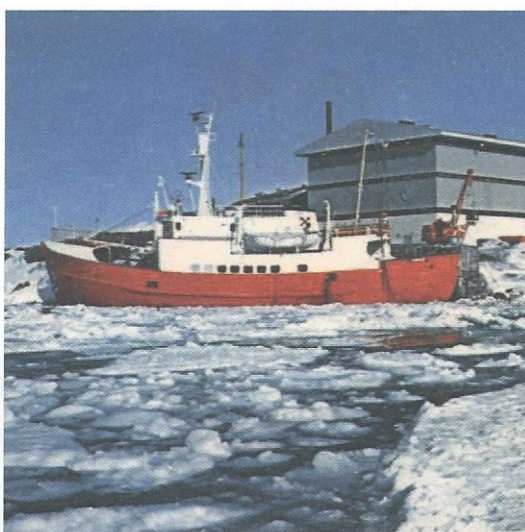
Blåside



*Henrik Lund
Ass. Jonas Brandt*



*Asiaat umiarsualiviat Asiaat Havn.
Havneområdet i Asiaat.*



Tûgdlik



Aqqaluk Ittuk



Aviaq Ittuk

Jeg har sejlet under K.G.H. og siden under Pilersuisoq A/S i 43 år

Forord

Jeg skal fortælle om nogen af de oplevelser, jeg har haft i de 43 år jeg har arbejdet i K.G.H. og Pilersuisoq A/S. Alt hvad jeg skriver er baseret på virkelige hændelser. Det er ikke opdigtet.

Mit mål har været at fortælle om den store virksomhed, som startede med begyndelsen K.G.H. og som der ikke er skrevet så meget om i historien. Jeg vil som tidligere ansat fortælle om den for at vise, hvilken fremgang der er sket i løbet af 50 år.

Jeg har villet vise den udvikling i den store virksomhed, samt fortælle om de andre søfolk jeg har arbejdet med, og om de dejlige oplevelser, som vi har haft sammen.

Jeg har nævnt nogen mennesker ved navn efter at have talt med dem, der lever endnu. Og jeg har startet med min barndom og opvækst. For at vise den udvikling, der er sket fra 1930'erne og 1950'erne, hvordan man levede i de små bygder jeg har boet i som barn og ung.

Jeg har arbejdet i K.G.H. og KNI Pilersuisoq A/S indtil jeg blev pensioneret. En dejlig arbejdsplads, gode overordnede, gode medarbejdere. Og jeg vil gerne sige en stor tak til de dygtige overordnede, som har skabt et tillidsfuldt samarbejde og dermed en god arbejdsplads.

Til sidst vil jeg takke Aasiaat Museum og dets leder, Kasper Brandt fra Iginniarfik og Jonas Brandt fra Aasiaat, fordi de har hjulpet mig med fotos.

Piitannguaq Hansen
Aasiaat

Mit fødested, Iginniarfik

Jeg blev født 18. juli 1935 i en lille bygd, udstedet Iginniarfik, dengang i Egedesminde kommune, nu Kangaatsiaq kommune. Mine forældre var kateket Johannes Hendrik *Sakarias* Peter Hansen, født 25. marts 1903. Min far var fra Hunde Ejlande, og hans forældre var fanger *Svend* Hans Otto Hansen. Moderen var Abigail Karen Kristine Hansen, begge fra Hunde Ejlande. Min mor var Ane Sofie Juliane Agathe Hansen, født Ostermann, fra Egedesminde. Min mors forældre var *Potter* Niels Jørgen Ostermann fra Egedesminde. Moderen hed Sara Abigail Ostermann, født Lundblad og fra Kangaatsiaq.

Vi var otte søskende. To, der var ældre end mig, var tidligt døde. Dem husker jeg ikke. Og min ældre broder døde af TB i 1946 i Egedesminde Sygehus. Min lillesøster Magdaline Puchleitner døde af kræft i Danmark i 1989.

Vores moder døde tidligt som 38-årig den 28. april 1943 af tuberkulose. For os små børn var vor moders død en tung oplevelse. Min far døde som 81 årig den 14. juni. Min far har virket som kateket og lærer i 52 år. De fleste af årene i Kangaatsiaq kommune. Min far har gået på Kateketskolen i Egedes minde. Sine sidste arbejdsår virkede han i Egedesminde, indtil han blev pensioneret, og boede i Egedesminde, hvor alle hans børn boede.

Dengang var forholdene og levestandarden meget anderledes i forhold til nu. Dengang tjente de fastansatte ikke meget. Jeg husker, at vores far, som var uddannet, fik 35 kr. om måneden. Livet må have været hårdt dengang. Og det er ikke så mærkeligt, at der var megen sygdom dengang. Særligt den sygdom, som kaldes TB. Og det er ikke så mærkeligt, for livet var meget anderledes dengang i forhold til nu. Ja, dengang kunne man ikke købe sunde madvarer i butikken. Og folk havde ikke råd til at købe ret meget dengang.

Og jeg tror ikke, at de ansvarlige tænkte på de ansattes feriehold i de små steder dengang. Vores far arbejdede året rundt, søndag efter søndag. Han arbejdede året rundt, hver eneste dag. Og han skulle jo udover sit arbejde samtidig være mor for os efter vor moders død, passe os og give os mad. Og den gang kunne man ikke købe tøj i butikken. I sin fritid gik han på jagt, for at vi skulle have noget af leve af. Det er klart, at han arbejdede til langt ud på aftenen for at vi skulle have noget tøj på. Men vores bopladsfæller var meget hjælp somme, og det må have været en stor hjælp for far og en lettelse. Ja, vi har meget at takke folk i Iginniarfik, som vi boede sammen med.

Der boede ikke mange i vores bygd. Da jeg blev mere bevidst om mine

omgivelser boede der ca. 60 mennesker. Der var syv huse. Det syvende var udstedsbestyrerboligen. Derudover var Handelens huse følgende: butikken, to pakhuse og spækhuset. Og de fastansatte var: udstedsbestyreren Thomas Brandt, kateket Sakarias Hansen og jordemoder Regine Frederiksen. Og udstedsbestyrerens medhjælper Lars Møller. Han blev udstedsbestyrer da udstedsbestyrer Thomas Brandt døde. Hans kone hed Eva, Thomas' og Margrethes datter. Lars og Eva har haft stor betydning, da de har virket i mange år i Egedesminde og Kangaatsiaq kommuner og har været gode eksempler til efterfølgelse for andre,

Lad mig fortælle lidt om mit fødested Iginniarfik. Et dejligt sted at være barn i. Et sted, som man ikke glemmer hurtigt. Iginniarfik havde 175 års jubilæum som handelssted i år 2000. Og det er godt klaret, at folkene der har kunnet opretholde deres bygd i så mange år. Ved Iginniarfik har der været flere bopladser: Tununngasoq, Ikerasaarsuk, Nattoralik, Niaqornaarsuk, Aalatsivik og Aqqitsoq. Nu er den blevet ene. Niaqornaarsuk blev udsted i 1939. Ikerasaarsuk er også blevet et udsted. Alle de andre er blevet nedlagt.

Lad mig fortælle om dengang Iginniarfik var det eneste udsted i området. Befolkningen i Sarfaq (Strømmen), som de kaldtes, var hårdføre og lystige folk. Dengang skulle de købe varer ind på Handelsstedet (K.G.H.), og vejen dertil var ikke nem. De skulle sejle over et sund og derefter rejse over land. De skulle have deres spæk og skind med, som de skulle betale med, sommer og vinter. Om sommeren har vejen været meget besværlig og dårlig. Om vinteren is, nyis. Og husk på, de havde kun kajak og konebåd dengang. Men som nævnt, disse folk var glade folk. Når de var på juleindkøb, blev der danset til langt ud på natten. Det var årets afslutningsfest. Og mødre, som havde små børn, gik et smut hjem midt i det hele for at give deres små bryst engang imellem. Der var fest hele natten.

Lad mig nævne én ting. Når de om sommeren var på indkøbstur, har det været meget besværligt. En besværlig og til dels dårlig rute skulle de bære tunge byrder på deres rygge. Stærke folk, som ikke kunne væltes omkuld så nemt. Dem nåede jeg ikke at opleve. Men jeg har hørt meget om dem. For det var en tid, før jeg blev født. Men deres efterkommere har jeg boet iblandt og levet sammen med.

Dengang var der ikke ret mange besøg til bygderne om vinteren. Derfor var man glade for gæster udefra. Og de kom jo også med nyheder. Derfor var man glade for dem. Dengang havde man ikke engang drømt om radioen. Så det er ikke mærkeligt, at man var glade for enhver udefra kommende.

Min far har fortalt, at disse Strømfolk fra fjorden Arfersiorfik var hårdføre

folk. Jeg har nævnt de besværlige forhold de havde ved deres indkøbsture. Om sommeren bar de deres varer på ryggen, og det skete over flere ture, frem og tilbage skulle de gå. Om vinteren, når fjorden øst for Iginniarfik frøs til, slæbte de store sælskind fyldt med spæk, indbundet, og skind efter skind i lange baner. Når disse mennesker kom i flokke, har det været et flot syn.

Disse folk var glade folk, og der var megen latter i bygden. Selvbårne folk, hårdføre, som ikke nemt kunne væltes.

Vi børn var glade for vores bygd. Der skete altid noget, sommer og vinter. Der var ingen konstruerede legepladser eller klubber. Vi legede med hjælp af vores fantasi. Næsten altid legede vi drenge med fangere og fiskere som for billede. Således forberedte vi os til vores voksne liv. For resten, bag ved vort hus foran fjeldet lå der en stor sten, som vi legede var en båd. Og vi larmede der. Vi fandt noget dåsemateriale og gammelt træ, som skulle forestille motoren. En sjælden gang kom der jo også søfolk til stedet. Det var vore idoler. Og senere i livet skulle jeg opleve at blive sømand.

Vinteren var ikke mindre spændende. Leg i sneen, fodbold, leg som slæde kørere, kure på fjeldet og stå på ski. Ja, når vejret var godt var vi næsten altid ude dagen lang. Det var tider. Således lærte vi også udelivets strabadser. Vi så efter fangere, der var ude at sejle, hvornår de kom hjem. Vi fulgte med folk, der var på havet, på isen eller på landjorden. Selv har jeg haft megen glæde af det da jeg selv begyndte at sejle. Jeg mener, at hvad de gamle ved deres være måde viste børnene og hvad de lærte har haft stor pædagogisk virkning. Den gang blev børnene opdraget med baggrund i, hvad havet og landet selv kunne give. Det gjaldt både drenge og piger, begge køn.

Pigerne blev undervist af mødre eller af familie eller andre fra bygden. Dengang var der jo ikke købetøj. Alt tøj blev syet i hånden. Og den dygtige skulle have pænt tøj, hende og hendes familie. Hvis en mand og en kvinde var dygtige, fik de en god familie, og det er noget som grønlanderne har sat pris på fra gammel tid.

Pigernes leg var også baseret på, hvad landet og havet kunne give. Det var grundlaget til alt. Til fornuftig brug af ressourcerne, til styre af dem, til opdragelse og meget andet. For i gamle dage kunne man ikke leve, som man gør i dag. Dengang var fornuft og intelligens og deres fornuftige brug livs nødvendige egenskaber.

Drenge og piger, børneopdragelse, skal jeg ikke komme nærmere ind på, da de er behandlet i andre bøger. Jeg vil blot vise, hvordan livet var i de små bygdesamfund i 1930'erne og 1940'erne. Hvordan børn og voksne levede og deres vilkår. Dengang måtte man vente et helt år på de varer, som man havde

rekvireret. I dag tager det en dag eller to med de moderne hjælpemidler. Forskellen på dengang og nu er meget stor. Da vores far var kateket, vil jeg nu fortælle om vore flytninger til andre bygder.

Vi flytter til Tununngasoq

Lad mig fortælle lidt om vore flytninger i forbindelse med min barndom. Far var jo fastansat, og det betød at han kunne blive forflyttet om sommeren. I 1944 flyttede vi til Tununngasoq, en boplads ved Iginniarfik. Med robåd flyttede kateketfamilien i embedets medfør. Men det var spændende for os, for det var en forandring fra den vante dagligdag. Da vi kom til Tununngasoq, flyttede vi ind i den tidligere katekets hus, kateket Kristian Lundblads. Men næste år byggede far selv et hus. For det hus vi boede i, skulle ejeren flytte til sit nye sted. Sådan var forholdene dengang. De fastansatte blev forflyttet, især kateketerne, uden at de havde et sted at bo. Sådan er det ikke i dag. Der står en bolig parat, møblerne er pakket og flyttet.

Dengang var folkene i Tununngasoq storfangere, om sommeren rensdyr jægere. Da vi kom til Tununngasoq stod fem huse tomme, de var sejlet ind i fjorden. Til Nordre Strømfjord på rensdyrjagt og ørredfangst. På sommer togt. Da vi kom til Tununngasoq var der kateketfamilien, som vi skulle afløse, samt Knuds familie på stedet.

I de tre år vi var i Tununngasoq skete det samme hver sommer. Det var sådan, at vi alle på pladsen tog på ammassatfangst i slutningen af juni måned. Ind i Ataneqfjorden ved Ippik. Det var dejligt. Det var inde i fjorden, og der for varmt og masser af frisk luft. Når ammassætterne var blevet tørre, og vi sejlede ud igen, var det tørvenes tur. Brændsel til vinteren. Når de var klar, rejste vore bopladsfæller i slutningen af juli. Konebåde i flere hold sejlede ind i fjorden på sommertogt. De kom først tilbage 2. eller 3. september. De havde en masse forråd med, når de kom hjem. Det var mad til os alle sammen. For Tununngasoq-folkene var alle i familie, og den grønlandske proviant ejede de ligesom i fællesskab. Det var et stolt folk. Og det havde det været i generationer.

Når folk var kommet hjem, var der jo mange at møde. For os børn blev det

sjovere når vore skolekammerater kom hjem, lige før skolen startede. De havde samlet en masse forråd på sådanne oversomringer. En masse tørret rensdyr kød, røgede og tørrede ørreder og tørrede benrester af ørreder. Røget rensdyr kød, renskind og meget andet. Renskind til vinterens varme tøj og underlag til briksene. Der var mange ting. Al den mad havde de i lang tid vinteren over til langt hen på foråret. I deres udhuse anbragte de dem sikkert.

Når vore bopladsfæller rejste om sommeren, blev vi som regel alene tilbage. Vi passede vore naboers mange hunde. Gav dem foder. Vi kendte dem så godt som var det vore egne hunde. Vi blev tilbage sammen med Knuds familie, som jeg har nævnt. Vi kaldte dem Store Knuds. Men de fiskede også efter torsk, så de kom sjældent hjem den lange sommer. Men vi selv rejste også meget. Med vores robåd, »Kussuk«, fiskede vi torsk og tørrede dem. Vi samlede også drivtømmer, som vi brugte til brændsel om vinteren. Når vi havde fisket en del torsk, sejlede vi til Iginniarfik og solgte dem. Dengang var der ikke salteri i Tununngasoq. Først vist nok i 1947 fik Tununngasoq sit eget fiskehus. Jeg husker at de var i gang med at bygge fiskehuset, da vi flyttede til Aalatsivik.

Jeg kunne fortælle en masse om Iginniarfik, Tununngasoq og Ikerasaarsuk. For jeg kender en masse fortællinger og historier vedrørende de steder. Og jeg har også selv arbejdet ved stederne i mange år. Og jeg kender dem indgående. Ikke mindst har jeg hørt mange ældre fortælle historier, som jeg husker. Nå, jeg var ved at fortælle om min barndom. Og jeg vil fortsætte med at fortælle om de steder, jeg har boet.

Området omkring Tununngasoq er et godt fangstområde, og jeg var begyndt at deltage i forskellige ting. Tununngasoq har mange fisk, og vi fiskede meget efter skoletid, særligt om vinteren. Det var skønt at fiske i det dejlige vejr i flere hold, og vi børn havde også vore slagsmål. Desuden løb vi også om kap. Og dengang lagde de gamle vægt på sådanne kappestrid og opfordrede til det. Men vi gjorde ikke ondt ved hinanden, selvom vi kunne blive uvenner. Iginniarfik, Tununngasoq og Ikerasaarsuk havde fælles fangstområde, kan man sige. Men, her må man sige, at Iginniarfik var det sted, hvor vinterisen lå længst. Alligevel var det et godt fangststed, særligt om vinteren, da de havde god fangst nord for, i Arfersiorfikfjorden. Da vi var børn fangede folk fra Iginniarfik og Ikerasaarsuk mange hvidhvaler. Også folk fra Tununngasoq deltog, og var til megen hjælp. Vore stolte forfædre vidste, at her var der god fangst.

Jeg skal nævne, at jeg nåede at opleve storfangeren Johannes Filemonsén, kaldet Qunaaq. En mand, som man ikke kan forbigå i stilhed, alle børnenes og de voksnes gode ven. Han kom altid med nye informationer til sine boplads

fæller. Og underviste. Han var en klog mand, og var medlem i det gamle Landsråd. Da han sidst var medlem af rådet, under 2. verdenskrig, kom han hjem med et juletræ med grene, men alle nålene var selvfølgelig faldet af. Det gjorde os ikke noget, for omkring Tununngasoq var der meget lyng. Der var masser af nye nåle til træet. Til hver jul blev det vores juletræ i vores lille kirke. Hvor var det flot. Det målte ca. 112 meter, og når der kom julestjerne på toppen, nåede det næsten loftet i vores kirke. Det var et flot syn. Efter jul blev det gemt væk oppe i loftet, til næste jul igen. Det var mit første juletræ som var importeret fra den store verden. Det glemmer jeg aldrig. Det siges, at det havde været Canadas konsuls juletræ i Godthåb.

Lad mig fortælle lidt om Qunaaq. Qunaaq var i sine velmagtsdage storfanger. Qunaaq var en høj og slank mand, en flot mand. Han har nok ikke været sådan at vælte, da han var i sin bedste alder. Qunaaq kunne tidligt ikke ro længere i kajak. Alligevel var han i sin tid en stor fanger, både på land og på isen. Han var den bedste i sin tid. Min far har fortalt, at da han var i Tununngasoq første gang, havde han en morgen set Qunaaq bære sin kone båd alene ned til stranden. Det var fantastisk, så mange kræfter han havde, sagde min far. Han har rejst meget og havde en gang kørt om kap med hunde slæde med sin gode ven, Knud Rasmussen, og havde kørt fra ham. Qunaaqs hunde var altså bedre end isbjørnejagthunde og hurtigere. Selv kørte jeg meget med Qunaaq. Særlig på indkøbsture til Iginniarfik. Han piskede og skældte sine hunde ud, men disse stakler var som døde. Så dørse virkede de. Men jeg ved, at manden havde sine hemmeligheder. Qunaaq var ikke nogen almindelig mand. Han var en stor mand, ikke almindelig

Vore bopladsfæller i Tununngasoq var alle i familie med hinanden. Og derfor ejede de ligesom deres forråd i fællesskab. Og det vil jeg sige, selvom det måske lyder utroligt for nutidsmennesker. Men det er sandt, vi var lige som dem og levede akkurat på samme måde. Når vi kom ind i et hus og der var grønlandsk mad fremme og vi havde lyst til det, begyndte vi at spise af den uden at sige noget. Og der var ingen, der sagde noget til det. De betragtede os som en del af familien. En fin måde at leve på, og værd at efterleve. Hvad dansk mad (butiksmad) angår, forholdt det sig anderledes. Dem sparede man på til daglig. Dem skulle man først ind til udstedsbutikken og købe. Det var flinke bopladsfæller at være barn iblandt. Blandt dem behøvede man ikke at sulte.

Da vi boede i Tununngasoq var der syv huse, plus skolekapellet. Og ca. 60-65 mennesker. Måske ca. 20 børn. Der var fællesskab på pladsen, og de var stolte. Det oplevede vi også i Iginniarfik. Når jeg i dag ser tilbage og tænker tilbage på den tid, bliver jeg glad og stolt. Jeg glemmer aldrig disse stolte folk

og ser op til dem. De var også gode eksempler til efterfølgelse. Dem var jeg hos som barn og boede med. Det er jeg stolt af.

Dengang var der ingen begrænsning med hensyn til rensdyrjagt. Vi spiste meget rensdyrkød om efteråret. Om vinteren tog hundeslæderne ind i Ataneq fjorden for at fange ræve med fælder, eller gik på rensdyrjagt. Efter nogen tid kom de hjem. De havde meget, masser af forråd, sæler, ræve, nyfangede rensdyr, som vi alle på pladsen fik glæde af. Folk fra Tununngasoq, Iginniarfik og Ikerasaarsuk tog til Nordre Strømfjord fra Ataneq-fjordens bund om vinteren. Det var traditionelt deres store fangstplads. Denne store fjord kunne ikke tømmes for fangstedyr.

I vores barndom tog vi sjældent til andre bopladser. Men ofte tog vi fra Tununngasoq til Iginniarfik. Særligt på indkøb. Både vinter og sommer. Tununngasoq og Iginniarfik ligger ikke langt fra hinanden. Heller ikke Ikerasaarsuk. Da vi boede i Iginniarfik, og der ikke var kateket i Tununngasoq og Ikerasaarsuk, tog min far til stederne og holdt gudstjeneste. Særligt om vinteren, med hundeslæde var det sjovt at rejse med. Men vi kom sjældent andre steder. Men vi havde det herligt om sommeren, hvor vi sejlede rundt med robåd. En dejlig barndomstid, som man sent glemmer.

Vi flytter til Aalatsivik

I 1947 flyttede vi fra Tununngasoq til Aalatsivik. Denne gang mere fornemt, med en 22 fods motorbåd, med vores jolle på slæb. Med vores hus, pillet fra hinanden. Med Jørgen Frederiksens motorbåd. Han var jordemoderens mand i Iginniarfik. Jeg havde allerede set Aalatsivik. Min fars anden kone, vores kære stedmoder, var på besøg om foråret. Hende rejste vi hjem med, med hundeslæde over land, og sejlede det sidste stykke hjem.

Da vi kom til Aalatsivik som nye, var det mærkeligt så mange mennesker der var. Dengang boede der ca. 130 mennesker i Aalatsivik. Der var meget god fangst og mange fisk. Det var en bygd, hvor der altid var fangst, sommer og vinter. Der er en masse sæler, da der ikke er is om vinteren, og der er en masse fugle. Arfersiorfik- fjorden fryser ikke til, da der er stærk strøm i fjorden. Derfor er der altid god fangst. Aalatsivik havde ikke butik, men depot

om vinteren. Der var depot i salteriet. De tog på indkøb til Niaqornaarsuk. Men når der var is på sydsiden om vinteren tog man på indkøb til Iginniarfik med hundeslæde.

Der var mange torsk om sommeren. Aalatsivik havde et stort salteri, og det var herligt at fiske. Vi samlede vore kilosleder og tog til Niaqornaarsuk for at få vore penge. Det var spændende. Når salteriet var ved at blive fyldt op skulle vi arbejde. Flyttede torsk og pakkede. Herligt. Selv om vi var børn, tjente vi penge. Det var økonomisk en forbedring at flytte til Aalatsivik.

Det var let at overleve i Aalatsivik, selv om vinteren. Der var god fangst, kvikke folk, der samarbejdede. Selvom vi var børn, opdagede vi hurtigt, at man ikke behøvede at være fattig, hvis man var flittig. Og det prøvede vi på at udnytte. Lige som vore bygdefæller. Jeg har nævnt, at der var en masse torsk om sommeren til langt hen i efteråret. Torskeindhandlingen sluttede i slutningen af september. Sådan var det i mange bygder med salteri. Dengang, når indhandlingen af torsk sluttede, skulle vi hænge torsk til tørring. Når det blev koldere om efteråret, fik vi en masse torsk og andre fisk op på en lille ø foran os, som hed Qipikoq. Det skulle være gammel fisk. Lækkerier til vinteren. Og andre til hundefoder.

Der var en masse fugle om sommeren. Sydsiden af Aalatsivik var fuld af fuglefjelde. Ynglepladser for måger og rider om sommeren. Og selve indlandet var også fuldt af fugle. Og nordsiden, Arfersiorfiks store fjord er også fuldt af fuglefjelde, hvor der var en masse forskellige fugle. Og bunden af fjorden mod nord, var dengang en stor yngleplads for en masse edderfugle. Det var fantastisk at se. Og denne store fjord havde også en masse elve med ørreder. Og der var også rensdyr. Og det store indland var også yngleplads for en masse forskellige fugle. Folk fra både Aalatsivik og Niaqornaarsuk gik på jagt der og fangede. Om efteråret gik man efter ræve med fælder, eller fangede ved bare at søge dem. Om vinteren kom de med en masse ræve, når de var inde og tilse deres fælder med hundeslæde.

Hen på efteråret samledes en masse sæler. Ja, det var fantastisk at se de mange flokke af sæler i november og december. Derfor blev der fanget en masse sæler fra kajak og motorbåd. Dengang blev spæk indhandlet, og også torskelever og havkatskind. Folk fra Aalatsivik og Niaqornaarsuk fangede mange sæler i fællesskab. Dengang var der fire motorbåde i Aalatsivik. Jeg husker ikke, hvor mange der var i Niaqornaarsuk. Måske tre. Dengang var påhængsmotorer ikke engang noget man drømte om, men motorbådene var en stor hjælp for Aalatsivimmiut. Både sommer og vinter. Og de fangede også hvidhvaler om foråret.

Da der var godt med fisk i Aalatsivik, og det var varmt og solskin om foråret, fiskede vi på isen syd for efter skoletid. Vi fangede forskellige fisk. Om vinteren var der ryper, og dem fangede vi også mange af. Når vejret blev lysere, var det især nemt at få mad. Sådan havde vi det.

Lad mig fortælle denne episode: Jeg var 13 år i 1948 om efteråret. Jeg gik på rypejagt efter skoletid til Kingittorsuaq nord for os. Der var mange sten, der var skredet ned i tidens løb. Det kan ryper godt lide. Da jeg kom til stedet og fulgte stenskredene, så jeg en flok ryper. Og jeg jagtede dem og skød med gevær, to med et skud. De andre fløj, og jeg fulgte efter dem videre. Hvor de var forsvundet, så jeg i stedet to blåæve. De sad på en sten bag hinanden og kiggede på mig. Da jeg havde patron i geværet, skød jeg straks efter dem uden at blinke. Og der lå de allerede døde. Det var min første rævefangst, og jeg kunne kun juble. Men jeg skulle først igennem en mindre sørgetid.

Da jeg kom til dem og havde bundet dem på ryggen, begyndte jeg at gå hjem, alt hvad jeg kunne. Lige før jeg nåede bygden, kom jeg i tanker om, at ræve endnu ikke måtte fanges. Først nu var jeg helt vågen. Man måtte ikke fange dem. Jeg havde begået en ulovlighed. Det var ikke godt. Man ville fratage mig min fangst, når jeg kom hjem. Og måske skulle jeg betale bøde, skønt det var min første fangst. Nej, ikke tale om. Jeg vil gemme dem i en kløft, under nogen sten. Når jagttiden var inde, ville jeg bringe dem hjem. Og det gjorde jeg. Jeg ledte efter en kløft og skjulte rævene, og gik hjem alene med mine to ryper. Jeg sagde selvfølgelig ingenting da jeg kom hjem. Men nu kom jeg ind i en tid med megen depression. Min første fangst blev en plage, da jeg de følgende dage var ked af det. Mine forældre opdagede min situation og begyndte at spørge mig ud. Og jeg fortalte naturligvis, hvorfor jeg var sådan. Min far sagde, at han ville tale med Akvillas, han hed Lundblad til efternavn. Denne mand var medlem af kommunerådet. Da han kom hjem efter samtalen, sagde han, at fordi det var min første fangst, måtte jeg komme hjem med rævene. Om et par dage var fangst af ræve tilladt. Og jeg sprang af sted og hentede rævene. Da jeg kom med dem, blev den første fangst en fest. Den gang var den første fangst jo noget ganske særligt. Dengang var den våde side allerede så småt blevet kendt. Så de første sorte ræves suppe har nok hjulpet på det hele.

Vi holdt alle meget af vores sted. Vi var mange børn, og det var godt. Vi kendte hinanden særdeles godt og var gode venner. Vi gik tur ind i landet for at se os om og for at fange et eller andet. Og for at lege, de mindre børn. Vi drenge var efterhånden blevet store. Og derfor var vi mere interesseret i jagt og fiskeri. Det var jo sådan i vores barndom, at drenge, fra de var små af skulle

opdrages til at blive fangere. Og sådan var det også med os. Derfor var vi allerede før konfirmationen blevet dygtige til fangst og til at skyde, og var blevet nyttige i familien. Og selvfølgelig passede vi også vores skole. Og vi konkurrerede i årets løb meget om, hvem der ved skoleårets slutning fik højeste karakterer. Den, der fortæller, er aldrig den dårligste. Jeg blev som regel nr. 1. Og det var rart nok for mig.

I forsommeren, i juni måned, tog vi ind i vor sydlige fjord på ammassat fangst. Det hedder Tinussaraaq. En af de gode ting derved var, at stedet var så vidunderligt skønt. Masser af mad. Man kunne blot vælge og vrage. Kød, fisk eller fugle. Omkring os var der mange fuglefjelde, hjem for forskellige fuglearter. Man manglede ingenting. Et dejligt liv uden bekymringer.

Når vi var sejlet ud af fjorden hjem, fik vi travlt med at producere tørv til brændsel til vinteren. Det var en meget vigtig forberedelse til vinteren. Det var varme og brændsel til madlavning. Det var uundværligt, når man boede et sted uden butik. For kul kunne ikke fås på steder uden KGH-butik. Derfor var der ikke noget at sige til, at vore forældre bekymrede sig om at have brændsel nok til vinteren. Og skønt det var kolde vintre, havde de fleste tilstrækkeligt med brændsel vinteren over. Sådanne forhold var vi vant til fra Iginniarfik og Tununngasoq. Derfor var vi vant til at samle brænde og forråd til vinteren. Det betragtede vi som noget uomgængeligt og fulgte den fremgangsmåde.

Det sted, som jeg holdt så meget af, boede jeg ved i næsten fire år. Jeg blev konfirmeret i 1949. Og da min store broder, som var udstedsbestyrer i Manermiut, besøgte os i 1950, rejste jeg tilbage sammen med dem for at overvintre i Manermiut. Jeg kom tilbage til Aalatsivik i 1951. Der var dejligt i Manermiut. Der er ikke ret langt til Aasiaat, Egedesminde. Og da min store broder havde motorbåd, sejlede vi tit til Egedesminde. Og det var også dejligt at sejle rundt med motorbåd i omegnen. Jeg kom tilbage til Aalatsivik i 1951, og havde det dejligt den følgende overvintring. Da var jeg blevet 16 år gammel og var ikke længere barn.

Jeg har været glad for alle de steder, vi har boet i min barndom, og har været glad for at bo iblandt disse mennesker. Jeg kunne ikke være barn længere og skulle til at tænke på mit videre livsforløb. Jeg har været glad for min opdragelse til at være fanger og fisker. Egentlig havde jeg tænkt mig at gå den vej i fremtiden, jeg var jo virkelig glad for det liv. Min far havde imidlertid en anden mening. Jeg var udset til at skulle på efterskole, og jeg havde jo bestået optagelsesprøven. Der var ingen vej uden om, »hvad fatter gør, er altid det rigtige«. Far fik sin vilje. Jeg skulle til Egedesminde i sensommeren 1952. Min far stod på sit, for mine to storebrødre havde også været på efterskole. Jeg

måtte følge min fars vilje. Men der skulle ske noget vi ikke havde regnet med.

Jeg må afslutte beretning om min barndom. Jeg har nævnt det før. Når der kom sømænd med K.G.H.s både med varer i vores barndom, så vi meget op til dem. Og vi kom meget gerne om bord i deres både. Hvis vi fik lov at komme der, var det en oplevelse for os. Med varer til Iginniarfik kom de to uadskillelige skibe M/S Qeeraq og den store båd, den havde på slæb med to master, Dagmar, som vi kaldte Neqilissuaq. Når man kom om bord i den, kunne man ikke undgå at lugte dens særlige lugt, nemlig lugten af tjære. Når man kiggede ind i lukafet, havde besætningsmedlemmerne hver deres køje. Det var fantastisk

Fangerne og også min far, ville meget gerne have gamle rebrester med tjære. De skulle bruges, når de i løbet af året skulle lave patroner til deres haglgeværer. Disse affald, med vore dages øjne, dengang kærkomne, rare gamle reb. Besætningen fik så grønlandsk proviant for dem. I dag ville det som sagt være til affald. Men dengang var de eftertragtede af fangerne. Og når vore fædre lavede patroner, pillede vi disse reb fra hinanden. For vi vidste jo, at vi ville spise os mætte, når de havde fanget deres fangster. Derfor var vi meget flittige.

Dengang var Qeeraq (Havkat) og Neqilissuaq, lad mig bare kalde den sådan, vore skibe i Iginniarfik. Sjældent kom der store skonnerter. F.eks. kom Fylla meget sjældent under krigen. Og Nordlyset («Toquleqaanga» på grl. »jeg er ved at dø») og sjældent Hvalen, Godhavns skib. Men dem kunne vi ikke komme om bord i, da de lå for anker et stykke ude i bugten. Bortset fra Hvalen, havde de fornemme danskere som kaptajner. De var højt på strå. Men lille jeg skulle engang blive kaptajn i større skibe.

Qeeraq og Neqilissuaq var uadskillelige. De var lige som kærester. Men i 1940'erne var de vores uundværlige skibe, og meget nyttige. Besætningerne i de to skibe var vist også til megen opmuntring for børn og gamle. Besætningerne var på i alt 8, store folk fra kolonistedet, og de dansede. Som man siger: Når de svedte for meget, hældte de sveden ud af deres navle. Dengang ville bygdefolkene meget gerne have forandring i deres hverdag og høre nyt fra den store verden. Sådan kom der forandring i den ensformige hverdag.

Jeg selv vil nu også gerne komme et andet sted end barndommens og den pure ungdoms tid: Jeg vil fortælle om mit liv, hvordan det er forløbet, og hvilken næringsvej jeg har haft, til belysning af mit arbejdsområde, som man ikke har fortalt om. Mit arbejdsområde har været K.G.H., senere KNI, og senere endnu KNI Pilersuisoq. I ærbødighed, jeg har arbejdet der med megen glæde i 43 år. Det kan belyse noget vedrørende den store arbejdsplads, som fra 1950 op til år 2000 har haft med vareforsyning og passagertrafik på Grønland. Jeg

kender jo ikke forholdene fra tidligere tider, så dem vil jeg ikke komme ind på for ikke at komme med urigtige oplysninger, selv om jeg er blevet fortalt en del om den tid. Og mit udgangspunkt skal være Egedesminde, Aasiaat, for det er der jeg har arbejdet. Jeg skal ikke berøre andre steder, selvom det er fristende, da jeg jo har besejlet næsten alle beboede steder i vort land.

Jeg kommer ud at sejle

En dag i 1952, da vejret var allerbedst og vort land allerskønnest, og se de mange torskestimer, lidt efter midten af juli måned, dengang forbindelserne var sjældnere, var Qeeraq og Neqilissuaq (Dagmar) kommet til Aalatsivik. Min far havde spurgt bådfører Peter Olsen i Qeeraq, om jeg kunne sejle med. Da svaret var et ja, skulle jeg med til Aasiaat, for at gå på Efterskolen. Det skulle så vise sig, at jeg skulle med hos min første kaptajn. Og den første båd, jeg skulle være fører for senere i livet. Livets veje er uransagelige. Afrejsen var overhovedet ikke sjov, for jeg var meget glad for vores sted. Men jeg skulle ikke opholde mig længere herved. For jeg skulle tænke på min fremtid. På vej til Aasiaat, da jeg lærte besætningen bedre at kende, spurgte jeg, om jeg måtte prøve styretøjet. De viste mig, hvordan jeg skulle betjene det, og det gik godt nok. Når vagtmanden skulle noget og spurgte mig, om jeg ville afløse, styrede jeg båden. Det var spændende. Undervejs fandt jeg ud af, at den anden matros Godmand Johnsen (Store Godmand) skulle på ferie i to uger, når vi kom til Aasiaat. Jeg ville gerne være afløser. Jeg skulle jo først starte på skolen 1. september. For sjov spurgte jeg bådføreren, min navnebror, at jeg godt kunne tænke mig at afløse Godmand, hvis han ikke havde nogen afløser til ham. Han sagde, at han ikke havde fundet nogen afløser endnu, så gerne for ham, hvis jeg var interesseret. Jeg var straks fyr og flamme. Ja, endnu inden vi var kommet til Egedesminde, var jeg blevet hyret på et skib. Hvor var det spændende!

Da vi kom til Aasiaat og jeg havde været i land ved aftenstid, sejlede jeg ud til mit nye skib om aftenen. Jeg var meget stolt. For søfolk var mine idoler. Da jeg kom om bord i Qeeraq og kom ind i vort lukaf, redte jeg min køje og gik i seng. Jeg skulle jo tidligt op næste morgen og sejle de andre ud til båden. Da

de andre stod på stranden om morgenen, hentede jeg dem, padlende med een åre. Således blev jeg sømand og skulle arbejde i to uger.

Hurtigt faldt jeg ind i rytmen om bord, og bestræbte mig på at vise flid. Derfor syntes de andre at være glade for mig.

På vores sidste sejltur blev min kammerat Esajas alvorligt syg og kom på sygehuset, da vi kom hjem. Og vores bådfører bad mig om at fortsætte. Det var dejligt. For der var endnu et stykke tid til skolestart. Således kunne jeg tjene penge indtil jeg skulle i skole.

Da der var gået ca. en måned, altså i slutningen af august måned, begyndte de andre at opfordre mig til at fortsætte. Jeg behøvede ikke at gå i skole. Selv var jeg meget interesseret. Men hvad ville min far sige, hvis jeg gjorde det? Efter mange dybe overvejelser og kvaler, besluttede jeg mig for at fortsætte med at arbejde. Jeg behøvede ikke at begynde på Efterskolen. Da jeg fortalte min bådfører, at jeg ville fortsætte, blev han så glad og sagde, at jeg kunne fortsætte næste år med. Det fandt min far først ud af omkring midten af september måned, da vi kom til Aalatsivik for at hente pakkede torsk. Jeg blev skældt meget ud af min far. Det var der ikke noget at sige til. Og han sagde, at han ikke ville hjælpe mig mere, da jeg havde været ulydig. Jeg skulle selv for sørge mig selv, at holde mig i live. Den var svær at sluge. Jeg var dengang kun 16 år gammel, og min ulydighed faldt tungt over mig. Men endnu lever jeg den dag i dag.

Da vi holdt om efteråret i december, blev der sagt til mig, at jeg ikke skulle arbejde i vintertiden, da jeg kun havde været ansat i kort tid, men at jeg kunne komme, hvis jeg var interesseret, igen 1. april efter vinteren. Der var for mig kun een ting at gøre. Jeg tog til Manermiut til min udstedsbestyrerbror for at overvintre. Men næste år begyndte jeg igen at arbejde i april måned. Igen på Qeeraq. Den sommer, sommeren 1953, var der mæslingeepidemi i Aasiaat, og efter min sygdomsperiode flyttede jeg foreløbig til skonnerten »Bjørnen«.

Qeeraq og Dagmar

Lad mig nu fortælle om Qeeraq og Dagmar, eller »Neqilissuaq«, som hun kaldtes i folkemunde. Så længe jeg husker tilbage var Benny Ostermann bådfører

på båden. Min mor kaldte ham fætter, for vi var i familie. Men kort tid før vores konfirmation, blev han fører for en større skonnert. Gammel sømand og meget dygtig. Men jeg kan ikke nævne nogen matroser, da de skiftede i tidens løb. Kort før min konfirmation blev Peter Olsen fører. Og han var min første chef. Han var også en dygtig sømand. Dengang havde Qeeraq intet kompas i styrehuset. Når tågen kom, satte føreren sig foran på lukafkassen, siddende med kompasset imellem benene og dirigerede med armen. Når det var mørkt, viste han vej med en lommelygte. De havde ikke andre hjælpemidler, de havde ikke projektør, for de havde ingen elektricitet. Sådan var fornoldene ombord i statens større og mindre fartøjer.

Dagmar, »Neqilissuaq«, var et tomastet sejlskib med kæmpestore årer og med lukaf foran og i bagpartiet. I agterstævnen havde fører og assistent deres lufaf. I forstavnen boede fire matroser. Jeg nåede som stor dreng at opleve, at Sivert Thorin var fører. Men da jeg kom med på Qeeraq, var Golo Petersen fører. Han kaldtes Kuulukassak. Men han kunne finde på at kalde sig captain Petersen. Han var en glad og dygtig fyr.

Qeeraq sejlede med Neqilissuaq på slæb. Ja, de blev sjældent adskilt. Når vejret var fint og havet var venligt, bandt den anden ved siden og sejlede på den måde. Når de sejlede sådan var det sjovt. Her fortaltes historier, blev spillet kort om penge. Nogen blev glade, andre var anstrengte. Nogen skændtes, andre mistede alle deres penge. Nogen solgte ud af deres ting.

Ved lastning og losning brugtes menneskekræfter. Der var selvfølgelig taljeordination. Og det var også ved hjælp af menneskekræfter. Dengang var næsten alle varer pakket i sække. Få ting var pakket i kasser. Tøndestave var bundet sammen, og nogen varer var pakket i tønder. F.eks. brun sæbe. Sirup. Alt ved hjælp af håndkraft. Man fragtede varer fra Aasiaat og ting til brug ved produktion af grønlandske varer. Til udstederne, eller til steder med salteri.

På tilbageturen havde man grønlandske produkter med, f.eks. spæk og lever. De var i tønder, hver på ca. 200 kg, eller derover. Alt arbejde skete ved håndkraft. Pakkede torsk, skind, fjer, edderdun, renskind, ræveskind, hvalros skind, hajskind og reklamerede varer. Nogen tønder var utætte. Det var ikke så mærkeligt. Der var ingen kaj de fleste steder. Man trillede tønderne ned til stranden og lod dem flyde i vandet. Tog dem på slæb med robåd ud til skibet og ombord. Alt ved menneskekraft. Det var beskidt arbejde.

Arbejderne blev ikke som i dag beklædt med arbejdstøj, handsker, regntøj og støvler. Dengang var der ingen fagforeninger. Eller hvis der var, blev der ikke tænkt på sådant tøj til arbejderne. Modsat i dag. Men vi tog det hele med højt humør. Vi havde en dejlig arbejdsplads, så vi klagede ikke.

Qeeraq og Neqilissuaq (Dagmar) har været til megen nytte i det vide Egedesminde distrikt ved fragtning af varer og grønlandske produkter og til passagertrafik. Besætningerne gjorde et stort stykke arbejde ved deres flid. Man kan ikke komme uden om at rose de stærke folk. I dag er de fleste af dem døde. Endnu er der nogen tilbage, f.eks. jeg, som skriver, lever endnu i dag.

En vil jeg dog gerne nævne. Min første chef, min store navnebroder Peter Olsen. Jeg har haft ham som chef i to omgange. Peter er en stor og slank mand. Stærk, og ikke sådan at vælte. Og meget dygtig. Når han var i det hjørne, kunne han fortælle lidt mere end sandheden om sig selv og andre. Alle hans bekendtes gode ven og kammerat. Peter har aldrig læst til navigatør. Den gang kunne man ikke læse til navigatør. Men dygtig var han. Dengang havde næsten alle både og skibe udstyr til bestemmelse af deres position. Jeg har altid undret mig over, at han kunne bruge dette udstyr, som han ikke havde lært, og bruge dem uden at fejle.

Lad mig fortælle denne historie. I 1955 i juni måned sejlede vi fra Aasiaat til Upernavik via Hunde Ejlande og Qullissat. Der var tåge mellem Hunde Ejlande og Qullissat. Det var et langsomt skib, så vi skulle først ankomme til Qullissat næste dag. Næste dag var det endnu tåget. Vi plejede at være to matroser i vagten sammen med ham. Kort før middag sagde han til mig: Navnebror, gør ankeret klar, vi er næsten i havn. Og han satte farten ned. Hvem troede på ham, for der var intet at se overhovedet. Men selvfølgelig gjorde vi ankeret klar, og han gav signalet med hornet til at kaste anker. Og selvfølgelig adlød jeg ordre, og firede ankeret ned. Hvad mon der skete? Kort efter jeg havde kastet anker, var det bundet. Kort efter lød sirenen på land. Det var middagspause i kulbruddet. Min store navnebror kendte sin position!

Der er mange mennesker, som har gjort tjeneste på Qeeraq og Neqilissuaq. Disse ved jeg, som har været førere: Benni Ostermann på Qeeraq. Han har været fører i mange år. Ligeledes også Peter Olsen i en årrække. Som jeg skrev afløste jeg Kristian Geisler, Aqqa, som også havde været i en årrække. Benni Ostermann har været en dygtig fører i mange år. Da han kom i større skibe, var han hjemme fra familien somme tider hele somre. Han havde hjem i sine skibe. Det er ikke som i dag, hvor de har fri hver måned. Benni har fået medalje af Kongen. Peter Olsen er en rosværdig mand. Han var et med sit arbejde. Da jeg har omtalt hans dygtighed her i afsnittet om Qeeraq, skal jeg ikke omtale ham så meget mere. Kristian Geisler (Aqqa), gammel smed og maskinist og dygtig. Jeg afløste ham i 1966. På Dagmar, Neqilissuaq, kender jeg to, som har været førere, nemlig Sivert Thorin, Siivaleeraq, og Golo Peter sen, Kuulukassak.

M/B Qeeraq var på 36 fods længde. Den kunne have en last på 10 tons om bord. Kaldesignal XPLE. Det var et sødygtigt skib. En bred båd, som ikke vippede så meget. I 1966 blev jeg fører, og da havde den fået en kraftig motor. Den var hurtig og kunne sejle 9,5 knob i timen. I forhold til forholdene i 1952 tiden, meget hurtig. Hvis man havde sejlet med den fart i 1952, ville man blive ør i hovedet. I min tid som fører i Qeeraq havde vi mest med fragtning af fisk at gøre. Først hen på efteråret begyndte vi at sejle med butiksvarer.

Desuden sejlede vi også med passagerer. Selvom der kun var tre køjesenge i Qeeraq, kunne vi have seks passagerer om bord. Selvfølgelig kunne det være trangt i dårligt vejr og vi skulle finde en læhavn. Men det gik. Jeg var fører i to år i Qeeraq.

Nu til noget andet.

M/Sk. Bjørnen

Efter jeg havde haft mæslinger, kom jeg i 1953 til M/Sk. Bjørnen.

Bjørnen var på 68 Brt., bygget i 1920 i Nykøbing. Besætningen var på otte mand. Fører, bedstemand, maskinist, kok og fire matroser. Efter at have sejlet i Diskobugten i sommeren 1953, sejlede vi til Uummannaq i september, og sejlede først tilbage sydpå til Aasiaat i december måned. Vores kaptajn var Thomas Heininge. Han havde læst til navigatør i Danmark. En lille, glad mand, og han kunne lide tobak. Han havde altid skråtobak i munden, og han var morsom. Thomas var dygtig, og han havde jo også studeret. Under anden verdenskrig havde han sejlet som matros i store skibe.

Bjørnen var et sødygtigt skib. Sådan var de gamle skonnerter. Med dyb underskib, og det var som om der var en grænse for dens vipning. Bjørnen havde en Tuxhammotor. Jeg husker ikke hvor kraftig den var. Og den havde to lange master. Den bageste var lidt længere, derfor var det en skonnert. De to master havde hver deres sejl. Men den havde to forsejl. Vi havde gerne sejl oppe i medvind og sidevind. Vi brugte sejlene i sidevind for ikke at vippe så meget. Den havde gode sejl og sejlede fint. Vi kom hurtigt frem.

Efter at have brugt de bare næver og armræfter i arbejdet, var det en stor lettelse at komme til et skib med spil. Det gik hurtigt. Det var særlig nemt,

når man lastede tønder. I lukafet i forskibet var der otte køjer. På dækket længere tilbage var der kabys. Ved siden af kabyssen var der et mindre rum til passagerer. I agterpartiet havde kaptajnen et stort rum for sig selv. I rummene foran og bagi var der kakkelovne. Rummet til passagererne blev opvarmet fra kabyssen. Kakkelovnene brugte kul som brændsel. Der var en kulkælder under rummet i forstavnen. På dækket var der to lukkede kasser. Der var også tønder til vand på dækket.

Dengang var det op til kaptajnen, hvor mange passagerer, der blev godkendt. Da rummet til passagererne var lille, var vi mange personer foran i vores lukaf, når der var mange passagerer. Der var også gerne børn med, så det var somme tider lidt trangt. Især i dårligt vejr. Men sådan var forholdene dengang. Vi var vant til det. Og når nogen passagerer havde noget at fortælle, kunne det være spændende at lytte til dem. Og nogen kunne have god grønlandsk proviant med. Når en passager ville lave mad, var de meget velkomne for en vagtmand, for så var man sikker på at spise med. For dem, der skulle rejse, var den eneste mulighed at spørge sig for til statens fartøjer. Det er fantastisk at tænke på, hvad folk dengang fandt sig i. De vidste, at der ikke var andre muligheder, når man skulle rejse. Sådan er det ikke i dag.

Dengang fik vi ikke løn før vi kom hjem, uanset rejsens varighed. Det kunne være svært for en ung mand, der havde megen livsappetit. Men vi kunne få et forskud om ugen af vores kaptajn. Selvfølgelig ikke så mange penge. Vi kunne jo ikke få al vores løn i forskud. Derfor er det ikke mærkeligt, at vi kunne være fattige ind imellem. Dengang havde hver sin madproviant med. Sådan var vort liv dengang. Det gik, for vi var vant til det. Vi så sådan på det, at sådan skulle livet være. Sikke idioter. Jeg glæder mig over i dag, at jeg har fået større indsigt i tingenes tilstand. Og jeg har også oplevet de moderne tider i mit arbejde. At de gamle forhold, som vi har levet under, er ovre. Det er jeg taknemmelig over. Jeg har selv kæmpet for og opnået bedre forhold, som ledende igennem skibsførernes og styrmændenes Fagforening. Kun een sommer sejlede jeg med Bjørnen, for næste sommer kom jeg om bord på et andet skib.

M/GI. Nordlyset

1. april 1954 fik jeg hyre på M/GI. Nordlyset. Grønlænderne kaldte hende for »jeg dør snart«. Nordlyset var på 59 BRT. Jeg kender ikke byggeåret. Men hun er bygget på Lilleø Skibsværft Korsør. Kaldesignal OXPH. Nordlyset havde to master. Den bageste var kortest. Derfor var det en galease. Hun havde sejl på begge master, et bovspryd og to stavfokke. Nordlyset var et langsomt skib. Motoren var kun på 42 K. Men skibet var flot bygget, og da et bestemmelsessted ikke flygter, kom vi altid til stedet. Men den sejlede fint med sejlene oppe. Men det gik altså langsomt i modvind.

Nordlysets besætning var på seks mand. Fører, bedstemand, motorpasser, to matroser og en kok. Da jeg kom til Nordlyset var min gamle chef på Qeeraq, min store navnebror Peter Olsen, fører. Nogen kaldte ham Piita Pullappaa. Peter var en blid mand. Glad og hjælpsom. Lige den rette skonnertfører. Meget dygtig og arbejdsom. Når vi lastede tunge sager, sprang han ned i lastrummet og viste os, hvordan vi kunne klare tingene på en nemmere måde. En glad arbejdskammerat og betryggende.

Vores motorpasser var Kristian Geisler (Aqqa). Han var udlært smed. Senere blev han fører i mindre skibe. Krabbe og Qeeraq. Jeg afløste ham som fører på Qeeraq. Aqqa var rosværdig. Da vores motor var på 42 HK, blev den ikke kørt i lavfart. Derfor var den slidt og skulle ofte repareres. Når den drillede, skulle den somme tider repareres flere gange i løbet af en dag. Men vores maskinist rekvirerede ikke en anden mand til at ordne motoren. Han var jo selv maskinist. Han var nok også den, der sad inde med den største ekspertise på Qeeraqs motor. Den drillede altid. Den motor brugte vi sidste gang, da vi hele den sommer sejlede omkring Upernavik. I 1956 fik den en anden brugt motor, og hvor den sejlede hurtigt! Det var nok rart for besætningen. Og styrehuset blev bygget om.

Nordlyset havde kabys på dækket. Den havde seks køjer foran. Føreren havde sit store rum i bagskibet med et andet mindre yderrum. Det rum var noget særligt. Man kunne blive forskrækket derinde. Jeg er nok ikke den ene ste, der har observeret noget usædvanligt der. Jeg tror, der var andre, der mærke noget usædvanligt der. Men jeg skal ikke fortælle om det. Rummene foran og førerens bagi havde hver deres kakkellovne, fyret med kul. Således også med kabyssen, selvfølgelig.

Vi underholdt hinanden indbyrdes, og det var godt nok. Jeg vil lige fortælle

en sjov historie blandt andre. Vi kunne godt lide at lave pandekager. Vores fører var en frisk mand og fuld af sjov, og han gjorde gæk med os i starten. Der var et hul i loftet til kabyssen. Vi blev så dygtige til at lave pandekager og vende dem i luften, at vi kastede dem op, og de kom ned på den anden side. Det udnyttede vores fører. Han sad oven på kabyssen, og når en pandekage skulle vendes og blev kastet op, fiskede han den elegant op oven fra. En dag opdagede jeg, da jeg var ved at lave pandekager, at han sad deroppe oven på. Vi plejede at hænge vore handsker til tørre i kabyssen. Jeg tog førerens store strikkede handske og kastede den op, og haps, han havde allerede fisket den op deroppefra. Sin store strikkede handske.

Således underholdt vi flittigt hinanden. Der kunne fortælles mange sjove historier. En af vores førers sjove påhit var, at han bandt ærmerne til vort tøj, og sømmede vore handsker fast. Det var irriterende at skulle tage dem på. For han kunne ikke lide, at vi efterlod vort tøj på skibsdækket. Og når vores motorpasser svedte af travlhed, efterlod han tøjstykkerne hist og pist. Det var chefen ikke sen til at benytte sig af. Det var sjovt at se motorpasseren tage sit tøj på. De var alle bundet til ved ærmerne.

En dag hævnede vi os over for chefen. Han havde været i højt humør og var faldet i søvn siddende ved bordet. Det havde motorpasseren set. Han bad os om at være med til at hævne sig på ham. Vi var meget enige med ham. Vi tegnede en tegning af ham, med gummistøvler. Og lavede et hoved med hans hue på. Et ansigt af papir blev lavet. Og på brystet skrev vi med store bogstaver: PETER. På hans dør sømmede vi hans handsker fast og hængte tegningen på den. Det skulle være det første han skulle se, når han vågnede. Vi lukkede døren og forlod ham. Næste morgen kom han ind medens vi drak kaffe. Vi lod som ingenting. Da han var ved at drikke sin morgenkaffe, sagde han: Det må I altså ikke gøre mere. Og jeg skal heller ikke lave numre mere. Sådan opdrog vi hinanden.

Hele sommeren 1955 var vi i Upernavik. Vi tog afsted i juni måned fra Asiaat, og sejlede først tilbage sydpå omkring midten af oktober. I afsnittet om M/B Qeeraq fortalte jeg om førerens dygtighed uden uddannelse. Den episode jeg fortalte om var, da vi sejlede med Nordlyset. Peter var meget dygtig, meget dygtig. Han var rosværdig. Stærk, udholdende og værd at efterfølge.

Det var en dejlig tur nordpå dengang. Og det var min første tur og første gang jeg så Upernavik distrikt. Og siden skulle jeg som bådfører sejle meget i dette distrikt. Deroppe er det ofte godt vejr om sommeren. Meget smuk egn, dejlig at besejle. Der er meget at se og der er fyldt med dyr og fisk. Selvom

landet er stenet, er skønheden fantastisk. Når man først har set den egn, glemmer man den ikke så hurtigt. Da vi var deroppe, havde vi mest med fragtsejlads at varer at gøre. Og dengang var man godt i gang med udviklingen af Kullorsuaq (Djævelens Tommelfinger) som udsted. Vi lå sjældent stille i Upernavik by. Vi var jo langsomt sejlede, og det tog sin tid med at komme frem. Men dejligt var det. Havblik i fred og ro.

Vi sejlede til Prøven og Sdr. Upernavik med varer og hentede ral og sand fra Prøvens fjord. Det var spændende, for der kom mange mennesker for at arbejde. De lavede mad i det fri, og når maden var færdig, var der frit bord for alle. Ja, hvor var det nogen dejlige minder.

Når vi havde lastet, sejlede vi over Upernavik og tog yderligere flere varer om bord, varer og tømmer, og også tøndestave. Og nordpå sejlede vi over Tussaaq, Tasiusaq, Nuussuaq og videre til Kullorsuaq. Det var skønt at sejle nordpå, og vi fik megen grønlandsk proviant. Vi fik meget foræret. Men losningen var besværlig, for alt skulle sejles ind med pramme. Dengang havde ingen af udstederne kaj. Alt skulle sejles ind. Men dengang var der heller ingen store, tunge ting at fragte, som i dag. Vi var også vant til at losse på den måde. Somme tider skulle vi selv ind på land og hjælpe med losningen.

Sådan var betingelserne i vort arbejde dengang. Vi klagede ikke, for vi var vant til det. Dengang havde udstederne ingen nyere hjælpemidler til arbejdet, ingen til at løfte materialer. Alt skulle man samarbejde om. Udsteds bestyreren og hans folk og besætningen på skibene var fælles om tingene og hjalp hinanden. Det gjorde man flittigt. Og der var mange mennesker, der arbejdede på land, der var jo ingen maskiner til at tage over

Jeg var meget glad for at komme til Prøven. Jeg havde familie der. Min bedstefar, fra min mors side, pensioneret kateket Peter Lundblad. Han havde været kateket deroppe i en menneskealder, og havde bosat sig der. Han var også gift med en deroppefra, men de havde ingen børn. Han var min mor mors bror. Jeg var glad for at være i deres hjem. De var velhavende og jeg blev beværtet godt. Disse mennesker er nu for længst døde, dem savnede jeg senere, når jeg kom til stedet, endnu mens jeg sejlede. De var så flinke og kære lige mennesker at komme hos.

Jeg var meget glad for den tur i 1955 og når jeg senere kom der. Dengang var fangst det eneste erhverv deroppe. De har vistnok fanget en del, for vi fragtede en masse tønder med spæk og en masse skind. Selvfølgelig også andet. Da jeg senere kom der, og der var kommet produktionsanlæg til hellefisk, var livet og produktionen ændret mærkbart. Der er ingen tvivl om, at Nordgrønland vil gå stadig fremad med hensyn til produktionen i de kom

mende år. Jeg tror at den store kyststrækning deroppe har stor potentiale af diverse grønlandske produkter.

Da vi hele den sommer var omkring Upernavik og fragtede varer, lagde jeg mærke til, at det lige som var anderledes end det sydlige. Det var mærkbart, at luksusvarer blev handlet i mindre grad, og at danske madvarer ligeledes kom i færre mængder. Dengang var der heller ikke så mange mennesker i Upernaviks bygder. Måske skyldtes det også, at der blev spist mere grønlandsk. Det mærker man ikke mere de seneste år. Bygderne har fået mange flere indbyggere, og produktionen tiltager meget mærkbart.

Upernavik distrikt er et meget smukt område, velegnet til at vise for turister. Når man sejler mod nord, er grænsen for grønne egne Sdr. Upernavik. Men der er også mange skønne fjorde med isbræer i bunden. Interessante for turister. Og helt nordpå er der Kullorsuaq, i sig selv særdeles interessant sted. Kysten er også fuld af forskellige dyr. Fuglefjelde, særligt for alke og lomvier, findes der og er særdeles fantastiske scenerier.

Lad mig i forbifarten lige nævne dengang vi fangede isbjørn på den sommer togt. Vi sejlede i havblik om natten, da vi opdagede en stor svømmende isbjørn. Jeg, Aqqa og Abel var på vagt. Det var sjovt. Der var en del is, så vi kunne ikke nå den. Vi vækkede de andre og kom i fri farvand og nåede den og fangede den. Det var spændende for en førstegangsiagttager. Vi lod den flæse i Tasiusaq.

Nu hører jeg, at der sker megen udvikling i Upernavik distrikt. Det er ikke mærkeligt, for den store kyststrækning var uden tvivl en masse levende ressourcer. Og der må være mange fisk, som befolkningen i fremtiden vil drage nytte af, og at der er mange andre havdyr. Nå, til mere skib.

M/Sk. Hvidfisken

I maj måned 1956 kom jeg til M/Sk. Hvidfisken. En flot skonnert, hurtig, det var spændende. Hvidfisken er bygget i 1911 og er på 73 BRT. Den er flot og velholdt. Den havde 8 mands besætning og er meget ren. Den havde dansk kaptajn, og han var meget dygtig til grønlandsk. Han hed Alfred Christen sen. Da jeg kom var besætningen følgende: Vor fører, vi kaldte ham Kiffakassak

(Stakkels matros). Bedstemand var Josef Hansen. Han blev senere fører i mindre både i mange år. Også i politikutteren. Maskinist var Paulus Brandt, en særdeles dygtig mand og ferm til at arbejde. Han kendte også sejlruterne godt. Han havde også sejlet fra det allernordligste ned til Kap Farvel flere gange.

Vi var fire matroser: Mathæus Møller, Ole Søholm, jeg Peter Hansen, og Martin Hansen. Kok var Kathrine Ravn og senere Marie, som jeg ikke husker efternavnet på. Og senere endnu Mette Olsen. Men da jeg kom, var Kathrine kok. Vi kendte hinanden godt, og derfor var der stor lystighed om bord. Vi var jo i vores bedste alder, dejligt, dejligt. Næsten hele den første sommer var vi på sandtoget, og for det meste lossede vi i Ilulissat. Men sommetider i Aasiaat, Qasigiannugit og Qeqertarsuaq, og sommetider i udstederne.

Vi tog sand lige syd for Ilimanaq (Claushavn) inde i Itulleq. Høj sommer var det, varmt, men en masse myg. Vi brugte grabber med spil til at tage sandet op. Det tog 5-7 timer at fylde lasten. Nej, hvor vi skovlede, for vi fyldte lasten helt op til dækskanten. Det var alligevel behageligt at være i lastrummet, for det var køligt, og oven på var der myggeplage. Bunden af Itulleq bugten var fyldt med sand, og fuld af myg. Lad mig lige nævne dette: Når vi kom til det sted, hvor vi skovlede sand, var der jo en fordybning i bunden. Der var en masse store ulke. Dem fiskede vi inden vi begyndte at skovle sand. Når vi havde fanget ulke nok, kogte vi dem i en kæmpe grydefuld. Vor danske kaptajn elskede grønlandsk mad og han elskede ulke. Han plejede at sige, at ulke smagte bedre end torsk.

Det var herligt at være matros i Hvidfisken. Den havde to lange master. Den agter i var længst, derfor var den en motorskonnert. I forhold til motorens hestekræfter, var den hurtig. Begge master havde sejl. Den havde bov spryd og tre fokkemaster foran.

Dem brugte vi sjældent. Den havde et stort kraftigt spil til at hale op. Og den havde et spil med motor til ophaling af ankeret. Lasten var stor, fyldte 110 tons. Lukafet foran havde otte køjer. Og i bagskibet nedenunder var der et stort passagerum med flere køjer. I forbindelse med styrehuset havde kaptajnen et pænt værelse. Kaptajnen kaldte det for sit slot. Alle rummene blev opvarmet fra kakkellovnen foran. Kabysen havde et gaskomfur. Foran var der kulkælder, og på dækket var der to kister. Desuden var der to store tønder til drikkevand.

På grund af sit kraftige spil til ophaling, blev Hvidfisken sendt til forskel lige steder på kysten. Den fik derfor særlige opgaver. En sommer sejlede vi med frysevarer til Færingehavn fire gange. Fra Diskofjord ved Godhavn to gange, og fra Itilleq ved Sisimiut to gange. Vi byggede over lasten med bræd-

der, således at lasten fik en firkantet form, og isolerede den med morter. Fyldte det hele ud. Og lagde endnu et lag morter over det hele. Når vi kom til Færingehavn prøvede vi efter, hvor kolde varerne var. De var kolde og var som de skulle være.

Hvis jeg ikke tager fejl, blev Hvidfisken tidligere brugt som moderskib for jollefiskere fra Holsteinsborg distrikt. Den skulle være købt af K.G.H. i 1924. Den har været fragtskib for Uummannaq fra 1936 til 1953. Den kom til Aasiaat i 1953, men jeg husker ikke hvilket år hun forlod Aasiaat. Hvidfisken var et meget nyttigt skib for Aasiaat. Og ikke kun her. For at sige det rent ud, for Diskobugten og for hele kysten. Hvidfisken var hurtigt sejlene, og derfor har hun haft en vigtig rolle i udbygningen af byerne i Disko Bugt, særligt for sandfragtning og sejlads med diverse fragt.

Lad mig omtale ikke bare skibet, men også nogle af besætningsmedlemmerne. Vor kaptajn Alfred Christensen, Kiffakassak på vort sprog. Han var et meget arbejdsomt menneske, flittig og tillidsvækkende. En indpisker for sit personale og flittig rådgiver. Når han krævede noget og han troede på sin sag, helmede han ikke før fuldbringelsen. Når en matros havde snavset tøj på, blev det straks påpeget, og han bød vedkommende skifte tøj. Når vi sejlede, op muntrede han os til at vaske vort arbejdstøj. Han var meget renlig med sit skib. Fra dæk til inderskib. Han sagde, at hvis skidt kom ind i maskineriet, blev maskinen ødelagt. Det var nok rigtigt. For et misrøgtet skib kommer oftest ud i havari. Hvad jeg har lært af ham, har jeg haft megen glæde af, da jeg senere selv blev skibsfører.

Vor motorpasser Paulus, Paulus Brandt var meget dygtig til sit fag og tillidsvækkende. Det var betryggende at være på langfart sammen med ham. Han kendte også sejlruterne på kysten, så godt som sin motor. Paulus var en stor mand, rolig, glad og en, man får tillid til. Det var en fornøjelse at komme ind i maskinrummet. Intet snavs. Alt i fineste renlighed. Det var også chefens parole, at når snavs sneg sig ind i maskinen, blev maskinen ødelagt. Paulus var meget dygtig til smedearbejde. Jeg undrede mig over, at han kunne hamre kæder til brug for bommen. Han var ferm til forskelligt håndværk. Han smedede gedigent håndværk. Han behøvede ikke hente hjælp på Bådeværftet i Egedesminde. Firmaet behøvede ikke altid at betale regninger til Bådeværftet.

Dengang var nogle af vore ansatte særdeles dygtige. De har sparet deres firma for mange penge, uden tvivl. Selv om de ikke var uddannede, havde et langt arbejdsliv lært dem faget, at de blev endog meget, meget dygtige.

Vores bedstemand Josef Hansen - det lillebitte menneske - kaldte vi ham

for os selv. Et sjovt menneske. Han var en god arbejdskraft, munter og rar at være sammen med. Han passede sit arbejde godt. Men han kunne sommetider godt gøre nar af andre mennesker. Dengang passede vi roret en time ad gangen. Bagefter havde vi vagt foran på skibet, også i en time. I godt vejr - vi var nu også længe oppe og blev vi søvnige i den friske luft faldt vi sommetider i søvn. Det benyttede det lille menneske sig af. Vi faldt i søvn siddende, og når vi var faldet i søvn, havde han stillet en stor spand under vore fødder. Når han var kommet væk derfra, råbte han vores navn. Vi skulle ikke lade os mærke med at være faldet i søvn, og forskrækkede ville vi rejse os op, men trådte lige ned i den store spand med vand. Vi fik jo våde sokker, og det havde det lille menneske meget grin af.

Engang hævnede vi os: Han blev selv søvnig indimellem. En dag, da jeg passede roret, opdagede jeg, at han faldt i søvn. Min vagttid var ved at være forbi. Gert kom ind for at afløse mig, og jeg sagde, at Josef sov henne i for stavnen. Jeg sagde til Gert: Skynd dig at fylde spanden med vand og stil den under hans fødder. Bagefter går du ind i lukafet og lader som om du sover. Resten ordner jeg. Og det skete som instrueret. Da Gert var gået ind, åbnede jeg døren til styrehuset og råbte: Josef, min vagttid er forbi!! Og han stod straks ret som en soldat, og han var meget passende i bare sokker, viste det sig. Det var virkelig en sød hævn. Men han forbedrede sig ikke.

Vi fire, der var matroser på Hvidfisken, blev senere selv fartøjsførere. Det er selvfølgelig også et tegn på, at vi har fulgt forskrifterne og gjort, hvad vi skulle. Men vi har alle været på adskillige fartøjer. De har alle givet os noget nyt at lære, og det skylder vi alle tak for. Vores tid på Hvidfisken har givet os alle en del, i form af arbejde og lært os at styre forskellige ting. Denne opdragelse skylder jeg at sige tak for til mine mange kaptajner. Min lange arbejdsperiode på samme arbejdsplads. Betegnelserne har bare skiftet med Hjemme styreperioden. Jeg tænker med taknemmelighed på mine mange pædagoger. Jeg skylder dem, at jeg har kunnet være så stabil i mit arbejde.

Lad os nu lige tænke på lidt sjov. Min gode ven Ole Søholm og jeg var uadskillelige. Engang lå vi for anker ved Ippernat over for Kangaatsiaq. Der var bølgegang for Nordenvinden, men hen mod aften blev det blid Nordøsten, som vi plejer at sige. Det var godt, så kom havet i ro, og vi vidste, at der var stor dansemik i byen.

Vi kunne ikke være i ro, men de andre ville ikke med. Nå, skidt med det! Vi to ville lodse os i havn med den store pram med en åre bagi. Vi var jo i ung dommens vår, alt var sjovt. Sundet var lidt bredt, men det gjorde ikke noget, vi skulle til dansemik og bagefter skulle vi bare sejle tilbage i samme båd.

Da de andre ikke ville med os, tog vi to over til den anden side, ved at vrikke prammen med én åre. Og kort tid efter var vi i havnen, ingen problemer. Efter en dejlig danseaften lige til den sidste vals, skulle vi tilbage. Men det havde blæst op. Vi tog et bræt til hjælp for den ene åre vi havde, og sejlede ud. Vi kom ud i sundet og ud i blæsten, der var også strøm, på vej til ebbe. Vi kom til at drive med strømmen længere ud af fjorden. Men det gik da fremad, og vi kunne altid komme et sted på stranden på den anden side.

Vi kom med nød og næppe til et sted på stranden, ca. 1 km fra vores anker plads. Stedet kaldtes Pullassuaq (Store Rævefælde). Men vi kunne ikke bare efterlade den store pram. Vi blev enige om at skiftes til at trække båden, den anden skulle støde fra stranden. Men rebet til prammen var ikke så langt, og vi kunne regne med at få problemer på vejen. Men vi kom støt fremad, og så vidt så godt. Men vi skulle på arbejde kl. 6 om morgenen.

Og nu kom vi til et forbjerg, et stejlt fjeld. Der var ikke andet for, vi skulle i båden begge to. Vi skulle bruge fingerspidserne til at holde fast i fjeldsiden for at komme fremad. Vi slæbte og masede så neglene blev slidt, indtil vi omsider kom til et sted, hvor vi igen kunne hale båden fra land. Og efter store strabadser kom vi omsider til vores havn lidt over kl. 5 om morgenen. Der var ikke tid til at sove, kun til en ordentlig overhaling inden vi skulle begynde at arbejde.

Når vi var rundt at sejle dengang, havde vi altid vagter både i by og i bygd. Man kunne godt døse hen, når man havde vagt, hvis man ikke havde noget at tage sig til. Vi vaskede vores eget og de andres tøj. Strøg vores bukser og andet tøj. Ordrede sokker, vaskede indre rum og dæk. Således blev vi ikke søvnige. Det var jo skønt at holde vagt i den store sommer, særligt at ligge for anker ved bygderne, og pilke i dejligt vejr, lytte til fuglenes sang. Modsat skulle man være vågen i dårligt og blæsende vejr. Dengang havde man ikke moderne udstyr som i dag. Man kunne ikke bare ty til broens udstyr, som man kan i dag, selv i mørke. Man skulle absolut være forsigtig for ikke at komme i fare.

Jeg må lige tilbage til salig Paulus. Paulus havde bjørnekræfter. Det fik vi at se en gang, og var forundrede. Dengang var der hård nordenvind og høje bølger. Bommen var oppe, men bundet forsvarligt. Vi havde sidevind og vippede meget. Rebet til bommen knækkede, og bommen svajede fra side til side. Og vi kunne ikke få den ned. Det lykkedes efter meget besvær at binde bommen fast og fire den langsomt ned. Og Paulus stod bag ved lasten og tog imod den med begge armene. Så råbte vores kaptajn fra styrehuset, at han skulle slippe den, for det var alt for farligt. Men Paulus stod fast med begge ben på dækket. Han blev godt nok bevæget lidt af bommen, men han overmandede

den. Vi kunne blot fastgøre den til dækket. Det var en fantastisk muskelkraft Paulus demonstrerede for os dengang. Paulus var et muskelbundt.

Og nu til et andet skib.

M/GI. Hvalen

I 1959 blev jeg forflyttet til M/GI. Hvalen for at afløse bedstemand Filemon Olsen, som skulle holde ferie. Det var en forandring, for Hvalen havde ingen elektricitet. Men det var sommer, så det gjorde ikke så meget. Lamper og lanterner var til petroleum, og der var ingen radio. Men det gik alligevel. Hvalen er bygget i 1910 i Norge. Hun blev vist nok i begyndelsen brugt til sælfangst, og senere til noget andet. Men denne del har jeg ingen forudsætning for at fortælle om. I 1918 blev hun købt af K.G.H. Hun var på 48 BRT, og 60 tons. Hun har været skib i Godhavn og senere kommet til Aasiaat.

Da jeg kom der, var John Brandt fører. Maskinist var Frederik Geisler. Hvalen havde en 5 mands besætning. Fører John har været fanger tidligere. Senere har han været matros og bedstemand på Fylla. Ellers kan jeg ikke for tælle mere om John, da jeg kun har haft ham som kaptajn i 11/2 måned. John var ellers dygtig, men han blev afskediget af sine foresatte. Hans afløser blev bedstemand Filemon Olsen, tidligere fanger fra Akunnaaq, men flyttet til Aasiaat. Filemon var et fint menneske, munter og udholdende. Han var dygtig, og jeg blev på Hvalen i to år.

Lad mig fortælle lidt om Filemon Olsen. Som sagt var han en glad mand, som ikke lod sig slå ud, og han var flittig. Da han var en imødekommende mand, havde han mange venner. En kammerat. Han var og så en dygtig fører og passede sit arbejde. Han var ikke så almindelig, havde været fanger og dygtig til at vende kajakken. Han var alsidig. Til daglig havde vi et fint samarbejde. Det smittede af på hele besætningen, og det gav gode resultater. Det er vigtigt at være fælles om forskellige ting i et godt samarbejde.

Hvalen har tjent Grønland godt i mange år og sejlet langs den langstrakte kyst i mange år. Det kan også ses på det slidte skib. Skibet var sødygtig, og havde et dybt underskib. Men det var ikke så mærkeligt at det var slidt. Foran var der fire køjer, og kabys oven på. Alle komfurer var med kul til brænde. Og

i min tid besejlede vi kun Egedesminde distrikt. Det var jo et gammelt skib og skulle sejle i de indre farvande.

Hvalen sejlede fint med sejlene. Begge master var med sejl, og den havde to fokkemaster. Hun var sødygtig. Sådan var de gamle skibe jo. For de var bygget til at sejle. Konstruktørerne har været meget dygtige. Det er ikke så mærkeligt, at fartøjer dengang alle sejlede i langsom fart. Hvalen var i starten et meget langsomt skib. Det kan vi huske fra vores barndom. Motoren lød omtrent sådan: takisut - takisut - takisut (grl. korte dameskindbukser!). Sådan lød det. Alle de gamle skibe var langsomme. Alle omtalte skibe fik først skiftet motor som ældre skibe. Nogle fik andres gamle motorer. Men i dag er det vist nok således, at grønlandere ikke behøver at sejle langsommere.

Man må ikke undre sig over, at jeg nogen gange kan lyde kritisk. For jeg kan undre mig over, at vi kan leve under forskellige vilkår under Rigsfælles skabet. Det er virkelig mærkeligt. For navigationsbøger er ens overalt. Endnu i dag er der kun sket meget lidt. I 23 år har vi i lønforhandlingerne prøvet på at forandre forholdene. Jeg førte an. Vi blev påtalt hårdt: *I er grønlandere*. For i dag er det embedsmændene, der styrer Grønland.

M/J Finhval

Efter at have levet som fisker i næsten tre år, kom jeg i august 1964 på M/J Finhval. Jeg var glad for at være fisker og fanger, og kom i skibet bare som afløser. Men jeg skulle altså sejle lige indtil jeg blev pensioneret. Grunden til, at jeg ikke sejlede i knap tre år var, at jeg var blevet gift med en fra Akunnaaq og vi var begyndt at få børn. Jeg var flyttet til Akunnaaq som svigersøn. Men efter min hyre på Finhval, var vi flyttet tilbage til Aasiaat. Og nu blev vi Egedesminde-borgere. På Finhval virkede jeg som motorpasser og bedstemand på en gang. For jeg har papir til begge jobs. Jeg har duelighedsbevis til disse jobs og radiocertifikat. Vi sejlede omkring Aasiaat og Kangaatsiaq kommuner. Vi fragtede gods og sejlede med passagerer for det meste. For allerede dengang var der gang i folks trafik. Det var vist også et forsøg til større passagertrafik.

M/J Finhvals størrelse var 46.5, og 35 BRT. Kaldesignal OYLY. Hun var

et dejligt skib, meget velholdt. Besætningen var på fem, med fire køjer foran og værelse til føreren bag. Alle rum blev opvarmet fra lukafet foran. Der var en mast, den anden var meget lille og placeret bag ved styrehuset. Det blev brugt til at fastgøre radioantennen. Der var et lillebitte rum til passagererne bag. Og førerrummet var også lille.

Fører var Kristian Olsen (Kari). Han er meget kendt på kysten, da han er gammel sømand. Karier meget dygtig og en rar mand som kaptajn. Han er en meget dygtig sømand, og han er også begyndt at sejle som ganske ung og sejlede fortsat. Han var meget villig til at lære fra sig og en særdeles god læremester. Kari var meget dygtig til forskellig slags arbejde. Han har sejlet hele Vestkysten, lige fra Thuledistrikt til Østgrønland har han besejlet. Han har arbejdet i mange år for K.G.H., KNI og endelig KNI Pilersuisoq. Han har været en trofast og loyal medarbejder. Da Kari var dygtig til forskelligt arbejde, har han betydet meget for sin arbejdsplads.

Som besætning var jeg selv bedstemand og motorpasser, to matroser og en kok. Vores kok var vor kaptajns kone Louise, som i mange år har været kok hos sin mand i forskellige skibe. De har sejlet med mange. Somme tider med bopæl i andre byer. Jeg nævner ikke matroserne ved navn, da de skiftede en del. Denne bådtype som Finhvals er sødygtige skibe, som ikke ligger i havn for lidt blæst. Motorerne var bare lidt for svage. Da jeg kom der, havde de 90 98 HK. I 1969 fik de nye motorer på 110-118 HK. Det var en forbedring i forhold til de gamle, men de var jo også nye fra fabrikken.

Det var dejligt at begynde at arbejde på land om vinteren. Dengang overvintrede alle K.G.H.'s fartøjer i Diskobugten i Aasiaat. Vi havde tilsyn med dem i vinterperioden og reparerede forskelligt grej. Vi syede sejl og presenninger til spil og lastrum. Alt hvad der skulle fornys blev gjort klar til sommerens brug. Vi reparerede glasfiberbåde. Om foråret rensede maskinisterne motorerne, demonterede dem. Således gjorde vi dem klar til vandet åbnede sig. På den måde var der ikke så mange motorskader om sommeren. For vi behandlede dem forsvarligt.

Til alt dette havde vi Kristian Olsen som formand. Kari og hans sømand skammerater var meget dygtige til forskellig slags arbejde. De var også flinke til at lære fra sig, og vi lærte meget. Selv brugte jeg hvad jeg havde lært der, da jeg selv blev fører, og havde megen glæde af det. Særlig vedligeholdelse af fartøjer, og forskellige forholdsregler. Ja, alt muligt arbejde. Vi har haft megen nytte af medarbejderes råd. Jeg ved af erfaring, at forholdene er meget anderledes i dag, og at søfolks arbejdsforhold er meget anderledes. De er vist nok slet ikke blevet billigere.

På Finhval rejste vi ikke langt, bortset fra Diskobugtområdet. En sjælden gang til Sisimiut. Men vi blev brugt flittigt i Aasiaat og Kangaatsiaq kommuner. Vi havde travlt med at fragte varer, færdige produkter og byggematerialer. Senere sejlede vi også efter en fartplan. Det var rart for os selv og for passagererne. Og en hjælp for handelsforvalterne og os selv, med hensyn til hele arbejdsgangen. Lad mig nu gå over til noget andet.

Jeg bliver skibsfører

I året 1966 den 16. august blev jeg opgraderet til skibsfører. På min første båd M/B Qeeraq. Selvfølgelig var jeg glad, da jeg ikke havde forventet det, og forstod at mit arbejde var skattet i den grad. Min kone og jeg var begge glade. Sådan opnåede jeg, hvad jeg i mange år fra barndommen havde drømt om. At jeg omsider kunne blive som mine gamle idoler. Og det skulle vise sig, at jeg skulle arbejde som skibsfører i 32 år. Og at jeg skulle arbejde i 43 år og 8 måneder, før jeg blev pensioneret. Og det er jeg glad for.

Mit nye skib var alligevel ikke nyt for mig. For det var det, jeg startede på. Det var skyld i, at jeg ikke kom på Efterskole. Men jeg havde allerede erfaret, at jeg ikke havde nye muligheder for at komme på Efterskole. Og da jeg fik god opbakning, begyndte jeg mit nye arbejde på en god måde. Det gik godt, og jeg følte, at der blev vist mig respekt. Jeg var meget glad for mine medarbejdere, og vi arbejdede godt sammen. Og det er meget vigtigt for mig. Jeg var glad for mit arbejde og min arbejdsplads.

Da jeg kom i M/B Qeeraq arbejdede vi med fragtsejlad af varer ca. en måned. Og fra ca. medio september fragtede vi skællaks fra Egedesminde syd distrikt. Dengang fangede man masser af laks i Kangaatsiaq kommune. Og dengang var vi to både med M/B Henrik Lund til at fragte. Vi fyldte hele båden, selv dækket blev fyldt med laks, hele tiden. Der var tryk på, og der var jo også havkat og helleflynder. Selvom vi fik hjælp af skonnerter, kunne vi næsten ikke følge med. Ja, dengang var der fisk til, og de kostede vist en del penge.

Dengang havde vi travlt med de mange laks i flere år. Sammen med havkat og helleflynder. Desuden sejlede vi med varer og passagerer. Selvom Qeeraq

kun havde tre køjer, kunne vi have 6 passagerer. Der var næsten altid overtal. Desuden var der børn med. Det var jo sjovt, de voksne bestilte plads og regnede ikke med deres børn. Men børn er jo også mennesker. De gik så til kajen, med deres børn. Selvfølgelig. De er jo også vore kærester.

Når isen var gået om sommeren sejlede vi med rejer fra Christianshåb til Aasiaat. Kun lørdag lå vi stille. På vej til Christianshåb, sejlede vi over Akunnaaq og somme tider over Ikamiut, med varer. Desuden havde vi passagerer om bord. Dengang kom mange mennesker for at arbejde i Qasigian nguit. Derfor var der altid passagerer at tage med. Dengang var der heller ikke kystpassagerskibe til daglig. Derfor var det ikke mærkeligt, at vi sejlede med mange mennesker i sommerens løb. Der var ikke andre muligheder. Der var heller ingen både med påhængsmotorer dengang. Kun enkelte fandtes.

Dengang blev alt drevet af K.G.H. Fragtning af varer og produkter, og desuden passagertrafik. Der var nok at tage fat på, men vi var i vores bedste alder og glade for at have noget at rive i og kendte ikke ordet træthed. Jeg tror også, at vi, der var ansat som førere på bådene, bestræbte os på, at vort arbejde skulle kunne betale sig. Dengang var forholdene og betingelserne i arbejdet helt anderledes end i dag. Ligeledes arbejdsgivernes måde at styre på og deres være måde. Men da Fartøjsførerne fik en fagforening i 1966, begyndte der at komme skred i tingene. Og der kom dialog mellem vores foresatte og os på en god og heldig måde. Desuden for matroserne begyndte Arbejderforeningerne og forbundet at gøre sig mere gældende i forhold til medlemmernes betingelser. I dag er forholdene blevet forbedret, og arbejdsbetingelserne lettere.

M/B Qeeraq har været til megen nytte i vort land i mange år. Særligt i begyndelsen, da fiskeriet var i sin vorden, samt i fragtningen af produkterne dengang. Ja, hun har været brugt til meget. Nogen gange har hun sejlet med post hen mod julen langt nordpå til Upernavik. Det har den mangeårige gamle fører Benni Ostermann selv fortalt mig. Det har været en bedrift. Uden radio eller redningsbåd. Kun med en slæbejolle på slæb. Sådant var forholdene den gang. Hvis det havde været i dag, ville der ikke være mange både, der fik lov at sejle ud. Men dengang kunne man ikke handle på anden måde, for det var betingelserne. Og man tænkte blot: Sådant er livet!

Qeeraq har gjort stor tjeneste i mange år i Aasiaat og distrikt. Særligt under 2. verdenskrig. Dengang har der været stort behov for skonnerter til længere ture. Derfor har Qeeraq haft travlt i Egedesminde og i syddistriktet, og har sejlet til de nærliggende kolonier og deres udsteder. Dengang blev Egedesminde også brugt som transitby. Derfor har der været nok at lave for Qeeraq og hendes store slyngveninde Dagmar, Neqilissuaq.

Efter krigen var der en masse torsk. Og som sagt havde Qeeraq og Dagmar travlt med fragtning af varer og produkter. Jeg vil her overlade ordet til min store navnebroder Peter Olsen. Der var torskeeventyr i Aasiaat og Kangaatsiaq distrikt. Vi havde så travlt, at vi knapt havde tid til at sove. Jeg husker en gang, at jeg næsten ikke fik sovet i løbet af en uge. Jeg var mere interesseret i, at mine mænd fik lidt hvile. Når vi sejlede, styrede jeg nemlig selv. Men ved losning og lastning fik jeg somme tider tid til at lukke et øje. Det var godt nok. Min store navnebror var meget udholdende. Men han kunne også godt lægge lidt til, når han fortalte. Men vi, der var venner og kendte ham, tog det ikke så tungt med de plusser. For vi vidste, at min store navnebror, Peter Olsen, var en stor mand.

Qeeraq havde fået en ny motor da jeg blev fører. Hvor var den hurtig. Den sejlede 9.5 knob i timen. Ikke som da jeg i sin tid startede og den havde Dagmar på slæb. Qeeraq var særdeles sødygtig. Jeg har mange gange sejlet med den i stærk blæst. Somme tider i meget stærk blæst. Og den var god at sejle med i uroligt hav, i sidevind, sidebølger. Den vippede ikke meget. Den var bred og havde stor dybgang. Det hjalp også med forsejl i blæst og bølgegang. Men der var en fejl. Båden lå lavt i vandet, sidedækket var lavt, så i modvind og i frostvejr blev der meget islag.

Dengang var vi allerede begyndt at melde over radioen når vi sejlede, men nævnte ikke ankomsttid eller passagertal. Og derfor benyttede vi os lidt af det. Der var ikke så mange fartøjer dengang. Ikke så mange påhængsmotor joller som i dag. Det var dejligt om sommeren. Her var der ternet med en masse æg. At sejle ind til en ø med jollen og samle en masse æg. Gratis mad kunne man få. Ingen kritiske røster fra passagerer. For de vidste at de alle fik mad når vi kogte mad. Sådan gjorde alle. Men det gjorde vi heller ikke når vi havde tilstrækkeligt med proviant. Og dengang meddelte vi først position når vi om aftenen lå stille. Sådan var forholdene dengang.

Jeg var fører på Qeeraq i to dejlige år. Med fragtning af produkter og varer til butikken og passagersejlad. Vi har nok udført meget, for vi havde travlt. I begyndelsen sejlede jeg med Kristian Geisler, søn af motorpasser, Frederik, på Hvalen, og også med Johan Rasmussen. Senere med Johan Lundblad og Karl Lundblad fra Kangaatsiaq, og endelig i kort tid Henrik Jeremiassen også fra Kangaatsiaq. 1. april 1968 skulle jeg så blive fører i et andet skib.

M/K Henrik Lund

År 1968 d. 1. april flyttede jeg til M/K Henrik Lund for at være fører. Hun var på 36 fods længde. Lasten kunne rumme 20 tons. Kaldesignal XPVN. I begyndelsen sejlede vi med varer, og da vejen til Christianshåb blev isfri med rejer, nogen gange over Akunnaaq og Ikamiut med varer. Og da det blev sommer, tog vi også ind handlet havkat med. Rejer og havkat sejlede vi til Egedesminde. Sådan fragtede vi fra primo juni til ca. medio september. Desuden sejlede vi med mange mennesker i sommerens løb. Hen mod efteråret sejlede vi med varer indtil isen kom.

Henrik Lund har tidligere været rejekutter sydpå i Narsaq. Der var to søster skibe, det andet var Rasmus Berthelsen. Da de holdt med rejefiskeriet dernede, kom de begge to til Aasiaat, og blev brugt flittigt i Aasiaat. Dengang var der rejepillemaskiner i Aasiaat, og de havde en filetfabrik. Og de to både har været brugt flittigt. Og der var jo også mange skællaks dengang og andet fisk, som blev fragtet her til. De blev også brugt til fragtning af varer til udstederne.

Dengang sejlede jeg heller ikke alene med Henrik Lund. Jeg var og så ferie afløser på større skibe, når kaptajnerne skulle på ferie. Det var dejligt og en god afveksling i hverdagen. Og det var en god træning for mig. Denne øvelse har været til stor hjælp for mig, da jeg senere kom på større skibe. Jeg kunne sejle uden at skulle spørge mig så meget frem og lede og arbejde.

Da der var rejefabrik i Aasiaat dengang, sejlede vi somme tider til Ilulissat og hente rejer. Det var også en velkommen afveksling. Man kunne godt blive træt af at sejle samme rute frem og tilbage. Men at sejle i magsvejrr var jo rart. At skyde efter sæler, og være heldig at ramme ind imellem. Der var jo mange sæler på vejen. Og der var mange rejekuttere i Bugten, der slæbte deres vod. Det var spændende at se dem hale deres vod op. Dengang var der en masse rejekuttere i Diskobugten fra hele kysten.

Jeg glemte lige at nævne en ting i forbindelse med Qeeraq. I 1968 blev Qeeraq aflagt på grund af ælde. Derfor blev jeg fører på Henrik Lund. Mens Qeeraq sejlede, fragtede vi laks og andet fisk fra midten af september. Den gang var mange der laks omkring Aasiaat og i Kangaatsiaq kommune, samt andre fiskearter, så vi havde altid nok i lasten. Ja, vi kunne ikke have det hele med, selv om vi fik hjælp fra større fartøjer. Fisk var der en masse af dengang, må man nok sige.

Jeg nævnte, at jeg ikke var på Henrik Lund hele tiden, at jeg afløste på større skibe ind imellem. F.eks. på Finhval, Blåside og Sortside. Og det skulle vise sig, at jeg skulle være fører der i 22 år. Vi blev i efteråret 1968 af K.G.H. sendt til Godthåb fire mand for at lære til navigatører. Vi tre bestod, undertegnede, Jens Bourup og Kristian Olsen. Vor fjerde mand bestod ikke. Selv om han ikke bestod dengang, var han i mange år fartøjsfører. Han er desværre død nu. Han hed Mathæus Møller.

Jeg var fører på Henrik Lund i 1968 og noget af 1969, selvom jeg var væk de gange jeg var afløser på andre både. Jeg har været meget glad for at sejle med hende, idet hun var en god sejler. Og jeg var også meget tilfreds med mine mænd. Jeg havde Moses Olsen, min første fører Peter Olsens søn. Og Justus Brandt, Juunnguaq, som vi kalder ham. Rare mennesker og gode kammerater. Glade og udholdende arbejdsmænd. Moses Olsen læste senere til fører og bestod. Han har været fører på forskellige både. Nu sejler han med større både, enten som fører eller styrmand. Det er dejligt at se og møde så danne besætningsmedlemmer, nu da man selv er blevet pensionist. År 1969, den 10. september flyttede jeg til M/J Sortside som kaptajn.

M/J Sortside

Jeg blev forfremmet til fører på M/J Sortside den 10. september 1969. Og det skulle blive til 22 år. Jeg havde dengang ikke forestillet mig at være fører der så længe. Det var dejligt at sejle med Sortside. Ja, jeg har virkelig tilbagelagt mange sømil med det fartøj. Jeg vil nødig ro de mange sømil i dag. Så er det bedre at blive, hvor man er. Jeg vil ikke sejle dem om igen. For jeg ved, det bliver en frygtelig lang vej. Jeg var 34 år da jeg blev kaptajn på Sortside. I min bedste alder. Og nu var jeg blevet det, som jeg havde ønsket mig som lille. At blive fører på en skonnert som uddannet. Nu kunne jeg ligesom bedre glemme, at jeg ikke var kommet på Efterskole. For jeg vidste, at jeg ved flid kunne blive i jobbet i mange år.

Jeg har haft det fint med at sejle i 22 år med Sortside. Jeg er blevet fortrolig med at føre skibet. Og jeg har prøvet lidt af hvert i den tid. Og ikke bare positive oplevelser, men de gode er der flest af. Jeg har sejlet med Sortside fra

Kullorsuaq i Nord til Østkysten, til den nordligste bygd i Tasiilaq kommune, Sermiligaaq. Det er ikke så lidt. Og flere gange har jeg i længere tid besejlet Upernavik distrikt. Jeg har været ved alle byer og bygder på kysten fra Tasiilaq til Upernavik

Sortside er på 46.05 fods længde, lasteevnen 35 tons. Kaldesignal OWXB, motor 110-118 HK. Da jeg kom, var motoren splinterny. I 1970'erne bestod det meste af vort arbejde i fragtning af fiskeprodukter, som der var meget af, og varer og byggeelementer. Dengang sejlede vi ikke efter nogen fartplan, og vi sejlede også med ikke få passagerer i sommerens løb. Dengang var det rigtigt rart at sejle, særligt nordpå. Der blev ikke skyndet på en. Men der var et problem. Der var sjældent en kaj at lægge til ved bygderne. Derfor kunne det godt være besværligt at losse og laste. Men om sommeren havde det høje Nord næsten altid godt vejr, og det var en dejlig arbejdsplads. Der var skønt og uforglemmeligt, som man husker resten af livet

Sortside havde fem besætningsmedlemmer med føreren. Der var fire køjer foran. Bagt er der et lille rum til kaptajnen, og et lille rum til passagerer samt et spiserum. I starten var der to køjer til passagererne. Jeg har ladet det om bygge, så køjerne blev erstattet med bænke rundt om rummet. Og der blev sat en aftagelig køje i stedet. Der blev mere plads derved. Alle rum med maskinrum blev opvarmet fra forskibet. Der var forresten også en lille kabys bagt. Neden under var der to vandtanke og vaskerum foran til matroserne. Ligeledes bagt. Selvom der var trangt, var det vores hjem under sejlads og ved værfts ophold. Men senere fik vi heldigvis logi på land, når vi var på værft eller vi var i andre byer.

Ved sejlads havde vi et godt sammenhold. Mine folk var ret stabile. Det er jo vigtigt at arbejde sammen. Min bedstemand Eli Sandgreen var fast i mine samfulde 22 år på Sortside. Min kok, Judithe Hansen og motorpasser Marius Schultz var mine folk i 14 år. Judithe Hansen er min kone. Matros Hans Rafael sen var der i 6 år. Han var dygtig, så jeg ønskede at han læste til skipper, hvad han også gjorde. I dag er han havnechef i Egedesminde havn. At være loyal er ikke til nogen skade, tværtimod. Andre matroser rokerede, nogen var der i tre, andre i to år. Fra Østkysten sejlede jeg i 1987 rundt om Kap Farvel med: bedstemand Eli Sandgreen, motorpasser Jakob Brandt, matros Holger Lyberth, kok Jakob Danielsen. Nogen matroser har jeg ikke nævnt, de vigtigste har jeg nævnt.

Sortside er bygget i 1950, og har haft forskellige hjembyer. Mange mennesker har uden tvivl haft hyre på båden. Disse ens søsterskibe af samme type er gode at sejle med. Og det er ligesom, at de i blæsevejr har fast grænse for hæld-

ning. Vi har jo sejlet i kuling og bølgegang, ja, i stormvejr med den. Man må ikke undre sig over, at jeg roser den. For vi bliver jo glade for vore skibe, lige som det var et menneske, og bliver stolte af dem. Ja, nogen gange sejlede vi i blæst og bølgegang med en stram maske. Derfor roser vi vore fartøjer, for man lærer deres ydeevne og grænser at kende.

I 1960'erne og 1970'erne sejlede vi meget i is om efteråret og foråret. Disse skibes modstandskraft mod isen er meget begrænsede, særligt mod den faste is, for motorerne er svage. Derfor er evnen til at besejle isfyldt farvand meget begrænset. Men vi måtte være tålmodige, og nåede som regel til destinationen. Vestisen er også meget farlig for så svage motorer i skibene. Lad mig fortælle.

I slutningen af april 1976 sejlede vi fra Aasiaat sydpå, med varer til Kangaatsiaq. Dengang oplevede vi isens kræfter. Skibet var helt fyldt, også på dækket, med træ. Vor last og skibet tilsammen vejede en hel del. Dengang var der en stiv nordenvind. Vi sejlede indenskærs, så det var sådan set godt nok. Men isen var stødt mod de såkaldte Susanneøer. Den var kommet i vejen for os, til sejladsen over til øen Aappilattuaq, som var den eneste sejlmulighed. Men vi kunne se, at der var en blødere del i isen, ca. 1 km i bredde, og vi mente at kunne forcere den. Men da vinden var frisk og vandstanden steg, blev vi enige om at vente, og gjorde det.

Da fire timer var gået og strømmen vendt, og vandstanden nedadgående, blev vi enige om at forsøge, selvom vinden ikke ændrede sig, og det gjorde vi. Vi kunne forcere isen, det gik langsomt og somme tider stod vi stille. Vi måtte bakke, og så gik det et stykke frem i nogen tid. Vi kom fremad. Da der manglede 150 meter, begyndte isen at drive og tog os med. Den tog os op på isen fra siden, men vi kom ned i vandet igen. Nu kom der svær is til os og skabte problemer for os. Heldigvis kom den ikke over dækket. Det havde været farligt.

Det var også heldigt for os, at en isskøse var stødt imod siden af os, og takket være den fik vi ikke større problemer. Men vort skib blev løftet højere og højere op på isen. Nu kom underskibet tydeligt til syne, og til sidst lå hele skibet oven på isen. Hvis man ville, kunne man nu male underskibet. Det havde vi nu ikke tænkt os, for det her var farligt. Vi havde også passagerer, to voksne og et barn. Skibet hældede meget, og vi kunne ved faldet kæntre med den tunge last. Derfor var det nødvendigt at bjerge passagerer, post, fakturaer på vor last, skibspapirer, logbog, mad og varmt tøj på sikker is. Vi måtte være forberedte på alt. Vi har tidligere været ude for farer i isen, men er kommet velbeholdne over dem. Derfor ville vi forsøge igen, da isen lå stille.

Jeg havde allerede meddelt over radioen, at vi havde problemer. I Aasiaat fulgte de også os fra K.G.H. over M/S Tûgdlik radio, og måske ville de komme os til undsætning med helikopter. Vi havde jo, hvad vi skulle bruge. Vi havde haft forbindelse med lægebåden Bjarnov, som var i Kangaatsiaq. Vi vidste at hun var på vej til os. Og når hun kom til iskanten, kunne vi blot gå hen til dem. Desuden kom der heldigvis tre joller, og vi sendte vore passagerer, post og fragtbreve med dem videre, og så ville vi forsøge at sejle, som vi havde planlagt. Vi havde fire store taljer i reserve, som vi gjorde fast langt væk i isen, til ophaling med spillet på båden. Da skibet kom længere ned og motoren kunne få vand, prøvede vi at starte den. Og da vandet kom op, forstod vi, at vi kunne bruge den. Vi prøvede at hale med spillet, og se, der kom gang i den, og vi kom ned.

Men isen kom i drift igen og begyndte at løfte os på ny, denne gang i hurtigere tempo. Og nu lå vi igen på isen, uden for vandets område. Det er fantastisk, så stærke kræfter isen er i besiddelse af. Og nu måtte vi vente igen, for yderligere eventuelle forsøg.

Vi prøvede forgæves igen. Isen var i bevægelse, vi måtte aflyse at forsøge på ny. Der stod vi med håret ned ad nakken, ganske passiviseret. Og nu kunne vi se, at lægebåden nærmede sig os. Og tak, at vi, hvis der skete noget, blot kunne gå hen til dem på isen.

Alt dette meldte vi løbende i radioen. Ved aften kom vi over i Bjarnov og forlod vort skib. Vi sejlede til nærmeste ø for at ankre. For mig var det svært at forlade det skib, som jeg var fører for, her ude midt i den øde is. Men andet kunne vi ikke gøre. Det var en stærk oplevelse.

I tre dage lå vort skib på isen, som lå det oplagt på selve det faste land. Men på den fjerde dag var bagskibet kommet i vandet. For vi så til hende hver dag, gående på isen. Der var ikke sket skade, efter hvad vi kunne se. Da agterskibet var i vandet, og forstavnen endnu på isen, ville vi forsøge. Vi startede motoren, og prøvede nærmest for sjov at bakke, og båden gled bagud. Det var en dejlig fornemmelse. Og da der ikke var vind begyndte vi at sejle fremad, force rende isen. Og straks efter var vi ude af isen, og skreg af glæde. Det var virke lig dejligt. Og nu startede turen mod Kangaatsiaq. Det var dejligt.

Lige en morsom indskydelse. Jeg har frarådet at indtage alkohol i arbejdstiden til mine ansatte. Og den dag var en lørdag. Vi skulle ankomme til Kangaatsiaq før middag. Jeg lovede mine matroser, at i aften skulle vi fejre og feste i anledning af vores redning fra ulykken. Jeg ville betale. Det var de ikke vant til at høre fra mig. Og de hylede af glæde. Jeg inviterede over radioen til vore tidligere plejeforældre. Men nej. Vi ankom til Kangaatsiaq kl. 11.30. Da

vi lagde til kaj, sagde handelsforvalteren til mig, at man ønskede at tale med mig fra K.G.H. i Aasiaat. Jeg sagde, at vi skulle i butikken, inden den lukkede, og at jeg ville ringe, når vi havde handlet. Han sagde, at jeg skulle ringe først, bagefter skulle han nok betjene os. Jeg sagde ellers, at jeg ville handle inden spiritussalget lukkede. Han sagde: Jeg skal nok ekspedere jer. Og vi troede på ham.

Da jeg havde talt i telefonen tog vi alle mand ind for at handle. Vi havde vist alle et formål: Vi skulle feste i aften. Dengang var der ikke øl i Kangaatsiaq. Dem havde vi ellers om bord. Og vi købte sodavand til at spæde op i den sprut, som vi skulle købe. Lægen var der også. Vi bestilte spiritus. Men ikke tale om! Handelsforvalteren sagde: Der er lukket for spiritus allerede kl. 12. Men vi spurgte jo i forvejen, om vi kunne handle, og han lovede at han ville betjene os! Nu lagde vi alle sodavand tilbage som vi ville have købt. Dem havde vi ikke mere brug for, og vi luskede slukørede ned til båden og bedivores små skæg. Men mad havde vi nok af. Men helt forgæves var det ikke. Det lykkedes os at låne to flasker af lægens bekendte. Men vi var tolv mand, så der var jo kun nok til at slikke om munden med. Og da vi havde sejlet sydpå, betalte jeg tilbage, da vi kom tilbage til Kangaatsiaq.

Jeg har prøvet meget forskelligt i løbet af de 22 år, jeg var fører på Sortside - gode oplevelser og somme tider ulykkelige har jeg haft. For i løbet af de 22 år har jeg sejlet med meget forskelligt og sejlet med en masse passagerer. Jeg har et eksempel at fortælle.

Vi skulle lige til at sejle til Kangaatsiaq den 21. december, da lægebilen kom. De ville gerne sende en patient afsted. Dengang havde vi lov til at sejle med 12 passagerer af Søfartsstyrelsen. Vi havde allerede booket de 12 passagerer, og der var ikke flere pladser. Men da en ung pige ville tale med mig, kom jeg hen til hende i bilen. Jeg kendte hende, og vidste hvad hun fejlede. Da jeg kom til hende tog hun mig i hånden og sagde: Peter, jeg vil dø hos min mor og far. Lad mig komme med. Og julen stod jo lige for døren. (En dybfølt bøn og fuld af mening). Jeg sagde naturligvis ja. Og jeg sagde til hende, at der ikke var andre pladser, end at hun kunne ligge i min kahyt. Lige før vi kom til Kangaatsiaq, og jeg så til hende for sidste gang, sagde hun: Tusind tak, jeg vil skrive til dig. Efter få dage fik jeg at vide at hun var død.

Og hun havde skrevet et meget dybsindigt brev til mig. Et takkebrev. Og jeg har gemt brevet til den dag i dag i mit hjerte. Foruden mig er det kun min besætning i båden, der har hørt om brevets indhold, da jeg læste det for dem.

Og lige en ting til: Der er også født et barn om bord i vores båd. En patient skulle føde på sygehuset. Det skulle så vise sig, at hun fødte på vejen. Efter

mørkets frembrud tog vi afsted fra Kangaatsiaq, nordpå til Aasiaat. Ca. midtvejs kom min kone, der var kok, ind i styrehuset og sagde, at vores patient var ved at føde. Jeg satte mig straks i forbindelse med lægevæsenet over radioen. Og heldigvis sagde de, at lægebåden ville komme os i møde med en jordemoder. De instruerede os i, hvordan vi skulle forholde os for en sikkerheds skyld. Og heldigvis havde min kone og en af de kvindelige passagerer prøvet at føde og vidste, hvordan de skulle bære sig ad, hvis hun skulle føde. Vi var alle beroligt.

Motoren fik jo alt, hvad den kunne bære. Motorpasseren skulle blot sørge for, at den ikke blev overophedet. Vi var i stadig radiokontakt med lægebåden. Og vi nærmede os hinanden hurtigt. Men fødslen skred stadig fremad. Min kone sagde, at barnets hoved var ude. Men heldigvis var lægebåden og vi lige ved at mødes. Vi var kommet i smult vande, og den kunne nu lægge til os. Straks da jordemoderen var kommet ind, hørte vi barneskrål. Og nu skreg også bedstemanden og jeg af glæde. Nu var der ikke mere at være nervøs for. Der var kun glade smil.

Vi har mange glade minder fra Sortside, også med hensyn til fangst. En gang fangede vi en hvidhval på vej til Godhavn. Vi skulle sætte nogen elektrikere af på Hunde Ejlande (Kitsissuarsuit). Vi kunne se, at de jagtede hvid eller narhvaler lige syd for deres sted. På vej i havn gik jeg ind i styrehuset for at sagtne farten. Lige da jeg havde taget farten af, så jeg lige foran os lige under havoverfladen en stor hval svømme. Jeg satte motoren i tomgang, og uden at sige et ord gik jeg ud og hen til de andre foran i skibet. Jeg tog min riffel, stadig uden at sige noget og pegede mod hvalen, som var på vej op for at ånde. De andre tog også deres rifler, og vi skød den lige foran os. Og den sejlede blot død fremad og vendte bugen op. Og vi kom til den og havde bare at tage den med bådshagen. Det var skønt. Vi satte passagererne af, og nu kunne vi flæse på vejen til Godhavn, og det var en stor, flot hval.

Ja, med Sortside har vi haft mange skønne oplevelser, også naturoplevelser langs Vestkysten. Og jeg skal ikke benægte, at vort lands østkyst også har en fantastisk skønhed. Når man har set skønheden der, glemmer man den ikke. Og også i Nordgrønland, hvor der er mere stenet. Sådanne oplevelser går lige ind i følelserne, og man glemmer dem ikke resten af livet. På Vestkysten, Nordgrønland og på Østkysten har jeg mødt skønhed mange forskellige steder. Jeg har glædet mig over at se al den skønhed i Vest, Nord og i Øst, og kan ikke glemme dem. Jeg er stolt af, at jeg har så smukt et land.

Jeg har set solens opgang fra det store hav tidligt om morgenen og solens vej ned i det store hav om aftenen. En skønhed, man ikke kan sætte farver på.

Noget, der berører et menneskeliv og fylder det med glæde, og som det ikke kan glemme, noget, som det skal gemme i sit hjerte, og glædes og styrkes ved, og som det skal fortælle om til andre mennesker. Fortælle, at han har så skønt et land. At sejle langs vore kyster, eller bare nærme sig kysten udefra, ja, lige gyldigt hvorfra, kan man ikke undgå at se skønheden. Og ikke mindst at sejle i fjordene. Farverne skifter ved hvert minut, uundgåeligt.

Vi kender fortællingerne fra vore forfædres sagn, f.eks. hvor meget manden fra Aluk elskede sit land. Jeg har både hørt og læst den fra min barndom. Jeg har selv som fører besejlet hans kyster. Og jeg har observeret, at den kyst er barsk og består meget af bar sten. Og det er ikke så mærkeligt, at havsiden består af hård stengrund. At den må være sådan, fordi de store bølger holder her. Højere oppe, på fjeldsiderne er skønheden fantastisk. Var der noget at sige til, at manden fra Aluk elskede sit land, og kunne ikke drømme om at forlade det? Og det var ikke uden grund, han elskede sit land. Jeg har med mine egne øjne set den smukke solopgang fra havet. Uforglemmelig. Og jeg har set solen gå ned i havet ved tusmørke, hvilket jeg heller ikke kan glemme i mit hjerte. Det får mig til at føle kærlighed til mit land.

Den 19. juni 1987 rejste vi fra Aasiaat til Tasiilaq for at sejle Sortside rundt om Kap Farvel til Vestkysten. Den havde overvintret i Tasiilaq i 1986 på grund af skade på deres distriktsfartøj. Vi kom til Tasiilaq den 21. juni, på National dagen. Og vi var der i næsten en måned. Første gang sejlede vi godt nok i begyndelsen af juli ifølge med lægebåden Signe West. Men vor skrue blev beskadiget og vi måtte vende om til Tasiilaq, på slæb efter Anders Olsen. Anden gang sejlede vi afsted dagen efter den 10. juli. Men på grund af storis knækkede skruen, og vi måtte vende om igen, igen på slæb efter Anders Olsen.

Den 16. juli prøvede vi igen, med skibet Johan Petersen i følge. På det tidspunkt var storisen på ca. 30 sømils bredde omkring Tasiilaq. Og den var tætpakket. Og endelig kl. 02.45 den 17. juli kom vi ud af storisen, gudskelov. Og nu endelig var vi på vej mod Kap Farvel sydpå. Den dag var det heldigvis meget dejligt vejr. Vi var jo virkelig taknemmelige for det fine vejr. Og vores skrue var jo blevet skæv, og det bevirkede, at vort fartøj rystede meget. Vi vidste også, at vi ville støde på mere storis på vejen. Derfor bad vi til, at vi ikke ville komme ud for yderligere ulykker.

Da vi var kommet ud af den meget besværlige storis, mens skibet endnu var i nærheden af os, så vi på isen tre store klapmydser ligge. De spurgte over skibradioen, om vi havde skydevåben. Og jeg sagde ja, da mine tre mænd havde rifler. De spurgte, om vi ikke ville jage. Det ville vi meget gerne, for vi var

var kødsultne. Og vi svarede, at vi ville skyde efter en. Jeg sagde til mine mænd, at de skulle fange den mindste, hvad de også gjorde. De skød den mindste. Da vi fik den op på vores båd, sejlede skibet fra os mod syd. Vi ville gerne have fulgtes med dem, hvis vi kunne. Vi sagde farvel og tak over radioen, og de svarede tak og ønskede os farvel, hvis det blev nødvendigt, skulle vi kalde på dem, så ville de komme. Og vi sejlede mod syd under megen rysten og så imens på, at folk flænsede klapmyds på vores dæk.

Jeg må sige, at på vejen sydpå og rundt om Kap Farvel havde vi fint vejr. Bortset fra at vi på min fødselsdag den 18. juli havde rigtig frisk medvind. Så fik jeg også prøvet at holde fødselsdag på Østkysten i frisk medvind. Men på resten af turen var vejret fint, bortset fra tågen. Det er fantastisk så mange forskellige slags dyr, der er at se på den del af kysten. Her er klapmydser og mange forskellige sæler. Og lyden af mange hvalers åndedræt. Og forskellige fugle. Hvis der er is i nærheden, kommer klapmydserne op på isen henad for middagen når solen begynder at varme, somme tider i store flokke. Man kan ikke lade være med at undre sig over alt det liv, der findes på den kyst.

Turen rundt om Kap farvel til Qaqortoq tog en uge. Det er ikke så mærkeligt, for vi kunne ikke sejle hurtigere. Men turen var god, selvom det kunne være trættende at være ene navigatør. Vi overnattede i Nanortalik. Der var også meget tåget og storis, derfor ventede vi på bedring og tog os et hvil i Nanortalik. Dagen efter tog vi til Qaqortoq. Om eftermiddagen i Qaqortoq, hvor vi også havde et arbejde at udføre. Vi arbejdede i to uger i Qaqortoq. Jeg glemte at nævne, at vi jo også havde noget arbejde i Tasiilaq, hvor vi besejlede alle kommunens bosteder, som vi var meget glad for. Vi har set deres land, og ikke bare læst om det. Og disse fantastisk venlige mennesker har vi mødt på nært hold, været sammen med dem og talt med. Det var en stor oplevelse.

Efter to ugers arbejde i Qaqortoq tog vi nordpå til Sisimiut, hvor vi også havde et job at udføre. Vi havde fået monteret en ny skrue på, og nu sejlede vi godt uden at ryste. Dejligt vejr. Via Nuuk kom vi til Sisimiut den fjerde dag. Vi fragtede byggematerialer, varer og indhandlet fisk. Det var ikke første gang vi havde noget for i Sisimiut, vi har haft noget arbejde at udføre der flere gange. Det har vi været glade for, for det er et dejligt område. Vi var kommet til Sisimiut i begyndelsen af august måned. Først 28. september sejlede vi nordpå til Aasiaat om aftenen, og kom til Aasiaat den 29. kort efter middag. Vi var rejst fra Aasiaat den 19. juni og kom hjem til Aasiaat den 29. september. Dejligt.

Allerede på andendagen, altså 1. oktober var vi på farten igen til Uummannaq, for at fragte varer til vinteren. Det var jo som sædvanlig dejligt, selvom

vinden legede noget med os på vejen. Det kan også godt drille at sejle rundt om Nuussuaq. Og vi kom godt til Uummannaq og kunne begynde at arbejde. Det er dejligt at sejle i Uummannaq distrikt, selvom det især om efteråret kan være problematisk, da det blæser godt. Men dengang var det helt fint. Kort efter 20. november sejlede vi sydpå til Aasiaat. Dengang blev vi ikke afløst, uanset hvor længe vi havde været væk hjemmefra. Vi har måske ikke lidt så meget af hjemve og været mere robuste. Sådan er det ikke med de nuværende officerer og matroser. Måske har vi været billigere i drift.

Da jeg har sejlet med Sortside i 22 år, forlod jeg den med megen vemod. Og jeg har jo også oplevet lidt forskelligt med den. Vi boede jo i den, somme tider i lange perioder, og derfor kunne vi godt blive trætte af den indimellem. Men vi underholdt jo hinanden, så vi kom over mange ting. Det er meget vigtigt at være sammen i et skib, og være glade sammen og have ens betingelser. Hvis man skal sejle sammen i lange perioder, er det vigtigt at være som i familie eller som søskende. Jeg har som fører aldrig forskelsbehandlet folk. Derfor havde vi et godt samarbejde.

De byer, hvor vi har sejlet i længere perioder er: Upernavik, Uummannaq, Sisimiut og til dels Ilulissat og Qasigiannuit. Normalt plejede vi at være på værft i Sisimiut, og i de senere år i Aasiaat. Og da Sortside har haft hjemsted i forskellige byer, har det nok somme tider været en lang vej til værftet. På værftet blev båden undersøgt grundigt, og vi førere plejede at kræve, at alt der skulle rettes, skulle gøres klart og rettes. Derfor plejede vi i god tid at foreslå, hvad vi ønskede repareret. Det er meget vigtigt, når man sejler langfart, at alt skal være i orden forsvarligt. Jeg plejer at lægge meget vægt på, at alt skulle være forskriftsmæssigt i orden.

Selvfølgelig er der historier at fortælle fra alle de både, man har sejlet med. Men der er også en vis homogenitet med hensyn til de forskellige områder. Der kan være nuanceforskelle. Man behøver ikke at fortælle om fragt, sejltid, losning, ture i blæsevejr og bølgegang og meget andet. Forholdene er ens, fra skib til skib. Dem har jeg også fortalt om i det foregående. Der er ingen grund til at fortælle om dem på de forskellige skibe man har sejlet med. Men når man har sejlet med en båd i 22 år, er der en lang historie bag. Men endnu engang, ensartede ting behøver ingen gentagelse. Der er andre ting at nævne. Jeg har ikke været igennem alle de både, som jeg har sejlet med. Der er nok andre, som har andre historier at fortælle.

Nu til noget andet.

M/S Angaju Ittuk

I året 1991 blev jeg fører for M/S Angaju Ittuk, den 1. april. Det var et stort skib. Der var langt til forstævnen og højt til broen. Men jeg havde allerede været fører som afløser tidligere der. Derfor var den ikke ny for mig. Men alt var meget moderne. Man skulle blot trykke på en knap, som man siger. Mange rum, rum til hver matros. Bad og toilet, som bare skulle trækkes. Vaskemaskiner, tørretumblere. Et stort spiserum, stort rum til passagerer. Fjernsyn, video, bånd - der manglede ingenting. Interne telefoner i alle rum, og moderne hjælpemidler til alt muligt. Det var fantastisk. Når man skulle lægge til kaj, kunne man blot tale med matroserne over walkie-talkies. Det var utroligt. En ting var der i vejen. Det gik langsomt med at losse og laste. Men det var heller ikke noget problem.

M/S Angaju Ittuk har kaldesignal OVSP og er på 292.44 BRT. 293 KW. Jeg husker ikke byggeåret. Hun har store lastrum og har to fryserum bagi til 32 palletter. Bommen har olietryk og kan løfte 7 tons. Sådan er også andre halesystemer indrettet. Ankerspillet er meget hurtigt i forhold til lossespillet. Angaju Ittuk er 30 m lang og 11 m på bredeste sted. Derfor har hun en stor lasteevne. Hun sejler godt, og sejler 9.2 knob. Motoren er på 300 HK. Er ikke passende til skibets størrelse, særligt i issejlds.

Men da det er tungt, er det alligevel meget godt i isen. Skruen er meget stærk, da den er lukket. Bundskibet er stærkt. Den har to motorer til elproduktion og har redningsbåd til 24 personer, redningsdragter til 24 og redningsveste til 24. Kort sagt, den har alt, hvad et skib skal have.

Angaju Ittuks besætning er på seks mennesker. Fører, styrmand, maskinist, to matroser og en kok. Selvom skibet er stort, er det nemt at vedligeholde på grund af de gode hjælpemidler. Og da den afgående fører, som jeg afløste, havde passet skibet godt, havde vi ikke problemer med vedligeholdelsen. Som nævnt har skibet gode faciliteter, derfor var det rart og godt at sejle med. Og det blev brugt flittigt. Og da der var gang i udbygningen af bygderne, havde vi altid arbejde nok. Angaju Ittuk har stor lasteevne og blev benyttet. Desuden sejlede den med passagerer. Foruden passagerrummet er der kahytten til seks passagerer. Der er fryser i køkkenet og køleskab og elkomfur og mikroovn. Der er både varmt og koldt vand. Derfor er den nem at vedligeholde.

Jeg førte Angaju Ittuk i fire år. For det meste i Kangaatsiaq og Aasiaat kommuner, og i Diskobugten. Og ind imellem i Upernavik distrikt. De første år lå

hun i Aasiaat om vinteren, men i mine to sidste år overvintrede det i Nuuk. Vi sejlede sydpå, når isen var i anmarch, og i april tog vi til Nuuk for at sejle det nordpå. Når nødvendige reparationer var lavet, sejlede vi mod nord. På vejen blev der gjort rent indvendigt, og skrabet og nymalet udvendigt. Der var travl hed i godt vejr. Og det indendørs arbejde blev gjort, når vejret var dårligt

Lad mig lige nævne, at da der var mange fartøjer her i Aasiaat, blev vedligeholdelse højt prioriteret, og at de blev holdt pænt. Derfor var dengang statens fartøjer, og senere Hjemmestyrets, både velholdte og flotte skibe. Ja, det var ligesom de var til skønhedskonkurrence. Vi har set disse og været med på disse, og derfor sætter vi vedligeholdelse af vore skibe højt. Et velholdt skib, fra selve skroget og til motoren, synes at holde længst. Og det er dejligt at sejle med et rent skib længe. Det er beroligende.

Angaju Ittuk er et dejligt skib. Det ligger godt i vandet, i blæst og bølge gang. Vi har sejlet med det i hårdt vejr mere end én gang. Når vi ikke havde travlt, deltes vi om arbejdet, når vi sejlede. Styrmanden og jeg skiftedes til at holde vagt sammen med en matros. Det gør vi især, når vi skal sejle langt. Angaju Ittuk styrer selv ved hjælp af autopilot. Selvfølgelig så vi selv efter. Og det var jo en lettelse, så kunne den, der skulle have holdt roret, lave noget andet. Selvfølgelig var der altid vagt fra broen, når vi sejlede. Sådan skal det være.

Der er også noget særligt ved at sejle i mørke om efteråret, når der ikke var måne. Så skete det, at vi fangede en hel del edderfugle uden at løsne et skud, ved hjælp af projektørlyset. Ved kortere sejlads og i mørke, var vi som regel alle på broen. Vores anden matros er en glad fyr og lidt ivrig og sjov. Han placerede sig lige umiddelbart ved pinden til projektørlyset. Så fangede han flest edderfugle. Og vi andre kaldte projektørlyset for hans haglggevær. Han sagde for sjov, at han fangede flest fugle, og at jeg skulle have de fede. I blæse vejr og snefog fløj de sommetider selv ind i lyset, for de blændedes. Andre fuglearter kom sjældent ud for det, selv i dårligt vejr.

En lille erindring. Ultimo april var vi i Kangaatsiaq kommunes bygder på rundtur i megen is. Det havde blæst fra nord, så isflager var kommet ind til kysten. Pludselig opdagede vi en lille sæl på en stor isflage. Vi kom nærmere, men den blev bare liggende. Den løftede hovedet mod os og blev ved at kigge imod os. Vi kom helt tæt ved, men den kunne ikke komme ned. Den sjove matros sagde så: Læg til isen, jeg vil fange den. Vi trængte også til nyt kød. Jeg lagde ind til isen, og den lille fjordsæl blev liggende. Nu sprang fangeren ned på isen. Der var noget at glæde sig til. For ingen kunne skyde ved siden af på den afstand. Han kom nærmere og satte sig på isen. Han sigtede på den, må

ske på 25 meters afstand. Og han skød, og skød over den. Sælen blev liggende. Anden gang skød han, og ramte. Han gik til sælen og bøjede sig over den, men tog den ikke og rejste sig igen. Han gjorde tegn med armene, men sagde ingenting. En af de andre råbte til ham: Så kom dog med den. Men han svarede: Det er synd for den! Det viste sig, at den var blevet skamskudt, og at tarmene var frosset fast til isen, så den ikke kunne komme ned i vandet. Der for var den blevet liggende. Og vi måtte så alligevel grine ad vores fanger. Han var en sjov gut.

En anden historie, som har glædet os alle. Den var også god og rørende. I november 1993 blev vi sendt fra Aasiaat til Upernavik. Deres andet skib havde fået motorskade. Vi skulle sejle med varer til vinteren i Kullorsuaq. Nordpå sejlede vi i fint og godt vejr. Og vi skulle yderligere opleve polarnattens skøn hed. I Upernavik lastede vi varer, og sejlede så afsted sammen med Hvalen til Kullorsuaq i det herligste vejr. Vi skulle via Tasiusaq og Nuussuaq, Krauls havn.

Der var måneskin, klar himmel, blikstille. Der var mørketid deroppe. Vi sejlede til Kullorsuaq, sprættede isen op. Omkring os ordnede folk deres garn, nogen slæbte sæl, der var hundeslæder. Måneskin, stjerneklar, et mærkeligt og forunderligt syn. I Kullorsuaq lod vi Hvalen losse først, da denne skulle tilbage mod syd. Den skulle tage noget med til Upernavik i Nuussuaq og Tasiusaq. Der var jo ved at komme islæg, og vi ville følge efter senere. Da Hvalen sejlede, blev den hilst på en dejlig og rørende måde fra land. Da vi var klar til at sejle, sejlede vi først en rundtur i isen foran, og hilste farvel med signalhorn og med lysene. Fra land svarede de igen på en fin måde. Vi stod alle i styrehuset uden et ord. Fra land skød de med rifler og sendte raketter op. Husene slukkede lysene og tændte så igen. Omkring os på isen var der folk. En uforglemmelig oplevelse i Arktis i fuld måneskin. En fin taknemmelighed blev vist. Folk vidste, at de havde varer til den lange vinter, og vi modtog deres tak i vore hjerter.

Jeg har været meget glad for min tid i Angaju Ittuk. Grunden dertil var, at mine folk og jeg arbejdede godt sammen. Det er meget vigtigt på en arbejdsplads. Mine folk og jeg havde er god samforståelse. Vi havde planlagt arbejdet i forvejen, altid, og skulle efter evne passe vort ansvar.

I de fire år jeg var fører på Angaju Ittuk, havde jeg for det meste disse folk: Styrmand var Kasper Ramsøe, maskinist Lars Lange, matros Munk Jeremias sen og matros Otto Hansen. De to sidste i to år hed vores kok Judithe Hansen. Der har tidligere været andre folk i skibet.

Angaju Ittuk er ret stort og godt at sejle med. Somme tider har vi sejlet i

rigtig god blæst. En fortæller er aldrig dårligst, derfor får den ikke for lidt: En gang kort før jul sejlede vi til Nuuk, og da forstod vi, hvor godt et skib det var. Der var en sydlig vind på 25 sek./meter, og der var en god bølgegang. Vi kunne ikke klare vinden. Vi kom kun lidt fremad. Somme tider stod vi stille og skvulpede i modvinden. Og somme tider blev vi drejet på tværs Men lad mig for tælle det sjove. Vi havde juletræ på broen, da julen var nær. Vi havde fået hverken tørt eller vådt et helt døgn. Måske med undtagelse af vor maskinist, for han ville ikke forlade sin motor, som var bagi. Og der var også maden.

Jeg har fortalt om edderfugle, som stødte imod i mørke, men sjældent andre fugle. Om formiddagen lå vi i læ ved Kookøer og vore radarer kunne ikke se noget og måtte afises. Vi lå i modvind. Da folkene havde gjort arbejdet, kunne vi høre, at de grinede på vej ind i styrehuset. De havde hver to lomvier med. Vort juletræ havde fanget fire lomvier. De var kommet imellem grenene. I Nuuk spiste vi de lomvier til middag, som vort juletræ havde fanget den 21. december. Dagen efter, den 22. december, fløj vi hjem til Aasiaat. Ja, der har været mange forskellige rejser. Nogen gange farlige rejser, andre gange i det dejligste vejr. Men jeg må sige, når man er kommet ind på sit arbejde, må man underordne sig forholdene. Og man må glæde sig, når man har udført sit arbejde.

Jeg må undskylde, at jeg naturligvis kunne have fortalt om mine forskellige skibe mere udførligt. Men igen, forholdene i skibene er ensartede, derfor skal vi undgå gentagelser. Alle fartøjer er ret ens i deres evne til at sejle. Jeg må til at slutte afsnittet om Angaju Ittuk. Jeg har været på flere skibe. De får også chancen

M/S Aviaq Ittuk

1. maj 1994 flyttede jeg til passagerskibet Aviaq Ittuk, da Angaju Ittuk kom til en anden by. Aviaq Ittuk er på 87.60 BRT og 199 KW. Kaldesignal OZOA. Hun sejler 10 knob i timen. Den kunne tage 26 passagerer, i dag 36 passagerer. Dengang besejlede vi alle byer og bygder fra Attu i syd til Qasigiannuguit i nord.

Aviaq har kun en tre mands besætning. Føreren medregnet. Og da der altid var fuldt skib, kunne der i dårligt vejr være travlhed. Og vi sørgede for den daglige rengøring selv. Vi arbejdede hele sommeren fra maj til medio december. Nogen gange kunne det være hårdt. Vi vidste, at vore kolleger på større skibe havde fri hver måned med løn. Jeg tror virkelig vi er forholdsvis mere robuste.

Aviaq Ittuk er et rart skib at sejle med, men kunne altså være anstrengende. I dag er det dog sådan, at besætningen afløses. Det er godt nok for dem. Det må også nævnes, at der ikke engang er senge i besætningens rum. De sover på bænke. Føreren sover i en seng, der kan slås op, beregnet til syge. Derfor kan det være hårdt at være der en hel sommer, selvom vi overnattede tre gange om ugen i Aasiaat.

Jeg har nævnt, at vi besejlede ruten fra Attu til Qasigiannuguit med alle bygder. Det er et dejligt område. Særligt i den dejlige sommertid. Der er store, grønne fjorde, og da jeg selv er født og opvokset i Kangaatsiaq kommune, kan jeg vældigt godt lide at besejle ruten. Særligt i midnatssolens tid og i det tid lige efterår. Med skønne solopgange og tusmørket. Når det er forår og sommer, og når sommeren blegner. At se hvordan farverne skifter er imponerende og skønt.

Lad mig lige fortælle dette: Vi plejede at sejle fra Attu til Iginniarfik. Og jeg er født i den bygd. Derfor har jeg stor forkærlighed for den. Ca. kl. 9 om mor genen sejlede vi fra Ataneq-fjordens munding ind mod Iginniarfik. Det er dejligt i solskin og stille vejr. Frisk og ren luft. Selv elsker jeg denne fjord og kalder den Paradisfjorden.

Engang vi sejlede fra Attu, var en af passagererne en dansker, som jeg kender. En lærer, som havde været i Attu som turist. Da han kunne snakke grønlandsk, talte vi sammen i styrehuset. Han havde aldrig været i Iginniarfik og det ville jeg benytte mig af. Jeg ville vise mit fødested så præsentabelt som muligt. Jeg forklarede ham, at da denne fjord betød noget særligt for mig,

kaldte jeg den for Paradisfjorden. Om lidt kan vi se selve Paradiset. Ved indsejlingen mellem øerne ind sagde jeg: Nu kan vi se Paradiset. Der var havblik og skønt. Et let vindpust ind imellem. Men pludselig skete der noget ved stranden. Der kom en vældig sort røg op. Og straks kom der en forfærdelig lugt En stank af spæk. Vi lukkede alt, hvad lukkes kunne og sejlede ind til broen. Det var ikke til at være ude, sådan stank det af spæk! Og hvad sagde nu denne dansker ved min side: »Paradiset lugter ikke så godt! Og stakkels jeg, som priste mit fødested sådan: Jeg blev helt mundlam!

Lidt over tre år sejlede jeg med Aviaq Ittuk. Min maskinist var den dygtige Pavia Brandt, og matros Nielsinnguaq Hansen. De var begge dygtige, og vi var altid på kursus, når der var mulighed for det. Og det kom os til gode. I den tid har vi sejlet med mange mennesker. Og vi har ikke fået en eneste klage i den tid, hverken skriftligt eller mundtligt. Tværtimod har vi modtaget mange takkebreve og mundtlige tilkendegivelser som tak. Det har været dejligt og meget opmuntrende i vort videre arbejde. Det har glædet og varmet os meget.

Det var godt nok at sejle med Aviaq Ittuk. Men i forhold til de mange skibe jeg har sejlet med, må man sige, at den ikke egner sig til at sejle med i hård sø. Den er god nok i godt vejr, men den vipper meget efter min mening. Og de mindre passagerbåde er ikke egnede til at sejle i de grønlandske farvande. Når man har sejlet i de arktiske farvande og mærket dem, kan de ikke sammenlignes med at sejle på Øresund. Jeg tror, at vi brugere alle er enige om det. Dog, vi ved også, at de kan tåle store vindstyrker.

Jeg har sejlet med Aviaq Ittuk i hård sø flere gange, som vi er kommet godt igennem. Men jeg mener altså, at sådanne både ikke er egnede som passagerskibe i Arktis. Selvfølgelig værner vi os til vores skibes bevægelser i havet. Men det er noget andet for folk, som ikke sejler til hverdag. Og man har ingen plads til nogen særlig komfort. Man har kun den enkelte siddeplads på hele turen. Vi synes det er synd for passagererne, men hvad skal vi gøre? Vi kan ikke lave om på skibets konstruktion. Og vi kan ikke tilbyde yderligere faciliteter. Man bliver beskæmmet over sådanne forhold. Selvom det ikke er vores skyld.

Jeg tror at man i fremtiden kan opnå, at folk der rejser, får bedre muligheder for at rejse. I disse år er det politikernes mål, at mange turister kommer til Grønland. Hvis det skal ske, må man naturligvis kunne tilbyde tidssvarende transport, enten på havet eller i luften. Det er dyrt at rejse i Grønland. De rejsende må have tilsvarende betingelser. Jeg vil ikke klandre min arbejdsplads i 43 år. Jeg vil blot påpege dette. Hvis styringen har fejlet, må det rettes op. Det er styringen, den er gal med. Her må landstingsmedlemmerne være

mere agtpågivende. Man kan ikke benægte, at det er styringen den er gal med. Man kan ikke køre alt ved efterligning. Jeg har ikke arbejdet under Arctic Umiaq Line, men jeg kan se, at den ikke er bedre. Den er faktisk dårligere, når man tænker på de mindre fartøjer. Sikkerhed på havet er meget vigtig..

Jeg forlod Aviaq Ittuk august 1997, da jeg kom til M/S Tûgdlik. Jeg forlod en velkendt sejlroute, hvor jeg har haft mange slags oplevelser. Men jeg ved, at jeg vil vende tilbage og se til den, så længe jeg er rask. Nu må jeg til det sidste skib, som jeg har sejlet med.

M/S Tûgdlik

I august måned 1997 flyttede jeg til M/S Tûgdlik, og var fører indtil ultimo november. Jeg vidste, at Tûgdlik var ved at blive solgt til private, og jeg skulle pensioneres fra 1. januar 1998 på grund af alder. Derfor accepterede jeg rokaden fuldt ud. Det er rart at prøve nyt, så længe man er rask. Tûgdlik kan tage 100 passagerer med, og har en 8 mands besætning. Jeg havde allerede været afløser for føreren, og havde under Sortsides ophold i Ammassalik været styr mand og kunne derfor overtage jobbet uden problemer. Desuden har jeg haft megen nytte af mit mangeårige arbejde, når jeg flyttede til et andet skib.

Tûgdlik er et godt skib som mange andre, og rart at sejle med, særligt om sommeren. Og vi ved, at hun i tidens løb har fragtet mange mennesker. Tûgdlik sejler med passagerer om sommeren i Diskobugten, indtil Saqqaq i nord. Og ind imellem har hun også sejlet til andre byer. Jeg ved, at hun også har sejlet i Sydgrønland om vinteren.

Tûgdlik har i mange år udført et stort arbejde i trafikken på kysten, takket være sine dygtige besætningsmedlemmer. Da Tûgdlik har befragtet mange mennesker, har disse nok også haft mange forskellige oplevelser med den. Der er ingen tvivl om, at de har haft mange gode oplevelser, og da Tûgdlik er let bevægelig, er der nok også mange, der har været søsyge og været sløve på turene. Og dog er de gode oplevelser nok flest, for Tûgdliks ruter er nogen af de flotteste på den store kyst.

Hvis vi skal ind på Tûgdliks besætning, så var kaptajnen i begyndelsen en dansker. Officererne var danske, som man siger. Men vi ved, at de har arbej-

det godt. Senere blev de alle grønlandske. Og af de første grønlandske officerer vil jeg nævne kaptajn Johan Olsen, min første førers ældste søn på båden Qeeraq. Styrmand var Anguteeraq Gedionsen, maskinist Frederik Lange og senere Gustav Olsen og senest Lars Lange. Og endelig den for maven uundgåelige kok Tobias Mølgård. Der har selvfølgelig været andre, og jeg ved, at de har haft mange gode ture sammen. For vi grønlandske førere taler sammen indbyrdes.

Da min førertid på Tûgdlik kun har været kortvarig, skal jeg ikke fortælle så meget. Og jeg skal undskylde, at jeg ikke kan fortælle om enhvers livshistorie. Da livet ikke varer evigt, skal jeg sige dette. Mange af de mennesker, som jeg har arbejdet sammen med, er afgang ved døden. Og dem ærer jeg, når jeg tænker efter og taler om dem. Selvfølgelig kunne jeg fortælle om mange gode oplevelser fra de skibe, som jeg har sejlet med. Men da sømandskab er sømandskab, er der ingen grund til det. Alle søfolk, der har haft det erhverv ved det. Og der er ingen grund til at gentage. Sandt er det, der kan være uvejr. Det kan blæse, og der kan være hård sø med kæmpebølger, og vejret kan være skønt. Vi kan være glade, meget glade, vi kan arbejde hårdt, vi kan sørge. Alt dette kan man ikke komme uden om i et langt sømandsliv.

Jeg må afslutte tiden på Tûgdlik, da der ikke er så meget at fortælle på grund af den korte tid, jeg var der. Grunden til min historie er, at vi mangler grønlandske skrifter om den store arbejdsplads K.G.H., KNI og endelig KNI Pilersuisoq, som har eksisteret i mange år. For at styrke dette forhold har jeg fortalt om mig selv, historier fra det virkelige liv, ikke digt.

Jeg må dog undskylde, at jeg ikke kan fortælle om søfarten på den store kyst. Jeg ved at der er mange ting, der kunne fortælles, og at der er mange søfolk fra kysten, som ville være interessante at høre om. Jeg ærer og respekterer disse mennesker meget. Derfor kunne jeg ikke drømme om at fortælle ufuldkomment om dem. Jeg ved, at deres skibe og besætninger er propfyldt af historier. Men jeg ved, at jeg måske nåede selv at være besætning på nogen af disse skibe. Derfor fortæller jeg om mig selv, om at betingelser og forhold og handlemåder har været ensartede. Desuden kan andre skrive og fortælle. Men lad os vende os imod de fejltrin jeg har begået, og imod vore medarbejdere og foresatte på land, imod handelsforvalterne, vore venner. Den er der nok også noget at fortælle om. Hvis ikke de er med, er historien ufuldstændig. Desuden har jeg i 23 år været formand og bestyrelsesmedlem i Fartøjsfører foreningen i Grønland.

Jeg kan også fejle som menneske

Måske andre ville skamme sig, så vil jeg dog tage mine fejl med i historien. For når jeg fortæller om mit arbejde, vil det være mærkeligt, hvis fejlene ikke er med. Jeg ville skamme mig, hvis jeg kun ville fortælle godt om mig selv. Historien ville heller ikke være sand, hvis jeg kun fortalte mine gode sider.

Det var i juli måned 1968, da jeg var fører i M/B Henrik Lund, da der var rejefabrik i Aasiaat. Vi hentede rejer til pilning fra Aasiaat til Qasigiannuguit. Fra mandag til lørdag, dag og nat. Det kunne være hårdt. Den uge var Moses Olsen og jeg alene, vor tredjemand var på ferie. Vi var på vej fra Qasigiannuguit til Aasiaat om natten. Vi var nær ved Aasiaat, jeg havde drukket kaffe og jeg afløste Moses ved roret, så han kunne få sin kaffe. Det var om morgenen lidt over fem. Havblik og solskin. Dengang var en mand fra Statens Skibstilsyn med fra Qasigiannuguit. Vi talte om, at når vi var ankommet og havde losset, så skulle han undersøge vort skib. Han og andre passagerer sov foran. Lige efter Nordspidsen af Aasiaat ø var jeg søreme faldet i søvn af træthed. Jeg havde stukket mit hoved gennem ruden af styrehuset. Da jeg vågnede, var stranden lige på snuden af os. Jeg var på vej op på en flad strand. Og vi gled op på land, og det knirkede og larmede. Vi var kommet lige ind i en revne, og hældte ikke engang. Det meste af min overkrop kom godt nok igennem ruden, men da jeg er udstyret med en god mave, reddede min mave mig. Men jeg sad dog fast. Moses sov på dørken, han blev jo forskrækket og gik ud uden at ænse mig. Også fordi vore sovende passagerer foran løb skrigende ud. De var jo blevet forskrækket, så stakkels mig var der ingen, der tog sig af. Men efter en kort stund, og efter at de havde forstået, at de blot kunne gå i land, fik Tilsyns manden fra Staten endelig øje på mig. Der var kaptajnen ude af styrehuset med overkroppen i det fri. Og han skulle være den øverste ansvarlige. Han prikkede til Moses og pegede på mig. Og nu opdagede Moses mig og begyndte at grine over hele hovedet. De to gik ind i styrehuset, og efter at have bakset noget med mig, fik de mig endelig fri, for jeg sad ret fast i det. Men tak, at der ikke var sket båden noget, og vandet steg. Endnu inden en hjælpende båd var startet i Egedesminde, kom vi fri og sejlede videre til Egedesminde. Og selv følgelig kom vi på værft og blev synet og skulle give en forklaring i kreds retten.

I slutningen af 1980'erne mens jeg var fører for M/J Sortside, sejlede vi i januar måned til Ikamiut med varer. Jeg husker ikke det præcise årstal, men

det var i slutningen af 80'erne Det var koldt, men godt vejr og med en del nyis. Lidt forbi øerne Arnattaat (da Kvinderne) havde nyisen forhærdet sig, Da vi ikke kunne forcere den, bakkede vi og ville sejle en nordligere rute. Men da det ville blive en lang omvej, besluttede vi at sejle imellem øerne. Og da bedstemanden og jeg har boet i Akunnaaq, kendte vi området godt og havde ingen bekymringer, selvom det var mørkt. Men det skulle vise sig, at et problem allerede havde placeret sig. Da vi nåede imellem øerne, sagde jeg til bedstemanden: Du ser til radaren. Jeg kigger efter ekkoloddet samtidig med at passe frem/bak koblingen.

Da vi havde sat kursen, begyndte vi at sejle langsomt. Vi befalede rors manden, at han skulle sejle så lige som muligt. Vi vidste, at der var et lille isfjeld, som stod på grund ved det næs, som vi sejlede efter, og det var lovlige langt. Vi troede, at det var en del af øen, så vi sejlede for langt nordligt. Vi var næsten ved det næs, som vi havde sat kursen efter, og vort projektørlys lyste nu ved vor drejning lige på isfjeldet, da ekkoloddet viste en meget hurtig for mindskning af vanddybden. Og nu forstod vi, at vi havde sejlet for nordligt, og vi vidste, at der var flere skær. Jeg satte farten af og satte straks motoren i bak. Og nu ramte vi bunden og hoppede, og standsede. Da vi standsede, råbte vores kok: Nå, har I lagt til kaj? Værsgod at spise, inden I skal losse. Hun troede vi var i Ikamiut.

Vi vidste, at det var på vej mod ebbe, og at strømmen først ville vende om tre timer. Jeg meddelte over radioen vore foresatte i Aasiaat, at vi havde brug for hjælp. De svarede, at M/S Tûgdlik ville komme og trække os fri ved høj vande. Jeg fortalte Aasiaat Radio, hvad der var sket med os, og at vi ikke var i fare. Ved aften kom Tûgdlik til os og fik os straks fri. Skæret kom aldrig over vandet, var fladt og af anselig størrelse. Så sejlede vi videre til Ikamiut og an kom i god behold. Da vi kom til Aasiaat kom vi på bedding på værftet og blev undersøgt og forklarede i retten. Det var ikke for sjov, vor kok spurgte, om vi var i Ikamiut. For indsejlingen til Ikamiut er lavvandet og smalt, så vi plejer at ramme bunden lidt ved lavvande, når vi er i Ikamiut. Hun troede virkelig vi var der.

Heldigvis har disse fejltrin ikke medført, at skibet blev beskadiget og skulle repareres. Og de har ikke medført yderligere omkostninger. Selvfølgelig var de ikke sket på grund af uagtsomhed. Der har kun været ekstra omkostninger i forbindelse med Tûgdliks undsætning, og selvfølgelig også i forbindelse med vores ekstra forbrug af tid på turen. Selvfølgelig er det beklageligt, og ansvaret har været mit, ikke andres. Jeg er fuldt ud klar over, at sådanne fejl er mit ansvar. Det ved jeg fra min uddannelse. Men jeg er også fuldt ud klar over, at

medarbejdere kan lave fejl, og at de kan foretage sig andre ting. Man må tage sig i agt, for ens medmennesker kan også lave ting, som man ikke kan gardere sig imod.

I 1992 mens jeg var fører på M/S Angaju Ittuk stødte vi imod et isfjeld. Resultatet blev, at dækket på forstavnen måtte totalrenoveres. Denne episode har jeg været meget ked af. Den dag var højsommervej, solskin og havblik. Om dagen havde jeg lige overtaget vagten, og vi var på vej fra Kangaatsiaq til Aasiaat. Der var gået en halv time, og vor handelschef i Aasiaat, som havde været på bygdetur, kom forbi os i sin lejede speedbåd. Vi vinkede til hinanden. Det var jo skønt vejr, ingen problemer.

Vi skulle sejle imellem øerne Portusut og Inussuttusq, og nærmest ved munden ved Portusut mod syd var der et ret stort isfjeld, som vi skulle sejle forbi næsten hver dag, norden om og meget tæt forbi. Da jeg mente det var på tide, ville jeg dreje og indstillede autopiloten ca. 70 meter fra. Men vi drejede ikke. Vi sejlede med 9.2 knobs fart. Jeg gjorde ved, men dreje kunne vi altså ikke. Jeg kunne ikke andet end at begynde at bakke for fuld kraft. Men vi var jo i marchfart og kunne ikke standse straks. Da det var klart, at vi stødte på isfjeldet, lagde jeg mig på maven på dørken i styrehuset med armene stødende på gulvet, og fødderne stødende imod væggen. Jeg var dengang alene i styrehuset, da de andre drak kaffe. Og der var kun gået en halv time, siden vi overtog vagten.

Vi havde så megen fart og da skibet var fuldt lastet også på dækket, stødte vi hårdt mod isfjeldet. Heldigvis blev kun det øverste af forstavnen ødelagt.

Men det var højst beklageligt, da skaden var stor. Der skulle en større reparation til. Men det var heldigt, at det ikke blev værre. Straks meldte jeg alt over radioen alle instanser der skulle informeres og rapporterede alt forskriftsmæssigt. Jeg pyntede ikke på noget som helst. Jeg vidste jo, at i sådanne tilfælde skulle alle forklaringer meldes korrekt. Vi undersøgte hele skibet, og da vi er farede at vi kunne sejle videre, sejlede vi videre til Aasiaat. Og tak at vi ankom i god behold.

Vi var til forhør i Aasiaat kredsret og afgav forklaring. Der kom eksperter for at undersøge instrumenterne. Alt blev undersøgt minutiøst og bedømt. Alt blev rapporteret, og endelig var der forhør i retten endnu engang. Sagen blev behandlet minutiøst og fuldendt. Forklaringer og rapporter fra undersøgelsen blev bedømt og bedømt rigtigt. Jeg selv er fuldt ud klar over, at sagen blev korrekt afsluttet, for jeg vidste godt, at jeg ikke kunne drages til ansvar som den skyldige i det, der skete.

Jeg ved og føler, at jeg somme tider bliver efterstræbt. Noget jeg somme tider føler som smerte i mit hjerte. Men det sårer mig ikke yderligere. Mit arbejde, min arbejdsplads har jeg været meget glad for. Det har været min store barndomsdrøm og største ønske. Jeg har haft det i mange år, og jeg og min kone og vore seks børn har følt lykke ved det. Derfor har jeg bestræbt mig på i årenes løb at vise mig værdig til at udføre arbejdet. Jeg ved, at jeg kun er grønlandssproget. Og netop det anses for mindreværdigt af mine medarbejdere på skibet, og det har jeg følt. Men det beklager jeg overhovedet ikke. For jeg har udført alt det arbejde som blev pålagt og påført mig på den rigtige måde. Og det er dejligt.

Ved vores undersøgelse efter påsejlingen på isfjeldet, kunne jeg se, at der ved rorpinden og autopiloten - kontakten til autopiloten var forbundet med håndtaget. Og når det er placeret sådan, kan skibet ikke dreje, før auto 1 og auto 2 er sat i kraft. Det ved vi alle udmærket godt. Angaju Ittuks ror kan drejes på forskellig måde. Der er autopiloten i to hastigheder. Og der er to håndtag. Der er gammeldags styrehjul. Og endelig kan den betjenes ved en motor. Det kan bruges i nødstilfælde. Jeg har mærket og jeg har forstået, at håndtaget var placeret mærkeligt i styremekanismen, sandsynligvis ved et tilfælde. Hvis ikke, kunne jeg have drejet. Og det er ikke mig, der har placeret det der. Det siger jeg under ansvar. Flere år efter jeg blev pensioneret, blev jeg af en af mine daværende besætningsmedlemmer fortalt, at han selv havde set en foretage placeringen. Måske burde jeg ikke fortælle om dette, men da det kan være en forklaring og måske være med til at sikre den stadige agtpågivenhed, tager jeg det med. I dag er mange år gået siden da

Som nævnt er vi blevet forhørt to gange i retten og har fortalt vore oplevelser rigtigt. Jeg må lige medtage en mærkelig hændelse fra den sommer vi stødte imod isfjeldet. Mens vi lå ved kajen, blev jeg arresteret af politiet. Angiveligt fordi der kom olieudslip fra os, som forurenede stranden. Jeg blev bedt om at sejle ud, da det skulle undersøges. Og det gjorde vi. Vi lå ud for Aasiaat og sejlede rundt, mens de undersøgte. De fandt intet solarudslip. Men nogen havde åbenbart anmeldt os. Mon de kunne tænke fornuftigt? Hvis vi havde en lækage, og solarolien var iblandet salt, hvordan kunne motoren så køre? Lad mig til slut nævne dette. Jeg har aldrig overgivet mit ansvar som skibsfører til mine folk, og har været mine ansvarsområder bevidst. Jeg har ikke ved sagens afslutning fået nogen dom. Jeg ved, at der skal gives korrekte oplysninger i retten ved sådanne sager. Og det har jeg gjort.

Og nu må jeg gå over til noget sjovere: Men det må jeg sige, at jeg ved sagens afslutning hverken har fået straf eller bøde. Og det har været godt for

hele den daværende besætning. Jeg har påtaget mig hele ansvaret, og ikke flygtet fra det. Jeg har sagt sandheden. Jeg er blevet pensioneret uden yderligere uheld. Men mit arbejde har været en stor oplevelse.

Vore gode medarbejdere og foresatte

Fra 1950'erne til ca. 1980 har planlæggerne af passagertrafikken næsten udelukkende været danskere. Men jeg må sige at vi stort set har haft et godt samarbejde. Efter slutningen af 1970'erne har forholdene i vareforsyning og passagertrafik været uden fornyelse. De førnævnte danskere har været handelsforvaltere og deres chefer, kolonibestyrerne og handelscheferne. Og da vi plejede at lære hinanden godt at kende, har vi ikke stødt på større problemer. Men der er nok opstået mange sjove situationer imellem os. Og der kan være sympatier og det modsatte, antipatier imellem folk. Anderledes kan det næppe være. Der er nok også noget at fortælle om under alle omstændigheder.

Da jeg fortæller om min historie, vil jeg lige nævne en ting. Jeg var fører på Qeeraq, og jeg gik op til vores danske leder for at bede om bukser og anorakker til brug i regn og blæst. Jeg havde behov for en tolk. Dengang var fartøjerne begyndt at blive forsynet med sådant udstyr. Jeg skulle have en rekvisition, og tolken havde kontor samme sted. Som sædvanlig hjalp tolken mig. Han tolkede for mig, men chefen var ikke til at rokke. Og hvad svarede han: I kan ikke have sådan noget dyrt noget, døren er lige der! Nå, jeg blev bedt om at gå, og ville til at gøre det. Men harmen kom op i mig! Jeg gik tilbage til hans skrivebord. På bordet lå en vægtlodde på 2 kg. Med et gik jeg hen og tog 2 kg loddet uden at sige noget og ville kaste det i hovedet på denne mand. Så gal var jeg blevet. Jeg kom til mig selv, da tolken fortalte mig, at »hvis du rammer ham, så slår du ham ihjel.« Og han rejste sig for at tage loddet. Heldigvis afleverede jeg det til ham. Jeg var jo ung dengang, lidt over 30 år gammel. Da var jeg nok lige ved at knuse en dansker, ren og skær. Men følgerne havde nok ikke været så sjove. Men vi, der var ansatte, har altså dårlige erfaringer med denne dansker, han var ikke vores ven. Når jeg fortæller den historie, plejer de andre at sige til mig: »Hvorfor kom du dog i tvivl med det 2 kg-lod?«

Vore foresatte kunne godt lide at komme på edderfuglejagt om foråret. Det er også dejligt. Året efter jeg blev nægtet køb af regntøj, kom vi på sådan en edderfuglejagt. Denne gang med handelschefen og ham, der smed mig ud, samt tolken. Vi sejlede til Nuuk, øst for Akunnaaq, Vi vidste jo, at edderfuglene ville være glade for iskanten fra Nivaaq-kanten. Vi satte handelschef, handelsforvalter og tolk af ved Nuuk, sammen med vores slæbebåd, som de skulle bruge til at hente deres fangst med og forlod dem. Vi skulle jage de fugle, som kom ved iskanten, over mod dem. Vi var ikke nervøse for dem, da de havde en båd til deres rådighed. Vi jagede de fugle, der kom ved iskanten væk, og fangede også af dem. Efter længere tids forløb, sejlede vi for at se til dem.

Vi vidste, at det var på vej mod højvande, men sådan er naturen jo, og de havde en båd for sig selv. Vi nærmede os dem, og hvad så vi dog? På en fjeld knold stod handelschef og tolk og vinkede og dansede. Vi blev forskrækket. Hvor var den tredje? Væk! Jeg tog kikkerten og kunne se en mand stå på et skær med hav op til knæene! Han vinkede, så han havde det godt! Men hvor var båden? Det viste sig, at min gode ven havde dummet sig. Da edderfuglene fløj nær ved et skær, som ved flodtid kommer under vand, havde han roet derover. Og da der ikke var et sted at fortøje båden, havde han beholdt rebet i hånden. Men da edderfuglene kom, havde han glemt alt om rebet, og således var båden drevet væk fra ham. Da der var en let nordøstlig vind, var båden drevet indad. Og vi havde sejlet modsat, derfor havde vi ikke set den.

Men da der var lavt vand omkring skæret, kunne vi ikke tage ham om bord. Da han fortalte os i hvilken retning båden drev, hentede vi først den. Først da vi havde fået fat i den, kunne vi tage ham op, og da var han jo i vand højt op i benene. Hvor dum kan man være? Men jeg havde ikke ondt af ham. Knud Abelsen, tolken, fortalte, at han og handelschefen havde frarådet ham til at ro over på skæret, da der ikke var fortøjningsmuligheder, og fordi båden ville skræmme edderfuglene. Og Knud Abelsen fortsatte: Hvorfor kom I dog så tidligt? Han var måske blevet klogere, hvis vandet havde nået ham til livet. Hvis manden var blevet våd og ked af det og hans lille Peter var begyndt at krympe, ville han have forstået, hvor galt det er at være uden regntøj!

Ellers er der mange gode oplevelser, som man kan fortælle om medarbejdere, handelsforvaltere, som var vore arbejdsgivere, som vi havde et godt samarbejde med, når vi havde lært dem at kende. De fleste var unge, dejlige rolige mennesker og tilmed hjælpsomme. Sådanne medarbejdere savner man og ærgrer sig over, når de rejser væk. Vi har haft et fint samarbejde med danske handelsforvaltere i mange år, i god forståelse og respekt for hinanden. Vi har opnået gode resultater i samarbejde med hinanden. Vi blev venner, og selv

efter mange års forløb har vi haft forbindelse med hinanden.

Årene gik, og i 1980'erne blev der flere grønlandske handelsforvaltere, som stod i spidsen. Og da K.G.H. blev KNI, blev forskellen mere iøjnefaldende. Selvom danske medarbejdere er udmærkede, har det at kunne tale med en overordnet på eget sprog medført noget meget væsentligt i samarbejdet. En omvælningsproces var i gang. Samarbejdet var blevet mere frit og åbent. Gensidig respekt fandt mere indpas. KNI var blevet delt i forskellige afdelinger, og det har haft stor betydning for medarbejderne. Alt var under forandring. Vareforsyning, passagertrafik, produktion og postvæsen. Som man siger, alt skulle kunne betale sig. Det har fået stor betydning for medarbejderne. Nogen medarbejdere, både grønlandske og danske, har måttet afskediges og har måttet søge andet arbejde. Men det er klart at der også har været politik i forhold til grønlændere og danskere.

Man kunne nævne mange flittige handelsforvaltere, både danskere og grønlændere, som har haft betydning for udviklingen. Disse mennesker har efter deres ansættelse flyttet fra sted til sted og har haft en stor betydning. Og når de steg i graderne, kunne de blive handelschefer. Dette viser, at arbejdsglæde og flid giver resultater. Jeg er stolt af, at vi søfolks ven, som er grønlænder er blevet KNI-direktør. Det viser, at flid, tillid og hjælpsomhed kan bære frugt. Jeg har ikke nævnt navne for ikke at blive personlig, men denne medarbejder, som vi har været så glad for, hedder Gerhard Petersen. Geerti, som vi kalder ham. Det har været dejligt at arbejde sammen med ham. Venlig og hjælpsom. En vågen og flittig mand. Der er mange, som har udført et stort stykke arbejde, som der er godt at fortælle om. Folk, der må respekteres. Men nu skifter jeg emne igen.

Havnens folk

Vi søfolks tætte medarbejdere er havnearbejderne. De er uundværlige gode venner. De lossere og laster og laver meget andet. Dengang kaldtes havne formanden for »formand«, og han havde en handelsforvalter og handelschef over sig lige som os. Nu hedder han havnechef for Royal Arctic Havnesevice. Alting skifter navn. Det hele var K.G.H. førhen. Forsendelser var også en del

af deres arbejde, lige som i dag. Og de har igen samarbejde med Royal Arctic Line. Men forholdene var helt anderledes i 1950'erne, ja, op til 1980

Lad mig fortælle lidt om gamle dage. Når skibet ankom, blev formanden sejlet ud til skibet, da han skulle lodse skibet. Alle skibe, hvad enten de sejlede med salt, kul eller med kolonialvarer og andre varer. Dengang kaldte vi skibene efter deres lastindhold. Det var formanden, også kaldet »som en chef«. Nu sker losningen på en helt anden måde. Dengang foregik losningen ved hjælp af »lejede« af byens beboere. Men der kom også mange fra udstederne. Skibe med salt og kul blev losset i flere dage. I dag bliver store skibe losset og lastet på en dag. Dengang blev salt og kul jo også taget med til alle udstederne i distriktet. Og det tog lang tid. Det var jo om sommeren, midt i fiskeriets bedste tid, og derfor kunne det være et problem med arbejdskraften. Dengang var skibene jo langsomme, og derfor tog det endnu længere tid med det hele.

Der er ingen tvivl om, at disse løsninger har en del gode historier i sig. Det kommer vi til. Ved K.G.H.'s omstrukturering til KNI, skete der store forandringer i de grønlandske byer og bygder. Det var helt mærkbart. Forsyning og arbejdsforhold kom i skred, større skibe kom til. Også moderne fragtskibe blev taget i brug i Grønland. Men omvendt blev der mindre mængder at producere fra bygderne, desværre. Nu er der ved at komme mere gang i produktionen igen. Torsken og andre fisk, som var i tilbagegang, er ved at komme igen. Udviklingen sker hurtigt ved arbejdet og hjælpemidlerne. Moderne hjælpemidler udvikles hurtigt og mærkbart takket være computerteknologien. Og det åbner op for nye perspektiver.

Da jeg i min fortælling går ud fra Aasiaat, er det først og fremmest udviklingen, som det sker her, jeg fortæller om. Aasiaat har en god havn. Byen har også en central beliggenhed. Man kan kalde den for Diskobugtens port. Den har to store kajanlæg. Pilersuisoq A/S Region Nord har til huse her og betjener strækningen fra Attu i syd til Kullorsuaq. Den forsyner også strækningen fra Attu til Uummannaq distrikt. Upernavik forsyner sine egne bygder med varer. Region Nord har altså hovedsæde i Aasiaat, hvor distriktschefen bor.

Aasiaat havn er vigtig i forsyningen af Nordgrønland. Mange varer og byggematerialer bliver losset her og bliver sendt videre herfra. Store container skibe bruges. Og det er fantastisk at se de store skibe blive losset og lastet på en dag. Det drejer sig om mange, mange tons. Man må sige der er sket noget siden gamle dage. Det viser en god udvikling. En stor kyststrækning bliver forsynet fra Aasiaat. To skibe sejler med forsyning til bygder og byer fra Aasiaat og sejler tilbage til Aasiaat med færdige produkter. Og herfra sejles de videre med atlantskibe.

I de senere år er arbejdskraften i havnen og forsendelsesafdelingen udeluk kende grønlandere. Fra ledelse til arbejdsmænd. Det betyder, at Royal Arctic Havneservice's ledelse består af grønlandere. Det er en glædelig ting at se og føle, når man har arbejdet i virksomheden de seneste 50 år. I havne- og forsendelsesafdeling arbejder dygtige folk. Og de bliver dygtigere, og de har gode arbejdsforhold, og derfor arbejder de hurtigt. Havnechefen i Aasiaat hedder Hans Rafaelsen, som har været min matros på M/J Sortside. Og forsendelsesafdelingen ledes af Rudolf Olsen. Havne- og forsendelsesafdelingen hører under Royal Arctic Line, som har hovedsæde i Nuuk. På disse arbejdspladser sker udviklingen hurtigt. Og den gode udvikling vil fortsætte. Lad mig komme med en sjov anekdote!

En gammel matros fortæller: Vi lossede et skib under 2. verdenskrig, da rationeringsmærker blev brugt. Og vi ville meget gerne have sukker, men sukkersækkene kunne have huller. Min mor gav mig et par små hjemmelavede poser for det tilfælde, at der røg lidt sukker af fra sækkene. Jeg fyldte dem op. Ved fyraften puttede jeg dem i mine bukser. Da de var vide havde jeg seler og havde lærredslivrem på. Jeg gemte poserne inden for bukserne, bundet til livremmen. Vi skulle ind på land med en stor robåd, og Kasper beordrede mig til at vrikke med en åre ved agterstævnen. Under padlingen var snorene til poserne knækket, og jeg kunne mærke, at sukkeret løb ud af poserne. Jeg var for flov til at sige det. Jeg havde kamikker på med hundeskinds strømpe. Alt sukkeret forsvandt ned i kamikken, det hele, kunne jeg utvivlsomt mærke. Det var meget ubehageligt. Da vi kom på stranden, gik jeg naturligvis hjem til den familie vi boede hos. Da jeg kom hjem og tog tøjet af var mine fødder dækket med sukker. Og jeg havde jo ikke været i bad i længere tid. Men sukkeret blev ikke kasseret. Min mor tog det fra mine fødder og ry stede hundeskindsstrømpen, sådan at sukkeret blev samlet sammen. Og det blev så puttet i gryden og lavet til karamel. Det smagte upåklageligt.

Der kunne fortælles mange sjove historier om vore medarbejdere. For eksempel juleafslutningen den 23. december. Tidligere blev sømænd, havnearbejdere og pakhusarbejdere samlet til afslutningen på en hyggelig måde, med handelschefen som vært. Og efter hans velkomst- og takketal, var der servering. Ordet var frit, og det blev taget godt imod, for de fleste var allerede kommet i julehumør. Stakkels tolke, siger jeg bare! Her holder to ældre pakhus forvaltere tale på samme tid. Her er en matros der vil synge salmer. Og her skælder én ud på sin sidemand, fordi manden var kommet til at drikke af hans glas. Der skete meget. Folk havde også deres egne sager med, og hvis man havde noget, var det nemt at finde en kammerat. Og der kom koner med børn.

De var trætte af at vente på deres mænd. De skulle jo også handle. For i morgen er det juleaften. Og søfolk opdagede, at en kammerat havde omfavnet et fortøjningsanker og sang en salme for fuld hals. En mærkelig måde for lovprisning. Der var også en pakhusforvalter, der var faldet i søvn med cigaren i munden. I takt med hans ånde, kom der røg fra cigaren. Det var meget hygge ligt dengang.

Engang vi havde haft julekomsammen og da jeg var gået hjem ved syvti den, blev der banket på døren. Det var en bådførerkollega, en ven, som kom. Han havde ikke været i sit hjem endnu. Han var meget selskabelig og havde en pose med lidt i. Han ville lige hilse, da »vi jo ikke ser hinanden i julen. Han var velkommen, og han var noget bedugget. Han havde to flasker i posen, en stor Akvavit og en halv cognac. Han fik lidt at drikke og faldt i søvn. Min kone sagde, at jeg skulle bestille en taxa og køre ham hjem, hvad jeg så gjorde. Men flaskerne fik han ikke med hjem, for jeg havde en lumsk plan. Jeg for talte konen, at han faldet i søvn. Derfor kørte jeg ham hjem. Hun var meget taknemmelig.

Julemorgen så jeg at han var i kirke sammen med sin kone. Vi ønskede glædelig jul efter gudstjenesten. De inviterede til kaffemik i løbet af dagen, hvilket vi sagde ja tak til. Min kone sagde, at jeg skulle tage hans flasker med. Jeg kendte min kammerat godt, så jeg svarede: Vent lidt, lad os først lige høre, hvad manden siger. For jeg mente ikke, at han kunne huske sit besøg hos os. Efter besøget sagde vi til dem, at de så til gengæld skulle komme dagen efter, hen mod aften. De kom 2. juledags eftermiddag. Da vi havde fået lidt grønlandsk mad og vi skulle have kaffe, sagde jeg til min ven, om han ikke ville have noget til kaffen. Jeg tog hans cognac frem, som endnu ikke var åbnet. Og hvad sagde manden: »Ih, som du dog er god til at spare! Jeg havde også købt, men jeg havde ikke fået dem med hjem og kan ikke finde dem!« Min kone kiggede på mig, men jeg lod som ingenting. For hvis jeg fortalte, hvad der var sket, ville han bare drille mig voldsomt.

Vi havde dem på besøg hos os den aften, og skålede ind imellem fra hans flaske. Der var ingen problemer. Da de skulle hjem sagde jeg til ham, at han kunne tage resterne af de flasker med sig, for jeg havde fået andre flasker af mine børn. Jeg skulle rigtig vise mig. Hvad sagde min ven nu? Sikke flink og rar du er og så god til at spare. Men det var jo hans egne. Senere fortalte jeg sandheden og fik et par borgerlige ord med. Men selvfølgelig vedblev vi at være venner.

Lagerforvaltere

Fra 1950'erne var lagerforvalterne i K.G.H. og senere i KNI nogen af de flittigst brugte folk. Disse venner havde altid travlt, for de var vigtige i forsyningen af varer til de mange udsteders butikker. De var ikke mange, men dygtige i deres arbejde. De havde med de mange varer, som bestilles fra udstederne at gøre. Selv rekvirerer de varer udefra, som skal bruges i byer og bygder i vinterens løb. Husk på, at der længe er is i Nordgrønland om vinteren. De har et stort ansvarsområde. Jeg går igen ud fra forholdene i Aasiaat, da jeg fortæller om mig selv. Men jeg ved godt, at forholdene er forskellige langs vore store kyststrækninger. Og da jeg har fragtet disse varer i mange år, kender jeg til forholdene.

I gamle dage blev varerne indpakket på en helt anden måde end i dag. De fleste blev pakket i lærredssække. Få blev pakket i trækasser, og nogen blev pakket i tønder. Men i de senere år er emballeringen af varerne stadig forbedret. Og der er kommet mange flere varer i løbet af en kort årrække. En masse varer, madvarer og tøj. Alt har ændret sig. Folks højere levestandard har også medført en hurtig ændring i forsyningsforholdene sådan, at de mennesker, som har med forsyningen at gøre kan have temmelig travlt indimellem. Man må sige, at udviklingen går hurtigt.

I min tid i tiden fra 1950'erne imod begyndelsen af 1970'erne, kan man ikke sige, at vareforsyningen skete i større målestok. Dengang blev der i bygderne levet mere »af landets ressourcer«, og måske også i byerne. Men efter 1970 kom der mere gang i vareforsyningen. Derfor må vi sige, at vore venner, lagerforvalterne, har haft nok at bestille,

Nu er forholdene ændret meget. Alt styres via computere. Større bygder er begyndt at bestille deres varer direkte. Og når de kommer med skib, bliver de straks sendt videre til bestemmelsesstedet. De ankommer i løbet af få dage. Men de mindre bygder rekvirerer hvad de skal bruge til vinteren gennem Pilersuisoq A/S i byen. Men ellers sker deres forsyning ligesom de større bygder. Og der sker stadig forbedringer i forsyningen. Det skal vi være stolte af. Men vi ved også, at ikke alle følgerne af princippet om den frie handel er værd at være stolt af. Der har også været problemer. Men er dog små i forhold til helheden. Når de skal rekvirere varer fra en mindre bygd ser de bare efter i computeren, hvad de kan få af varer.

Førhen var lagerforvalterne ledet af en dansker. I dag er de vist næsten alle

grønlandere. Her i Aasiaat har de haft en ledende forvalter, som er grønlander de seneste 25-30 år. Min gode ven Kristian Dorph har som den første været ledende lagerforvalter i 24 år. Nu er han blevet pensioneret efter at have arbejdet på Vest- og Østkysten i mange år. Efter at have været med i udviklingen, blev han sidst i ansættelsen konsulent.

Mange lagerforvaltere er i årenes løb afgået ved døden. Nu er der få lagerforvaltere, og de har gode hjælpemidler. De kan blot trykke på en knap. For de mennesker, som ved egen kraft og muskelstyrke har arbejdet og knoklet i gamle dage, vil det se næsten utroligt ud. Lagerforvalterne hører under Pilersuisoq A/S, under Region Nord og styres af en distriktschef i Aasiaat. Administrationen omfatter kysten fra Upernavik til og med Kangaatsiaq kommune og med hensyn til vareforsyning fra Uummannaq kommune til og med Kangaatsiaq. Via Aasiaat bliver varerne fragtet af Royal Arctic Line. Upernavik forsynes særskilt og forsyner selv sine bygder. Det er efter forholdene også som det skal være.

Pilersuisoq A/S har hovedsæde i Sisimiut. Regionerne styres derfra og direktøren hedder Gerhardt Petersen. Pilersuisoq A/S forsyner hele Grønland, og har butiksdrift, lagerforhold, forsyning af brændstof og bagerier m.m. I forhold til 1950'erne er der sket store fremskridt med hensyn til forsyning og drift. Vi må sige, at alt er blevet moderne. Arbejdet sker meget hurtigt i byerne og bygderne med moderne midler. Sådan er det over alt. Arbejde med menneskets kræfter er passé. Alt foregår smidigt og hurtigt. Det kan forbrugerne mærke. Det er fremskridt, som alle har glæde af.

Vi må sige at Pilersuisoq A/S virkelig har udviklet sig i den rigtige retning, til glæde for sine mange kunder. Hertil er der brugt en masse gode kræfter, som alle medarbejdere har lov til at være stolte af. Man må tage hatten af for disse mennesker. Udviklingen fortsætter, og der forbedres til stadighed. Jeg har stor respekt for disse mennesker.

Under kolonibestyrernes tid, da disse var store arbejdsgivere, har det nok ikke altid været lige godt. Men der er også noget godt at fortælle. Så i forbindelse med afsnittet om lagerforvalterne, vil det være på sin plads at fortælle lidt morsomt. Mange lagerforvaltere har arbejdet i mange år, også i udstederne som bestyrere og bødkere. Så de må gemme på en hel del sjove historier.

I gamle dage var det sådan, at der blev gjort status ved hvert årsskifte i hans regnskaber. Hvis der var overskud, fik han overskuddet selv, og omvendt, hvis der var underskud, skulle han betale af egen lomme. Derfor er det ikke mærkeligt, at nogen udstedsbestyrere kunne blive forflyttet til andet arbejde.

Normalt kom de til byerne til noget andet arbejde, f.eks. som lagerforvaltere. En af vore venner er et eksempel for dem:

Han kom på lageret og arbejdede der i mange år indtil sin pension. Da han i mange år havde arbejdet som sin egen chef, kunne han godt ind imellem glemme, at han har fået en anden chef. Det er ikke mærkeligt. Han passede sit arbejde og var punktlig. Men han glemmer ind imellem at passe sin mund.

Han var glad for de våde varer, og vidste hvordan de skulle skjules og ikke gemmes væk for længe. Men det var blevet påpeget af hans medarbejdere og hans overordnede. Derfor passede han på, og det er netop pointen. Han blev altid opdaget. For han kom altid i bedre og bedre humør i dagens løb, og kunne således ikke forblive uafsløret. Men gudskelov, han blev næsten altid tilgivet af sine medarbejdere og foresatte. Og det kom ikke videre til handelschefen. Alle medarbejderne elskede ham. Engang holdt han middagspause og gik hjem og mødte igen kl. 13. Han havde en flaske Ribena Saft-flaske med sig, fyldt med vand. Da der blev gjort indsigelser sagde han, at han havde taget vand uden klor med sig, altså rent grønlandsk vand med sig, da vandet i pakhuset smagte forfærdeligt.

Han satte flasken i sit skab og gik for at passe sit arbejde. Men hans for mand anede uråd og tog flasken for at efterprøve lugten af indholdet. Ja, den var klar. Det var Akvavit. Vor ven havde været snu. For set med det blotte øje lignede det grangiveligt vand. Formanden sagde til medarbejderne, at de skulle lade som ingenting

Efter kort tid kom ejeren af vandet og sagde: Jeg fik fisk til frokost, så jeg tror jeg bliver tørstig i dag. Hans formand var fuld af forståelse. For han vidste bedre. Manden åbnede sit skab og tog en slurk, og satte flasken tilbage og lignede ikke en tørstig mand og gik ud. Sådan gik det. Efter ikke ret lang tid kom han, sagde at han var tørstig og tog en slurk og gik igen. Senere kom en af hans sjakkammerater og sagde, at manden med vandet havde givet ham lov til at smage på hans vand, og det ville han gerne. Han tilføjede: Jeg ved godt hvad det er. Jeg tager en ordentlig slurk. Formanden gav ham lov og sagde nærmest, at han skulle tage det hele. Manden tog sig tid, og det var klart, at der ikke var så meget tilbage i flasken. Lidt efter kom ejeren. Han var kommet i temmelig godt humør. Han tog så sin flaske og sagde: Hvem har drukket af den? Formanden sagde, at det havde han selv givet medarbejderen lov til. Og så så de, at handelschefen var på vej ind. Flaskeejeren sagde: Lad ham komme ind, han skal have et ordentligt gok i nødden! Den anden svarede, at han var lige gået ud, han ville straks komme ind. Og ejeren sagde: Han skal få én på

rukken. Og nu kom chefen ind og gik hen til flaskeejeren og spurgte ham: Hvad er det? Og tog flasken fra ham. Og manden sagde straks: Se på flaskeetiketten, det er vand. Og hvad sagde han videre: Handelschef (Niivertog), sikken en dejlig kone du har, hun må være god i sengen! For han talte glimrende dansk. Nu vendte handelschefen om og gik uden at sige et ord. Og den anden smilede befriet og tog en dyb udånding.

I dag foregår arbejdet meget anderledes. Alt går efter en plan. Der arbejder ansvarlige mennesker, der har selvtillid og ved, hvad de har med at gøre. Alt går ligesom lettere, det kan ses og mærkes. Det har med den centrale styrelse at gøre. Jeg mener, at vi grønlandere og andre borgere i Grønland har lov til at være stolte af det, nemlig af den grønlandske regionsdirektør og hans dygtige medarbejdere og det gode arbejde, der udføres. Der udføres en god service. Særligt for yderdistrikterne og de mange bygdeboere langs kysten og for de byboere, der betjenes af Pilersuisoq A/S. Vi vil tænke med ærbødighed på de mange dygtige medarbejdere, der har arbejdet fra gammel til ny tid, efter nyordningen, og ikke glemme nyordningens fadere Landstinget og de, der har været med til virkeliggørelsen.

Før udstedsbestyrer, i dag handelsforvalter

Vi der er født i 1930'erne og 40'erne brugte ordet »udstedsbestyrer« for vore dages »handelsforvaltere« og vidste hvad det betød. Det har været en vigtig bestilling i Grønlands historie. Det er den stadigvæk, og jeg vil i dette afsnit først bruge »udstedsbestyrer«, senere vil jeg bruge »handelsforvalter«.

Før 1950 kan man vist ikke sige, at udstedsbestyrere havde travlt i deres butik. Dengang har de også udført bødkerarbejde. De fleste har vist også været uddannet som sådanne, særligt dengang, da spæk alene blev indhandlet i K.G.H. Da torsketiden kom, har de stakkels udstedsbestyrere vist nok haft meget travlt. Der blev også indhandlet sælskind, ræve-, rensdyr- og bjørne skind, fuglefjer og edderdun. Desuden torskelever, hajlever, hajskind og havkatteskind og endelig hvalroshuder. Jeg ved, at der i yderdistrikterne blev saltet hellefisk, og der blev tørret hajkød og andre fisk til hundefoder. Udsteds bestyrerens hænder har aldrig manglet arbejde. I gamle dage gik de også på

jagt til deres egen husholdning, for dengang kunne man ikke købe ordentlige madvarer i butikkerne som man kan i dag.

Dengang tænkte styrelsen ikke så meget på deres ansatte, for vi, der er op vokset i et udsted og har haft en fast ansat far, har aldrig hørt eller set en ansat holde ferie. Sådan var det før 1950. Efter 1945 var det mærkbart, at der begyndte at ske ændringer, også i ud stederne. Der begyndte at ske ændringer i økonomien, med de mange torsk. Folk fik mere og produktionen voksede, og dermed skete der en vækkelse. Udsteder og bopladser blev udstyret med salterier til stor gavn for beboerne. Livet blev lettere, folk blev mere vågne, de politiske forhold ændrede sig. Dermed fik udstedsbestyrerne endnu mere at lave. Ansvarer blev større, også samtidig med de politiske ændringer. Dengang havde udstedsbestyrerne in gen kontormedhjælp. Det har medført meget ekstra arbejde for udstedsbestyrerne.

De stod for alt arbejde. Vareforsyning til butikkerne, de styrede indhandling, kontorarbejde, de passede kassen, arbejdede for kommunen. Alt hvad der havde med penge at gøre skulle over udstedsbestyreren. Fra forsorg til alt muligt. Folks bidrags og låneafvikling. Ja, alt hvad der havde med penge at gøre var under udstedsbestyreren. De skulle se til kvaliteten af produkterne. Men efter 1950 var det mærkbart, at udstedsbestyrerne begyndte at få med hjælp, hvilket var til stor hjælp for dem. Det har været resultatet af en bedre udvikling. Det har medført, at der blev oprettet depoter i bopladser uden bu tik. Disse blev passet af lokale respekterede mennesker under udstedsbestyrer ens opsyn. Det var en fremgang for de små bopladser, hvor indbyggerne el lers skulle på indkøb i udstedet, også om vinteren. Disse blev oprettet med kommunens mellemkomst i samarbejde med kolonibestyreren i byen.

Lad mig nævne depoter, der forsynes fra Aasiaat: Agisserniaq ved Attu Aalatsivik ved Niaqornaarsuk. Qeqertarsuatsiaq og Innalik styret fra Kangaatsiaq. Vester Ejland styret fra Manermiut. Ikerasaarsuk, som blev drevet privat af Martin Inuusuttoq. Han købte selv en del varer i Aasiaat. Vi havde varerne med, og når han fik dem og havde kontrolleret dem, sendte han pengene i en pose, og vi gav dem til sælgeren. Der var ingen, der stjal dengang. Der har været orden i sagerne, så der var ingen klager. Jeg glemte Nivaaq, som styredes fra Akunnaaq. Sådan var styrelsen fra K.G.H. omkring 1950. Alle nævnte steder havde salterier til torsk. Torskelever og spæk blev også indhandlet der. I forhold til midlerne dengang, kan man sige, at der blev produceret meget, særligt torsk, men også lever og spæk.

Jeg har ganske vist nævnt det. Disse depotbestyrere var ikke uddannet som

bødkere. Men de var meget dygtige. Lever og spæk kom i tønder. Og de lavede selv tønderne. Tænk, dengang havde udstederne og særligt bopladserne ingen kajanlæg. Tønderne blev rullet ned til stranden og taget på slæb ud til båden og så først taget op i skibet og losset i Aasiaat, og endelig sendt med skib til Danmark. Det var solidt håndværk, udført af ufaglært arbejdskraft. Det var dygtige og rosværdige mennesker, og de var under udstedsbestyrelses domæne. Jeg vil lige nævne én af dem. Han vejede de bestilte varer, sommetider en hel del. Han skrev ikke ned. Når han havde vejet, nævnte han prisen. Når nogen gjorde indsigelser, tog han blyanten og regnede efter, men det stemte.

Jeg har i mit arbejde, særligt som fører, lært mange udstedsbestyrere at kende. Vi var venner og havde godt samarbejde i årenes løb. Vi hjalp hinanden og arbejdede i tillid til hinanden. Derfor vil jeg altid have gode minder om dem så længe jeg lever. Vi har sejlet med en masse varer til mange, mange penge, og vi førere havde ansvaret for dem. Alt dette skulle handelsforvalterne modtage i helhed. Og her kommer tillidsforholdet ind. Vi har i mange år arbejdet under dette tillidsforhold og respekt for hinanden, hvilket vi vil huske resten af vort liv.

Dengang rekvirerede udstedsbestyreren varer i byen, sandsynligvis hos handelschefen. Senere blev det rekvireret hos lagerforvalteren i passende mængder. Og de blev så sendt ud, efter lagerkapacitet. Og noget havde man ikke på lager. De fik mærket 0 (tallet). Det var forvalterne ikke glade for, for så manglede de jo varen. Og det fik de så også at høre fra kunderne. Somme tider i uheldige vendinger.

Nu kan de blot trykke på en knap, så kan de se, hvad der er af varer, og de kan bare vælge ud. Hvis handelsforvalterne eller butiksbestyrelserne læste galt, så måtte de give 0 til sig selv. Udviklingen har medført en ny hverdag og arbejdsform. Det ved de ældre handelsforvaltere alt om. Men den daglige moderne arbejdsform har mange gode sider. Vi, der er pensionerede i dag, har haft et fint samarbejde under gensidig tillid og respekt.

I gamle dage kom alle på gennemrejse hos udstedsbestyrerne, uanset arbejdsplads. Særligt om vinteren blev de indlogeret hos udstedsbestyreren. De fik kost og logi, deres tøj blev ordnet, og de blev hjulpet på forskellig vis. Men de fik vist aldrig betaling for det. Efter hvad udstedsbestyrerfamilier fortæller, skete det aldrig. Sådan var livet dengang. Nu er de tider heldigvis forbi efter de moderne tider er kommet. Men udstedsbestyrere var venlige og hjælpsomme ansatte.

I dag kaldes ledere af de velordnede bygder for handelsforvaltere. An-

svarlige og dygtige og bedre i stand til at udføre hvervet efter nyordningen, hvor computere bruges i arbejdet. Med faste ansatte. De har kontorhjælp, butiksbestyrere og kassedamer. På større steder er der lagerforvaltere. Der er folk til oliesalg, der er havnearbejdere, og disse folk har moderne hjælpemidler i arbejdet. De lossere og laster. Daglejernes tid er en saga blot, for i gamle dage var der mange folk med ved losning og lastning, og der kunne forsvinde varer. Særligt i mørke. I dag har de moderne midler jaget sådanne forhold på flugt.

Lad mig nævne nogen udstedsbestyrere fra gamle dage, fra slutningen af 1930-erne. Jeg har hørt, at der var en dansk bestyrer i Attu, men jeg kender ikke navnet. Jeg nåede lige at opleve Thomas Brandt i Iginniarfik. Da han døde blev hans daværende assistent Lars Møller bestyrer. Han har været udstedsbestyrer i mange år i Iginniarfik, Attu, Niaqornaarsuk, Manermiut og endelig i en hel årrække i Akunnaaq. Til slut flyttede han hjem til Egedes minde og blev selvstændig med egen butik og kørte den til sin død. Lars var højt respekteret i sit arbejde.

I Niaqornaarsuk var det en tidligere dansk minør, Hjalmar Andersen. Han var udstedsbestyrer i Niaqornaarsuk i en årrække, fra Niaqornaarsuk fik udstedsstatus. Endnu i 1947 var han også ansvarlig for depotet i Aalatsivik ved Niaqornaarsuk. Men senere rejste han hjem til Danmark på grund af alder. Han har været med til at bygge Uummannaq's store kirke, lavet af sten. Peter Isaksen flyttede til Iginniarfik efter at have været bestyrer i Manermiut. Der var han udstedsbestyrer i lang tid. Jeg husker, da krigen sluttede i 1945, da han på hundeslæde skulle meddele det for beboerne i Tununngasoq fra Iginniarfik.

Dengang havde de bedre bemidlede anskaffet sig radioapparater. Peter Isaksens havde også. Jeg husker, at folk undrede sig over hundeslæden på vej til fra Iginniarfik, for den havde flag oppe. Da han kom foran stedet på isen, standsede han og stillede sig der med flaget. De gamle blev urolige, for der måtte være sket noget særligt. Og de løb ham i møde. Vi drenge skulle med. Da de første nåede ham, blev der råbt: Danmark er befriet! Dengang blev der fest blandt de voksne, og der blev råbt og skreget hele aftenen: Krigen er forbi! Peter Isaksen afløste Lars Møller i Iginniarfik. Peter Isaksens havde kun døtre. To af dem blev gift i Iginniarfik. Deres yngste datter bor i Aasiaat og lever endnu. Peters kone hed Martha.

Otto Brandt var først udstedsbestyrer i Niaqornaarsuk i en årrække. Otto og fru Rebekka er kendt af mange, for om vinteren var Niaqornaarsuk en vigtig mellemstation for rejsende. De har haft mange mennesker boende

hos sig, bl.a. mig. Også mange danskere. Otto var opvakt og politisk interesseret, og har været formand for kommunalbestyrelsen i flere år. Han kom til Kangaatsiaq som handelsforvalter. Efter mange år som forvalter, flyttede han til Aasiaat og blev kontormand. Otto Brandt er dekoreret med medalje af kongen.

Karl Hansen blev udstedsbestyrer i midten af 1940-erne i Manermiut. Han havde også tilsyn med depotet i Vester Ejlande. Han flyttede i 1954 til Aasiaat og blev butiksbestyrer. Senere blev han udstedsbestyrer i Siorapaluk ved Thule, og senere tilbage i Aasiaat, hvor han blev udstedsbestyrer i Niaqornaarsuk, og var der i en årrække.

Da jeg startede var Kristian Jeremiassen, Kattiaat, bestyrer på Hunde Ejlande. Men jeg har hørt, at han tidligere har været udstedsbestyrer ved Thule. Men jeg ved ikke i hvor mange år. Kattiaat har været ansat i K.G.H. i mange år. Fra Hunde Ejlande flyttede han til Aasiaat og arbejdede i K.G.H. indtil han blev pensioneret. Kristian er selv indfødt Hunde Ejlænder, Kitsissuuarsummiu, hvor han altså var bestyrer i en årrække.

Min morbror Lars Ostermann var udstedsbestyrer i mange år. Som udlært udstedsbestyrer kom han til Savissivik ved Thule. Han var der måske i næsten 10 år. Da han kom sydpå til Aasiaat, kom han senere til Kangaatsiaq kommune og var bestyrer i mange år i Attu og Iginniarfik. Som ældre købte han hus i Aasiaat og flyttede. Der arbejdede han i K.G.H. og senere KNI på kontoret, indtil han blev pensioneret. Lars Ostermann var politisk interesse ret og har været medlem af Landsrådet. Lars er dekoreret med medalje af kongen. Han er død nu.

Knud Brandt er født i Iginniarfik og var udstedsbestyrer der i mange år. Han har desuden været medhjælper flere andre steder. Sidst var han i en år række handelsforvalter i Ikamiut og flyttede til Christianshåb, og arbejdede der indtil han blev pensioneret. Der nyder han sit otium.

Gedion Steenholdt har været bødkerlærling i Akunnaaq og arbejdede der. Senere var han handelsmedhjælper i Aasiaat og udstedsbestyrer på Hunde Ejlande og Ikamiut. Senere igen flyttede han til Aasiaat og var lagerforvalter i mange år. Han lever endnu og er pensioneret.

James Frederiksen var udstedsbestyrer i mange år. Han var afholdt af alle sinde kunder. Han var dygtig og respekteret. Han var først arbejdsmand på sit fødested Iginniarfik, og efter at have været på flere kurser, blev han handels forvalter i Attu. Efter flere år i Attu, var han i Akunnaaq et par år. Så flyttede han til Niaqornaarsuk, hvor han var handelsforvalter i mange år. Nu er han pensioneret, men lever i bedste velgående.

Knud Sørensen fra Aasiaat var først bestyrer i Manermiut og senere på Vester Ejlande. Fra Vester Ejlande kom han til Iginniarfik og derfra til Attu. Efter at have været udstedsbestyrer i en årrække, flyttede han til K.G.H. og senere KNI i Aasiaat, og var der i flere år. Han kom i kommunalbestyrelsen og blev borgmester, og senere i Landstinget. Han blev også formand for tinget. Knud Sørensen er dekoreret med to medaljer.

Krabbe Nielsen kom som udsendt dansk handelsassistent i K.G.H. Senere blev han udstedsbestyrer i Akunnaaq, Kangaatsiaq og endelig i Fiskerødet ved Godthåb. Krabbe er grønlandsk gift. Efter mange år på Grønland, rejste han hjem til Danmark.

Udstedsbestyrer Sakarias Hansen flyttede til Akunnaaq fra Uummannaq distrikt og var udstedsbestyrer i Akunnaaq i en hel årrække. Desværre døde Sakarias i Akunnaaq som forholdsvis ung.

Hansinnguaq Fleischer var bestyrer i Ikamiut i flere år. Jeg ved ikke, hvor fra han kom. Hans og hans kone var gæstfrie mennesker, så de er kendt af mange. Der er ingen tvivl om, at mange mennesker har haft logi hos dem, både sommer og vinter. Og Hansinnguaq var meget hjælpsom, så jeg tror mange mennesker skylder ham tak..

Peter Jakobsen fra Qasigiannugit var i lære i Kangaatsiaq og i Attu. Han var forvalter i Kitsissuarsuit, Akunnaaq og Ikamiut. Han var en venlig og hjælpsom mand, derfor var han vellidt af folk. Han kunne også godt lide at lave sjov, så han var populær blandt kolleger og har mange venner. Han bor i Qasigiannugit i dag.

John Petersen var bestyrer i Ikamiut i en årrække, efter at have været med hjælper i Akunnaaq i mange år.

Jeremias Jeremiassen fra Akunnaaq var bestyrer i Ikamiut og flyttede senere til Qasigiannugit. Poul Jakobsen var dansker, men født i Grønland i Attu. Poul Jakobsen var gift med en grønlandsk kvinde fra Aasiaat. Han er uddannet som skipper i Danmark. Jeg har da også haft ham som fører på Bjørnen i 1953. Han har også været skipper på flere skonnerter. Senere begyndte han som udstedsbestyrer, for han var dygtig. Han blev bestyrer i Attu og Akunnaaq. Så kom han på kontoret i Aasiaat indtil han blev pensioneret. Han kunne lide at arbejde og var meget flittig. Poul Jakobsen er dekoreret med medalje af kongen

Nikolaj Sandgreen er fra Vester Ejlande. Han passede depotet der i en årrække. Da Vester Ejlande fik status som udsted, fortsatte han sit arbejde og blev til sidst udstedsbestyrer. Nikolaj var en stabil mand, derfor var han respekteret af sine foresatte og sine landsmænd. Nikolaj og hans kone Elisabeth

var venlige mennesker. Derfor har de mange bekendte. Da Vester Ejlande blev nedlagt, flyttede de til Aasiaat, og han arbejdede i K.G.H. og KNI indtil han blev pensioneret. Nikolaj Sandgreen er død, men Elisabeth har det godt.

Mads Dahl var udstedsbestyrer i et par år i Niaqornaarsuk. Mads er vist fra Itilleg ved Sisimiut. Hvis jeg tager fejl, undskylder jeg. Han er flink og god at arbejde sammen med. Ellers kan jeg ikke fortælle så meget om ham, da han efter et par år flyttede til Arsuk i Sydgrønland.

Adam Lynge fra Qoornoq ved Nuuk, en glad og venlig mand. Han var handelsforvalter i nogle år i Niaqornaarsuk. Fin mand at arbejde med. Da han var venlig og glad, var det rart at komme hos dem. Jeg skriver »måske«, hvis jeg ikke tager fejl, har han været bestyrer i Qoornoq og Kapisillit. Men jeg ved, at han fra Niaqornaarsuk flyttede til Fiskerøsset som udstedsbestyrer. Som pensionist er han flyttet til Nuuk. Adam, en god ven, som man ikke let glemmer.

Karl Lundblad var født i Aalatsivik. Da stedet blev nedlagt, mens han var barn, flyttede de til Kangaatsiaq. Som voksen begyndte han i K.G.H. Efter at have været medhjælper i flere år i butik og kontor, blev han udstedsbestyrer i Ilimanaq. Derfra til Qeqertaq, så til Kangaatsiaq og videre til Nuussuaq ved Upernavik. Da hans kone døde, mens de var i Nuussuaq, kom han tilbage til Kangaatsiaq og blev ansat i KNI. Karl holdt, da han fik en sygdom. Han har været på hospital, men kunne ikke blive rask og døde til sidst af sin sygdom.

Mikkel Knudsen var bestyrer på Vester Ejlande, vist nok ikke over to år. Men det var i slutningen af 1960'erne.

Marius Hansen har været medhjælper i mange år i flere udsteder, og desuden som afløser for udstedsbestyrere. Endelig har han været handelsforvalter i Iginniarfik. Sine seneste arbejdsår var han på lageret. Marius har været i mange forskellige bygder som medhjælper og som afløser for forvaltere. Marius er fra Hunde Ejlande. Som pensionist har han bosat sig i Aasiaat.

David Markussen er oprindelig fra Aqisserniaq, men efter nedlæggelsen flyttede de til Attu. David blev efter nogle år som medhjælper handelsforvalter i Iginniarfik. Jeg kan ikke huske i hvor mange år. Han bor i Attu i dag.

Theodor Steenholdt fra Qeqertarsuaq. Han flyttede da stedet blev nedlagt til Kangaatsiaq og var medhjælper i flere år. Han blev handelsforvalter i Ikamiut og Hunde Ejlande. Efter han holdt op, flyttede han til Aasiaat.

Ulrik Lennert var fra Holsteinsborg. Han var et dejligt menneske, værdig og rar at være sammen med. Han var meget dygtig. Han har været i lære i K.G.H. i Sisimiut. Efter at have været udstedsbestyrer i Sarfannguaq ved Sisimiut, blev han handelsforvalter i Kuummiut ved Tasiilaq i Østgrønland, og var der i en hel del år. Ulrik har i sin tid på Østkysten haft en stor betyd-

ning, særligt i fiskeriet. Da han vendte hjem til Vestgrønland, blev han handelsforvalter i Kangaatsiaq, hvor han var meget afholdt af befolkningen. Han var en stor ven af os medarbejdere. Når man havde været på en hård tur og kom ind hos Ulrik og hans frue Regine, følte man sig rigtigt hjemme.

Ulrik var meget dygtig. Han blev handelschef i Qaanaaq, Thule, hvor han var i flere år. Siden blev han handelschef i Qeqertarsuaq. Da han blev pensioneret kom han hjem til sin by, Sisimiut, hvor han skulle nyde sit otium sammen med sin kone, hvor de også havde nogle af deres børn. Ulrik havde mange interesser uden for sit erhverv, og han har også skrevet en dejlig bog om livet i Østgrønland. Ulrik er dekoreret med en medalje af kongen. Ulrik er død nu. Vi ærer hans minde.

Johan Motzfeldt, Ujuaavaraq, er født i Qassimiut. Efter at have været med hjælper der i flere år, blev han udstedsbestyrer i Diskofjord i Nordgrønland, hvor han var i flere år. Fra Diskofjord kom han til sin bygd Qassimiut som udstedsbestyrer og var der i flere år. Derfra tilbage til Nordgrønland, til Nia qornaarsuk, hvor han var i flere år. Fra Niaqornaarsuk flyttede de til Attu, hvor de har været i mange år. Nu er han blevet pensionist og bor i Attu, hvor han har fået eget hus. Han har vist nok kastet anker i Attu. Man må sige, at Ujuaavaraq er et menneske med særlige evner, for han er døv, har høreapparat og kan kun høre med det ene øre. Han kan virkelig kun høre med stort besvær. Det er vist et stort handicap for manden. Trods det, har han udført sit arbejde i mange år med stor dygtighed.

Johan har arbejdet i mange år, over 40 år. Derfor vil jeg sige, at denne mand virkelig er rosværdig. Han er et forbillede i sit arbejde og meget, meget flittig og trofast i arbejdet. Han respekterer sine medmennesker og medarbejdere og gør ikke forskel på folk. Johan og jeg er meget gode venner og har været det siden vi mødtes første gang indtil i dag. Og selvom vi begge er blevet pensionister, har vort venskab fortsat på en god måde. Johan og fru Augusta er gæst frie folk, som kendes af mange mennesker, og uforglemmelige. Johan Motzfeldt var i arbejde, da ordet »udstedsbestyrer« var i brug og nåede skiftet til »handelsforvalter«.

Nikolaj Rosing, udstedsbestyrer, kendt af mange mennesker, både danskere og grønlandere, og berømt. Nikolaj Rosing var udstedsbestyrer i mange år i Kangaatsiaq, afholdt af befolkningen, da han var et fint menneske. Nikolaj og hans kone var flinke mennesker, og derfor havde de mange venner, og de var kendt som sådanne. Vi, der har været rejsende, har meget at sige tak til dem. Nikolaj og fru Kathrine, Kallannguaq, har også haft flere børn i pleje, som de har opdraget godt, foruden deres otte børn.

Nikolaj er udlært som bødker i Danmark og blev senere udstedsbestyrer. Han talte fint dansk og havde derfor mange danske venner, som han havde megen glæde af. Jeg ved ikke, om han har været udstedsbestyrer andre steder. For jeg begyndte at arbejde kort før han blev pensioneret. Men jeg har både hørt og set ham fra min barndom. Nikolaj var politisk bevidst og nød tillid blandt folk. Han har været medlem af kommuneråd og landsråd, og endelig i Grønlandskommissionen.

Nikolaj og hans sønner har betydet noget i udviklingen af erhvervet, særligt i fiskerierhvervet. Nikolaj var dekoreret med to medaljer, en af kongen og en af Røde Kors. Nikolaj døde for mange år siden. Æret være hans minde.

Magnus Therkildsen var født i Akunnaaq. Magnus gik på Efterskolen og senere lærling i K.G.H. Efter at have været medhjælper og kontormand, blev han udstedsbestyrer i Attu og Niaqornaarsuk, og vendte senere tilbage til Aasiaat. Han kom i kommunekontoret og arbejder der endnu, og i årenes løb fået større beføjelser.

Det var hvad jeg kunne fortælle om vedrørende udstedsbestyrere og handelsforvaltere. Amajut Lundblad var handelsforvalter i Akunnaaq. Ferdinand Broberg på Hunde Ejlande.

Udstedsbestyrere bliver handelsforvaltere

I dag år 2003 har Pilersuisoq A/S følgende ansatte i Region Nord, Aasiaat. Få af de før omtalte udstedsbestyrere nåede i deres tid betegnelsen handels forvalter. De nuværende handelsforvaltere er følgende:

Handelsforvalter Jan Inuusuttoq, Attu, 3955 Kangaatsiaq.

Handelsforvalter Marie Petersen, Ikerasaarsuk, 3950 Aasiaat Vilhelm Lennert,

Handelsforvalter Niaqornaarsuk, 3950 Aasiaat Moses Willumsen, 3955 Kangaatsiaq

Handelsforvalter Mikael Nielsen, Kitsissuarsuit, 3950 Aasiaat Anna Jerimiassen,

Handelsforvalter Kangerluk, 3953 Qeqertarsuaq Sørine Sandgreen, Akunnaaq, 3950

Handelsforvalter Cecilie Abelsen, Ikamiut, 3951 Qasigiannuguit.
Handelsforvalter Villadsen, Ilimanaq, 3952 Ilulissat
Handelsforvalter Dorthe Lange, Oqaatsut, 3952 Ilulissat
Handelsforvalter Taqqit Frederiksen, Qeqertaq, 3952 Ilulissat
Handelsforvalter Birthe Eriksen, Saqqaq, 3952 Ilulissat
Handelsforvalter Jens Lundblad, Niaqornat, 3961 Uummannaq
Handelsforvalter Ole Løvstrøm, Qaarsut, 3961 Uummannaq
Handelsforvalter Marie Møller, Nuungaatsiaq, 3961 Uummannaq
Handelsforvalter Agnethe Dalager, Ukkusissat, 3961 Uummannaq
Handelsforvalter Karen Skade, Illorsuit, 3961 Uummannaq
Handelsforvalter Isak Mathiassen, Saattut, 3961 Uummannaq
Handelsforvalter Louis Trolle, Ikerasak, 3961 Uummannaq
Handelsforvalter Ingeborg Brandt, Iginniarfik, 3950 Aasiaat.

Det er fra året 2003, handelsforvaltere under Region Nord, med forsyning udgående fra Aasiaat. Jeg kender kun nogle få af dem, men stederne kender jeg udmærket. Jeg har været alle stederne, mange gange. Jeg vil ønske forvalterne god arbejdslyst. De kan ikke undværes i vort lands nuværende struktur.

Lad mig, som jeg har gjort, fortælle nogen sjove historier om handelsforvalterne. Engang om foråret, efter isens opbrud, skulle vi sejle handelsforvaltere hjem, efter at de havde været til fællesmøde. Vi skulle sejle dem alle sammen hjem til deres respektive bygder. Dengang havde der lige været skib i Aasiaat. Der var kommet øl, som havde været en mangelvare en stor del af vinteren. Da alle kunne lide denne drik, kunne handelsforvalterne også godt lide det.

Jeg var fører på Qeeraq dengang. Vore passagerer havde også noget øl med til deres kunder, som også gerne ville have det. Da de selv havde ansvaret for dem, holdt de hinanden med selskab på vejen og kom i bedre og bedre humør. Det var der ikke noget at sige til. De kendte hinanden og havde ikke set hinanden den lange vinter. Der var ikke noget at sige til, at de var glade for at se hinanden, nu da de endelig mødtes. Og de havde fri i dag. De skulle komme glade hjem, og have noget med som kunderne kunne lide. Nu var vi på vej til sidste bygd, og de var kommet i rigtigt godt humør. På vejen til sidste stop blev den sidste af forvalterne meget selskabelig, efterhånden som han kom nærmere sit hjemsted. Og hvem skulle sige noget til det, han var selv ansvarlig. Der var is på vejen, så det gik lidt langsomt. Men vejret var fint, forår og lunt. Og manden befalede: Jeg skal fylde min mappe til jeg skal i land. Luk op for lasten, jeg vil tage resten af dem dernede. I gemmer bare kassen, jeg vil have dem ved min hjemkomst. Vi vidste ikke, hvad der ventede. Jeg befalede,

at lasten skulle åbnes. For jeg vidste, at det ikke kunne nytte noget at sige nej. Sådan havde de andre også gjort. Og for alle eventualiteter skriver jeg en sejljournal, hvor jeg beretter om vore ture og hvad der sker derunder, det var jo ikke vor skyld.

Nå, vi kom nærmere hans bygd. Da lastlugen blev åbnet, sagde han tak. Men da han skulle komme ned i lastrummet, faldt han fluks ned i den. Matroserne havde tilbudt at tage kassen op til ham, men han ville absolut selv hente den, selvom han allerede var blevet bedugget. Og han jamrede dernede, det viste sig at manden havde brækket kravebenet! Da han kom op, var hans skulder nede. Og den stakkels mands ansigtshud med afskrabninger. Da vi kom til stedet og lagde til iskanten, kom hans assistent i K.G.H. Han var meget venlig. Da han kom om bord og hans chef kom op fra lukafet, sagde han til manden efter et kort øjeblik: Hvem har du kysset? Det har jo været et ordentligt kys, brækket kraveben og hudafskrabninger! Den anden var noget stram i masken og svarede: Har du aldrig set sådan noget før? De kendte hinanden, skal jeg love for.

En dag i højsommeren i august måned, skulle vi sejle en udstedsbestyrer, som skulle flytte et andet sted hen. Det var vidunderligt vejr og det blev august tusmørke. Efter bygdebeboernes afslutningshilsen, sejlede vi. Ved afrejsen var der mange, mange mennesker nede for at sige farvel. Og det var vidunderligt vejr, tusmørke og havblik. Den afrejsende udstedsbestyrer var kommet i hu mør. Der var ingen tvivl om, at han ikke havde nøjedes med at drikke sodavand. Ved afsejlingen sang et kor en sang. Og for den, der skulle rejse, må det have været meget vemodigt. Det var det i hvert fald for os andre, det lød så flot. Jeg har været med til adskillige flytninger, og selv har jeg oplevet at flytte som barn. Følelsen kendte jeg til.

Da vi sejlede ud, blev der skudt salut. Og på vej ud, fulgte både os ved begge sider og skød med rifler op i luften. Og selvfølgelig var jeg i styrehuset, og de andre var på dækket. Som sagt var det meget dejligt vejr. Hans kone og deres to børn var kommet til deres plads i skibet, da vi sejlede ud. De var vemodige, kede af det ved afrejsen, og det var der ikke noget at sige til. Men manden stod alene på dækket. Da de både der fulgte os var sejlet tilbage, kom vores bedstemand ind for at tage styringen. Jeg havde set, at de andre stod på dækket og så ud som om de morede sig. Han, som kom ind, sagde så til mig: Se lige ham der! Og jeg så efter. Udstedsbestyreren sørgede, han græd, tårerne trillede ned ad kinderne, og han var i færd med at åbne en flaske. Jeg smilede stort. Jeg kiggede på ham, og han sagde stilfærdigt til mig: Nå, så så vi endelig en abe!

En gang om foråret sejlede vi handelsforvaltere hjem efter et møde. Der var flere, og de underholdt hinanden, og der var megen latter, og de kom hjem til bygderne efterhånden. Og det var dejligt vejr og varmt var det. Der kom sæler op indimellem. Vi ville gerne have dem, og vore passagerer nægtede os ikke, så vi jagede på vejen og fangede to. Det var dejligt. Når vi blev sultne, var der kød i gryden til dem, der ville. Når vi kom til et sted, tog vi nogen varer fra og sejlede videre.

Om natten lidt over kl. 2 kom vi til det sidste sted. Og som sædvanlig havde vore passagerer sagt farvel til hinanden på behørig vis, så den sidste led ingen nød. Da havnen endnu var islagt, sejlede vi noget af isen i stykker. Da vi ikke kunne komme videre, fortøjede vi. Men isen var med huller eller gange fyldt med vand. Jeg blev enig med forvalteren om, at vi først lossede om morgenen, når der var folk, der ville køre med hundeslæde. Så skulle forvalteren i land. Jeg sagde til ham, at da isen kunne være farlig, skulle mine mænd følge ham i land. Eller han skulle gå over isen, og til isfoden op imod husene. Der var mindst farligt. Han sagde: Det er ikke første gang, jeg ser sådan is. Den korte vej er sikkert god nok. Jeg kan selv! Jeg sagde ellers også til ham, at han jo kunne tage en tuk (isjern) med for en sikkerheds skyld, men nej, han ville ikke. Den dårlige is kunne ses. Nå, vi lod manden gøre som han ville, da han ikke var til at tale med. Da han kom ud fra passagerrummet, havde han en flot blomst med. Og han sagde: Det er til min kone. Den skulle hedde Kærlighedens blomst. Jeg ved ikke, hvor han havde den fra, for dengang kunne man ikke købe blomster i butikken. Måske stammede den fra familien eller andre. Han kom på vej ind mod bygden, med Kærlighedens blomst i hånden. Ingen problemer. De andre gik ind, men jeg og bedstemanden så efter ham fra styrehuset. Efter at have kigget til anden side, så jeg efter ham igen. Han var ikke at se nu! Kun Kærlighedens blomst lå på isen, ved siden af et stort hul. Hvor var manden? Jeg kaldte på de andre. Og da de kom ud, kom manden op ved siden af Kærlighedens blomst, helt blank og kom hurtigt op på isen. Vi råbte til ham, men han gik bare ind mod land, og lod Kærlighedens blomst være blomst. De andre gik efter ham med en tuk, og vi andre måtte redde Kærlig hedens blomst. Og han nåede heldigvis land uden yderligere ulykker. Næste morgen nåede »Kærlighedens blomst« til rette bestemmelse og ejer.

Der er mange sjove historier at fortælle. Vi har oplevet mange sjove ting. Der er ingen tvivl om, at også vore medarbejdere kunne fortælle mange sjove historier om os. Ja, der kunne skrives mange sider om vore sammenkomster og oplevelser.

Dengang havde udstedsbestyrerne deres overordnede i byerne, eller

kolonierne som de kaldtes, og de kaldtes kolonibestyrere. Ja, disse koloni bestyrere var store herrer for alle ansatte i Handelen. Jeg tænker, de har siddet inde med en fantastisk magt. Og dengang styrede kolonierne deres udsteder under kolonibestyrerens ledelse. Dengang var forholdene sådan og styrelsen meget anderledes.

I dag efter nyordningen har handelsforvalterne meget bedre arbejdsforhold. De har ansvaret for handelen i bygden, ja hele styrelsen. Det er fuldt ud pas sende at bruge betegnelsen handelsforvalter om dem. Selvfølgelig har de no gen over sig, og det er regionschefen i deres region. De har igen deres øverste for hele landet, og hovedsædet ligger i Sisimiut med regionsdirektøren i spid sen. I dag hedder han Gerhardt Petersen, som jeg kender godt til. Gert har vi arbejdet sammen med i Aasiaat, en vågen, humørfyldt og venlig mand, god at have som chef. Da Gert har arbejdet i mange år, er han den rette mand i stolen. Og det må være rart for de nuværende ansatte at mærke, hvordan koncernen bliver forbedret. Det vil betyde videre for forbedring af livsbetingelserne og sundheden.

Regionschef for Region Nord hedder Peter Fleischer, som bor i Aasiaat. Peter er fra Uummanaq. Nu vil jeg slutte min historie om udstedsbestyrerne eller handelsforvalterne.

Postvæsenet, i dag Post Greenland, Tele Greenland

Da det hed postvæsenet, var de nogen af de vigtigste samarbejdspartnere for os. De eksisterer jo stadigvæk. Men i dag må man brække tungen for at udtale dets nye betegnelse: Post Greenland, Tele Greenland.

Hvilke tider! I postvæsenets tid havde vi et glimrende samarbejde. Vi har i vores tid fragtet mange tons post. Indpakningerne har været særdeles forskel lige, nogen i store sække og poser, andre i bittesmå poser. Uanset hvilken båd vi sejlede med, skulle vi have post med.

I 1940'erne og 50'erne var der jo ikke så meget post til udstederne. Særligt i vinteren i Nordgrønland, hvis ikke slædeposten blev taget i brug. Efter snescooter boomet er kommet, bliver disse brugt til postbefordring, f.eks. i

Aasiaat. Det er godt for kunderne. Og helikopterflyvningen har betydet en hurtigere befording af posten. I Nordgrønland bruges fragtskibe og passagerskibe om sommeren. Imellem bygderne bruges ligeledes disse både, det er hurtigt og en forbedring for alle.

I dag er forholdene så gode efter nyordningen, at de med egne fly kan nå mange byer om dagen. Således kan breve og pakker nå til de rette vedkommende hurtigst muligt. Det er en særdeles god service på vore vidtstrakte kyster. Det skal den grønlandske befolkning være glad for og stolt af. Ja, servicen er blevet så god, at vi begynder at klage, når vi ikke har modtaget vore ting i løbet af en dags tid. Så får vi ondt i røven, som vi sagde i gamle dage. Det er fantastisk. Ordningen er fin og meget nyttig for private mestre, fiskere og andre brugere på vore lange kyster.

I gamle dage blev posten befordret pr. hundeslæde om vinteren under vanskelige forhold. Den blev kørt i mange dage over mange bygder og byer. I dag sker befordingen af flere tons post i løbet af en dag. Både sommer og vinter. Desværre har vi ikke brugt vore åndemanere efter deres målsætning. Det for tælles jo, at de kunne flyve.

Her i Aasiaat betjener postvæsenet fast otte bygder. Men jeg ved, at posten bliver sendt ved den først givne lejlighed. De bliver befordret lige så hurtigt som posten til byerne. Selvfølgelig gælder det også posten til resten af landet og til andre lande. Desuden bliver mange pakker også sendt videre hurtigst muligt.

Her i Aasiaat er leder af postvæsenet Susanne Schmidt, som er født på Vester Ejlande. Hun er efterkommer af storfangere. Hendes bedstefar Ole Schmidt er berømt. Han har sammen med sin storebror Isak Schmidt i deres små kajaker hjulpet en konebåd med mange mennesker, som blev ramt af et voldsomt uvejr. Nogen reddede de også, men desværre omkom en del af dem. Susannes forældre var Jørgen Schmidt og Julie Schmidt, født Johnsen. Susannes farfar Ole Schmidt og far Jørgen Schmidt er dekoreret begge hver to medaljer af kongen. Jeg glæder mig altid over og tror på, at også folk fra små bygder kan opnå noget her i livet. Det er jo ikke nogen nyhed, at det sker, at bygdefolk opnår store stillinger. Og at de lever op til deres ansvar, det er glædeligt og meget vigtigt for det grønlandske folk. Jeg ærer disse mennesker, derfor nævner jeg navne ind imellem.

Der er sikkert nok at fortælle om postvæsenet, for i tidens løb er anvendt store sejlbåde, motorbåde, skonnerter, skibe, passagerskibe, både store og små. Og om vinteren hundeslæde og snescootere, kajak og til flyvemaskiner.

Her i Grønland er postbefordingen selvfølgelig i stadig forbedring. Der er

i dag opnået flotte resultater. Postvæsenet kan man ikke undvære. Det gælder over alt i verden. Her i vores vidt udstrakte land, er der virkelig opnået ualmindelig fine forbedringer i postvæsenet.

Postvæsenet i Aasiaat bliver styret fra Nuuk. Jeg mener, at postvæsenet bliver kørt på en meget god måde. Men jeg må dertil også sige, at det kan være svært at følge med i udviklingen, også for mig. Når man har startet i gamle K.G.H., hvor alt var samlet, kan det være svært at følge med i alle de nye betegnelser, nu da man er blevet pensionist og ikke er med længere. Men jeg er kommet med mine beskedne kommentarer. I er gode, bliv ved med jeres flid!

Billetkontorer, rejsebureauer

Jeg kan selvfølgelig ikke fortælle om tiden før jeg blev ansat. Og jeg kan heller ikke udtale mig om tiden, da jeg kun var matros. For dengang blev vi slet ikke taget med på råd i besættelsen af stillingerne. Men jeg ved, at bådførere havde billetter til at sælge til passagererne. Det var meget anderledes end i dag, efter den økonomiske formåen. Jeg oplevede selv den tid som bådfører.

Dengang kom passagerne og spurgte føreren, om de kunne komme med, særligt i bygderne, udstederne og bopladserne og i kolonierne. Men i kolonierne var der forskel på folk. Ærede borgere, danskere eller ansatte, der kunne tale dansk, blev meddelt af assistenterne: »Han skal med«, blev der bare sagt. Ikke mere, ingen billet. Og han skal have en god plads!

I dag har udviklingen medført rejsebureauer. Men ordet »billetkontor« vil nok fortsætte med at blive brugt langt ind i fremtiden. I dag skal man først kringele tungen og sige: Arctic Umiaq Line A/S. Og når vi skal have information skal vi først ringe til »Trafikoplysningen«. Ja, så har vi lært så meget! Men var der ikke nogen der sagde, at det grønlandske sprog er det vigtigste sprog i landet? Men okay, det må vi lære, hvis vi skal følge med i den store verden.

Arctic Umiaq Line, Aasiaat, er en afdeling under Region Nord. Der hører strækningen fra Upernavik til og med Kangaatsiaq kommune under. Det er udviklingen, og det har vi allerede mærket, og det vil nok have noget godt med sig. Men eet er endnu sikkert, at der er for mange på venteliste, både for

passagerne til skibe og flypassagerer. Og det er meget dyrt. Det burde rettes, for der er mange dygtige folk. Region Nord styres fra Nuuk, projektchef er Jette Larsen. I Region Nord, Aasiaat, hedder lederen Karen Kleemann.

Turister og rejsende i vort land bliver flere og flere. På den baggrund må man forbedre forholdene. Grønlands befolkning bliver større i antal. Hvis der skal komme flere turister, mener jeg, at trafikken skal prioriteres og forbedres. Vort land vil ikke kunne struktureres med autostradaer. Og hvornår får vi råd til atlantlufthavne? Der er mange ting, der kunne forbedres. Og glem ikke hotellerne, der er beregnet for de offentligt ansatte. De er beregnet for 56.000 mennesker. Der burde alternative muligheder for rejsende og turister, som ikke er millionærer. De flotte må være for de rige og de ledende folk. De har råd. Men lad mig blot sige: Vi har ikke forstand på disse, jeg må tie! Lad mig fortælle en lille historie vedrørende passagertrafik, som man måske kan smile ad:

Vi kom til en bygd en aften. Og handelsforvalterens medhjælper gav passagerlisten sammen med posten til mig. For vi plejer at få passagerlisten på tilbagevejen der. Da jeg kiggede på listen, opdagede jeg at min ven stod øverst på listen. Vi har kendt hinanden fra barndommen og har været venner indtil i dag. Det plejer han at benytte sig af. Hvad mon der sker i morgen? Jeg var forundret over, at der fulgte fem med samme efternavn som min ven, tre voksne og to børn. Jeg vidste, at jeg havde min ven som passager til denne bygd for en måned siden. Og jeg vidste, at han ikke ville have mange penge efter et besøg af den varighed. For jeg kendte ham, og ville se hvad der skete den følgende morgen.

Vi sejlede kl. 8 om morgenen, så vi begyndte arbejdet kl. 7. Passagererne kom om bord og fik deres pladser, og bagagen anbragt. Nu kom min ven sammen med fem andre ifølge. Han så stolt ud og var særdeles venlig. Da han steg om bord, kom han straks til mig og sagde: Kammerat, jeg skal tale med dig. Jeg vidste straks, hvad det drejede sig om, for jeg vidste, at han ikke ville være millionær. Han ville tale med mig deroppe i styrehuset. Jeg sagde for sjov, at det ikke var nødvendigt deroppe. Men nej, det skulle være i styrehuset. Nå, okay.

Han skulle hjem til sin bygd sammen med fem af familien, som han havde inviteret til sin fødselsdag. Det var sidst på måneden, og han havde fødsels dag den 2. i næste måned. De havde ingen penge, men han lovede at betale den sidste i måneden, også for de andre. Nå, det var okay, de skulle af på vejen, og der var ikke for mange passagerer. Desuden sagde han, at han skulle på rensdyrjagt, og jeg skulle nok få noget rensdyr. Men jeg besluttede, at det

skulle være min sidste gratis hjælp til ham, for han havde snydt mig tidligere og han skulle mærke på sin krop, hvad det ville sige.

Ja, så kom min ven med følge med. Han underholdt mig også på vejen. Han skulle også fylde 55 dengang. Da han skulle af, sagde jeg til ham, at hvis han ville snyde forvalteren og mig næste gang, skulle det få følger. Men han lovede at betale ved månedens udløb og give mig kød efter rensdyrjagten.

Tiden gik. Efter fødselsdagen kom vi til hans sted, men der kom ingen og betalte. Men jeg havde taget min beslutning. Min ven *skulle* betale for sin tur.

Nå, en dag kom vi til det sted, hvor min ven havde været på besøg. Og han kom. Han svedte og han smilede over hele hovedet. Han sagde, at han skulle med til Ilulissat og sælge rensdyrkød. »Jeg skal med til Aasiaat«. Det var godt, for han skulle lære, at man ikke rejser gratis. Jeg glædede mig til næste dag.

Næste morgen spurgte jeg ham, om han havde billet. Han sagde, at han var blevet enig med forvalteren om, at han skulle betale ombord på båden. Jeg forstod, at han var ude på at snyde igen. Men nej, det ville jeg ikke finde mig i«, og vi sejlede ud. Først så jeg efter i smug, hvor meget rensdyr min ven havde med. Senere kaldte jeg på ham og bad ham om at betale sin billet. Han sagde som sædvanlig, at han ville betale i Aasiaat. Han havde ingen kontanter. Nu ville jeg lyve for ham. Jeg sagde, at da de sidste var seks mennesker med gratis sagde jeg til dig: Hvis du en anden gang lyver for mig og handels forvalteren, vil jeg melde dig til politiet. Du har sagt til forvalteren, at du ville købe billet her. Hvis du ikke betaler nu, melder jeg dig over radioen til vores ankomst til Aasiaat.

Jeg forstod, at min gode ven blev bange. Jeg ville ikke sige, at jeg løj. Men han havde fine fede rensdyr med, og jeg vidste, at vi ikke ville smage på dem, hvis vi ikke betalte for kødet. Men jeg ville ikke købe. Og hvad sagde man den: Ven, tag af rensdyrkødet som du har lyst. Du vælger selv ud. Jeg havde jo set, hvilke fine dyr han havde med. Men jeg sagde for sjov, at han selv skulle give os. Han sagde: Hvor meget skal jeg give for at undgå at betale? Og jeg svarede igen for sjov: Så meget som du skylder! Og hvad sagde manden nu: En kølle, en bov og den ene side med ribben. Er det i orden? Jeg sagde, at det var i orden som pant. Jeg vidste, hvor kostbart rensdyrkød er. Men jeg lod som ingenting. Jeg ville sige sandheden for min ven senere. Vi blev enige om, at vi ville modtage hans tilbud som betaling. Sådan blev aftalen.

Efter et par år, mødte jeg min gode ven og inviterede ham hjem til os. Jeg ville nu gøre bod over for ham. Da vi snakkede sammen om aftenen og var lidt glade, fortalte jeg ham, hvad jeg havde gjort, da han havde snydt mig flere gange. Da jeg fortalte ham sandheden, kiggede han på mig og sagde: Du er

også en værre én, du som er søn af en kateket! Og jeg svarede ham: Du er jo også selv søn af en kateket. For hans far var læserkateket. Men vi fik et stort grin sammen til sidst.

Radiostationer

Da skonnerterne fik radio og senere de mindre både, fik radiostationerne stor betydning for søens folk. Jeg tror nok, at Fylla af Egedesminde var den første skonnert med en radiomodtager og radiosender i 1940'erne i Nordgrønland. Dengang var Fylla langfartsskibet på Grønlands kyst, fra syd til det allernordligste Thule.

Efter 1960 blev de større skibe forsynet med radioer, K.G.H.'s skibe. De mindre fik så i 1950'erne og i 1960'erne. Derfra begyndte K.G.H.'s skibe at melde deres afgang og ankomst over radioen. På den måde kunne man bedre følge trafikken på kysten, og kravene blev skærpet i årenes løb. Når afsejling blev meldt, skulle man også tage den forventede ankomst med, og hvor mange passagerer der var. Hvis man overskred forventet ankomst med 4 time, blev der kaldt fra radiostationen, som spurgte om det nye forventede ankomsttids punkt. Sådan var forholdene dengang.

Radiostationerne har en stor betydning for trafikken, særligt når der sejles langfart. De er en helt uundværlig forbindelse. I nød og glæde er radiostationerne et helt nødvendigt led i kommunikationen for søens folk.

De forskellige institutioner kan ikke undvære dem i eftersøgninger og i meget andet. Radiostationerne kan også have brug for os farende. På den måde nævner jeg lige vores gode samarbejdspartner.

Politiet

Førhen havde hver bys politi hver sin rejsebåd. De var på ca. 30 fods størrelse, med små motorer. Så de havde ikke så stor ydeevne, særligt i dårligt vejr. Sådan var det også i Egedesminde. Men besætningerne var stærke folk og med store evner, også i forhold til deres både. Respektable mennesker. De senere år har de dog anskaffet sig store skibe med store ydeevne. Det må have en meget gunstig virkning for de ansatte.

Jeg sagde, at da politiets rejsebåde var små, havde deres besætninger store evner. Når der var større eftersøgninger, blev K.G.H.s både også brugt. Særligt her i Egedesmindes store politikreds. Også særligt om foråret, når isen var i opbrud. For dengang havde K.G.H. en del både med større ydeevne. Det er der flere bådførere, der kan bekræfte. Når radiostationerne meldte om eftersøgte, og hvis vi var i nærheden af eftersøgningsområdet, var vi altid med i eftersøgningen, som det var vores pligt.

Sådan har vi arbejdet i mange år, som det var vores pligt. Og vi har også været med til vellykkede eftersøgninger. I min tid da søsikkerheden endnu ikke var udbygget, radio ikke brugt i motorbåde og små joller, har jeg taget mange i sikkerhed, der var kommet i nød, og sejlet til steder, som ikke var vores destination. Folk, der kunne være blevet eftersøgt har vi hjulpet så dan, at eftersøgninger blev unødvendige. Vi ved jo at eftersøgninger er kost bare.

Sådan var forholdene i ældre tid, der kunne blive iværksat omfattende eftersøgninger. Men det er jo rart, at der kommet moderne hjælpemidler, så dan at alt kan etableres hurtigere. Lad mig nævne to eksempler, som har be rørt mig. Engang i maj måned sad jeg og styrede en tidlig morgen og var på vej ind til Aasiaat. Jeg opdagede så en jolle i isen, uden mand sejle rundt med stor fart. Jeg varskoede de andre som drak kaffe, for der var sket noget. Vi sejlede hen til den. Der var ingen mand om bord. En lille jolle med 40 HK påhængsmotor. Den sejlede rundt på stedet med stor fart. Mine mænd tog den ved hjælp af bådshagen og fik den ved siden af vort skib og standsede motoren.

Vi så efter bådens mand, og opdagede at han flød på vandet ved hjælp af sin anoraks lidt oppustede hætte. Og vi så at flere både var på vej fra land. Da de kom, fik vi manden op i en af bådene, men han var allerede død. Men han var ikke stivnet endnu. Vi kunne se byen og vi sejlede ind med største hast. Jeg

kontaktede politiet over radioen, men desværre lykkedes genoplivnings forsøget ikke, han var død.

Kort før min pension, hørte jeg at en storfanger, en ven af mig, blev eftersøgt. Jeg blev forskrækket. Jeg vidste han havde stor erfaring i sejlads. Han blev eftersøgt i flere dage, uden resultat. Det havde været tåget på den tid. Men jeg havde hele tiden regnet med, at han måtte være på land. Han havde sejlet i jolle og havde ikke radio. Jeg kendte hans hverdagsrute meget godt, og også strømforholdene. Derfor var vi meget agtpågivende og vågne, når vi sejlede de steder, han havde sejlet. Vi brugte kikkert og vore øjne meget nøje. Efter få dage sejlede vi ud fra Aasiaat. Dengang var jeg fører for et passager skib. Efter en kort halv time sagde en af passagererne: Jeg så en båd deroppe i den lille vig, og så forsvandt den. Straks vendte vi. Da vi kunne se den, tog jeg kikkerten og så efter. Det var den eftersøgte båd. Da det blæste kom vi i læsiden, og jeg sendte mine folk af sted i gummibåd. Efter kort tid kom de og sagde, at manden var på land ved båden, død. Det var en tung meddelelse. På den anden side beroligende, for vi fandt min vens lig, og han kunne begravnes på landjorden.

Jeg kaldte straks politiet i Aasiaat over radioen, og meldte vores præcise position. Netop den dag var politibåden på eftersøgning langt ude til havs. Vi kaldte på den, og den kom på vej til os. Også politiet sejlede til os med båd fra Aasiaat. Vi ventede på politikutterens ankomst. Da de kom tog de den døde mand og hans båd med til Aasiaat. Og vi sejlede videre. Mit håb blev opfyldt. Storfangeren kendte sit område og strømforholdene, og ville ikke sejle længere ud i tågen. Men han var løbet tør for benzin. Men han havde årer med, og ved hjælp af dem, var han næsten kommet til Aasiaat. Men han var en ældre mand og havde ikke flere kræfter, og hans dage endte her.

Sådan nævner jeg ganske kort vores samarbejde med politiet

Sundhedsvæsenet

Fra min første tid har vi arbejdet for sundhedsvæsenet. Sikkert med mange syge mennesker. Vi har haft mange patienter med, særligt de senere år, da lægevæsenet ikke havde båd mere. Jeg har været fører for fragtbåde og passagerbåde, så jeg

må sige, at halvdelen af vore passagerer har været patienter. Det har været mange fra isens opbrud til islægget. I løbet af 54 år har vi nok haft i alt flere tusinde passagerer med om bord. Også patienter på tandlægebesøg.

Patienterne har også været forskellige. Nogen har været meget syge og trætte. Det har været besværligt for dem, særligt med fragtbåde, hvor vi skulle standse ved flere bygder på vejen. Men andre kunne være glade, altså de der skulle hjem. Jeg har prøvet at opleve både dødsfald og fødsler i mine skibe. Jeg må sige, at jeg i de mange år har haft både sorgfulde og glade oplevelser.

I den lange tid jeg har arbejdet, vil jeg sige, at jeg har bestræbt mig på at være loyal over for de instanser, som vi har haft samarbejde med. Jeg vil i denne forbindelse gerne sige tak til dem alle, fordi de i tillid til mig har sagt tak for det arbejde, som jeg har udført.

Også de mange mennesker, som jeg har lært at kende lige fra Østgrønland og helt til Thule, vil jeg sige tak til af hjertet. Til allersidst vil jeg nævne, hvor jeg ellers har været med foruden mit hovederhverv.

Hvad jeg ellers har foretaget mig

Da jeg blev skipper i 1966, blev også foreningen af bådførere startet. Jeg blev naturligvis medlem, og har været det indtil jeg blev pensioneret. Jeg var før ste gang med til generalforsamlingen i 1970 og blev valgt som hovedbestyrelsesmedlem. Jeg blev endvidere udpeget som forhandler i spørgsmål vedrørende lønninger. Jeg har været løbende medlem i hovedbestyrelsen i 23 år og var formand i 12 år. Det har været uden for mit faste arbejde. Men min arbejdsplads har heldigvis accepteret mine rejser i forbindelse med dette job. Disse rejser blev naturligvis betalt af foreningen.

Foreningen af Bådførere og Styrmand er et forbund, som har selvstændige lønforhandlingsrettigheder. Men her kommer det glædelige. Forbundet har aldrig bedt om tilskud, hverken først til Ministeriet for Grønland eller senere Grønlands Hjemmestyre. Foreningen har kørt alene på baggrund af medlemmernes kontingenter i mange år i min tid.

Trods det har vi holdt vore generalforsamlinger til rette tid med flest mulige medlemmer. Det har været dejligt, når vi blev forsamlet. Vi styrkede hin

anden indbyrdes på en god måde, for vi kendte alle hinanden. Dengang ejede institutionerne rejsebåde. På den måde havde vi hånd i hanke med forretningsgangen på vore arbejdspladser, og når der var uregelmæssigheder, blev det påpeget som det burde påpeges. På den måde fuldførte vi forskelligt til nytte for os og vort firma.

Vore gode generalforsamlinger skete i Qaqortoq, Nuuk, Sdr. Strømfjord, Sisimiut og Aasiaat, og tre gange i Danmark. Vi må sige tak i min tid til K.G.H. og KNI. De har været ejere af de fleste både i vort land, og de har holdt kurser og konferencer for deres ansatte. Da det var om vinteren, kunne vi være mange med til generalforsamlingen. Det kunne arrangeres samtidigt med, og selv følgelig i forbindelse med hinanden, og de der var ansat andre steder blev til kaldt, selvfølgelig på vores regning. På den måde var vi mange til generalfor samlingen.

Ved valget i 1979 kom jeg i menighedsrepræsentationen, og er med endnu. Men jeg har ikke været opstillet i to perioder. Nu har jeg været med hen imod 16 år. Det er godt at være med, men det er ligesom, at denne institution ikke prioriteres særlig højt i Landstinget med hensyn til økonomien. Det gør arbejdet vanskeligere, da der her også er mange opgaver, der koster penge.

Ved valget til Forældreforeningen i Aasiaat i 1971 blev jeg bestyrelsesmedlem. Jeg blev kasserer og har været det i hele forløbet. Denne forening har været nyttig i byens liv på forskellig måde. Dengang blev børnene sendt på Danmarksophold, og vi gav tilskud til dette formål. Også til sportsfolk har vi doneret, særligt til skiløbere. Vi har hjulpet forældre og børn på forskellige måder. Vores løn i dette arbejde har været, at det har været til glæde for mange. Foreningen har måttet stoppe i begyndelsen af 1990'erne, da der efterhånden kom for mange foreninger her i Aasiaat, og det blev svært at indsamle penge. Men foreningens kassebeholdning blev efter vedtægterne givet til bestemte foreninger.

Da nyordningen startede i KNI, har jeg været medlem som udpeget af for bundet af Bådførere og Styrmand. Før den tid havde vi vore forening talt om, at forholdene måtte ændres. Vi har også talt om de forskellige ansvarsområder i søfarten. Særligt da vi erfarede, at de nuværende kystskibe skulle bygges med. Der var med henblik på, at grønlandere skulle kunne bruges som officerer. Man kan sige, at dette er opnået, selvom man kunne ønske sig mere. Det har været noget af det sidste, jeg har været med til i Forbundet af Bådførere og Styrmand. »Måske har jeg sammen med afdøde Manasse Marthinsen været med til at lægge grunden til disse skibes styrmænds overenskomster i lønforhold. Jeg siger »måske«. Hvis jeg tager fejl, undskylder jeg her.

Nu er jeg blevet en ældre mand, og der er gået flere år fra jeg blev pensioneret. Jeg er sund og rask. Nu er jeg medlem af de ældres råd i Aasiaat kommune. Jeg er næstformand. Jeg er glad for det arbejde. Det er med til at holde én i gang.

Jeg er også medlem af den lokale forening i Aasiaat for kræftens bekæmpelse. Jeg har interesse for dette arbejde, selvom jeg ikke har denne sygdom, for jeg mener, at vi grønlandere i høj grad må være med i bekæmpelsen af denne sygdom med henblik på fremtiden.

Afslutning

I 1952 begyndte jeg mit arbejde i Aasiaat i K.G.H. og efter nyordningen i KNI Pilersuisoq. Jeg er blevet pensionist efter 43 års arbejde. Jeg har haft ét eneste erhverv, det er søfart. Som matros, bedstemand, motorpasser og ende lig som styrmand og skipper har jeg virket. Jeg har været særdeles glad for mit arbejde. Det har været mit store mål i livet. Her har jeg haft mange oplevelser.

Måske kan nogen sige: En sømand, som kun har sejlet i stille vejr. Men jeg har sagt ja til mit arbejde, også til dens betingelser. Det var mit erhverv. Hvis man én gang har valgt et job, må man acceptere betingelserne, og man må glæde sig over det. Jeg ved, at det kan blæse og der kan være bølger. Sådan er livet på denne jord. Og jeg skal ikke prale med disse forhold, for jeg har ikke omtalt noget sådant. For disse er kun en del af mit arbejde og dets betingelser. Foruden mit arbejde som almindelig sømand, har jeg været skipper i 32 år. Jeg har papir på det, også disse har jeg gennemlevet.

Jeg har taget udgangspunkt i Aasiaat i min fortælling, for hele mit arbejdsliv har haft udgangspunkt fra Aasiaat. Her har jeg boet det meste af mit liv, og jeg bor her endnu. Jeg er blevet fristet til at skrive mere om de mange sømænd fra Aasiaat, men jeg har haft for lidt grundlag for det. Derfor har jeg droppet den tanke for ikke at fortælle usandheder. Det beklager jeg, for her har boet meget dygtige søfolk, som er meget interessante at fortælle om. Men altså, jeg vil ikke fortælle ufuldstændigt om disse, fordi det er folk, som har arbejdet hårdt under kummerlige forhold. Særligt folk, der må æres, folk, der har arbejde i og for samfundet.

Ukiorpassuarni kalaallit umiartortut nipaallutik, KGH-p
– kingorna nutarterineqarmat allatut ateqalersup –
umiarsuaaraataanni inuttaasarsimapput. Ilai matrosi-
tut, ilai maskinamik isumaginnittutut allatulluunniit
„inuttaannartut“ sulisinnarlutik naalaganngortarsi-
mapput; tamarmilli nioqqtissianik – inunnillumi –
angallassisarsimapput akisussaaffimmik angingaar-
tumik tigummiaqarlutik.

Naalagaasarsimasut ilagivaat Piitannguaq Hansen,
uumingga allattoq. Piitannguup misigisartakkani
nuannersorpassuit – ilaatigullu ilungersuanartortallit –
atuartussamut paasinartumik, qungujunnartumik
tupingusuallannartumillumi allaaserai.

Umiartortup sineriassuatsinni misigisartagai, angallati-
gisarsimasai, inuttarisarsimasai, niivertorutsit assigiin-
ngitsorpassuit ilisarimasarilersimasai, naalakkat
nunamiittut allallumi, atuakkap imaata oqaluttuarai.